

KASEM BUNDIT JOURNAL

VOLUME 22

ISSN 1513-5667 (Print)

ISSN 2672-9954 (Online)

วารสารเกษมบัณฑิต ราย 6 เดือน ปีที่ 22 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2564)

Kasem Bundit Journal Volume 22 Number 1 (January – June 2021)

KASEM BUNDIT UNIVERSITY

- การประเมินนโยบายรัฐบาลไทยเกี่ยวกับการถือกรรมสิทธิ์อาคารชุดของคนต่างด้าว
ในเขตกรุงเทพมหานคร
ฐานวัฒน์ นำชัยธนานนท์ พนิดา ชินสุวพลา และณัฐพล ชันธไชย
- ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับเลขานุการบริษัทตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และ
ตลาดหลักทรัพย์
อรุณชัย บ่มไฉ่
- ความรุนแรงในสถานที่ทำงาน: ศึกษากรณีเจ้าหน้าที่และบุคลากรของโรงพยาบาลตำรวจ
รณิดา แสงสวัสดิ์
- การธำรงรักษาบุคลากรด้านแรงงานในอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม
ดกนิศร อุ๋นแสงจันทร์ และนพดล พันธุ์พานิช
- การคุ้มครองสิทธิในการดำเนินคดีของผู้ป่วยทางจิต: กรณีศึกษาด้านนิติจิตเวชศาสตร์
ธัชชัย ควรเดชะคุปต์
- การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในเขต
เทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี
สิริชัย ตุลยสุข
- ลักษณะการใช้ภาษาในการเขียนเรื่องเล่าของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้
ปิยะภรณ์ นาดอาภิตย์ ไชยสุข และพุทธชาติ โปธิบาล
- การจัดกิจกรรมโดยใช้แนวความคิดการรับรู้ความสามารถของตนเองเพื่อเสริมสร้าง
ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง
ปภาพัทธ์ วงษ์ประดอง ปิยะพงษ์ ไสยโสภณ และจุฬารัตน์ วัฒนะ
- แนวทางในการบริหารนิติบุคคลอาคารชุด
เมธา ขำดี และนพดล พันธุ์พานิช
- กฎหมายและการปฏิบัติเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและสวัสดิการของผู้สูงอายุไทย
ประสาน บุญโสภณกุล ณปภัช นรทิจไพศาล ณัฐนันท์ ธรรมนิจกุล และสิทธิชัย สุวรรณลพ
- The 5-Step Thai Sound Analysis Model for Literacy of Foreigners
Prachok Chaisuwan and Noppawan Teangnara

บทวิจารณ์หนังสือ

- Grossman, Nicholas. (2015). *Thailand's Sustainable Development Sourcebook*.
Editions Didier Millet (EDM).
ณัฐพล ชันธไชย

KASEM BUNDIT JOURNAL

Kasem Bundit Journal Vol. 22 No. 1 (January – June 2021) ISSN 1513-5667 (print) ISSN 2672-9954 (online) | i

OWNER AND PUBLISHER

Kasem Bundit University

ADVISORS

Dr. Vallop Suwandee	President
Dr. Senee Suwandee	Vice-President for Planning and Development

JOURNAL HISTORY

Kasem Bundit University was founded in 1993, upon the approval for its establishment, given by the Ministry of University Affairs. In 1999, the Kasem Bundit Journal was first published with relentless determination to provide a platform for the exchange of ideas, academic dialogue and argument, a body of knowledge, and new aspects of technology. Consequently, the Kasem Bundit Journal is devoted to publication, on a biannual basis, of academic and research articles as well as book and article reviews in both Thai and English, prepared by students, faculty members, scholars, and associated personnel of KBU and other universities as well as academic and non-academic organizations in Thailand and abroad.

AIMS AND SCOPE

1. To disseminate interdisciplinary academic and research articles as well as books and article reviews, particularly in the areas of social sciences, architecture, business administration, communication arts, economics, psychology, law, humanities, nursing science and public administration.

2. To be a focal point for the exchange of ideas, academic dialogue and argument, a body of knowledge, and new aspects of technology that would lead to skill and capacity development and an enhancement of qualitative aspects of academic works, professional studies, research, and academic services of faculty members of KBU as well as those of other domestic and international universities and various academic and non-academic organizations.

3. To promote cooperation among the staff and faculty members of KBU and other domestic and international universities and organizations through a platform for the presentation of academic articles in the areas of learning and teaching, research, social services, and cultural promotion.

KASEM BUNDIT JOURNAL

Kasem Bundit Journal Vol. 22 No. 1 (January – June 2021) ISSN 1513-5667 (print) ISSN 2672-9954 (online) | ii

EDITORIAL BOARD

Prof. Yuwat Wutthimethi	Faculty of Social Development and Administration, Kasetsart University, Thailand
Prof. Sutham Lertpongprasert	Krirk University, Thailand
Assoc. Prof. Kovit Charnvitayapong	Faculty of Economics, Thammasat University, Thailand
Assoc. Prof. Samuel M. Schreyer	Faculty of Economics, Fort Hays State University, USA
Assoc. Prof. Phanarat Panmani	Department of Commerce and Accountancy, Thammasat University, Thailand
Assoc. Prof. Nathabhol Khanthachai	Graduate School, Kasem Bundit University, Thailand
Assoc. Prof. Bordin Rassameethes	Faculty of Business Administration, Kasetsart University, Thailand
Assoc. Prof. Sataporn D. Na-Chumphae	Faculty of Architecture, Kasem Bundit University, Thailand
Asst. Prof. Chiratas Ratanamaneichat	Research Center, Kasem Bundit University, Thailand
Dr. William R. James	Independent scholar, Thailand
Dr. Krisda Chienwattanasook	Rajamangala University of Technology Thayaburi, Thailand

EDITORIAL STAFF

Assoc. Prof. Nathabhol Khanthachai	Editor-in-Chief
Dr. William R. James	Associate Editor
Dr. Salman Darachai	Associate Editor
Ms. Tippanad Chareerak	Staff

PUBLICATION ETHICS

Duties of Authors

The authors of articles must strictly follow international standards and practices in the preparation of their articles.

An accurate account of the work performed, containing sufficient data and references, must be presented. The authors must refer to the format, standards, and referencing style of the Kasem Bundit Journal, upon which further details could be referred to. Additionally, they should ensure that their works are original, and if any results of works or relevant statements of other researchers or authors are cited or referred to, they must be appropriately cited or quoted with the permission of the researchers or the authors, where necessary. Any copyright infringement or plagiarism is prohibited.

In principle, the authors should not submit any research work or article to be considered for publication in the Kasem Bundit Journal if that particular research work or article has been published previously, or being considered for publication, in any other journal.

Authorship should be limited to those who have made a significant contribution to the article. Moreover, the author and the co-author(s), if any, must review and approve the final version of the article and agree to its publication.

Duties of Reviewers

The reviewers must treat all manuscripts received for review as confidential documents. Should any peer reviewer feel unqualified to review a manuscript or realize that a prompt review cannot be rendered within an appropriate length of time, the peer reviewer must decline to participate in the review process and notify the editor as soon as possible. In the case that some ethical issue/issues emerging from the paper, e.g., substantial similarity or overlap between the manuscript under consideration and any other published paper, copyright infringement, etc., the reviewer should bring the issue /issues to the attention of the chief editor. The reviewers should observe that the review process must be fair, unbiased, timely, and confidential.

Duties of Editors

The editors are guided by the policies of the Kasem Bundit Journal, subject to relevant legal requirements, i.e., the rights upon registered and non-registered labels, copyright infringement, plagiarism, etc. They must affirm that the peer review process is fair, unbiased, timely, and confidential, and it must be conducted by at least two external and independent reviewers so as to be unequivocally termed as a double-blinded review.

Duties of Publishers

The publishers must play supporting, investing, and nurturing roles in publishing and distributing the Kasem Bundit Journal and also be accountable for the observation of proper practices relating to authors, peer reviewers, and editors. The publisher is the owner of the Journal and, thus, owns the articles contained therein.

ARTICLE FORMAT

A research article must be prepared in the following format:

Objectives

Conceptual Framework

Research Methodology

Results

Conclusions and Discussions:

 Theoretical Contribution

 Policy Implications

Recommendations

References

JOURNAL STANDARD

An article should consist of approximately 12-15 pages, including references and research results which include tables of empirical data as well as statistical techniques employed for description, hypothesis testing, and statistical inference.

The Kasem Bundit Journal applies quality criteria as established by Thai Journal Citation Index Centre (TCI) for an evaluation of the quality of the articles to be published and prescribed as follows:

- Clarity of an abstract
- Quality and conformity to the stated aims and scope of the Journal
- Readability
- Originality and substantive body of knowledge

REFERENCES

Kasem Bundit Journal adopts referencing style of the American Psychological Association (APA) as exemplified on the Kasem Bundit Journal website.

KASEM BUNDIT JOURNAL

Kasem Bundit Journal Vol. 22 No. 1 (January – June 2021) ISSN 1513-5667 (print) ISSN 2672-9954 (online) | v

DISTRIBUTION

Kasem Bundit Journal is published 2 issues per year.

1st Issue (January – June) in July

2nd Issue (July – December) in January

NUMBER OF PUBLICATIONS

400 copies per issue

AVAILABLE ONLINE

<http://www.google.co.th> and (keywords), Kasem Bundit Journal

MANUSCRIPT SUBMISSION

On-line: www.tci-thaijo.org/index.php/jkbu

E-mail: journal@kbu.ac.th

PUBLICATION COORDINATION

Research Centre, Kasem Bundit University

Design and Publication Centre

NOTICE

The ideas or opinions that are presented in the articles in the Kasem Bundit Journals are those of their respective authors. Kasem Bundit University is not necessary in an agreement with any of them.

PUBLISHER

KASEM BUNDIT UNIVERSITY 1761 Pattanakarn Road, Suan Luang, Bangkok 10250

TEL 02-320-2777 FAX 02-321-4444 ISSN 1513-5667 (Print) ISSN 2672-9954 (Online)

KASEM BUNDIT JOURNAL

Kasem Bundit Journal Vol. 22 No. 1 (January – June 2021) ISSN 1513-5667 (print) ISSN 2672-9954 (online) | vi

บทบรรณาธิการ

การจัดทำวารสารเกษมบัณฑิตปีที่ 22 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน 2564) นี้ ดำเนินการภายใต้ ภาวะความเสี่ยงของการระบาดของโรค Covid-19 ซึ่งทวีความรุนแรงขึ้นในประเทศไทย ตั้งแต่เดือนมีนาคม 2564 เป็นต้นมาถึงปัจจุบัน (มิถุนายน 2564) เป็นเหตุให้กองบรรณาธิการ และคณะผู้ทรงคุณวุฒิทำงาน ประสานกันด้วยอุปสรรค แต่กองบรรณาธิการก็สามารถบริหารจัดการให้วารสารออกเผยแพร่ได้ตามกำหนด

วารสารเกษมบัณฑิตตีพิมพ์บทความในสาขาวิชาที่มีการเรียน-การสอนในมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต เพื่อเป็นการเผยแพร่ผลงานของคณาจารย์ นักศึกษาและบุคลากรของมหาวิทยาลัย รวมทั้งจากภายนอก มหาวิทยาลัย ดังนั้น วารสารเกษมบัณฑิตจึงมีลักษณะเป็นวารสารพหุวิทยาการ (Multidisciplinary journal) โดยฉบับนี้ตีพิมพ์บทความวิจัยและบทความวิชาการ 11 บทความ และบทวิจารณ์หนังสือ 1 บทความ

รองศาสตราจารย์ ดร. ณัฐพล ชันธไชย

บรรณาธิการ

KASEM BUNDIT JOURNAL

Kasem Bundit Journal Vol. 22 No. 1 (January – June 2021) ISSN 1513-5667 (print) ISSN 2672-9954 (online) | vii

การประเมินนโยบายรัฐบาลไทยเกี่ยวกับการถือกรรมสิทธิ์อาคารชุดของคนต่างด้าวในเขตกรุงเทพมหานคร ฐานวัฒน์ นำชัยธนานนท์ พนิดา ชินสุพลา และณัฐพล ชันธไชย.....	1-17
ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับเลขานุการบริษัทตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ อรุณชัย ปมไธ.....	18-31
ความรุนแรงในสถานที่ทำงาน: ศึกษากรณีเจ้าหน้าที่และบุคลากรของโรงพยาบาลตำรวจ รมิดา แสงสวัสดิ์.....	32-48
การธำรงรักษาบุคลากรด้านแรงงานในอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม คณิศร อุ่นแสงจันทร์ และนพดล พันธุ์พานิช.....	49-60
การคุ้มครองสิทธิในการดำเนินคดีของผู้ป่วยทางจิต: กรณีศึกษาด้านนิติจิตเวชศาสตร์ ธัชชัย ควรเดชคุปต์.....	61-74
การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลนครนนทบุรี จังหวัด นนทบุรี สิริชัย ตูลยสุข.....	75-84
ลักษณะการใช้ภาษาในการเขียนเรื่องเล่าของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ปิยะภรณ์ นาคอาทิตย์ ไชยสุข และพุทธชาติ โพธิบาล.....	85-100
การจัดกิจกรรมโดยใช้แนวความคิดการรับรู้ความสามารถของตนเองเพื่อเสริมสร้างความพร้อมในการเรียนรู้ ด้วยการนำตนเอง ภาพัศร์ วงษ์ประคอง ปิยะพงษ์ ไสยโสภณ และจุฬารัตน์ วัฒนะ.....	101-111
แนวทางในการบริหารนิติบุคคลอาคารชุด เมธา ขำดี และนพดล พันธุ์พานิช.....	112-122
กฎหมายและการปฏิบัติเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและสวัสดิการของผู้สูงอายุไทย ประสาน บุญโสภณ ฌนปักษ์ นธกิจไพศาล ณัฐนันท์ ธรรมนิจุล และสิทธิชัย สุวรรณผล.....	123-141
The 5-Step Thai Sound Analysis Model for Literacy of Foreigners Prachok Chaisuwan and Noppawan Teangnara.....	142-157
บทวิจารณ์หนังสือ	
Grossman, Nicholas. (2015). Thailand's Sustainable Development Sourcebook. Editions Didier Millet (EDM). ณัฐพล ชันธไชย.....	158-161

การประเมินนโยบายรัฐบาลไทยเกี่ยวกับการถือกรรมสิทธิ์อาคารชุดของคนต่างด้าวในเขตกรุงเทพมหานคร

ฐานวัฒน์ นำชัยธนานนท์

หลักสูตรนโยบายสาธารณะและการจัดการ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต กรุงเทพมหานคร 10250

พนิดา ชินสุพลา

รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง กรุงเทพมหานคร 10240

ณัฐพล ชันธไชย

หลักสูตรนโยบายสาธารณะและการจัดการ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต กรุงเทพมหานคร 10250

ติดต่อผู้เขียนบทความที่ ฐานวัฒน์ นำชัยธนานนท์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต 1761 ถนนพัฒนาการ เขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร 10250

E-mail: thanawat.ingdesign@gmail.com

วันที่รับบทความ: 28 กุมภาพันธ์ 2562 วันที่แก้ไขบทความ: 24 มีนาคม 2563 วันที่ตอบรับบทความ: 31 มกราคม 2564

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ ศึกษาปัญหา อุปสรรค และความเหมาะสมของนโยบายของรัฐบาลไทยเกี่ยวกับการถือกรรมสิทธิ์อาคารชุดของคนต่างด้าวในเขตกรุงเทพมหานคร และนำเสนอแนะนโยบาย แนวทางการพัฒนาการบังคับใช้นโยบายของรัฐเกี่ยวกับการถือกรรมสิทธิ์อาคารชุดของคนต่างด้าวในเขตกรุงเทพมหานคร อย่างมีประสิทธิภาพ **วิธีการวิจัย** เป็นการวิจัยผสมวิธีของการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ข้อมูลเชิงปริมาณจากการใช้แบบสอบถามกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั้ง 5 กลุ่ม ได้แก่ เจ้าหน้าที่รัฐ ผู้ทรงคุณวุฒิภาคเอกชน ผู้ประกอบกิจการอาคารชุด ผู้ซื้อห้องชุดคนต่างด้าว และผู้ซื้อห้องชุดชาวไทย รวม 275 คน และจากการสัมภาษณ์เชิงลึกทุกกลุ่มดังกล่าว รวม 35 คน ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เชิงบรรยายและการทดสอบด้วย χ^2 ผลการวิจัยพบ. การถือกรรมสิทธิ์ของคนต่างด้าว พ.ศ. 2522 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2552) ไม่เหมาะสมกับสภาพสังคมและเศรษฐกิจบริเวณใจกลางเมืองของกรุงเทพมหานครในปัจจุบัน โดยมีข้อจำกัดในการซื้อเพียง ร้อยละ 49 ของอาคารชุดนั้น ๆ ทำให้เกิดการทำธุรกิจอำพรางโดยใช้ช่องโหว่ทางกฎหมาย และคนไทยยังขาดการตระหนักรู้ถึงความผิดของการกระทำการหลีกเลี่ยงกฎหมาย **สรุป** ควรมีการปรับแก้นโยบายอาคารชุดให้คนต่างด้าวมีกรรมสิทธิ์ในอาคารชุดได้ง่ายขึ้น มีข้อกำหนดซึ่งปฏิบัติได้ไม่ยากและควรปรับแก้ไขให้ส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศและพัฒนาเศรษฐกิจในประเทศไทย

คำสำคัญ: นโยบายรัฐบาล พรบ. อาคารชุด พ.ศ. 2522 การถือกรรมสิทธิ์โดยคนต่างด้าว อาคารชุด

An Assessment of the Thai Government Policy on Foreign Ownership of Condominium in Bangkok Metropolitan Area

Thanawat Numchaithananon

Public Policy and Management Programme, Kasem Bundit University, Bangkok 10250

Panida Chinsuwapla

Public Administration Programme, Ramkhamhaeng University, Bangkok 10240

Nathabhol Khanthachai

Public Policy and Management Programme, Kasem Bundit University, Bangkok 10250

Correspondence concerning this article should be addressed to **Thanawat Numchaithananon**, Kasem Bundit University, 1761 Pattanakarn Rd., Suanluang, Bangkok 10250
E-mail: thanawat.ingdesign@gmail.com

Received date: February 28, 2019 Revised date: March 24, 2020 Accepted date: January 31, 2021

ABSTRACT

PURPOSES: To study problems, obstacles and appropriateness of the Thai government policy on foreign ownership of condominium in Bangkok metropolitan area and to suggest policy and development measures for an effective implementation of the policy. **METHODS:** It was a mixed method research of both quantitative and qualitative approaches. Quantitative data were collected by a sample survey of 5 groups of people, namely government officials, experts from the private sector, condominium business entrepreneurs, foreign buyers of condominium and Thai buyers of condominium, totaling 275 respondents. In-depth interviews were adopted for collecting qualitative data from 35 key informants. Descriptive analysis and χ^2 test were used for analytical purposes. **RESULTS:** The Condominium Act of BE 2522 (Amendment in BE 2522) was inappropriate in the contemporary economic and social context of Thailand and created problems and obstacles for condominium business and economy of Thailand, particularly in central Bangkok because of its restriction of foreign ownership of maximum 49 percent of the units in a condominium. To overcome the restriction, foreigners turned to illegal nominees for an occupation of condominium units. **CONCLUSIONS:** The Condominium Act of BE 2522 needs to be amended so that it can encourage foreign investment and economic development in Thailand.

Keywords: Government policy, Condominium Act BE 2522, foreign ownership, condominium

บทนำ

ประเทศไทยมีความน่าสนใจในการเข้ามาลงทุนสำหรับชาวต่างประเทศเป็นอย่างมาก (Policy and Planning Division, Bangkok Metropolitan Administration, 2555) แต่เนื่องจากประเทศเพื่อนบ้านในกลุ่มอาเซียน เช่น มาเลเซีย สิงคโปร์ และเวียดนาม (Ministry of Tourism and Culture Malaysia, 2014; Ministry of Trade and Industry of Singapore, 2015; Jones Lang Lasalle Suites, 2016) ต่างมีการเปิดประเทศและมีการลงนามในสนธิสัญญาทางการค้าหรือ FTA ในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งถือได้ว่าประเทศเหล่านี้ก้าวเข้ามาเป็นคู่แข่งที่น่าจับตามอง (Chao & Yu, 2015) ดังนั้นประเทศไทยจึงพยายามดำเนินการหลายด้านในการดึงดูดนักลงทุนจากต่างประเทศ ด้วยการออกกฎหมายมารองรับ เช่น พระราชบัญญัติอาคารชุด พ.ศ. 2522 และมีการแก้ไขพระราชบัญญัตินี้เพิ่มเติมอย่างต่อเนื่องอีกหลายฉบับ (Association of Inspectors and Building Safely Management, 2555) โดยหนึ่งในมาตราที่สำคัญ คือ การอนุญาตให้คนต่างด้าวสามารถถือกรรมสิทธิ์ห้องชุดได้ไม่เกินอัตราร้อยละ 49 ของเนื้อที่ห้องชุด (มาตรา 19 ทวิ) ซึ่งถือว่าการถือกรรมสิทธิ์ที่ทำได้โดยมีเงื่อนไขที่จำกัด โดยมีความมุ่งหวังที่จะใช้เงื่อนไขและหลักเกณฑ์ใหม่เพื่อดึงดูดให้คนต่างด้าวเข้ามาซื้ออาคารชุดเพื่อสนับสนุนมาตรการส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศ แต่ข้อจำกัดทางด้านเอกสารที่คนต่างด้าวจำเป็นต้องใช้มีความซับซ้อนและยุ่งยาก จึงทำให้นักลงทุนที่เป็นคนต่างด้าวเกิด

ความเบื่อหน่ายและหันความสนใจไปลงทุนในประเทศอื่นที่มีข้อจำกัดที่น้อยกว่าประเทศไทย รวมถึงปัญหาการทำธุรกรรมอำพราง (นอมินี) เพื่อการซื้อขาย ซึ่งลดทอนขั้นตอนในการเตรียมเอกสารและการติดต่อราชการ (Potawanish, 2554)

พระราชบัญญัติอาคารชุด พ.ศ. 2522 ฉบับปัจจุบันซึ่งเป็นการแก้ไขครั้งที่ 4 พ.ศ. 2552 มาตรา 19 ทวิ กำหนดให้คนต่างด้าวถือกรรมสิทธิ์ในห้องชุดไม่เกินร้อยละ 49 ของอัตราส่วนกรรมสิทธิ์ของห้องชุดทั้งหมด (Association of Thai Building Industry in the Royal Patronage, 2555) ในบางพื้นที่มีนักลงทุนต่างประเทศเข้าไปลงทุนเป็นจำนวนมาก และอาจมีคนต่างด้าวต้องการเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ห้องชุดจำนวนมาก อีกทั้งผู้ซื้ออาคารชุดที่เป็นคนต่างด้าวส่วนหนึ่งเป็นกลุ่มนักธุรกิจที่เข้ามาลงทุนและประกอบธุรกิจในประเทศไทยซึ่งมักซื้อห้องชุดเพื่อยู่ออาศัยเอง หรือใช้เป็นบ้านหลังที่สองในบางช่วงเวลาพักผ่อนของแต่ละปี หากผู้ซื้อเหล่านี้ได้รับผลกระทบจากกฎหมายที่เข้มงวดมากขึ้น อาจทำให้ปริมาณความต้องการจากผู้ซื้อกลุ่มดังกล่าวลดลงและอาจกลายเป็นผลกระทบด้านลบต่อตลาดอาคารชุดได้ ดังนั้น รัฐบาลจึงควรที่จะส่งเสริมให้มาตรการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อการพัฒนาตลาดอสังหาริมทรัพย์ของไทยอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และความเหมาะสมของกฎหมายเกี่ยวกับการถือ

กรรมสิทธิ์อาคารชุดของคนต่างด้าวในเขตกรุงเทพมหานคร ของนักลงทุนต่างประเทศ และนำเสนอนโยบายในการแก้ไขปัญหาให้มีประสิทธิภาพ

2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนามาตรการทางด้านนโยบายส่งเสริมการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการถือกรรมสิทธิ์อาคารชุดของคนต่างด้าวในเขตกรุงเทพมหานคร

ประเด็นหลักที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการถือกรรมสิทธิ์อาคารชุดของคนต่างด้าวในการวิจัยนี้ สรุปได้ดังนี้

1. หลักการและเหตุผลของการตราพระราชบัญญัติอาคารชุด พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2552 มาตรา 19 ทวิ

2. ความชัดเจนของพระราชบัญญัติอาคารชุด พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2552 มาตรา 19 ทวิ

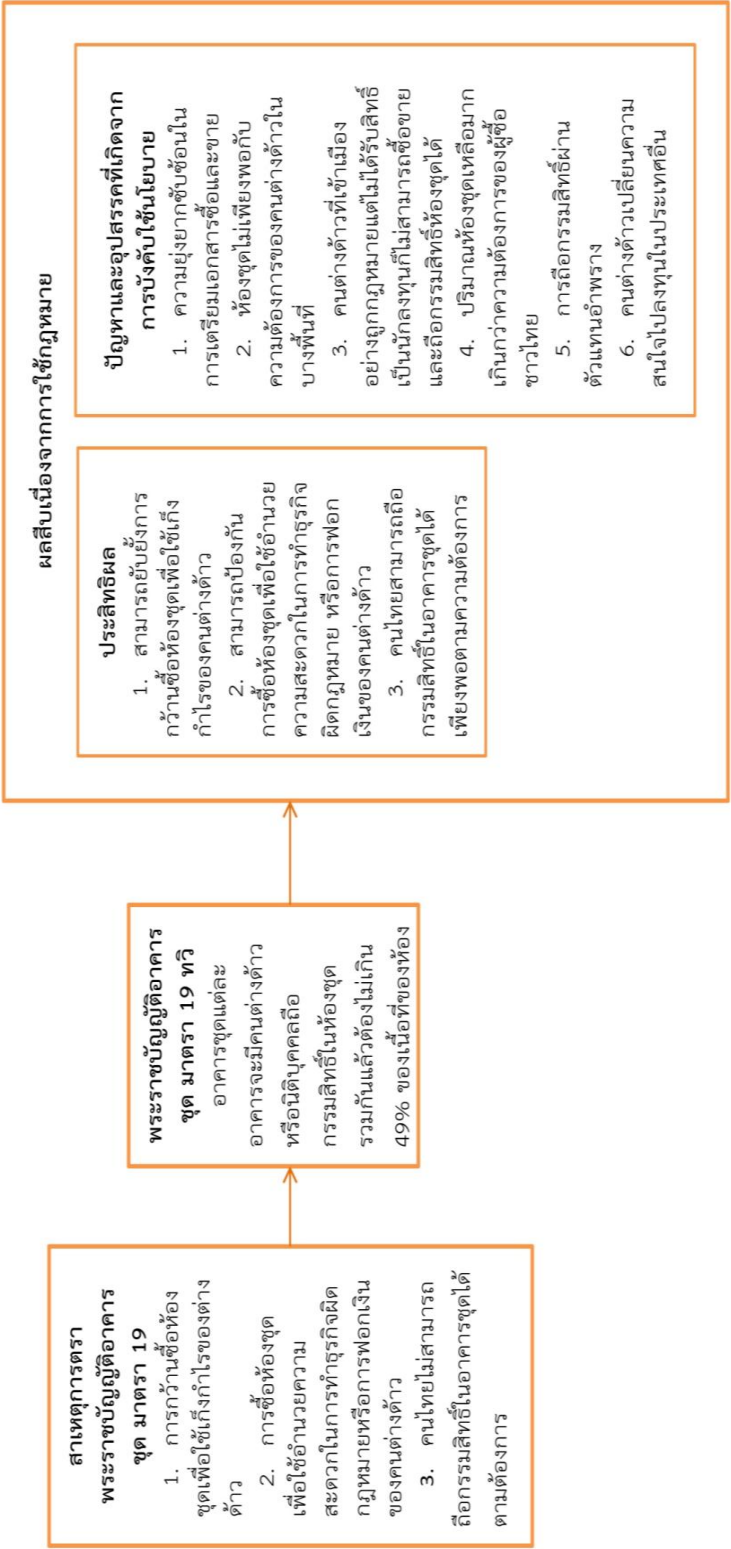
3. ประสิทธิภาพของการบังคับใช้พระราชบัญญัติอาคารชุด พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2552 มาตรา 19 ทวิ

4. ปัญหาและอุปสรรคของการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติอาคารชุด พ.ศ. 2522 มาตรา 19 ทวิ

5. ความรู้ความเข้าใจ และความคิดเห็นของคนต่างด้าวเกี่ยวกับพระราชบัญญัติอาคารชุด พ.ศ. 2522 มาตรา 19 ทวิ

6. ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติอาคารชุด พ.ศ. 2552 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2552

กรอบแนวความคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวความคิดในการวิจัย

วิธีการวิจัย

การวิจัยนี้ดำเนินการโดยใช้วิธีวิจัยผสมวิธี (Mixed method) ด้วยการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีรายละเอียดดังนี้

วิธีวิจัยเชิงปริมาณ

การวิจัยเชิงสำรวจ (survey research)

ประชากร (population) ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้พระราชบัญญัติอาคารชุด โดยเฉพาะมาตรา 19 ทวิ อันเกี่ยวข้องกับการถือกรรมสิทธิ์ห้องชุดของคนต่างด้าว ได้แก่

1. กลุ่มเจ้าหน้าที่รัฐ ซึ่งเป็นกลุ่มผู้บังคับใช้กฎหมาย
 2. กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิภาคเอกชน ซึ่งเป็นกลุ่มผู้เชี่ยวชาญทางด้านกฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพระราชบัญญัติอาคารชุด พ.ศ. 2522 มาตรา 19 ทวิ
 3. กลุ่มเจ้าของกิจการอาคารชุด ซึ่งเป็นกลุ่มเจ้าของกิจการ
 4. กลุ่มผู้ซื้อห้องชุดคนต่างด้าว
 5. กลุ่มผู้ซื้อห้องชุดชาวไทย
- กลุ่ม 4 และ 5 เป็นกลุ่มผู้ปฏิบัติตามกฎหมาย

เขต พื้นที่ เศรษฐกิจ ในกรุงเทพมหานคร อันได้แก่ เขตวัฒนา เขตปทุมวัน เขตสาทร เขตบางรัก และเขตราชเทวี

วิธีเลือกตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง และกำหนดจำนวนตัวอย่าง (quota sampling) โดยกำหนดจำนวนตัวอย่างให้อยู่ในพื้นที่เขตเศรษฐกิจของ

กรุงเทพมหานคร ได้แก่ พื้นที่เขตวัฒนา เขตปทุมวัน เขตสาทร เขตบางรัก และเขตราชเทวี ในจำนวนเขตละ 5 อาคารชุด กลุ่มเจ้าหน้าที่รัฐได้จำนวน 29 คน กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิภาคเอกชน 27 คน กลุ่มเจ้าของกิจการอาคารชุดและนิติบุคคล จำนวน 61 คน กลุ่มผู้ซื้อห้องชุดคนต่างด้าวรวม 58 คน และกลุ่มผู้ซื้อห้องชุดชาวไทยรวม 100 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 275 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยในแต่ละกลุ่มจะถูกคัดเลือกโดยการสอบถามก่อนว่า เป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ห้องชุดที่ตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครใช่หรือไม่ ถ้าใช่จึงเป็นกลุ่มเป้าหมาย จากนั้นจึงมอบแบบสอบถามให้ตอบกลับ โดยการลงพื้นที่เพื่อกระจายการแจกแบบสอบถาม

วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิจัยจากเอกสาร (document research)

ค้นคว้าวิเคราะห์กฎหมายของการถือกรรมสิทธิ์อาคารชุดโดยเน้นเฉพาะการถือกรรมสิทธิ์ของชาวต่างชาติ คำพิพากษาศาลแพ่ง ศาลอุทธรณ์ และศาลฎีกา ศาลทรัพย์สินทางปัญญาในกรณีการกระทำผิดหรือการบิดเบือนเรื่องการถือกรรมสิทธิ์ในกรณีของชาวต่างชาติ หนังสือ ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง บทความทางวิชาการ สื่อสิ่งพิมพ์และอินเทอร์เน็ตถึงผลดีผลเสียของการเพิ่มอัตราส่วนการถือกรรมสิทธิ์ของคนต่างด้าวในบางพื้นที่

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าเอกสาร รวมถึงนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเชิงปริมาณมาตั้งคำถามเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนและ

ลงลึกถึงรายละเอียดซึ่งเน้นเฉพาะการถือกรรมสิทธิ์ของคนต่างด้าว โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้เชี่ยวชาญและผู้ที่มีประสบการณ์ตรงประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ระดับสูงของกรมที่ดิน นักวิชาการหรือเจ้าหน้าที่ระดับสูงในสถาบันที่เกี่ยวข้องกับการใช้นโยบายของรัฐโดยเฉพาะในด้านอาคารชุดโดยตรง ผู้ประกอบการอาคารชุดหรือเจ้าหน้าที่นิติบุคคลที่ดูแลอาคารชุด ผู้ซื้อคนต่างด้าวที่ได้รับผลกระทบจากการบังคับใช้นโยบาย และชาวไทยผู้ซื้อและอาศัยอยู่ในอาคารชุดในเขตพื้นที่เศรษฐกิจ รวมถึงบุคลากรด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งหมด 35 คน เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายของรัฐเกี่ยวกับการถือกรรมสิทธิ์อาคารชุดของคนต่างด้าวมากขึ้น โดยผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง

ผลการวิจัย

ความรู้ความเข้าใจในเหตุผลและหลักการของ พรบ. อาคารชุด พ.ศ. 2522

พรบ. อาคารชุด พ.ศ. 2522 ระบุเหตุผลและหลักการ ดังนี้ (Association of Inspectors and Building Safely Management, 2555)

เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่ในปัจจุบันปัญหาในด้านที่อยู่อาศัยภายในเมืองได้เพิ่มทวีมากขึ้น และระบบกรรมสิทธิ์ในอสังหาริมทรัพย์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไม่อาจสนองความต้องการของประชาชน ซึ่งต้องอยู่อาศัยในอาคารเดียวกัน โดยร่วมกันมีกรรมสิทธิ์ห้องชุดในอาคารนั้น แยกจากกันเป็นสัดส่วนได้ สมควรวางระบบ

กรรมสิทธิ์ห้องชุดขึ้น เพื่อให้ผู้ที่อยู่ในอาคารเดียวกันสามารถถือกรรมสิทธิ์ห้องชุดในอาคารร่วมกันได้ นอกจากนั้นสมควรวางมาตรการควบคุมการจัดตั้งอาคารชุดให้เหมาะสมเพื่อเป็นหลักประกันให้แก่ผู้ที่มาซื้อห้องชุดเพื่ออยู่อาศัย จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติขึ้น

พระราชบัญญัติอาคารชุด พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม 2534 (Association of Inspectors and Building Safely Management, 2555)

เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่เป็นการสมควรให้คนต่างด้าวหรือนิติบุคคลที่มีสิทธิในที่ดินเสมือนคนต่างด้าวบางประเภท อาจได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์ในห้องชุดได้ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมการลงทุนอันจะก่อให้เกิดความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

พระราชบัญญัติอาคารชุด พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม 2542 (Association of Inspectors and Building Safely Management, 2555)

มาตรา 9 เมื่อครบกำหนดเวลาห้าปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับให้ยกเลิกความในวรรคสองของมาตรา 19 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติอาคารชุด พ.ศ. 2522 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้

บุคคลที่ระบุไว้ในมาตรา 19 ซึ่งรับโอนกรรมสิทธิ์ห้องชุดต่อเนื่องจากคนต่างด้าว หรือนิติบุคคลดังกล่าว ถือกรรมสิทธิ์ห้องชุดนั้นต่อไปได้ แม้ว่าจะเกินอัตราที่กำหนดไว้ในมาตรา 19 ทวิ วรรคหนึ่ง

พระราชบัญญัติอาคารชุด พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม 2552 (Association of

Inspectors and Building Safely Management, 2555)

เหตุผลและหลักการของ พรบ. อาคารชุด พ.ศ. 2522 เหตุผลและหลักการของ พรบ. อาคารชุดมาตรา 19 ทวิ ที่เกี่ยวข้องกับคนต่างด้าวที่สำคัญ คือ การได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์ในห้องชุดเพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมการลงทุนอันจะก่อให้เกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศ

ตารางที่ 1 นำเสนอข้อมูล ผลการสำรวจจากตัวอย่างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ

เหตุผลและหลักการของ พรบ. อาคารชุด พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2552 ซึ่งจะเห็นว่าเจ้าหน้าที่ภาครัฐ ผู้ทรงคุณวุฒิภาคเอกชน ผู้ประกอบการและผู้ซื้ออาคารชาวไทย แสดงถึงเหตุผลและหลักการที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.01$) ในทุกประเด็น โดยเฉพาะอย่างยิ่งระหว่างกลุ่มเจ้าหน้าที่ภาครัฐ กับผู้ทรงคุณวุฒิภาคเอกชน และผู้ประกอบการ กับผู้ซื้ออาคารชาวไทย ส่วนใหญ่ ยังมีความรู้ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนจากเหตุผลและหลักการที่ระบุในพรบ.

ตารางที่ 1 หลักการและเหตุผล พ.ร.บ. อาคารชุด พ.ศ. 2552 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2552 มาตรา 19 ทวิ (ร้อยละของผู้ตอบว่า “ถูกต้อง”)

หลักการและเหตุผล	เจ้าหน้าที่ภาครัฐ	ผู้ทรงคุณวุฒิภาคเอกชน	ผู้ประกอบการ	ผู้ซื้ออาคารชาวไทย	χ^2
1. ป้องกันการเก็งกำไรของคนต่างด้าว	15.25	14.13	36.96	37.70	47.39**
2. ป้องกันการทำธุรกิจผิดกฎหมายของคนต่างด้าว	6.25	4.17	31.25	58.33	23.79**
3. ป้องกันการฟอกเงินของคนต่างด้าว	10.50	7.50	35.00	47.50	36.46**
4. ส่งเสริมให้คนไทยถือกรรมสิทธิ์ห้องชุดได้	22.22	16.67	22.22	38.89	47.69**

หมายเหตุ : ** $p < 0.01$

ความชัดเจนของ พรบ. อาคารชุด พ.ศ. 2552 มาตรา 19 ทวิ

พรบ. อาคารชุด พ.ศ. 2522 (2552) มาตรา 19 ทวิ ระบุดังนี้ (Association of Inspectors and Building Safely Management, 2555)

มาตรา 19 ทวิ อาคารชุดแต่ละอาคารชุดจะมีคนต่างด้าวและหรือนิติบุคคลตามที่ระบุไว้ในมาตรา 19 ถือกรรมสิทธิ์ในห้องชุดได้เมื่อรวมกันแล้วต้องไม่เกินอัตราร้อยละ 49 ของเนื้อที่ของห้องชุดตามมาตรา 6

อาคารชุดใดที่จะมีคนต่างด้าวและหรือนิติบุคคลตามที่ระบุไว้ในมาตรา 19 ถือกรรมสิทธิ์ในห้องชุดเกินกว่าอัตราที่กำหนดไว้ในวรรคหนึ่ง อาคารชุดนั้นจะต้องตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร เขตเทศบาล หรือเขตราชการส่วนท้องถิ่นอื่นที่กำหนดในกฎกระทรวง และมีที่ดินที่ตั้งอาคารชุดรวมกับที่ดินที่มีไว้เพื่อใช้หรือเพื่อประโยชน์ร่วมกันสำหรับเจ้าของรวมทั้งหมดไม่เกินห้าไร่

การได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์ในห้องชุดตามวรรคสองของคนต่างด้าวและนิติบุคคลตามที่

ระบุไว้ในมาตรา 19 ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

ตารางที่ 2 นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับความชัดเจนของความหมายของ “อาคารชุด” “คนต่างด้าว” “นิติบุคคล” และ “การถือกรรมสิทธิ์” และอื่น ๆ ที่ระบุใน พรบ. อาคารชุด พ.ศ. 2522 มาตรา 19 ทวิ ในทัศนะของผู้ที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ จะเห็นได้ว่าบุคคลทั้ง 4 กลุ่ม อาจแบ่งเป็น 2 กลุ่มใหญ่คือ เจ้าหน้าที่ภาครัฐ และผู้ทรงคุณวุฒิ

ภาคเอกชน กับ ผู้ประกอบการและผู้ซื้ออาคารชาวไทยมีทัศนะแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ($p < 0.05$) โดยกลุ่มแรกเห็นว่ามี ความชัดเจน ร้อยละ 10.64-14.88 ส่วนกลุ่มหลังเห็นว่ามี ความชัดเจนร้อยละ 22.70-54.60 อย่างไรก็ตามก็อาจกล่าวได้ว่าในภาพรวมส่วนใหญ่ (มากกว่าร้อยละ 50.00) เห็นว่ายังไม่ชัดเจน

ตารางที่ 2 ความชัดเจน พ.ร.บ. อาคารชุด พ.ศ. 2522 มาตรา 19 ทวิ (ร้อยละของคำตอบ “ชัดเจน”)

รายการคำตอบ	เจ้าหน้าที่ภาครัฐ	ผู้ทรงคุณวุฒิภาคเอกชน	ผู้ประกอบการ	ผู้ซื้ออาคารชาวไทย	χ^2
1. ความหมายของ “อาคารชุด”	14.88	10.75	30.58	43.79	26.29**
2. ความหมายของ “คนต่างด้าว”	13.67	10.80	27.34	48.19	30.16**
3. ความหมายของ “นิติบุคคล”	14.20	10.97	25.58	52.25	19.27**
4. ความหมายของ “การถือกรรมสิทธิ์”	10.64	12.06	22.70	54.60	17.49*
5. ประเด็นกฎหมายอื่น ๆ	14.08	10.56	38.03	37.32	38.20**

หมายเหตุ : * $p < 0.05$; ** $p < 0.01$

พระราชบัญญัติอาคารชุด (ฉบับแก้ไขครั้งที่ 4) พ.ศ. 2551 มาตรา 12 ที่ให้ยกเลิกความตามในมาตรา 19 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติอาคารชุด พ.ศ. 2522 ซึ่งเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติอาคารชุด (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2543 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “อาคารชุดแต่ละอาคารชุดจะมีคนต่างด้าวหรือนิติบุคคลที่ระบุไว้ในมาตรา 19 ถือกรรมสิทธิ์ในห้องชุดได้เมื่อรวมกันแล้วต้องไม่เกินอัตราร้อยละ 49 ของเนื้อที่ของห้องชุด

ทั้งหมดในอาคารชุดนั้น ในขณะที่ขอจดทะเบียนอาคารชุดตามมาตรา 6” ข้อกำหนดตามมาตรา 19 นี้มีความชัดเจนหรือไม่ชัดเจนอย่างไร (รวมถึงข้อกำหนดในมาตรา 19 อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง)

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก เกี่ยวกับ พรบ. อาคารชุด พ.ศ. 2552 มาตรา 19 ทวิ (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2551) นำเสนอในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความชัดเจนจากการแก้ไข พรบ. อาคารชุด พ.ศ. 2551 มาตรา 12

เจ้าหน้าที่ภาครัฐ (5 คน)	ผู้ทรงคุณวุฒิ ภาคเอกชน (5 คน)	ผู้ประกอบการ ธุรกิจอาคารชุด (10 คน)	กลุ่มผู้ซื้ออาคาร ชุดคนต่างด้าว (5 คน)	กลุ่มผู้ซื้ออาคาร ชุดชาวไทย (10 คน)
กฎหมายชัดเจนดี แล้ว กลุ่มนี้บอก ว่า กฎหมาย ชัดเจนดีแล้วไม่มี ประเด็นเรื่อง ข้อกำหนดมาก เกินไป	กฎหมายชัดเจนดี แล้วแต่มีความ ยุ่งยากบางมาตรา	กฎหมายชัดเจนดี แล้ว แต่ มี ข้อจำกัดมาก เกินไป	กฎหมายชัดเจนดี แล้ว	ความหมาย ชัดเจนดีแล้ว ความหมาย ชัดเจนแล้ว แต่ ข้อจำกัดมากไป อาจเกิดปัญหาได้

ทุกกลุ่มส่วนใหญ่มีความเห็นตรงกันว่าข้อกำหนดนั้นชัดเจนดีแล้ว แต่มีบางคนในกลุ่มของผู้ทรงคุณวุฒิภาคเอกชน กลุ่มผู้ประกอบการ และกลุ่มผู้ซื้ออาคารชุดชาวไทย มีความคิดเห็นไม่ถึงแม้ว่ากฎหมายในพระราชบัญญัติมาตราที่ 19 ทวิ จะระบุรายละเอียดและข้อกำหนดไว้ชัดเจนดีแล้วก็ตาม แต่ในมาตรา 19 ข้ออื่น ๆ เช่น มาตราที่ 19 เบญจ วรรค (1) ที่ระบุว่าเมื่อคนต่างด้าวหรือนิติบุคคลตามที่ระบุไว้ในมาตรา 19 ได้รับมรดกเป็นห้องชุดในฐานะทายาทโดยธรรมหรือผู้รับพินัยกรรม หรือโดยประการอื่นแล้วแต่กรณี คนต่างด้าวที่ได้รับมรดกนั้น

จะต้องจำหน่ายห้องชุดออก พร้อมแจ้งเป็นหนังสือให้เจ้าพนักงานหรือเจ้าหน้าที่รับทราบภายใน 60 วัน นับแต่วันที่มียกข้อจำหน่ายซึ่งมีความยุ่งยากและข้อกำหนดมากจนเกินไประยะเวลาเพียง 60 วันไม่สามารถจำหน่ายออกห้องชุดได้ทันเวลาตามที่กฎหมายกำหนดได้ ซึ่งข้อกำหนดที่มากเกินไปนี้อาจจะก่อให้เกิดความยุ่งยากในทางปฏิบัติ

ประสิทธิภาพของการบังคับใช้ พรบ. อาคารชุด พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2552 ประสิทธิภาพของการบังคับใช้ พรบ. อาคารชุด มาตรา 19 ทวิ (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2552) นำเสนอในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 พระราชบัญญัติอาคารชุด พ.ศ. 2522 มาตรา 19 ทวิ สามารถยับยั้งการกว้านซื้อห้องชุดเพื่อใช้เก็งกำไรของคนต่างด้าว (ร้อยละของคำตอบ “มีประสิทธิภาพ”)

กลุ่ม	เจ้าหน้าที่ ภาครัฐ	ผู้ทรงคุณวุฒิ ภาคเอกชน	ผู้ประกอบการ ธุรกิจอาคารชุด	ผู้ซื้ออาคาร ชุดชาวไทย	รวม
มีประสิทธิภาพ	21.18	18.82	27.06	32.94	100.00
$\chi^2 = 35.74$		df = 9		p= 0.000	

จากตารางที่ 4 ค่า $\chi^2 = 35.74$ และค่า p มีนัยสำคัญที่ระดับ < 0.05 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างประเมินประสิทธิผลของพระราชบัญญัติอาคารชุด พ.ศ. 2522 มาตรา 19 ทวิ แตกต่างกัน กลุ่มผู้ที่ทำงานด้านการบังคับใช้กฎหมาย ได้แก่ กลุ่มเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ และกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิภาคเอกชน ประมาณ 1/5 ให้ความเห็นว่าพระราชบัญญัติอาคารชุดในมาตรา 19 ทวิ มีประสิทธิผลสามารถยับยั้งการกว้านซื้อห้องชุดเพื่อใช้เก็งกำไรของคนต่างด้าว ส่วนกลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจอาคารชุดกับกลุ่มผู้ซื้ออาคารชุดส่วนใหญ่ประเมินว่า พระราชบัญญัติอาคารชุด พ.ศ. 2522 มาตรา 19 มีประสิทธิผลในการยับยั้งการกว้านซื้อห้องชุดเพื่อให้เก็งกำไรของคนต่างด้าวประมาณ 3/10

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการบังคับใช้ พรบ. นี้ ส่วนใหญ่เห็นว่า

เป็นผลดีมากกว่าผลเสีย ความเห็นส่วนใหญ่ของทุกกลุ่ม ทั้งในด้านการส่งเสริมการลงทุนของคนต่างด้าวที่สามารถกระตุ้นเศรษฐกิจให้เติบโตขึ้นได้มากกว่าเดิมรวมถึงสามารถคัดกรองผู้ที่เข้ามาถือกรรมสิทธิ์ของห้องชุดว่าเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติครบถ้วนและมีประวัติขาวสะอาด และคนไทยยังได้รับสิทธิ์มากกว่า แต่ยังมีบางส่วนจากทุกกลุ่มเช่นกันที่ให้ความคิดเห็นว่า ถึงแม้จะมีผลดีเรื่องการกระตุ้นเศรษฐกิจ แต่ข้อจำกัดในเรื่องคุณสมบัติและขั้นตอนของการเข้ามาทำธุรกรรมของคนต่างด้าวนั้นยังมีข้อจำกัดที่บีบรัดจนเกินไปเมื่อเทียบกับประเทศอื่นในภูมิภาคอาเซียน ซึ่งอาจทำให้คนต่างด้าวที่ต้องการลงทุนซื้อห้องชุดในประเทศไทยรู้สึกว่าเป็นการจำกัดสิทธิ์และไม่ยุติธรรม

ตารางที่ 5 พระราชบัญญัติอาคารชุด พ.ศ. 2522 ที่เกี่ยวข้องกับคนต่างด้าว (มาตรา 19 ทวิ) ที่มีผลบังคับใช้ในปัจจุบัน ทำให้การดำเนินการธุรกรรมการซื้อขาย โอนสิทธิ์ มีความยุ่งยากสร้างความยากลำบากในการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ (ร้อยละของคำตอบ “ใช่”)

กลุ่ม	เจ้าหน้าที่ ภาครัฐ	ผู้ทรงคุณวุฒิ ภาคเอกชน	ผู้ประกอบการ ธุรกิจอาคารชุด	ผู้ซื้ออาคาร ชุดชาวไทย	รวม
ความยาก ลำบากในการ ดำเนินการ					
ใช่	7.94	7.94	11.11	73.02	100.00
$\chi^2 = 41.26$	df = 6			p = 0.000	

จากตารางที่ 5 ค่า $\chi^2 = 41.26$ และค่า p มีนัยสำคัญที่ระดับ < 0.05 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีการประเมินประสิทธิผลของพระราชบัญญัติอาคารชุด พ.ศ. 2522 มาตรา 19 ทวิ ด้านปัญหาการดำเนินการทำธุรกรรม และ

การดำเนินงานของเจ้าหน้าที่แตกต่างกัน กลุ่มของเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิภาคเอกชน และกลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจอาคารชุดโดยส่วนใหญ่ประเมินว่าพระราชบัญญัติอาคารชุดที่มีผลบังคับใช้ใน

ปัจจุบันนี้ไม่ได้สร้างความลำบากให้การทำงาน 3/4 เห็นว่ามีความยุ่งยากโดยเฉพาะอย่างยิ่ง
แต่อย่างใด ส่วนกลุ่มผู้ซื้ออาคารชุดชาวไทยประ ต้องเตรียมเอกสารยุ่งยากมาก
ตารางที่ 6 ห้องชุดของอาคารชุดในเขตใจกลางเมืองของกรุงเทพมหานครมักมีคนต่างด้าวต้องการซื้อ
ทั้งเพื่อการลงทุนและเพื่ออยู่อาศัย เกินกว่าร้อยละ 49 ในอาคารชุดหลาย ๆ โครงการใน
เขตกรุงเทพมหานคร (ร้อยละของคำตอบ “ใช่”)

กลุ่ม ความต้องการ ของคนต่างด้าว	เจ้าหน้าที่ ภาครัฐ	ผู้ทรงคุณวุฒิ ภาคเอกชน	ผู้ประกอบการ ธุรกิจอาคารชุด	ผู้ซื้ออาคาร ชุดชาวไทย	รวม
ใช่	5.71	2.86	52.86	38.57	100.00
$\chi^2 = 16.63$		df = 6		p = 0.012	

จากตารางที่ 6 ค่า $\chi^2 = 16.63$ และค่า p มีนัยสำคัญที่ระดับ < 0.05 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างมีการประเมิณประสิทธิภาพของพระราชบัญญัติอาคารชุด พ.ศ. 2522 มาตรา 19 ทวิ แตกต่างกัน กลุ่มเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิภาคเอกชน เพียงส่วนน้อยที่เห็นด้วย และกลุ่มผู้ซื้ออาคารชุดชาวไทยประมาณ 2/5 ประเมินว่า คนต่างด้าวให้ความสนใจซื้อห้องชุดในโครงการที่ตั้งในเขตกรุงเทพมหานคร เกินกว่าร้อยละ 49 ส่วนกลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจอาคารชุด ส่วนใหญ่ประมาณ 1/2 ประเมินว่ามีคนต่างด้าวให้ความสนใจซื้อและเช่าอาคารชุดเพื่อเป็นที่พักอาศัยในเขตกรุงเทพมหานครเป็นอย่างมาก

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก เกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และความเหมาะสมของกฎหมายที่เกี่ยวกับการถือกรรมสิทธิ์อาคารชุดของคนต่างด้าวในเขตกรุงเทพมหานคร มีอะไรบ้าง และต้องทำอย่างไรจึงจะได้ผลออกมาดีที่สุด เพื่อบรรลุความสำเร็จตามเป้าหมาย แสดงว่า กลุ่มเจ้าหน้าที่รัฐและกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิภาคเอกชนซึ่งเป็นผู้บังคับใช้กฎหมายโดยตรง ยังคงพบอุปสรรคและปัญหาในการทำงาน ซึ่งโดยมากจะเป็นเรื่องขั้นตอนการเตรียมเอกสาร

ทางการเงินของคนต่างด้าว และเรื่องช่องโหว่ของกฎหมาย ซึ่งผู้ใช้กฎหมายไม่มีอำนาจในการยื่นเรื่องขอเปลี่ยนแปลงเพราะเป็นนโยบายของรัฐบาลที่มีคำสั่งลงมาโดยตรง แต่ในส่วนของกลุ่มผู้ประกอบการ กลุ่มผู้ซื้อคนต่างด้าว และกลุ่มผู้ซื้อชาวไทย ต่างคิดเห็นไปในทางเดียวกันว่า มีปัญหาในด้านการเงินการลงทุน อีกทั้งปัญหาที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่ก็มาจากเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายบางส่วนที่พยายามยื่นข้อเสนอในการช่วยทำธุรกรรมอำพรางที่เป็นเรื่องผิดกฎหมาย หรือเรียกรับเงิน

ข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก ชักถามความเห็นเกี่ยวกับบทลงโทษถ้ามีการฝ่าฝืน พรบ. อาคารชุด พ.ศ. 2522 แสดงว่ากลุ่มผู้ใช้กฎหมายอันได้แก่กลุ่มของเจ้าหน้าที่รัฐ และกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิภาคเอกชน มีความคิดเห็นว่าบทลงโทษในการทำธุรกรรมอำพรางในปัจจุบันนี้เป็นกฎหมายที่ล้าสมัยและบทลงโทษยังไม่รุนแรงพอ ควรมีการปรับแก้ให้มีโทษสูงขึ้นเพื่อให้ผู้กระทำผิดเกรงกลัวและมีความหลาบจำ หรือแม้กระทั่งคนต่างด้าวผู้ถือกรรมสิทธิ์อาคารชุดเองก็ยังไม่รู้สึกรู้ว่าเป็นโทษที่น้อยเกินไปเมื่อเทียบกับบทลงโทษในต่างประเทศ ในขณะที่ฝ่ายผู้ประกอบการอาคารชุด และกลุ่มของผู้ซื้อชาวไทยส่วนใหญ่มีความเห็นว่าบทลงโทษในเรื่อง

การทำธุรกรรมอำพรางนี้เหมาะสมแล้ว แต่ถึงจะเหมาะสมแล้วก็ยังคงควรที่จะต้องมีการปรับปรุงอีกในอนาคตเพื่อให้เป็นกฎหมายที่ทันสมัย และสามารถรับมือกับขั้นตอนการทำธุรกรรมอำพรางที่จะปรับสภาพให้ยุ่งยากซับซ้อนมากขึ้นกว่าเดิมในอนาคต

นอกจากนั้นขั้นตอนที่ซับซ้อนในการทำธุรกรรมขาย หรือโอนให้คนต่างด้าว (เช่น ระยะเวลา หรือ เอกสาร) จากบทกฎหมายของพระราชบัญญัติอาคารชุด พ.ศ. 2522 มาตรา 19 ที่มีผลบังคับใช้ในปัจจุบัน เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้คนต่างด้าวใช้วิธีถือกรรมสิทธิ์อาคารชุดด้วยการ

ทำธุรกรรมอำพราง (นอมินี) หรือไม่ อย่างไร ใช้ข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึกแสดงว่ากลุ่มของผู้บังคับใช้กฎหมาย คือกลุ่มของเจ้าหน้าที่รัฐ และกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิภาคเอกชน ต่างคิดว่า ขั้นตอนการทำงานและการเตรียมเอกสารของคนต่างด้าวไม่ยุ่งยากซับซ้อน ถ้าทำตามขั้นตอนอย่างถูกต้อง อีกทั้งการซื้อขายอาคารชุดปัจจุบันเป็นตลาดที่เปิดกว้างให้คนต่างด้าวสามารถซื้อได้แม้ไม่มีแหล่งพำนักถาวรในประเทศไทย

ความคิดเห็นของคนต่างด้าวเกี่ยวกับ พรบ. อาคารชุด พ.ศ.2522

ตารางที่ 7 ความคิดเห็นเกี่ยวกับ พรบ. อาคารชุด พ.ศ. 2522 มาตรา 19 ทวิ ในทัศนะของคนต่างด้าว (ร้อยละของคำตอบ “ใช่”)

รายการคำตอบ	จำนวนเต็ม	ร้อยละ
1. ประเภทของอาคารชุดที่ซื้อหรือเช่าเพื่อเป็นที่พักอาศัย	25	43.10
2. ซื้อเป็นบ้านหลังแรก	29	42.65
3. การทำธุรกรรมการซื้อขายโดยสิทธิ์มีความยากลำบาก	35	60.34
4. ไม่สามารถซื้อได้เพราะข้อห้ามคนต่างด้าวซื้อได้ไม่เกิน ร้อยละ 49	19	32.76
5. เคยดำเนินการโดยใช้คนไทยเป็นตัวแทน	37	63.79
6. พรบ. อาคารชุด พ.ศ. 2522 ม.19 ทวิ ป้องกันธุรกรรมอำพราง	29	50.00
7. ขั้นตอนการขออนุญาตและเตรียมเอกสารยุ่งยาก	37	63.79
8. ข้อกำหนดการถือกรรมสิทธิ์ของคนต่างด้าวไม่เกิน ร้อยละ 49 น้อยเกินไป	35	60.34
9. ถ้าข้อจำกัดสำหรับคนต่างด้าวลดน้อยลงแล้วจะแก้ไขปัญหากรณีเฉพาะทางได้	49	77.59
10. สนใจซื้ออาคารชุดใน กทม. เพราะเหตุผลเกี่ยวกับ AEC	40	68.90
11. ข้อจำกัดของไทยทำให้สนใจซื้ออาคารชุดในประเทศเพื่อนบ้าน	28	48.28
12. การขยายเพดานให้คนต่างด้าวถือกรรมสิทธิ์ได้มากกว่าร้อยละ 49 จะเป็นการกระตุ้นตลาดอสังหาริมทรัพย์	37	63.79
13. ควรให้คนต่างด้าวทำสัญญาเช่าระยะยาวถึง 99 ปี ต่อครั้ง	35	60.34

ข้อมูลในตารางที่ 7 คนต่างด้าวส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า พรบ. อาคารชุด พ.ศ. 2522 มีความยุ่งยากในการดำเนินการ คนต่าง

ด้าวดำเนินการโดยใช้ตัวแทน ธุรกรรมอำพราง ร้อยละ 49 น้อยเกินไปมีผลทำให้ไปลงทุนในประเทศเพื่อนบ้าน ควรเพิ่มปริมาณการถือ

กรรมสิทธิ์มากกว่าร้อยละ 49 ให้ถือกรรมสิทธิ์
ได้ถึง 99 ปี ต่อครั้ง

การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT) ของ พรบ. อาคารชุด พ.ศ. 2522

ตารางที่ 8 จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT) ของการถือกรรมสิทธิ์อาคารชุดในประเทศไทยเพื่อการลงทุน หรือเพื่อการอยู่อาศัยของคนต่างด้าว

จุดแข็ง	1. มีสภาพทางภูมิศาสตร์ที่ดี อยู่ในตำแหน่งศูนย์กลางของแต่ละประเทศในกลุ่ม AEC 2. มีค่าครองชีพไม่สูงนักถ้าเทียบกับประเทศอื่น ๆ เช่น ฮองกง ญีปุ่น สิงคโปร์ เป็นต้น 3. มีวัฒนธรรมและประเพณีที่ดีงาม มีสถานที่ท่องเที่ยวที่คนต่างด้าวชอบ เช่น ทะเล ภูเขา และพระราชวังต่าง ๆ มีอาหารหลากหลายที่เป็นที่นิยมของคนต่างด้าว และมีความสะดวกในการซื้อและใช้บริการ 4. มีความสะดวกในการเดินทาง เนื่องจากภาครัฐกำลังมีการลงทุนในระบบสาธารณูปโภคให้มีความทั่วถึงทุกพื้นที่ 5. มีมาตรฐานการรักษาพยาบาลที่เป็นที่ยอมรับในภูมิภาคเอเชีย 6. มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินค่อนข้างสูง 7. มีความปลอดภัยทางธรรมชาติ เช่น แผ่นดินไหว พายุ เป็นต้น
จุดอ่อน	1. กฎหมายที่บังคับใช้ในปัจจุบัน มีการกำหนดคุณสมบัติของคนต่างด้าวด้วยข้อจำกัดที่บีบรัดจนเกินไปเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาคเอเชีย 2. ความต้องการเป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์อาคารชุดในย่านใจกลางเมือง เช่น เขตสีลม ปทุมวัน วัฒนา สาทร และบางรัก ไม่เพียงพอต่อความต้องการของคนต่างด้าว 3. มีการปฏิบัติ รัฐประหาร การเมืองไม่สงบในช่วงระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมา ถึงแม้จะไม่รุนแรงแต่ก็ก่อให้เกิดความไม่น่าเชื่อถือในสายตาของนักลงทุนต่างด้าว
โอกาส	1. คนต่างด้าวให้ความสนใจในการลงทุนซื้อขายอาคารชุดเป็นจำนวนมาก เนื่องจากเป็นประเทศที่มีทำเลเป็นศูนย์กลางของอาเซียน 2. ราคาของห้องชุดในระดับกลาง-ระดับสูง เป็นราคาที่ต่ำลง เมื่อเทียบกับห้องชุดขนาดเดียวกันในต่างประเทศ เช่น ฮองกง หรือสิงคโปร์
อุปสรรค	1. การเตรียมเอกสารซื้อและขายสำหรับคนต่างด้าวมีความยุ่งยาก 2. ห้องชุดไม่เพียงพอกับความต้องการของคนต่างด้าวในบางพื้นที่ของกรุงเทพมหานคร 3. คนต่างด้าวเปลี่ยนความสนใจไปลงทุนในประเทศเพื่อนบ้านอื่น ๆ ที่มีข้อจำกัดน้อยกว่า หรือมีการส่งเสริมการลงทุนที่น่าสนใจกว่า ภาวะทางการเมืองยังคงมีความเสี่ยงกับการลงทุน

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก แสดงว่า
ส่วนใหญ่ของทุกกลุ่มให้ความเห็นว่า การขยาย

อัตราส่วนการถือกรรมสิทธิ์ของคนต่างด้าวให้
มากกว่าร้อยละ 49 นั้นจะมีผลดีกับเศรษฐกิจ

เพราะคนต่างด้าวมีกำลังเงินในการลงทุน จะทำให้ระบบเศรษฐกิจของอสังหาริมทรัพย์ประเภทห้องชุดนั้นมีเงินลงทุนหมุนเวียนดีขึ้น และยังอาจดึงดูดใจให้มีการลงทุนในประเทศไทยนั้นส่วนมากก็เป็นผู้ฐานะดี ฉะนั้นสภาพสังคมก็เป็นอีกแบบหนึ่งจึงไม่น่ามีผลกระทบกับสังคมของคนไทยส่วนใหญ่ที่เป็นชนชั้นกลางแน่นอน แต่ถึงกระนั้นก็ยังมิให้ผู้ให้ข้อมูลวิจัยอีกส่วนหนึ่งซึ่งส่วนใหญ่เป็นกลุ่มของชาวไทยทั้ง 4 กลุ่ม ที่มองเห็นถึงข้อเสีย

นอกจากนั้น ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยส่วนใหญ่ในทุกกลุ่มเห็นสมควรว่ารัฐบาลควรออกนโยบายเพื่อส่งเสริมและประชาสัมพันธ์การลงทุนต่อคนต่างด้าวให้มากขึ้นกว่าเดิม รวมถึงศึกษา ข้อกฎหมายเรื่องการถือกรรมสิทธิ์ของคนต่างด้าวในประเทศใกล้เคียงที่มีความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจมากกว่า เพื่อนำมาปรับปรุงเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมของไทย นอกจากนี้ในกลุ่มของผู้ประกอบการ กลุ่มผู้ซื้อชาวไทยยังเพิ่มความคิดเห็นว่า ควรจะมีการแก้ไขข้อจำกัดเรื่องคุณสมบัติของผู้ซื้อ และขั้นตอนบางอย่างที่สร้างความยากลำบากในการทำธุรกรรมซื้อขายให้มีความซับซ้อนน้อยลงกว่าเดิม อีกทั้งการลดข้อจำกัดลงก็จะเป็นการดึงดูดใจผู้ซื้อคนต่างด้าวมากขึ้นด้วย รวมถึงแก้ไขพฤติกรรมการเรียกรับเงิน หรือการชักชวนให้ทำธุรกรรมอำพรางของเจ้าหน้าที่รัฐบางส่วนด้วย

สรุปและอภิปรายผล

เป็นที่ทราบกันในกลุ่มของคนต่างด้าวว่า ปัญหาและอุปสรรคซึ่งทำให้คนต่างด้าวต้องชะงักการตัดสินใจลงทุนซื้ออาคารชุดเพื่อเป็นที่อยู่อาศัยในประเทศไทยนั้นมาจากปัญหาด้านระเบียบ ข้อบังคับ และกฎหมายที่ค่อนข้าง

ล้าสมัย เอกสารที่ต้องกรอกข้อมูลซ้ำซ้อน รวมทั้งเงื่อนไขและขั้นตอนในการขอวีซ่า ณ กระทรวงการต่างประเทศและสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ทั้งที่ผู้วิจัยเชื่อว่าคนต่างด้าวเหล่านี้ต่างก็ไม่ต้องการที่จะทำสิ่งที่ไม่ถูกกฎหมาย รัฐบาลควรพิจารณาเรื่องนโยบายในการถือกรรมสิทธิ์ให้เปิดกว้างมากขึ้นเหมือนกับกฎหมายและนโยบายส่งเสริมการลงทุนของประเทศเพื่อนบ้านที่เร่งผลักดันนโยบายบ้านหลังที่สองของประเทศมาเลเซีย หรือนโยบายการเช่าระยะยาวถึง 99 ปีในประเทศกัมพูชา ซึ่งเป็นเหตุผลหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อตลาดอาคารชุดระดับกลาง-ล่างของประเทศไทยจนเกิดการชะลอตัวลงอย่างชัดเจน ส่งผลต่อสภาพเศรษฐกิจของประเทศ เพราะยังมีห้องชุดเหลือขายอยู่ในตลาดเป็นจำนวนมาก แม้ว่าในช่วง 2 ปี ที่ผ่านมา ผู้ประกอบการจะลดการเปิดโครงการอาคารชุดใหม่ลงมา และตลาดขายก็ซาลง อีกทั้งหากมีการขายไปแล้ว ลูกค้ายังติดปัญหาการขอสินเชื่อจากสถาบันการเงินซึ่งมีความเข้มงวดในการปล่อยสินเชื่อ ทำให้อุปสงค์และอุปทานไม่สมดุลกัน จนในที่สุดเกิดเป็นภาวะเพ้อ ของ ห้ อ ง ชุ ด ใน ห ล า ย พื้ น ที่ ของ กรุงเทพมหานคร อีกทั้งการทำธุรกรรมอำพรางและการซื้อห้องชุดด้วยวิธีหลีกเลี่ยงกฎหมายจะก่อให้เกิดผลกระทบในด้านเศรษฐกิจอันส่งผลต่อสังคมและความมั่นคงของประเทศ โดยหากอาคารชุดที่มีคนต่างด้าวที่ทำธุรกรรมด้วยการใช้ตัวแทนอำพรางเป็นจำนวนมากจะทำให้เกิดการสูญเสียรายได้ทางภาษี เพราะไม่สามารถตรวจสอบที่มาของจำนวนเงินซื้อขายที่แท้จริงและอาจเป็นผลข้างเคียงที่ก่อให้เกิดการกระทำผิดในลักษณะอื่นที่เป็นการก่ออาชญากรรมข้ามชาติ เช่น การฟอกเงิน การแทรกแซงทางเศรษฐกิจ เป็นต้น จึงไม่อาจวางใจได้ว่าคนต่าง

ตัวที่เข้ามานี้จะไม่ก่อปัญหาให้แก่ประเทศ รวมทั้งพลเมืองคนไทยที่อยู่ร่วมในสังคมเดียวกัน กระทั่งถึงความสงบสุขภายในประเทศอีกด้วย

ขณะนี้ ในภาครัฐก็ได้มีนัยนอบใจในการ กระตุ้นเศรษฐกิจ และภาวะที่เศรษฐกิจชะลอตัว เพราะปัญหาหนี้ครัวเรือนที่อยู่ในระดับสูงถึงร้อยละ 80 ของ GDP ประเทศ โดยกรมที่ดินอยู่ระหว่างหารือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อหา แนวทางในการแก้ไขปัญหาการเลี้ยงกฎหมาย รวมถึงปัญหาการทำนอมินีในการถือกรรมสิทธิ์ อสังหาริมทรัพย์ของคนต่างด้าว โดยจะกำหนด มาตรการทั้งในระยะสั้นและระยะยาวเพื่อหาทาง แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น แล้วรวบรวมปัญหาและ ข้อเสนอแนะทั้งหมดให้กระทรวงมหาดไทย พิจารณา ซึ่งมีทั้งการเพิ่มความเข้มงวดในการ ตรวจสอบ การบังคับใช้กฎหมายที่มีอยู่ใน ปัจจุบันให้เข้มงวดขึ้น และการออกกฎหมายใหม่ ป้องกันไม่ให้คนไทยถือกรรมสิทธิ์แทนคนต่างด้าว (นอมินี) โดยขอความร่วมมือจากหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนในการตรวจสอบ และกำหนดบทลงโทษผู้ฝ่าฝืนให้รุนแรงขึ้น กว่าเดิม เช่น ให้เงินที่ได้จากการขาย เช่า หรือ ทรัพย์สินที่คนต่างด้าวใช้ตัวแทนอำพรางถือครอง เป็นของรัฐครึ่งหนึ่ง เพิ่มเติมจากโทษทางอาญา เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

1. เพิ่มบทลงโทษแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการทำธุรกรรมอำพราง (Nominee) ให้รุนแรง ขึ้น โดยระบุให้มีค่าปรับขั้นต่ำและเพิ่มโทษจำคุก ให้มากขึ้น โดยมีค่าปรับขั้นต่ำ 200,000 บาท และจำคุกมากกว่า 10 ปีและไม่รอลงอาญา

เพื่อให้เกิดการหวาดกลัวและหลบจำ ซึ่งจาก เดิม มีโทษปรับเพียงไม่เกิน 20,000 บาท หรือ จำคุกเพียง 2 ปี และสามารถรอลงอาญาได้

2. ปรับแก้อัตราส่วนการถือกรรมสิทธิ์ ของคนต่างด้าวให้มากกว่าร้อยละ 49 เพื่อ กระตุ้นเศรษฐกิจ เนื่องจากยังมีคนต่างด้าวหลาย คนที่ต้องการซื้อห้องชุดที่อยู่ในเขตใจกลางเมือง กรุงเทพมหานครเป็นจำนวนมาก เช่น ใน ประเทศสิงคโปร์ที่ไม่มีการจำกัดอัตราส่วนการถือ กรรมสิทธิ์ในอสังหาริมทรัพย์ของคนต่างด้าว แต่ ใช้การกำหนดพื้นที่ที่รัฐบาลกำหนดให้เท่านั้น

3. สร้างจุดบริการแบบ One Stop Service และลดขั้นตอนเอกสารเพื่ออำนวยความสะดวก รวมทั้งจัดเจ้าหน้าที่ที่มีความสามารถในการสื่อสารกับคนต่างด้าวได้ เนื่องจากมักเกิด ปัญหาการสื่อสารที่ไม่เข้าใจ รวมถึงต้องติดต่อ หลายหน่วยงาน ทำให้ยุ่งยาก และสร้างความ ลำบากในการจัดเตรียมเอกสารเพื่อยื่นเรื่อง ดำเนินการขออนุมัติและการทำธุรกรรมอื่น ๆ

4. ให้คนต่างด้าวที่ซื้อห้องชุดในประเทศไทย สามารถถือ Visa ประเภท Resident แบบ ปีต่อปี หรือหลาย ๆ ปีได้ โดยมีเอกสารที่ถูกต้อง ตามกฎหมาย เพื่อส่งเสริมธุรกิจของประเทศและ เพิ่มการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

5. เพิ่มระยะเวลาในสัญญาเช่าให้ยาวขึ้น จากปัจจุบันที่กำหนดไว้ 30 ปีต่อครั้ง ดังเช่น ประเทศเพื่อนบ้านของไทย เช่น ประเทศสิงคโปร์ และประเทศมาเลเซียซึ่งอนุญาตให้มีสัญญาเช่า 99 ปี หรือประเทศเวียดนามที่มีสัญญาเช่าถึง 70 ปี เพื่อให้ทัดเทียมกับประเทศเพื่อนบ้านอื่น ๆ ใน ประชาคม AEC

References

- Association of Inspectors and Building Safety Management. (2555). *Condominium Act B.E. 2522*.
<http://www.bsa.or.th>.
- Association of Thai Building Industry in the Royal Patronage. (2555). *Condominium Act B.E. 2522*.
http://www.tca.or.th/tea_website/img/Knowledges/_1393836559.pdf.
- Chao, C., & Yu, E. (2015). Housing market with foreign buyers. *The Journal of Real Estate Finance and Economics*, 50(2), 208-232.
- Jones Lang Lasalle Suites. (2016). *Vietnam property investment guide*.
http://www.joneslanglasallesites.com/investmentguide/uploads/attachments/appig_2015-2G_vy18gxoy.pdf.
- Ministry of Tourism and Culture Malaysia. (2014). *Malaysia my second home program*.
http://www.joneslanglanglasallesites.com/investmentguide/uploads/attachments/ADDIG2015-SG_VY18gxoy.pdf.
- Ministry of Trade and Industry, Republic of Singapore. (2015). *Economic survey of Singapore 2015*.
http://www.mti.gov.sg/ResearchRoom/SiteAssets/Pages/Economic-Survey-of-Singapore-2015/FullReport_AES2015.pdf.
- Policy and Planning Division, Bangkok Metropolitan Administration. (2555). *Research report: Housing estates and condominiums in Bangkok*.
http://cpd.bangkok.go.th:90/web2/strategy/DATA54/HCO_BKK54.pdf.
- Potawanish, P. (2554). *Complete research reports on nominee*.
<http://www.ombudsman.go.th/10/documents/public/Apreportf.pdf>.

ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับเลขานุการบริษัทตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

อรุณชัย บ่มไต้

หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง กรุงเทพมหานคร 10240

ติดต่อผู้เขียนบทความที่ อรุณชัย บ่มไต้ 2086 มหาวิทยาลัยรามคำแหง แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240

E-mail: deargazz@hotmail.com

วันที่รับบทความ: 18 กุมภาพันธ์ 2562 วันที่แก้ไขบทความ: 24 เมษายน 2563 วันที่ตอบรับบทความ: 25 มกราคม 2564

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ วิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเลขานุการบริษัท และเสนอแนะแก้ไขปัญหาดังกล่าวตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเลขานุการบริษัท **วิธีการวิจัย** โดยการค้นคว้าและวิจัยในเชิงเอกสาร ค้นคว้าจากบทบัญญัติกฎหมายของประเทศไทยและต่างประเทศ เอกสาร ตำรา วิชาการ บทความ วิทยานิพนธ์ ตลอดจนข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ในเว็บไซต์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเลขานุการบริษัทเพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์ **ผลการวิจัย** พระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวไม่ได้มีการกล่าวถึงในเรื่องของคุณสมบัติ และลักษณะต้องห้ามของเลขานุการบริษัท บทบัญญัติในส่วนบทบาทหน้าที่ของเลขานุการบริษัทยังไม่เพียงพอและสอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน **สรุป** กฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ควรระบุบทบาทหน้าที่ของเลขานุการบริษัทธุรกิจที่จำเป็นและเพียงพออย่างชัดเจนให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน

คำสำคัญ: เลขานุการบริษัท บริษัทจดทะเบียน บริษัทมหาชนจำกัด

Legal Issues Regarding Company Secretary under the Securities and Exchange Law

Aroonchai Bomlai

Master of Laws Program, Ramkhamhaeng University, Bangkok 10240

Correspondence concerning this article should be addressed to **Aroonchai Bomlai**, Ramkhamhaeng University, 2086

Huamark, Bangkapi, Bangkok 10240

E-mail: deargazz@hotmail.com

Received date: February 18, 2019 Revised date: April 24, 2020 Accepted date: January 25, 2021

ABSTRACT

PURPOSES: To study the securities and exchange laws, analyse the legal problems on securities and exchange related to the company secretary, and to recommend solutions to legal problems on securities and exchange related to the company secretary. **METHODS:** Documentary research by conducting research on legal provisions for company secretary in Thailand and other countries from various documents, academic texts, articles, thesis, as well as electronic information on various websites related to the company secretary for an analysis to obtain conclusions and recommendations that would be able to amend the legal criteria to be systematically consistent and appropriate. **RESULTS:** The Act on Securities and Exchange did not outline features and prohibited characteristics of the company secretary and the provisions on the role of the company secretary were insufficient and inconsistent with the current situation. **CONCLUSIONS:** Securities and Exchange Act would better outline specifically and sufficiently roles and functions of company secretaries to be consistent with current situations.

Keywords: Company secretary, listed company, public company limited

บทนำ

ในอดีตประเทศไทยไม่ได้มีการให้ความสำคัญต่อตำแหน่งเลขานุการบริษัท ด้วยเหตุเพราะไม่มีบทบัญญัติทางกฎหมายที่จะมีสภาพบังคับให้ต้องทำการแต่งตั้งบุคคลเพื่มาดำรงตำแหน่งในฐานะเลขานุการบริษัทแต่อย่างใด เนื่องจากมีเพียงแนวทางตามประกาศ บจร/26-00 ว่าด้วย นโยบายเรื่องข้อพึงปฏิบัติที่ดีสำหรับกรรมการบริษัทจดทะเบียน (Policy Statement on Code of Best Practices of Directors of Listed Companies) ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่เป็นเพียงการแนะนำเบื้องต้นว่า “ควรจัด” ให้มีบุคคลขึ้นมาดำรงตำแหน่งเลขานุการบริษัทเท่านั้น

ในปี พ.ศ. 2551 เมื่อสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (สำนักงาน ก.ล.ต.) เสนอให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติดออกพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2551 มาแก้ไขพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 (พรบ.หลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, 2535) โดยส่วนหนึ่งของการแก้ไขเพิ่มเติมในครั้งนี้นี้ก็คือ การเพิ่มหมวด 3/1 ของพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2551 จึงได้มีส่วนทำให้การแต่งตั้งและบทบาทของเลขานุการบริษัทเริ่มเป็นรูปธรรมขึ้น

เมื่อพิจารณาในหมวด 3/1 ว่าด้วยการบริหารกิจการของบริษัทที่ออกหลักทรัพย์ของพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2551 ได้มีสภาพบังคับโดยบัญญัติกำหนดให้คณะกรรมการบริษัทตามความในมาตรา 89/1 คือ

(1) บริษัทมหาชนจำกัดที่ได้รับอนุญาตให้เสนอขายหุ้นต่อประชาชน

(2) บริษัทมหาชนจำกัดที่มีหุ้นเป็นหลักทรัพย์จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ หรือ

(3) บริษัทมหาชนจำกัดที่มีหลักทรัพย์ซื้อขายในศูนย์ซื้อขายหลักทรัพย์ ต้องจัดให้มีบุคคลขึ้นมาดำรงตำแหน่งเลขานุการบริษัท เพื่อทำหน้าที่รับผิดชอบดำเนินการในนามของบริษัทหรือคณะกรรมการตามความในมาตรา 89/15 ดังต่อไปนี้ คือ

1. จัดทำและเก็บรักษาเอกสารดังต่อไปนี้ คือ

1.1 ทะเบียนกรรมการ

1.2 หนังสือนัดประชุมคณะกรรมการ รายงานการประชุมคณะกรรมการ รายงานประจำปีของบริษัท

1.3 หนังสือนัดประชุมผู้ถือหุ้น รวมถึงรายงานการประชุมผู้ถือหุ้น

2. เก็บรักษารายงานการมีส่วนได้เสียที่รายงานโดยกรรมการ หรือผู้บริหาร

3. ดำเนินการอื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการกำกับตลาดทุนประกาศกำหนด

โดยการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 89/15 นั้น ความในมาตรา 89/23 ของพระราชบัญญัติฉบับเดียวกันได้กำหนดให้เลขานุการบริษัทต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ ความระมัดระวัง และความซื่อสัตย์สุจริต รวมทั้งต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมาย วัตถุประสงค์ ข้อบังคับของบริษัท มติคณะกรรมการ ตลอดจนมติที่ประชุมผู้ถือหุ้นด้วย

นอกจากนี้ หน้าที่ของเลขานุการบริษัทได้มีการบัญญัติไว้ในมาตรา 89/16 อีกหนึ่งมาตรา โดยให้เลขานุการบริษัทต้องทำการจัดส่งสำเนารายงานการมีส่วนได้เสียที่กรรมการและผู้บริหาร

ต้องรายงานให้บริษัททราบถึงการมีส่วนได้เสียของตนหรือบุคคลที่มีความเกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการกิจการของบริษัท หรือบริษัทย่อยตามมาตรา 89/14 ให้ประธานกรรมการและประธานกรรมการตรวจสอบทราบภายใน 7 วันทำการนับแต่วันที่บริษัทได้รับรายงานนั้น

พร้อมกันนี้ได้มีการก่อตั้งชมรมเลขานุการบริษัทไทยขึ้นมาเพื่อสร้างจรรยาบรรณและพัฒนาวิชาชีพใหม่ที่เรียกว่า “เลขานุการบริษัท” ให้เป็นที่รู้จักและได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในระดับสากล ด้วยการจัดหลักสูตรการอบรมให้ความรู้เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ของเลขานุการบริษัทอีกทางหนึ่งด้วย

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะได้มีพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2551 ออกมารองรับเลขานุการบริษัท พร้อมกันกับได้มีการก่อตั้งชมรมเลขานุการบริษัทไทยขึ้นมา แต่กลับยังคงพบปัญหาที่เกี่ยวกับเลขานุการบริษัท คือ ปัญหาในเรื่องของคุณสมบัติ และลักษณะต้องห้ามของเลขานุการบริษัท ตลอดจนปัญหาบทบัญญัติในส่วนบทบาทหน้าที่ของเลขานุการบริษัทยังไม่เพียงพอและสอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบันซึ่งจะได้กล่าวถึงต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความหมาย ประวัติความเป็นมา แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ บทบาทหน้าที่ของเลขานุการบริษัท และชมรมเลขานุการบริษัทไทย ตลอดจนองค์ความรู้วิชาชีพเลขานุการบริษัทในต่างประเทศ

2. เพื่อศึกษากฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ และกฎเกณฑ์ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเลขานุการบริษัทในประเทศไทย และกฎหมายในต่างประเทศ

3. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเลขานุการบริษัท

4. เพื่อหาแนวทางในการเสนอแนะแก้ไขปัญหาทางกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเลขานุการบริษัท

ขอบเขตของการวิจัย

มุ่งศึกษาวิเคราะห์ถึงหลักกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเลขานุการบริษัท คือ พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2551 ชมรมเลขานุการบริษัทไทย กฎเกณฑ์ และหลักกฎหมายของต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับเลขานุการบริษัท ตลอดจนองค์ความรู้วิชาชีพเลขานุการบริษัทในต่างประเทศ เพื่อเป็นมาตรการเสริมที่จะนำมาใช้ประโยชน์ในการเสนอแนะแก้ไขปรับปรุงบทบัญญัติกฎหมายต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาโดยการค้นคว้าและวิจัยในเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยดำเนินการศึกษาค้นคว้าจากบทบัญญัติกฎหมายของประเทศไทยและต่างประเทศ เอกสาร ตำรา วิชาการ บทความ วิทยานิพนธ์ ตลอดจนข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ในเว็บไซต์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเลขานุการบริษัทเพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์ให้ได้ว่าซึ่งบทสรุปและข้อเสนอแนะที่

จะได้เป็นการแก้ไขหลักเกณฑ์ทางกฎหมายให้มีความสอดคล้องและเหมาะสมอย่างเป็นระบบต่อไป

ผลการวิจัย

ความหมาย ประวัติความเป็นมาของ เลขานุการบริษัท

เลขานุการบริษัท คือ ตัวแทนของบริษัทในการทำหน้าที่เกี่ยวกับการจัดการทั้งหมดขององค์กร ระบบบริหารของบริษัท รวมไปถึงดูแลเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัท (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2550)

ตำแหน่งเลขานุการบริษัทในต่างประเทศนั้นได้มีมาอย่างช้านาน จากเริ่มแรกที่มีหน้าที่เพียงแค่คนงาน ตำแหน่งหน้าที่คือทำตามคำสั่งเมื่อกาลเวลาผ่านไปแนวคิดในเรื่องของเลขานุการบริษัทก็ได้มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไป โดยคำพิพากษาของศาลประเทศอังกฤษที่เป็นบรรทัดฐานอันเกิดขึ้นในปี ค.ศ. 1971 ซึ่งได้มีความตอนหนึ่งแสดงถึงความสำคัญที่เพิ่มมากขึ้นของเลขานุการบริษัทว่า “เวลาได้เปลี่ยนไป เลขานุการบริษัทมีบทบาทสำคัญมากขึ้น เป็นบุคคลที่มีหน้าที่ มีความรับผิดชอบ และเป็นผู้ทำการแทนของบริษัท โดยมีได้อยู่ในฐานะเสมือนอีกต่อไป” (ฝ่ายพัฒนาธรรมาภิบาลเพื่อตลาดทุนตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2558) และนับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ทำให้เลขานุการบริษัทได้กลายเป็นตำแหน่งที่มีความสำคัญ เป็นหนึ่งในผู้มีบทบาทร่วมกันในการบริหารจัดการกิจการของบริษัทอย่างเต็มตัว จนทำให้หลาย ๆ ประเทศได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในเรื่องของเลขานุการบริษัท จึงได้มีการตราบทบัญญัติอันเป็นหลักเกณฑ์มีรายละเอียดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องับเลขานุการบริษัท ซึ่งแยกส่วนออกอย่างชัดเจนลง

ไปในกฎหมาย เพื่อให้มีความเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้นมาจนถึงปัจจุบัน รวมทั้งได้มีการจัดตั้งองค์กรวิชาชีพเลขานุการบริษัทขึ้นมาควบคู่กันเพื่อเป็นสถาบันที่ผลิตบุคลากรในสายงานด้านวิชาชีพเลขานุการบริษัทเป็นการเฉพาะอีกด้วย

วิชาชีพเลขานุการบริษัทในประเทศไทยเริ่มชัดเจนขึ้น เมื่อสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) เสนอให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติออกพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2551 มาแก้ไขพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 ส่วนหนึ่งของการแก้ไขเพิ่มเติมในคราวนี้ก็คือ การเพิ่มหมวด 3/1 ว่าด้วยการบริหารกิจการของบริษัทที่ออกหลักทรัพย์ของพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2551 จึงอาจจะนับได้ว่าสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ และตลาดหลักทรัพย์เป็นผู้ให้กำเนิดแก่อาชีพ “เลขานุการบริษัท” ของประเทศไทยจนมีความเป็นรูปธรรมขึ้นมา (อัครวานันท์, 2551)

ชมรมเลขานุการบริษัทไทย (Thai Company Secretary Club)

ในปัจจุบันประเทศไทยมีการก่อตั้งชมรมเลขานุการบริษัท เพื่อสร้างจรรยาบรรณและพัฒนาวิชาชีพใหม่ที่เรียกว่า “เลขานุการบริษัท” ให้เป็นที่รู้จักและได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในระดับสากล ประกอบกับจัดประชุมอบรม เพื่อเพิ่มพูนความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานในหน้าที่ของเลขานุการบริษัท อันเป็นหลักสูตรสำหรับผู้สนับสนุนคณะกรรมการ โดยแยกออกได้เป็นหลักสูตรพื้นฐานสำหรับเลขานุการบริษัท และหลักสูตรพัฒนาต่อเนื่อง

สำหรับเลขานุการบริษัท (ชมรมเลขานุการบริษัทไทย, 2560)

อย่างไรก็ดี ในปัจจุบันชมรมเลขานุการบริษัทยังไม่ได้ถูกยกระดับด้วยการตรากฎหมายมารองรับให้มีสถานะเป็นองค์กรกำกับดูแลสมาชิกของตนเอง ดังเช่นตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 ได้ให้อำนาจไว้ในการที่จะมีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบกำกับดูแลสมาชิกของตนเอง โดยการออกกฎระเบียบข้อบังคับ มาตรการต่าง ๆ มาบังคับใช้กับสมาชิกเป็นต้น

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ของเลขานุการบริษัทตามหลักความซื่อสัตย์สุจริตและหลักความระมัดระวัง

หน้าที่ตามหลักความซื่อสัตย์สุจริตเป็นหน้าที่ที่สนับสนุนวัตถุประสงค์หลักของหน้าที่ของผู้ที่ได้รับความไว้วางใจ เป็นกฎเกณฑ์ที่ป้องกันมิให้มีการกระทำในทางที่ผิดต่อทรัพย์สินหรืออำนาจหน้าที่ของผู้ที่มอบความไว้วางใจให้กับตน และเป็นเครื่องเตือนใจว่าทรัพย์สินหรืออำนาจหน้าที่ของผู้ที่มอบความไว้วางใจแก่ตนมิได้เป็นของตนเองในฐานะผู้ที่ได้รับความไว้วางใจ

สำหรับหน้าที่ตามหลักความระมัดระวังนั้นเกี่ยวข้องกับคุณภาพของการปฏิบัติหน้าที่ โดยให้ความสนใจกับขอบเขตของการตัดสินใจหรือดุลยพินิจของผู้ที่ได้รับความไว้วางใจ ซึ่งขึ้นอยู่กับทักษะ ความชำนาญในการปฏิบัติหน้าที่ (ทรงขำ, 2556)

บทบาทของเลขานุการบริษัทกับการกำกับดูแลกิจการที่ดี (Good Corporate Governance)

บทบาทของเลขานุการบริษัทนั้นถือได้ว่าเป็นตำแหน่งเทียบเท่าหัวหน้าฝ่ายด้านการจัดการของบริษัทอันเปรียบเสมือนผู้ที่จะต้องคอยสอดส่องดูแลให้บริษัทดำเนินธุรกิจอยู่บนพื้นฐานของการกำกับดูแลกิจการที่ดี ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการดำเนินกิจการของบริษัทในตลาดทุน เนื่องจากการดำเนินงานหรือกิจการของบริษัทจะต้องเป็นไปด้วยความโปร่งใส และการปฏิบัติหน้าที่ของเลขานุการบริษัทก็จะต้องมีความเป็นอิสระไม่อยู่ภายใต้การควบคุมของคณะกรรมการบริษัท เพื่อเป็นการสร้างความเชื่อมั่นต่อนักลงทุนที่จะมาลงทุนในกิจการของบริษัท ไม่ว่าในด้านการกำกับดูแลองค์กร ด้านการดูแลผู้บริหารและคณะกรรมการ และด้านการเปิดเผยข้อมูลและรายงานต่าง ๆ เป็นต้น (Deloitte, 2017)

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเลขานุการบริษัทในต่างประเทศ และองค์กรวิชาชีพในต่างประเทศ

บทบัญญัติกฎหมายในต่างประเทศได้มีการกำหนดคุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม และบทบาทหน้าที่ของเลขานุการบริษัทในบริษัทมหาชนจำกัด ไว้ดังนี้

คุณสมบัติของเลขานุการบริษัท

ประเทศสหรัฐอเมริกา (Dannette et al., 2013) กำหนดดังนี้

1. เป็นบุคคลที่มีความรอบรู้และเข้าใจเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจของบริษัทอย่างละเอียด
2. เป็นบุคคลที่มีความรู้พื้นฐานในหลักการของบทบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ

กฎหมายว่าด้วยบริษัท กฎหมายว่าด้วย
หลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

3. เป็นบุคคลที่มีทักษะในการ
ติดต่อสื่อสารเป็นอย่างดี เนื่องจากเป็นคุณสมบัติ
เสริมที่ช่วยให้การทำหน้าที่เลขานุการบริษัท
เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะจะต้องมีการ
ดำเนินการนำเสนอ และต้องมีการช่วยเหลือ
สนับสนุนในการให้ข้อมูล

4. เป็นบุคคลที่มีความคล่องแคล่ว ฉับไว
และความละเอียดรอบคอบในการให้คำปรึกษา
และเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือต่อคณะผู้บริหาร
และคณะกรรมการบริษัทที่มีความคิดและมีข้อที่
จะเสนอแนะในการประชุมอย่างไร

5. เป็นบุคคลที่มีความสามารถในการ
เข้าใจถึงความเปลี่ยนแปลงและความผันผวนของ
การซื้อขายหลักทรัพย์ จัดเตรียมการเฝ้าระวังถึง
การเปลี่ยนแปลงการบริหารจัดการต่าง ๆ

6. เป็นบุคคลที่มีความสามารถในการเป็น
ผู้นำ ดูแลจัดการกฎ ระเบียบ วินัย ข้อบังคับ
ภายในบริษัทให้สัมฤทธิ์ผล และมีความสอดคล้อง
ไปในทิศทางเดียวกัน

7. เป็นบุคคลที่มีทักษะ ความรู้เกี่ยวกับ
ข้อกำหนด ข้อบังคับ ระเบียบต่าง ๆ ของทางการ
และหน่วยงานภายนอกอื่น ๆ

8. เป็นบุคคลผู้ที่ใส่ใจในทุกรายละเอียด
ของความรับผิดชอบที่ได้รับมอบหมายให้มา
ปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้การบริหารงานนั้นมุ่ง
ผลสัมฤทธิ์

9. เป็นบุคคลที่มีความสามารถในการมี
ความคิดริเริ่ม และมีความคิดสร้างสรรค์ต่อ
บริษัท และจะต้องเป็นผู้ที่กล้าตัดสินใจภายใต้
เหตุผลอันสมควร

10. เป็นบุคคลที่มีวิสัยทัศน์ที่เหมาะสม ไม่
ว่าสถานการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่นั้นได้ตกอยู่
ภายใต้สภาวะกดดันเพียงใด

ประเทศอังกฤษ (Companies Act,
2006) ประเทศออสเตรเลีย (Corporations
Act, 2001) และประเทศไอร์แลนด์
(Companies Act, 2014) กำหนดไว้ ดังนี้

1. เป็นบุคคลธรรมดาที่บรรลุนิติภาวะแล้ว
หรือนิติบุคคล

2. เป็นบุคคลที่ดำรงตำแหน่งเลขานุการ
บริษัทในบริษัทมหาชนจำกัดอื่นมาแล้ว เป็น
ระยะเวลาไม่น้อยกว่า 3 ปี โดยระยะเวลา
ดังกล่าวต้องอยู่ภายใน 5 ปี ก่อนวันได้รับการ
แต่งตั้ง หรือ

3. เป็นสมาชิกในองค์กรวิชาชีพใดวิชาชีพ
หนึ่งทางด้านการบัญชี ด้านการบริหาร หรือ
องค์กรวิชาชีพเลขานุการบริษัท (โดยอ้างอิงกับ
การผ่านการอบรมในหลักสูตรที่กำหนดขึ้นของ
แต่ละองค์กร) หรือ

4. เป็นบุคคลที่สำเร็จการศึกษาด้าน
กฎหมาย หรือเป็นทนายความ หรือ

5. เป็นบุคคลผู้ซึ่งประพฤติปฏิบัติตนได้
อย่างเหมาะสม และเคยดำรงตำแหน่งใด ๆ โดย
ปรากฏเป็นที่ประจักษ์แก่คณะกรรมการบริษัทว่า
บุคคลผู้นั้นมีความเหมาะสม มีความสามารถ
เพียงพอที่จะเข้ามาดำรงตำแหน่งเพื่อปฏิบัติ
หน้าที่ในฐานะเลขานุการบริษัทได้

ลักษณะต้องห้ามของเลขานุการบริษัท

ประเทศอินเดีย (Central Government
Act, 1980) กำหนดไว้ ดังนี้

1. เป็นบุคคลที่มีอายุยังไม่ครบ 21 ปี
บริบูรณ์

2. เป็นบุคคลที่มีความวิกลจริต และบุคคลที่ถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ
3. เป็นบุคคลที่มีหนี้สินล้นพ้นตัว
4. เป็นบุคคลล้มละลาย
5. เป็นบุคคลซึ่งถูกพิพากษาตัดสินโดยศาลว่าเป็นบุคคลผู้ซึ่งกระทำความผิดเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ผิดไปจากหลักศีลธรรมจรรยา และถูกพิพากษาลงโทษจำคุก
6. เป็นบุคคลผู้ซึ่งได้ถูกถอดถอนออกจากการเป็นสมาชิกวิชาชีพในองค์กรวิชาชีพเลขานุการบริษัท เนื่องจากกระทำความผิดเกี่ยวกับวิชาชีพ หรือกระทำความผิดอื่น ๆ

ประเทศออสเตรเลีย (Corporations Act, 2001) กำหนดไว้ ดังนี้

เป็นบุคคลที่ได้กระทำความผิดฝ่าฝืนต่อหน้าที่ในขณะดำรงตำแหน่งเลขานุการบริษัทจนมีความรับผิดชอบในทางแพ่งซึ่งศาลได้สั่งให้ต้องรับผิดชอบโดยใช้ค่าสินไหมทดแทน หรือเคยถูกศาลถอดถอนว่าบุคคลผู้นั้นไม่มีความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ หรือไม่สามารถดำเนินการจัดการบริษัทจนทำให้การดำเนินกิจการของบริษัทต้องผิดพลาดมาแล้วตั้งแต่สองบริษัท หรือเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม คือ เป็นบุคคลล้มละลาย หรือเคยถูกพิพากษาลงโทษว่ากระทำความผิดในขณะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความไม่ซื่อสัตย์สุจริต

ประเทศไอร์แลนด์ (Companies Act 2014)

1. บุคคลผู้ซึ่งยังมีอายุไม่ครบ 18 ปีบริบูรณ์
2. เป็นบุคคลล้มละลาย หรือมีหนี้สินล้นพ้นตัว
3. เป็นบุคคลผู้ซึ่งมีคุณสมบัติไม่เหมาะสมจากการกระทำที่ผิดกฎหมาย

บทบาทหน้าที่ของเลขานุการบริษัท

ประเทศอังกฤษ (Companies Act, 2006) ประเทศออสเตรเลีย (Corporations Act, 2001) ประเทศไอร์แลนด์ (Companies Act, 2014) ตลอดจนประเทศอินเดีย (The Institute of Company Secretaries of India, 2014) กำหนดไว้ ดังนี้

1. ด้านการประชุม เช่น หน้าที่กำกับดูแลให้บริษัท และคณะกรรมการมีการปฏิบัติที่สอดคล้อง และเป็นไปตามกฎหมาย
2. จัดทำ และจัดเก็บรักษาเอกสารสำคัญของบริษัท เช่น ทะเบียนอันเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมได้เสียในหลักทรัพย์ของบริษัท
3. ดูแล และประเมินผลคณะกรรมการบริษัท ผู้บริหาร เช่น เป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำเกี่ยวกับข้อกำหนดกฎเกณฑ์ต่าง ๆ
4. กำกับดูแลการปฏิบัติงานของบริษัท เช่น ตรวจสอบเพื่อให้มั่นใจได้ว่าบริษัทได้มีการปฏิบัติตามกฎหมาย กฎระเบียบ ตลอดจนข้อกำหนดของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้อย่างถูกต้อง
5. ปฏิบัติงานประการอื่น ๆ เช่น จัดหาประกันภัยความรับผิด

องค์กรวิชาชีพเลขานุการบริษัทในต่างประเทศ

องค์กรวิชาชีพเลขานุการบริษัทในต่างประเทศ (เครือจักรภพ) เป็นองค์กรสมาพันธ์นานาชาติ อันเปรียบเสมือนบ้านแห่งการส่งเสริมการกำกับดูแลกิจการที่ดี ซึ่งมีประวัติการก่อตั้งขึ้นมาราว 125 ปี โดยองค์กรวิชาชีพเลขานุการบริษัทแห่งแรกของโลก คือ Institute of Chartered Secretaries and Administrators ซึ่งได้จัดตั้งขึ้นตามวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและรักษามาตรฐานวิชาชีพของเลขานุการบริษัท

รวมทั้งให้มีความรู้ในขอบเขตทางด้านการพาณิชย์และการจัดการทั่วไป หน้าที่เกี่ยวกับเลขานุการบริษัท หน้าที่เป็นผู้ให้คำปรึกษาด้านการกำกับดูแลกิจการ การจัดการความเสี่ยง กฎหมาย การกำกับดูแลการปฏิบัติตามกฎ และอื่น ๆ อีกมากมาย (The Institute of Chartered Secretaries & Administrators, 2017)

ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับเลขานุการบริษัทตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

โดยปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับเลขานุการบริษัทสามารถสรุปพอเป็นสังเขปได้ดังนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับคุณสมบัติของเลขานุการบริษัท

ความในมาตรา 89/15 ประกอบกับมาตรา 89/1 ของพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2551 ได้กำหนดให้คณะกรรมการของบริษัทมหาชนต้องทำการแต่งตั้งบุคคลขึ้นมาดำรงตำแหน่งเลขานุการบริษัทเพื่อรับบทบาทหน้าที่ที่สำคัญตามความในมาตรา 89/15 และมาตรา 89/16 ประกอบกับบทบาทหน้าที่อื่น ๆ ซึ่งปรากฏออกมาจากการเปิดอบรมหลักสูตรของชมรมเลขานุการบริษัทไทย พร้อมด้วยกันนี้ในปัจจุบันตำแหน่งเลขานุการบริษัทยังร่วมมีบทบาทหน้าที่อื่น ๆ ที่มีความหลากหลายเช่นเดียวกัน และด้วยความสำคัญของบทบาทหน้าที่จึงมีส่วนที่ส่งผลทำให้ตำแหน่งเลขานุการบริษัทจะต้องเป็นตำแหน่งที่รู้และเข้าใจในลักษณะธุรกิจและกิจกรรมต่าง ๆ ของบริษัทมหาชนที่มีการออกหุ้นระดมทุนจากประชาชนทั่วไป และบริษัทมหาชน

ที่มีการซื้อขายหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์ได้เป็นอย่างดี เมื่อเป็นเช่นนี้จึงทำให้คุณสมบัติของบุคคลที่จะได้รับการแต่งตั้งเป็นเลขานุการบริษัทก็มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งไปพร้อมกันเนื่องจากเลขานุการบริษัทมีความสัมพันธ์กับองค์กรด้วยการที่จะต้องบริหารจัดการกิจการของบริษัทให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและรวดเร็วเพื่อก่อให้เกิดมูลค่าต่อธุรกิจอย่างดีที่สุด แต่ปรากฏว่าความในมาตรา 89/15 ซึ่งถือว่าเป็นมาตราที่มีความเกี่ยวข้องกับเลขานุการบริษัทเป็นสำคัญกลับกล่าวถึงในเรื่องของการแต่งตั้งและบทบาทหน้าที่เท่านั้น โดยไม่ได้มีการกำหนดว่าบุคคลที่จะได้รับการแต่งตั้งเป็นเลขานุการบริษัทนั้นจะต้องเป็นบุคคลประเภทใด มีความรู้ความสามารถ และประสบการณ์อย่างไรบ้าง อันถือว่าเป็นในส่วนรายละเอียดคุณสมบัติของผู้ที่จะได้รับการแต่งตั้งเป็นเลขานุการบริษัทให้ขึ้นมาสอดคล้องและรองรับพร้อมกับการแต่งตั้งและบทบาทหน้าที่

อีกทั้งในปัจจุบันแม้ว่าจะได้รับการสนับสนุนจากสมาคมส่งเสริมสถาบันกรรมการบริษัทไทยให้มีการจัดตั้งชมรมเลขานุการบริษัทไทยขึ้นมา แต่ชมรมดังกล่าวมิได้มีสถานะเป็นองค์กรกำกับดูแลสมาชิกของตนเอง ดังเช่นตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ภายใต้พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 ที่จะมีอำนาจในการกำหนดคุณสมบัติการเข้าออกเป็นสมาชิกภาพเลขานุการบริษัท

ดังนั้น เมื่อประกอบกันจึงทำให้คณะกรรมการไม่มีหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกเลขานุการบริษัท มีผลทำให้การแต่งตั้งเลขานุการบริษัทในปัจจุบันจึงขึ้นอยู่กับการใช้

ดุลยพินิจของคณะกรรมการบริษัทในแต่ละบริษัทที่แตกต่างกันไป

2. ปัญหาเกี่ยวกับลักษณะต้องห้ามของเลขานุการบริษัท

ปัจจุบันนอกจากผู้ที่จะได้รับการแต่งตั้งเป็นเลขานุการบริษัทจะต้องมีคุณสมบัติที่ถือว่าเป็นความรู้ความสามารถซึ่งจะต้องนำมาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อส่งเสริมและส่งผลให้การบริหารจัดการกิจการของบริษัทเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ด้วยการที่เมื่อเลขานุการบริษัทได้รับการแต่งตั้งขึ้นมาตามความในมาตรา 89/15 ของพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2551 ก็ทำให้เลขานุการบริษัทกลายเป็นตำแหน่งที่ได้รับบทบาทหน้าที่ที่หลากหลายแบบองค์รวม และมีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการกิจการของบริษัทในด้านต่าง ๆ ที่ล้วนแต่มีนัยสำคัญต่อการวางแผนและยุทธศาสตร์ของการดำเนินกิจการของบริษัทมหาชนที่มีการออกหุ้นระดมทุนจากประชาชนทั่วไป และบริษัทมหาชนที่มีการซื้อขายหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์ ซึ่งมีประชาชนเป็นผู้ถือหุ้นจำนวนมาก อาทิเช่น ไม่ว่าในส่วนของบริษัทที่ตามความที่กฎหมายได้กำหนดไว้ในมาตรา 89/15 และมาตรา 89/16 ตลอดจนบทบาทหน้าที่ในการบริหารจัดการกิจการของบริษัทในด้านอื่น ๆ ทั้งในฐานะผู้สนับสนุน และกำกับดูแล ด้วยเหตุนี้ เลขานุการบริษัทจึงเปรียบเสมือนเป็นกลไกสำคัญที่มีส่วนช่วยผลักดันให้การดำเนินงานของบริษัท ชัดเจน โปร่งใส มีการระแวดระวังให้เป็นไปอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ทั้งยังเป็นตำแหน่งที่มีบทบาทหน้าที่อื่น ๆ ที่มีความใกล้ชิดกับความลับบุคลากรระดับสูง และเอกสารต่าง ๆ ของบริษัทอีกด้วย ดังนั้น ด้วยความสำคัญของตำแหน่งที่มี

บทบาทหน้าที่ในบริษัทที่มีประชาชนเป็นผู้ถือหุ้นในวงกว้าง จึงทำให้บุคคลที่จะได้รับการแต่งตั้งให้มาดำรงตำแหน่งเลขานุการบริษัทต้องไม่มีลักษณะต้องห้ามที่แสดงถึงการขาดความเหมาะสมและการขาดความน่าเชื่อถือที่จะได้รับความไว้วางใจไปพร้อมกัน

แต่ในทางกลับกันปรากฏว่า มาตรา 89/15 ไม่ได้มีการกำหนดลักษณะต้องห้ามที่ไม่พึงประสงค์ของบุคคลที่จะมาดำรงตำแหน่งเลขานุการบริษัทว่าควรมีลักษณะอย่างไรขึ้นมาประกอบกันไว้ในบทบัญญัติของกฎหมายเพื่อเป็นหลักในการกลั่นกรองบุคคลที่จะมาดำรงตำแหน่งเลขานุการบริษัทแต่อย่างใด

3. ปัญหาเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของเลขานุการบริษัท

ด้วยโครงสร้างขนาดใหญ่ของบริษัทมหาชนจำกัดที่ดำเนินกิจการโดยผ่านกลไกของตลาดทุนนั้น ทำให้ตำแหน่งเลขานุการบริษัทที่ได้รับการแต่งตั้งขึ้นมาถือว่าเป็นผู้ที่มิบทบาทหน้าที่ที่สำคัญในด้านการจัดการของบริษัทอย่างหลากหลาย ไม่เพียงเฉพาะบทบาทหน้าที่ในการติดต่อประสานงาน การจัดทำ และเก็บรักษาเอกสารต่าง ๆ ของบริษัทดังเช่นบทบาทหน้าที่ของผู้อยู่ในฐานะเลขานุการทั่วไปเท่านั้น แต่ได้มีบทบาทหน้าที่ที่สูงขึ้นและไม่จำกัดอยู่เพียงบทบาทหน้าที่พื้นฐานของเลขานุการทั่วไป เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะเนื่องด้วยสภาพการณ์ในปัจจุบันทั้งปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก ไม่ว่าทางด้านเศรษฐกิจ ทางด้านสังคมที่ต้องมีการพลวัต มีผลทำให้จำเป็นต้องพัฒนาธุรกิจและพัฒนาศักยภาพขององค์กรเพื่อให้มีความสอดคล้องกับเวลาในปัจจุบัน พร้อมกันกับมาตรฐานทางธุรกิจที่จะต้องถูกกำกับดูแลโดยการกำกับดูแลกิจการที่ดี การพัฒนาที่ยั่งยืน จึงมีผลเป็นแรงผลักดันทำให้

ในปัจจุบันเลขานุการบริษัทมีบทบาทหน้าที่เพิ่มเติมขึ้นอย่างหลากหลายในด้านการจัดการ เนื่องจากส่วนหนึ่งของการดำเนินกิจการของบริษัทจำเป็นต้องอาศัยบทบาทหน้าที่ในด้านการจัดการของเลขานุการบริษัทเป็นแรงขับเคลื่อน อาทิเช่น

1. หน้าที่ให้ข้อมูลและคำแนะนำแก่คณะกรรมการบริษัทในส่วนที่เกี่ยวกับแผนการพัฒนาระบบและสื่อบริษัท
2. หน้าที่จัดให้มีการพบปะระหว่างผู้ถือหุ้นรายใหญ่และกรรมการเข้าใหม่
3. หน้าที่ดูแลและให้ข้อเสนอแนะแก่คณะกรรมการบริษัทในการพัฒนาและปรับปรุงแนวทางการประเมินตนเองของคณะกรรมการบริษัทให้สอดคล้องและเหมาะสมกับลักษณะและสภาพของธุรกิจของบริษัท เป็นต้น

สำหรับประเทศไทยนับตั้งแต่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2551 เป็นต้นมา เลขานุการบริษัทกลับมีบทบาทหน้าที่เฉพาะในเชิงเอกสารเพียงไม่กี่หน้าที่ ซึ่งเป็นเพียงแค่ส่วนหนึ่งในด้านการจัดการเท่านั้น เพราะในปัจจุบันเลขานุการบริษัทได้มีบทบาทหน้าที่มากกว่าในเชิงเอกสาร เนื่องจากการพลวัตของสภาพการณ์ที่ทำให้บริษัทมหาชนจำกัดตามหมวด 3/1 ว่าด้วยการบริหารกิจการของบริษัทที่ออกหลักทรัพย์ จะต้องอาศัยการปฏิบัติงานในด้านการจัดการของเลขานุการบริษัทมาเป็นแรงขับเคลื่อนอีกแรงหนึ่ง ซึ่งทำให้หน้าที่ที่กำหนดไว้ในบทบัญญัติกฎหมายตามมาตรา 89/15 วรรคหนึ่ง นับตั้งแต่มีการประกาศใช้มาจนถึงปัจจุบันนี้น้อย แคล และจำกัดเป็นอย่างมาก ตลอดจนยังคงไม่เพียงพอ และไม่สอดคล้องกับหน้าที่จริง

ต่อสภาพการณ์ในปัจจุบันไม่ว่าทางด้านสังคม เศรษฐกิจที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

บทสรุป

เลขานุการบริษัทถือเป็นอีกบุคคลหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนกิจการของบริษัทมหาชนที่ดำเนินกิจการอยู่ในตลาดทุนไม่แพ้ตำแหน่งใด ๆ ด้วยการได้รับบทบาทหน้าที่ที่มีความสำคัญต่อการบริหารจัดการกิจการของบริษัทในด้านการจัดการ ไม่ว่าจะอยู่ในฐานะผู้กำกับดูแล หรือสนับสนุนเป็นต้น แต่พบว่ากลับยังคงมีปัญหาที่เกี่ยวกับเลขานุการบริษัทดังที่กล่าวมาจนเป็นอุปสรรคในทางปฏิบัติ ซึ่งสมควรหาทางแก้ไขบทบัญญัติกฎหมายต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากการที่ได้ศึกษาปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับเลขานุการบริษัทตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ในประเด็นต่าง ๆ มาแล้ว ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับคุณสมบัติของเลขานุการบริษัท ควรมีการกำหนดคุณสมบัติของเลขานุการบริษัทไว้ในมาตรา 89/15 แห่งพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 หรือออกประกาศในเรื่องของคุณสมบัติเลขานุการบริษัท โดยอาศัยอำนาจของคณะกรรมการตลาดทุนตามมาตรา 16/6 (1) แห่งพระราชบัญญัติฉบับเดียวกัน ซึ่งเทียบเคียงประกอบกับกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ ประเทศออสเตรเลีย และประเทศไอร์แลนด์ ไว้ดังนี้ คือ

- 1.1 เป็นบุคคลธรรมดา

- 1.2 เป็นบุคคลผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยบริษัทมหาชนจำกัด กฎหมายว่า

ด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ รวมถึงกฎหมายธุรกิจ

1.3 เป็นบุคคลผู้ที่มีความรอบรู้และความเข้าใจในธุรกิจการซื้อขายหลักทรัพย์ รวมถึงการประกอบธุรกิจของบริษัทมหาชนจำกัดในหมวด 3/1 ตลอดจนบทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับงานเลขานุการบริษัท

1.4 เป็นบุคคลผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับกฎระเบียบ ข้อบังคับของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจการของบริษัท

1.5 เป็นบุคคลผู้ซึ่งได้รับใบรับรอง หรือประกาศนียบัตร โดยผ่านการฝึกอบรมในหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่เลขานุการบริษัทในสถาบันที่ได้รับการรับรองเป็นสมาคมวิชาชีพ ซึ่งอาจพัฒนาขึ้นมาจากรวมเลขานุการบริษัทไทย

2. ปัญหาเกี่ยวกับลักษณะต้องห้ามของเลขานุการบริษัท ควรมีการกำหนดลักษณะต้องห้ามของเลขานุการบริษัทไว้ในมาตรา 89/15 แห่งพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 หรือออกประกาศในเรื่องของลักษณะต้องห้ามเลขานุการบริษัท โดยอาศัยอำนาจของคณะกรรมการตลาดทุนตามมาตรา 16/6 (1) แห่งพระราชบัญญัติฉบับเดียวกัน ซึ่งเทียบเคียงประกอบกับประกาศของคณะกรรมการกำกับตลาดทุนที่ได้กำหนดไว้ถึงในเรื่องลักษณะต้องห้ามของผู้ที่จะเป็นกรรมการและผู้บริหารของบริษัทที่จะออกหลักทรัพย์ ตลอดจนบทบัญญัติกฎหมายของประเทศอินเดีย ประเทศออสเตรเลีย และประเทศไอร์แลนด์ ไว้ดังนี้ คือ

2.1 เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

2.2 เป็นบุคคลที่อยู่ระหว่างตลาดหลักทรัพย์ห้ามดำรงตำแหน่งในบริษัทมหาชนจำกัด ตามหมวด 3/1 ว่าด้วย การบริหารกิจการของบริษัทที่ออกหลักทรัพย์ แห่งพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2551

2.3 เป็นบุคคลที่อยู่ระหว่างถูกกล่าวโทษ หรือถูกดำเนินคดีอาญาโดยหน่วยงานที่มีอำนาจตามกฎหมาย ในความผิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการงานที่มีลักษณะเป็นการหลอกลวง ฉ้อฉล หรือทุจริต

2.4 เป็นบุคคลที่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ากระทำความผิดตามข้อ 2.3 หรือเคยถูกเปรียบเทียบปรับเนื่องจากกระทำความผิดตามข้อ 2.3

2.5 เป็นบุคคลที่ถูกลงโทษจากองค์กรวิชาชีพ หรือ ตลาดหลักทรัพย์ หรือ ก.ล.ต. ว่าไม่ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อประโยชน์ที่ดีที่สุดของกิจการและผู้ถือหุ้นโดยรวมของกิจการ หรือมีหรือเคยมีส่วนร่วม หรือสนับสนุนการกระทำความผิดกล่าวของบุคคลอื่น และถูกลงโทษจากตลาดหลักทรัพย์ ก.ล.ต. หรือองค์กรวิชาชีพ เพื่อไม่ให้นายจ้างใช้เพียงความเชื่อต่อบุคคลออกจากอาชีพ วิชาชีพหรือหน้าที่การงาน

2.6 เป็นบุคคลที่มีพฤติกรรมที่ส่อไปในทางไม่สุจริตหรือฉ้อฉลผู้อื่น หรือมีหรือเคยมีส่วนร่วม หรือสนับสนุนการกระทำความผิดกล่าวของบุคคลอื่นและถูกลงโทษจากตลาดหลักทรัพย์ ก.ล.ต. หรือองค์กรวิชาชีพ เพื่อไม่ให้นายจ้างใช้เพียงความเชื่อต่อบุคคลออกจากอาชีพ วิชาชีพหรือหน้าที่การงาน

2.7 เป็นบุคคลที่มีหรือเคยมีพฤติกรรมที่เป็นการกระทำความผิดไม่เป็นธรรมหรือเป็นการเอา

เปรียบผู้ลงทุน หรือมีหรือเคยมีส่วนร่วม หรือสนับสนุนการกระทำความผิดกล่าวของบุคคลอื่น

2.8 เป็นบุคคลที่มีหรือเคยมีพฤติกรรมการอำพรางฐานะทางการเงินหรือผลการดำเนินงานที่แท้จริงของบริษัทจดทะเบียนหรือบริษัทที่เคยเสนอขายหลักทรัพย์ต่อประชาชน หรือจงใจแสดงข้อความอันเป็นเท็จในสาระสำคัญหรือปกปิดข้อความจริงอันเป็นสาระสำคัญที่ควรบอกให้แจ้งในเอกสารใด ๆ ที่ต้องเปิดเผยต่อประชาชน หรือต้องยื่นต่อสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ คณะกรรมการกำกับตลาดทุน หรือคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ไม่ว่าจะเป็นการกระทำในนามของตนเองหรือกระทำการแทนนิติบุคคล หรือกิจการที่ตนมีอำนาจในการจัดการ หรือมีหรือเคยมีส่วนร่วม หรือสนับสนุนการกระทำความผิดกล่าวของบุคคลอื่น

2.9 เป็นบุคคลที่มีหรือเคยมีพฤติกรรมที่แสดงถึงการละเลยการตรวจสอบดูแลบุคลากรภายในบริษัทจดทะเบียน หรือบริษัทที่เคยเสนอขายหลักทรัพย์ต่อประชาชน เพื่อมิให้บุคลากรฝ่าฝืน หรือปฏิบัติไม่เป็นไปตามกฎหมาย วัตถุประสงค์ และข้อบังคับของบริษัท ตลอดจนมติที่ประชุมผู้ถือหุ้น อันอาจก่อให้เกิดความไม่เชื่อมั่นในตลาดทุนโดยรวม หรือความเสียหายต่อชื่อเสียง ฐานะ หรือการดำเนินธุรกิจของบริษัทนั้น

2.10 เป็นบุคคลที่มีหรือเคยมีพฤติกรรมที่แสดงถึงการไม่เก็บรักษาความลับของบริษัท และมุ่งหวังผลประโยชน์ส่วนตัวจากโอกาสทางธุรกิจของบริษัท

3. ปัญหาเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของเลขานุการบริษัท ควรมีการออกประกาศเพิ่มเติมเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ที่เพิ่มขึ้นของเลขานุการบริษัทให้มีความเหมาะสมและขยายออกไปมากกว่าในปัจจุบันเพื่อรองรับการดำเนินกิจการในระบบเศรษฐกิจทุนนิยมที่ใช้ตลาดทุนเป็นเครื่องมือสำคัญในการระดมทุนของบริษัทมหาชนจำกัดในหมวด 3/1 ให้มีความสอดคล้องและครอบคลุมกับบทบาทหน้าที่จริงต่อสภาพการณ์ในปัจจุบัน ด้วยการกำหนดไว้ในมาตรา 89/15 (3) โดยอาศัยอำนาจของคณะกรรมการกำกับตลาดทุนตามมาตรา 16/6 (1) แห่งพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 ซึ่งเทียบเคียงประกอบกับบทบาทหน้าที่ของเลขานุการบริษัทในประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ ประเทศออสเตรเลีย ประเทศไอร์แลนด์ และประเทศอินเดีย โดยกำหนดบทบาทหน้าที่ต่าง ๆ ไว้ดังนี้ อาทิเช่น

- 1) บทบาทด้านการประชุม
- 2) บทบาทด้านเอกสาร ข้อมูล
- 3) บทบาทด้านกำกับดูแลการปฏิบัติงาน
- 4) บทบาทด้านกรรมการ ผู้บริหาร
- 5) บทบาทด้านสานสัมพันธ์ และการ

ประสานงาน เป็นต้น

พร้อมกันนี้อาจกำหนดถึงบทบาทหน้าที่ในประการอื่น ๆ เพิ่มเติมขึ้นมา โดยคำนึงถึงความจำเป็นต่อการขับเคลื่อนการดำเนินกิจการของบริษัทให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้นมา เพื่อเป็นการขยายบทบาทหน้าที่ให้มาสอดคล้องกับการดำเนินกิจการของบริษัทที่ดำเนินการในตลาดทุนต่อไป

References

- Atsawanan, A. (2551). Company secretary bodyguard of the board. *New Law Journal*, 6(98), 56-68.
- Central Government Act of 1980. (1980). <https://indiankanoon.org/doc/30473779>.
- Companies Act of 2006. (2006). <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2006/46/contents>.
- Companies Act of 2014. (2014). <http://www.irishstatutebook.ie/eli/2014/act/38/section/1112/enacted/en/html>.
- Corporations Act of 2001. (2001). <https://www.legislation.gov.au/Details/C2017C00328>.
- Dannette, S., Brain, W., & Denise, K. (2013). The corporate secretary: An overview of duties and responsibilities. *Society of Corporate Secretaries and Governance Professionals*, July 2013.
- <https://www.higherlogicdownload.s3.amazonaws.com/GOVERNANCEPROFESSIONAL/S/a8892c7c-6297-4149-b9fc-.pdf>
- Deloitte. (2017). *The changing role of the company secretary*.
<https://www.deloitte.com/ie/en/pages/legal/articles/changing-role-secretary.html>.
- Good Governance Development and Alliance Department, The Stock Exchange of Thailand. (2558). *Company secretary: Important person of organization*.
<https://www.sec.or.th/cgthailand/en/pages/cgcode/cgcodeintroduction.aspx>
- Securities and Exchange Act of 2535. (2535). *Government Gazette*, 109(22).
<https://www.sec.or.th/en/documents/actandroyalenactment/act/act-sea1992-amended.pdf>
- Songkham, P. (2556). *Duties and liabilities of plan administrator with respect to the Securities and Exchange Act (No. 4) B. E. 2551* [Unpublished master's thesis]. Chulalongkorn University.
- Thai Company Secretary Club. (2560). *Thai Company Secretary Club*.
http://www.thailca.com/tcsc/about/vision_
- The Institute of Company Secretaries of India. (2014). *Press releases 2014*.
<https://www.icsi.edu/media-centre/press-releases-2014>.
- The Institute of Chartered Secretaries & Administrators. (2017). *History*.
<http://www.icsaglobal.org/about/#about-history>.
- The Stock Exchange of Thailand. (2550). Company secretary, roles and liabilities under new law. *Stock Exchange Journal*, 11(5), 15-27.

ความรุนแรงในสถานที่ทำงาน: ศึกษากรณีเจ้าหน้าที่และบุคลากรของโรงพยาบาลตำรวจ

รณิดา แสงสวัสดิ์

หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาอาชีววิทยาและงานยุติธรรม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร 10330

ติดต่อผู้เขียนบทความที่ รณิดา แสงสวัสดิ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 254 ถนนพญาไท แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร 10330

E-mail: 6381016724@student.chula.ac.th

วันที่รับบทความ: 28 มีนาคม 2562 วันที่แก้ไขบทความ: 24 พฤษภาคม 2563 วันที่ตอบรับบทความ: 31 กุมภาพันธ์ 2564

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ ศึกษาผลกระทบ รูปแบบ และสาเหตุของความรุนแรงในสถานที่ทำงาน และเพื่อแสวงหาแนวทางในการป้องกันและการแก้ไขความรุนแรงในสถานที่ทำงานของเจ้าหน้าที่และบุคลากรในโรงพยาบาลตำรวจ **วิธีการวิจัย** เป็นวิธีการวิจัยแบบผสมผสาน โดยกลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ เจ้าหน้าที่และบุคลากรของโรงพยาบาลตำรวจ รวมทั้งสิ้น 204 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบออนไลน์และแบบกรอกข้อมูลลงกระดาษสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ และเป็นแบบสัมภาษณ์สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ **ผลการวิจัย** ความรุนแรงส่วนใหญ่เป็นความรุนแรงทางวาจา โดยผู้กระทำความรุนแรงทั้งทางวาจาและร่างกายมักจะเป็นผู้ร่วมงานภายในหน่วยงานเดียวกัน ผลกระทบที่ได้รับส่วนใหญ่ไม่ได้รับบาดเจ็บใด ๆ และยังคงทำงานปกติ แต่ในบางรายกระทบต่อความรู้สึก จิตใจ และเลือกที่จะหยุดงาน ย้ายหน่วยงานหรือลาออก สภาพแวดล้อมทางสังคมมีโอกาสทำให้เกิดความรุนแรงได้มากที่สุด **สรุป** ป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยการตั้งโครงการอบรมเพื่อสร้างความตระหนักรู้ถึงภัยและผลกระทบของปัญหา และการเตรียมความพร้อมสำหรับการจัดการ การรับมือกับปัญหาความรุนแรงในสถานที่ทำงาน

คำสำคัญ: ความรุนแรงในสถานที่ทำงาน เจ้าหน้าที่ บุคลากร

Violence in the Workplace: A Case Study of Officers and Staff in the Police General Hospital

Ramida Sangsawat

Master of Arts Program in Criminology and Criminal Justice, Chulalongkorn University, Pathumwan, Bangkok 10330

Correspondence concerning this article should be addressed to **Ramida Sangsawat**, Chulalongkorn University, Phayathai Road, Pathumwan, Bangkok 10330 Thailand
E-mail: 6381016724@student.chula.ac.th

Received date: March 28, 2019 Revised date: May 24, 2020 Accepted date: February 25, 2021

ABSTRACT

PURPOSES: To examine the effects, forms and reasons of the violence in the workplace and to find guidelines for preventing and solving the violence in the workplace for the officers and staff of Police General Hospital. **METHODS:** It was a mixed method research. The samples and main informants were 204 officers and staff of the Hospital. The research instruments were online questionnaires, and information filling forms questionnaires for quantitative studies and as well as interviews schedule for qualitative studies. **RESULTS:** The most common form of violence was verbal violence. The most common verbal and physical violence users in the workplace were associates within the same organization. In most cases, the violent incident caused no injury and the persons can continue their work as usual. However, there were mental and emotional effects in some cases, and people might choose to stop working, to move to other organizations, or to resign. Social environment factors were the most significant factors which created violence. **CONCLUSIONS:** The prevention of and solution to this problem included training projects to create awareness of the disadvantages and effects of the problem. Moreover, the management was suggested to be ready to deal with violence in the workplace through suitable approaches.

Keywords: Violence in the workplace, officers, staff

บทนำ

ความรุนแรงในสถานที่ทำงานเป็นความรุนแรงรูปแบบหนึ่งที่เป็นประเด็นสำคัญและไม่ควรมองข้าม เมื่อบุคคลหนึ่งก้าวเข้าสู่ภาวะการทำงาน จำต้องดำรงชีวิตเกินกว่า 8 ชั่วโมงอยู่ภายในหน่วยงาน หรือองค์กรท่ามกลางความกดดัน และภาระงานที่ต้องรับผิดชอบ ความรุนแรงเป็นสิ่งที่ควรหลีกเลี่ยง นอกจากจะบั่นทอนจิตใจของบุคคล การตกเป็นเหยื่อนำไปสู่การขาดงาน ปัญหาสุขภาพ ความพึงพอใจในการทำงานที่ลดลง และยังเพิ่มโอกาสในการเปลี่ยนแปลง หรือโยกย้ายงาน ซึ่งอาจกระทบต่อกำลังพลของหน่วยงานหรือองค์กรนั้น ๆ ได้ โดยพบว่าบุคคลที่มีความเสี่ยงที่จะตกเป็นเหยื่อของความรุนแรงในสถานที่ทำงาน คือ บุคคลที่ทำงานในภาครัฐ หรืองานด้านการบริการสาธารณะต่าง ๆ เนื่องจากบุคคลเหล่านั้นมีความใกล้ชิดกับผู้คนที่มีความหลากหลาย และด้วยภาระงานที่รับผิดชอบ บางครั้งอาจก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างการติดต่อประสานงานซึ่งกันและกัน โดยสามารถเกิดได้จากความเครียด ความกดดันส่วนตัว ความไม่พึงพอใจในการบริการดังกล่าว หรือความบกพร่องทางสุขภาพกายและสุขภาพจิต

สถานการณ์ความรุนแรงในปัจจุบันเป็นผลมาจากแรงกดดันทางสื่อ สังคม การเมือง และเศรษฐกิจที่มีการขยายตัวเพิ่มมากขึ้น ทำให้บุคคลเกิดความเครียดได้ง่าย และเลือกที่จะปลดปล่อยออกมาผ่านการแสดงออกทางพฤติกรรมในรูปแบบของความก้าวร้าวรุนแรงต่อผู้อื่น และจะส่งผลกระทบต่อเนื่องไปเรื่อย ๆ จากบุคคลหนึ่งสู่อีกบุคคลหนึ่งเสมือนเป็นวงล้อของความรุนแรงที่ไม่มีวันจบสิ้น เนื่องจากปัญหานี้เป็นปัญหาพื้นฐานที่วัยทำงานเกือบทุกคนต้องพบเจอจนกลายเป็น

เรื่องธรรมดาที่ไม่ใช่สาระสำคัญของสังคม และทุกคนต่างมองข้าม ทั้งที่การกลั่นแกล้ง การทำร้ายกันทั้งทางกายหรือทางวาจาเป็นส่วนหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อปัญหาสุขภาพจิต บางรายอาจป่วยเป็นโรคซึมเศร้า หรือบางรายอาจฆ่าตัวตาย ดังเช่นเหตุการณ์ความรุนแรงในสถานที่ทำงานในปัจจุบันนี้ที่พบได้บ่อย ซึ่งมีใช้เพียงแต่การคุกคามทางเพศรูปแบบเดียว แต่อาจจะเริ่มจากการทำร้ายกันผ่านถ้อยคำ คำพูดที่ดูถูกเหยียดหยามจนท้ายที่สุดมักจบลงด้วยการทำร้ายกันทางร่างกาย โดยผู้กระทำผิดสามารถเป็นได้ทั้งผู้ว่าจ้าง หัวหน้าหน่วยงาน ผู้ร่วมงาน หรือผู้ที่มาติดต่อหรือมารับบริการ

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะหาคำตอบของความรุนแรงที่เกิดขึ้นในประเด็นด้านการแสดงออกทางร่างกาย และการใช้ถ้อยคำที่ไม่เหมาะสม อันจะส่งผลให้เกิดอาชญากรรมหรือการแสดงออกผ่านพฤติกรรมความรุนแรงรูปแบบอื่น ณ โรงพยาบาลตำรวจ ซึ่งเป็นโรงพยาบาลรัฐแห่งหนึ่งในกรุงเทพฯ ที่มีผู้มารับบริการเป็นจำนวนมาก ตามสถิติการเข้ารับบริการ ปี 2560 ซึ่งมีผู้มารับบริการทั้งสิ้น 752,677 ราย (ผู้ป่วยใน 17,791 ราย และผู้ป่วยนอก 734,886 ราย) โดยมีความหลากหลายทางช่วงอายุ ตั้งแต่เด็กแรกเกิดจนถึงวัยชรา และความหลากหลายทางอาชีพ ในขณะที่เจ้าหน้าที่และบุคลากรภายในโรงพยาบาลตำรวจมีจำนวนเพียง 3,280 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 8 ตุลาคม 2561) ทำให้เจ้าหน้าที่และบุคลากรทุกฝ่ายต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเร่งรีบ และตกอยู่ในสภาวะตึงเครียดตลอดระยะเวลาการปฏิบัติงาน โดยในงานศึกษานี้ ผู้วิจัยจะศึกษาหาปัจจัยที่ทำให้เจ้าหน้าที่และบุคลากรของโรงพยาบาลมีความ

เสี่ยงในการตกเป็นเหยื่อของความรุนแรง พร้อมทั้งหาแนวทางในการรับมือกับความรุนแรงเบื้องต้น เพื่อเป็นการลดความเสี่ยงในการตกเป็นเหยื่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลกระทบและรูปแบบของความรุนแรงในสถานที่ทำงาน สาเหตุของความรุนแรงในสถานที่ทำงาน และเพื่อแสวงหาแนวทางในการป้องกันและการแก้ไขความรุนแรงในสถานที่ทำงานของเจ้าหน้าที่และบุคลากรในโรงพยาบาลตำรวจ

แนวความคิดเกี่ยวกับความรุนแรงในสถานที่ทำงาน

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องทำให้พบว่า ความรุนแรงในสถานที่ทำงานเป็นการแสดงออกที่ครอบคลุมทั้งทางกายและวาจา เพื่อให้อีกฝ่ายได้รับความบาดเจ็บในทางใดทางหนึ่ง หรือทั้งสองทางก็ดี โดยองค์การอนามัยโลก (World Health Organization; WHO) ได้มีการจำแนกประเภทของความรุนแรงในสถานที่ทำงานไว้ 2 ประเภทใหญ่ (Siqui et al., 2015) คือ การกระทำต่อร่างกาย (Physical Violence) หมายถึง การใช้กำลังทางกาย หรือการใช้อาวุธทำร้ายบุคคลอื่น ซึ่งส่งผลให้เกิดอันตรายต่อร่างกาย ทางเพศ หรือจิตใจ เช่น ตบตี เตะต้อย แทะ ยิง ผลักและกัด เป็นต้น และอีกประเภทหนึ่ง คือ การกระทำต่อจิตใจ (Psychological Violence) หมายถึง การข่มขู่โดยใช้กำลังทางกาย หรือด้วยวิธีการใช้คำพูด ก่อทวน ล่วงเกิน คุกคาม เพื่อก่อกวน ต่อต้านบุคคลหรือกลุ่มบุคคล โดยจะส่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจ และจิต

วิญญาณ รวมถึงผลกระทบที่อาจก่อให้เกิดพฤติกรรมต่อต้านสังคมได้

นอกจากนี้ระดับของการแสดงพฤติกรรมความรุนแรงในสถานที่ทำงานอาจเริ่มต้นจากการคุกคาม ข่มขู่ด้วยคำพูด ไปจนถึงการกระทำความรุนแรงที่แสดงออกผ่านทางร่างกาย แต่สามารถส่งผลกระทบต่อชีวิตทรัพย์สิน จิตใจ และจิตวิญญาณของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อได้ โดยบทความนี้ ผู้วิจัยได้นำหลักทฤษฎีทางอาชญาวิทยามาอธิบายถึงปัจจัยที่เป็นสาเหตุของความรุนแรงในสถานที่ทำงาน อันประกอบด้วย 5 ประการดังต่อไปนี้

ประการที่ 1

ปัจจัยที่เป็นผลจากโครงสร้างทางสังคม

พฤติกรรมความรุนแรงที่เกิดขึ้นมักมาจากสภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ศาสนา และสื่อที่เป็นเสมือนแรงกดดันให้ผู้คนเกิดความตึงเครียด และเลือกที่จะแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมออกมา เพื่อเป็นการแสดงเจตนาที่รุนแรง หรือความพึงพอใจส่วนบุคคลโดยไม่สนใจในความรู้สึกนึกคิดของผู้อื่น ซึ่งตรงกับทฤษฎีกดดันทั่วไป (General Strain Theory, Robert Agnew) ทฤษฎีนี้มองว่าสาเหตุของความกดดันมาจากความผิดหวัง สูญเสีย หรือจากการได้รับประสบการณ์ร้าย ๆ (ขันตี และคณะ, 2558) ซึ่งทฤษฎีนี้สามารถนำมาอธิบายได้ว่า เมื่อบุคคลประสบกับความกดดันจากโครงสร้างทางสังคม หรือการดำรงชีวิตในปัจจุบันที่มาจากค่านิยมด้านวัตถุของประชาชนในสังคม ทำให้บุคคลนั้นมีความเสี่ยงที่จะเลือกแสดงพฤติกรรมเบี่ยงเบน หรือประกอบอาชญากรรมได้ แต่เหตุเหล่านั้นสามารถระงับหรือยับยั้งได้ หากบุคคลนั้นมีการควบคุมในตนเองที่ดี ซึ่งเกิดจากการขัด

เกลาทางสังคม การเลี้ยงดูของคนในครอบครัว และกฎระเบียบแบบแผนที่สังคมกำหนด

ประการที่ 2

ปัจจัยที่เป็นผลมาจากการคบเพื่อน

สาเหตุหนึ่งของพฤติกรรมเบี่ยงเบนที่มาจาก การขาดความยับยั้งชั่งใจ หรือความอดทน ในตนเอง มาจากการเข้าสู่สังคมใหญ่ และเกิดการเรียนรู้ เลียนแบบของบุคคลอื่นในสังคมเดียวกัน อันก่อให้เกิดสังคมแห่งอาชญากรรมในอนาคต ในปัจจัยนี้ได้ นำเอาทฤษฎีการคบค้าสมาคมที่แตกต่าง (Differential Association Theory) โดย Edwin H. Sutherland ที่ได้กล่าวถึงบุคคลที่ได้กระทำผิด เพราะเรียนรู้พฤติกรรมอาชญากรรมจากผู้ที่เป็นที่สนทนาค้นเคยเป็นเวลานานจนบุคคลนั้นมองเห็นสิ่งที่ผิดกฎหมายเป็นสิ่งที่ถูกต้อง ทำให้เรียนรู้เทคนิค แรงจูงใจ วิธีหาเหตุผลเข้าข้างตัวเองและทัศนคติต่าง ๆ ในการกระทำผิด (ชูบำรุง, 2527)

อาจกล่าวได้ว่า พัฒนาการทางสังคม เป็นผลสืบเนื่องมาจากการเลี้ยงดู ควบคุม และดูแลจากคนในครอบครัว รวมถึงบุคคลรอบข้างที่อยู่ในสภาพแวดล้อมเดียวกัน จึงเป็นส่วนหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลได้ และเป็นหนทางแรกที่ทำให้บุคคลเกิดการเรียนรู้พฤติกรรม พฤตินิสัย ถ้าบุคคลนั้นเกิดและเติบโตมาในสภาพแวดล้อมทางสังคมที่มีการใช้ความรุนแรงอยู่เสมอจะทำให้เขาแสดงพฤติกรรมเหล่านั้นออกมา เนื่องจากพฤติกรรมความรุนแรงจะถูกถ่ายทอดออกมาผ่านความคุ้นชินที่เป็นผลมาจากการดำรงชีวิตอยู่กับสิ่งหนึ่ง ในห้วงระยะเวลาหนึ่ง

ประการที่ 3

ปัจจัยที่เป็นผลมาจากความขัดแย้งทางสังคม

การอยู่ร่วมกันของมนุษย์ในสังคมมักข้องเกี่ยวกับความขัดแย้งเสมอ และผลที่ตามมาคือการเลือกใช้ความรุนแรง เพื่อเป็นการตอบสนองต่อสิ่งที่ไม่พึงปรารถนาของอีกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นการแสดงออกทางร่างกายหรือทางวาจา ดังเช่นทฤษฎีความขัดแย้ง (Conflict Theory) โดย Karl Marx ได้อธิบายไว้ว่าการบังคับ การครอบงำ ความขัดแย้งและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะในแต่ละสังคมจะประกอบด้วยกลุ่มบุคคลหลายกลุ่มที่พยายามดิ้นรนเพื่อให้เข้าถึงทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด และมีความแตกต่างกันไปแต่ละกลุ่มของสังคม ซึ่งปัจจัยนี้สามารถอธิบายถึงสาเหตุของความรุนแรงได้ว่า ความรุนแรงที่เป็นผลมาจากความขัดแย้งนั้นเกิดขึ้นจากความแตกต่างระหว่างบุคคลทั้งภายนอกและภายใน ทำให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลเลือกแสดงพฤติกรรมที่ต่อต้านออกมา เพื่อให้บุคคลอื่นหรืออีกกลุ่มหนึ่งมีแนวโน้ม หรือผันเปลี่ยนมาเห็นด้วยกับฝ่ายตน ดังนั้นการแสดงออกทางพฤติกรรมทั้งทางร่างกายหรือทางวาจาด้วยความรุนแรง จึงเป็นแรงชักจูงหรือแรงหนุนนำให้บุคคลเกิดความคล้อยตามได้โดยง่าย แม้ว่าบุคคลนั้นจะไม่นิยมด้วยความเต็มใจก็ตาม

ประการที่ 4

ปัจจัยที่เป็นผลมาจากความผูกพันต่อสถาบันหรือองค์กร

พฤติกรรมความรุนแรงที่เกิดขึ้นตามสถานการณ์ปัจจุบัน บางครั้งเป็นตัวสะท้อนให้เห็นถึงความผูกพันของบุคคลต่อสถาบันทางสังคม ครอบครัว หน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ

ว่ามีมาน้อยเพียงไร เพราะยิ่งบุคคลมีความผูกพันต่อสิ่งเหล่านั้นมากก็ยิ่งสามารถควบคุมพฤติกรรมหรือการแสดงออกในทางลบของตนได้มากขึ้น ตามทฤษฎีความผูกพันทางสังคม (Social Bond Theory) โดย Travis Hirschi ที่มองว่า คนเรามีความรู้สึกในจิตใจที่จะกระทำความผิดหรือละเมิดกฎหมายของสังคมอยู่เสมอ จึงจำเป็นต้องมีการควบคุมทางสังคม โดยอาศัยข้อผูกมัดต่าง ๆ ของสังคมเป็นองค์ประกอบสำคัญในการควบคุมพฤติกรรมนั้น (สุธีสร, 2558) ได้นำเสนอองค์ประกอบความผูกพันต่อองค์กรที่ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์และแนวโน้มในการแสดงออกทางพฤติกรรม โดยประกอบด้วย 3 ประการ ดังนี้

1. ความผูกพันต่อองค์กรด้านความรู้สึก (Affective commitment) เป็นความผูกพันที่เกิดขึ้นจากความรู้สึกภายในส่วนบุคคลที่หล่อหลอมให้กลุ่มคนรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร

2. ความผูกพันต่อองค์กรด้านความต่อเนื่อง (Continued commitment) เป็นความผูกพันที่เกิดขึ้นจากความคุ้มค่าที่จะได้รับจากองค์กรผลตอบแทน/สวัสดิการที่บุคคลพึงจะได้รับ ซึ่งจะส่งผลต่อการดำรงอยู่ หรือโยกย้ายเปลี่ยนแปลงงาน

3. ความผูกพันต่อองค์กรด้านบรรทัดฐานทางสังคม (Normative commitment) เป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากค่านิยมหรือบรรทัดฐานของสังคม เพื่อเป็นการตอบสนองต่อสิ่งที่บุคคลได้รับจากองค์กร โดยจะแสดงออกในรูปความจงรักภักดีของบุคคลต่อองค์กร

ประการที่ 5

ปัจจัยที่เป็นผลมาจากสื่อ

ปัจจุบันมีการนำเทคโนโลยีสื่อในรูปแบบดิจิทัล หรือออนไลน์มาใช้อย่างแพร่หลายซึ่งมีส่วนช่วยในการเชื่อมโยงผู้คนเข้าหาสื่อได้ในระยะเวลาอันสั้น สะดวก และง่ายดายมากขึ้น โดยปัจจัยนี้ได้นำหลักทฤษฎีการเลียนแบบ (Imitation Theory) มาใช้ประกอบการอธิบาย ซึ่ง Gabriel Tarde ได้มองว่าพฤติกรรมและการเลียนแบบของบุคคลสามารถเกิดขึ้นได้จากสัดส่วนความใกล้ชิดและความถี่ในการติดต่อกัน เมื่อบุคคลใกล้ชิดกับอาชญากรหรือผู้มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนในช่วงระยะเวลาหนึ่ง จะทำให้บุคคลนั้นมีแนวโน้มที่จะกระทำผิด (ชูบำรุง และเลิศโตมรสกุล, 2555)

จากปัจจัยทั้ง 5 ประการที่ได้นำเสนอไปในข้างต้น ทำให้ตระหนักได้ว่า สาเหตุของการใช้ความรุนแรงมาจากสภาพแวดล้อมที่เป็นตัวบีบบังคับให้บุคคลเกิดพฤติกรรมการใช้ความรุนแรง โดยในเบื้องต้นสาเหตุเหล่านั้นมาจากความใกล้ชิดกับความรุนแรงที่แผ่มาต่อบริเวณเพื่อน และปัญหาด้านการขัดเกลาของสังคมที่ใช้สื่อเข้ามาเป็นเครื่องมือในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ทำให้บุคคลได้เกิดการเรียนรู้ ซึมซับรูปแบบของความรุนแรง และนำมาใช้โดยขาดจิตสำนึกว่าสิ่งเหล่านั้นเป็นสิ่งที่ผิด และไม่เหมาะสมที่จะกระทำ รวมถึงความผูกพันต่อสถาบันต่าง ๆ เป็นส่วนหนึ่งที่ส่งผลให้บุคคลนั้นเลือกกระทำหรือยับยั้งการกระทำได้ นอกจากนี้สังคมในปัจจุบันที่มีการแข่งขันสูง ความต้องการที่มากขึ้นในทรัพยากรที่มีจำกัด ทำให้มนุษย์เกิดแรงกดดันต่อการดำรงชีวิต ท่ามกลางความ

แตกต่างของผู้คน ชนชั้น ฐานะ โอกาสทางสังคม สิ่งเหล่านี้จึงเป็นตัวแปรสำคัญที่มีผลต่อการเลือกแสดงพฤติกรรมความรุนแรง

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นการสนับสนุนแนวคิดสาเหตุของความรุนแรงในสถานที่ทำงาน และปัญหาที่พบ รวมถึงความสำคัญของการศึกษาปัญหาความรุนแรงในสถานที่ ณ โรงพยาบาล ทำให้พบว่าสถานพยาบาลและโรงพยาบาลต่าง ๆ มีความเสี่ยงที่จะเกิดความรุนแรงได้มากที่สุด ซึ่งยืนยันได้จากงานวิจัยของ มะโนวัฒนา (2552) ที่ศึกษาเรื่อง ความรุนแรงในสถานที่ทำงานในโรงพยาบาลของรัฐ จังหวัดราชบุรี โดยพบว่าผู้มีประสบการณ์การตกเป็นเหยื่อ ร้อยละ 71.60 เป็นเหยื่อทางวาจา ร้อยละ 70.20 เป็นเหยื่อทางร่างกาย ร้อยละ 14.90 และทางเพศ ร้อยละ 4.00 โดยส่วนใหญ่มักจะเกิดเหตุภายในหอผู้ป่วย ถูกกระทำโดยผู้ป่วยและญาติของผู้ป่วย อีกทั้งเมื่อเกิดเหตุ เหยื่อมักจะไม่รายงานเหตุการณ์ เพราะเห็นเป็นเรื่องไม่สำคัญ ซึ่งผลการศึกษาครั้งนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไส้ไหม และคณะ (2553) ที่ศึกษาเรื่อง ความรุนแรงในสถานที่ทำงานและการจัดการของบุคลากรทางการแพทย์หน่วยงานอุบัติเหตุและฉุกเฉิน โดยศึกษาบุคลากรทางการแพทย์พยาบาลที่ปฏิบัติงานในหน่วยงานอุบัติเหตุและฉุกเฉิน โรงพยาบาลรามคำแหง และโรงพยาบาลมหานาค-นครราชสีมา พบว่า ร้อยละ 84.7 ของกลุ่มตัวอย่างเคยมีประสบการณ์การถูกกระทำรุนแรงในสถานที่ทำงาน และอยู่ในรูปแบบความรุนแรงทางวาจามากที่สุด ปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดการถูกกระทำรุนแรงมากที่สุด คือ เมาส์รา สำหรับผลของการถูกกระทำรุนแรงตามความรู้สึกต่อเหตุการณ์มากที่สุดร้อยละ 72.4 มีความรู้สึก

โกรธ และร้อยละ 76.2 รู้สึกสูญเสียความพึงพอใจในงานตามลำดับ ด้านการจัดการกับความรุนแรงในสถานที่ทำงานพบว่าส่วนใหญ่ใช้วิธีเดินหนีหรือหลีกเลี่ยง และเมื่อเกิดเหตุการณ์ความรุนแรงขึ้น บุคลากรส่วนใหญ่จะไม่เขียนบันทึกรายงาน อีกทั้ง ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบที่ได้รับหลังจากเกิดเหตุการณ์ความรุนแรงในสถานที่ทำงานขึ้น ดิถีสวัสดิ์เวทย์ (2556) ศึกษาเรื่อง ความรุนแรงจากการทำงานที่มีต่อพยาบาล: อัตราและผลกระทบต่อความตั้งใจออกจากวิชาชีพพยาบาล ซึ่งงานศึกษานี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยสุขภาพและชีวิตการทำงานของพยาบาลวิชาชีพในประเทศไทย (Thai Nurses Cohort Study: Health and Working Life) ศึกษาจากพยาบาลทั่วประเทศ โดยเก็บรวบรวมจากแบบสอบถามที่ตอบด้วยตนเองและตอบกลับทางไปรษณีย์ จำนวน 17,752 คน ผลการศึกษาพบว่า ประมาณหนึ่งในห้าของพยาบาลวิชาชีพไทยประสบความรุนแรงจากการทำงานในรอบปี ระดับความรุนแรงที่ได้รับส่งผลให้ต้องหยุดงาน เนื่องจากทำให้เจ็บป่วยด้วยโรคทางระบบประสาท เช่น ไมเกรน และยังเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้พยาบาลวิชาชีพไทยมีความตั้งใจลาออกจากงาน

นอกจากนี้งานวิจัยในต่างประเทศ ยังให้ความสนใจในประเด็นความรุนแรงในสถานที่ทำงาน โดยเฉพาะในสถานพยาบาล เนื่องจากบุคลากรในสถานพยาบาลมีความเสี่ยงที่จะได้รับความรุนแรงมากกว่า ซึ่งความรุนแรงที่พบโดยมาก จะเป็นความรุนแรงทางวาจา ดังเช่นงานวิจัยของ Wendy et al. (2013) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การล่วงละเมิดทางวาจาของเพื่อนร่วมงานพยาบาลและสภาพแวดล้อมการทำงานในช่วงแรกของพยาบาลวิชาชีพ (Verbal Abuse from Nurse Colleagues and Work

Environment of Early Career Registered Nurses) ผลการศึกษาพบว่า พยาบาลในแผนกที่มีความตึงเครียดสูง ดังเช่น หน่วย ICU จะมีความเสี่ยงที่จะถูกล่วงละเมิดทางวาจามากกว่าพยาบาลแผนกอื่น ซึ่งข้อมูลจากงานวิจัยชิ้นนี้ได้สนับสนุนในข้อสมมติฐานเกี่ยวกับผู้กระทำการล่วงละเมิดทางวาจาที่มีโอกาสที่จะเป็นผู้ร่วมงานด้วยกันมากกว่าบุคคลอื่น อีกทั้ง Yasemin and Hulya (2014) ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการถูกล่วงละเมิดทางวาจา ร่างกายและการคุกคามทางเพศของพยาบาลปฏิบัติการในประเทศตุรกี (Verbal, Physical and Sexual Abuse Status against Operating Room Nurses in Turkey) ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างพยาบาลจากโรงพยาบาล 32 แห่งในตุรกี ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างถูกล่วงละเมิดทางวาจามากที่สุด ร้อยละ 84.5 ตามมาด้วยทางร่างกายและทางเพศ โดยผู้ล่วงละเมิดนั้นเป็นแพทย์ในสถานพยาบาลเดียวกัน ด้านผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการถูกล่วงละเมิดพบว่าเหยื่อจะสูญเสียความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลต่อผู้กระทำความรุนแรง ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานลดลง และนำไปสู่การลาออกจากงาน ด้านอาการเจ็บป่วยที่ตามมาหลังจากถูกล่วงละเมิดพบว่ามีอาการปวดศีรษะ อ่อนล้า นอนไม่หลับและปวดท้อง ด้านแนวทางในการจัดการแก้ไขปัญหาการถูกล่วงละเมิดพบว่า ผู้ที่ถูกล่วงละเมิดทางวาจาจะพยายามแก้ไขปัญหาด้วยการพูดคุยกับบุคคลอื่น ผู้ที่ถูกล่วงละเมิดทางร่างกายจะรายงานเหตุการณ์ต่อผู้มีอำนาจ และผู้ที่ถูกล่วงละเมิดทางเพศจะพยายามแก้ปัญหาด้วยการสร้างว่าไม่เคยมีอะไรเกิดขึ้น

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากทั้งในประเทศและต่างประเทศพบว่า การล่วงละเมิดทางวาจาหรือการใช้ความรุนแรงทางวาจาเป็นปัญหาที่พบได้มากที่สุด และยังไม่สามารถหาทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้เนื่องจากเหยื่อของความรุนแรงเกรงกลัวการรายงานเหตุการณ์ หรือขอความช่วยเหลือจากผู้อื่น จนกลายเป็นเสมือนวัฒนธรรมองค์กรหรือสถาบันนั้น อีกทั้งยังส่งผลกระทบต่อจิตใจ จิตวิญญาณ และสูญเสียแรงบันดาลใจในการปฏิบัติหน้าที่ของตนเอง ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษาวิจัยความรุนแรงในสถานที่ทำงาน โดยเฉพาะในส่วน of โรงพยาบาลของรัฐ เพื่อเป็นแนวทางในการป้องกันปัญหาความรุนแรงที่เกิดขึ้น ลดบาดแผลทางจิตใจอันจะนำไปสู่ความรุนแรงรูปแบบอื่นหรือการทำลายตนเอง/ฆ่าตัวตาย และยังเป็นส่วนช่วยในการเสริมสร้างแรงบันดาลใจในการทำงานให้แก่บุคลากรของรัฐต่อไป

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) เพื่อสำรวจปัญหาความรุนแรงในสถานที่ทำงานของเจ้าหน้าที่และบุคลากรของโรงพยาบาลตำรวจตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณได้มาจากวิธีการเลือกแบบโควตา (Quota Sampling) ซึ่งแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มข้าราชการตำรวจ ลูกจ้างประจำ และพนักงานราชการ 2) กลุ่มลูกจ้างชั่วคราวรวมทั้งสิ้น 200 คน และการวิจัยเชิงคุณภาพใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญนี้เป็น

เจ้าหน้าที่และบุคลากรของโรงพยาบาลตำรวจที่เคยตกเป็นเหยื่อความรุนแรงในสถานที่ทำงานมาก่อน จำนวน 4 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีการใช้แบบสอบถามที่นำเสนอในรูปแบบออนไลน์ และแบบกรอกข้อมูลลงกระดาษสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ และแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยข้อคำถามทั้งหมดสร้างขึ้นจากการศึกษาแนวคิดทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นอกจากนี้การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยจะแบ่งออกเป็นสองส่วน ในส่วนของข้อมูลเชิงปริมาณ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การหาค่าร้อยละ หาค่าเฉลี่ยเลขคณิต หาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและวิเคราะห์หาค่าความแปรปรวนแบบจำแนกทางเดียว เพื่อหาความแตกต่างทางทัศนคติของเจ้าหน้าที่และบุคลากรในโรงพยาบาลตำรวจต่อประเด็นด้านสาเหตุของการตกเป็นเหยื่อในสถานที่ทำงาน จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ในส่วนของข้อมูลวิจัยเชิงคุณภาพ จะมีการจำแนก-จัดหมวดหมู่ และนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ เรียบเรียงใหม่ หลังจากนั้นจึงนำข้อมูลทั้งสองส่วนมาวิเคราะห์และอภิปรายร่วมกันอย่างเป็นระบบ

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้สามารถจำแนกผลออกเป็น 3 ด้าน ดังต่อไปนี้

ด้านที่ 1: ผลกระทบและรูปแบบความรุนแรงในสถานที่ทำงานของเจ้าหน้าที่และบุคลากรในโรงพยาบาลตำรวจ

จากผลการวิจัยเชิงปริมาณ ต่อกลุ่มตัวอย่างในประเด็นด้านรูปแบบของความรุนแรงในสถานที่ทำงาน พบว่า รูปแบบความรุนแรงส่วนใหญ่จะเป็นทางวาจาใน

ลักษณะการใช้น้ำเสียงตะคอก การกล่าวตำหนิ/กล่าวโทษ และดูถูก/ดูหมิ่น ผู้ที่กระทำ ความรุนแรงทางวาจาส่วนใหญ่พบว่าเป็นผู้ร่วมงานภายในหน่วยงานเดียวกัน รองลงมาเป็นผู้ป่วยหรือผู้มารับบริการ (ดังปรากฏในตารางที่ 1 และ 2) ในทางตรงกันข้ามรูปแบบความรุนแรงทางร่างกายในสถานที่ทำงานพบได้น้อยกว่า ในลักษณะของการขว้างปาด้วยวัตถุ การหยิก ผลัก ดึง ลาก กระชาก และการตบ ตี ชกต่อย ผู้กระทำ ความรุนแรงทางร่างกาย ส่วนใหญ่พบว่าเป็นผู้ร่วมงานภายในหน่วยงานเดียวกัน รองลงมาเป็นผู้ป่วยหรือผู้มารับบริการ (ดังปรากฏในตารางที่ 3 และ 4)

ด้านผลกระทบของความรุนแรงในสถานที่ทำงาน กลุ่มตัวอย่างที่เคยมีประสบการณ์การตกเป็นเหยื่อทางวาจาส่วนใหญ่รู้สึกเฉย ๆ รองลงมา รู้สึกเครียด เสียใจ และขาดความมั่นใจต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น กลุ่มตัวอย่างที่เคยมีประสบการณ์การตกเป็นเหยื่อความรุนแรงทางร่างกายส่วนใหญ่รู้สึกวิตกกังวล รองลงมา รู้สึกเฉย ๆ โกรธและเสียใจ (ดังปรากฏในตารางที่ 5 และ 6) นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างทั้งสองต่างมองว่าผลกระทบที่เกิดขึ้นจากพฤติกรรมเหล่านั้นแทบจะไม่ส่งผลกระทบใด ๆ ต่อชีวิตของตน โดยผลการสำรวจพบว่า ส่วนใหญ่ไม่ได้รับบาดเจ็บ ร้อยละ 55 รองลงมาได้รับบาดเจ็บทางจิตใจเป็นบางครั้ง ร้อยละ 22 อีกทั้งผลกระทบในการปฏิบัติงานของเหยื่อหลังเกิดความรุนแรง พบว่าส่วนใหญ่ยังคงทำงานปกติ ร้อยละ 59.5 รองลงมาเป็นการหยุดงานและอื่น ๆ ร้อยละ 3.5 โดยกลุ่มตัวอย่างรายหนึ่งได้กล่าวว่า “หมดกำลังใจในการปฏิบัติงาน และอยากลาออก/อยากย้ายหน่วยงาน”

ในส่วนของข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพมีความสอดคล้องกับผลการวิจัยเชิงปริมาณ โดย

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญมักเจอกับความรุนแรงทางวาจาในสถานที่ทำงานมากกว่าความรุนแรงทางร่างกาย ในลักษณะของการใช้วาจาต่อเสียด หนึบแนม นินทา รวมถึงพฤติกรรม การเลือกปฏิบัติของผู้ร่วมงาน การเพิกเฉย หรือการพูดจาเพื่อหลบเลี่ยงการปฏิบัติตาม คำสั่ง ผู้ที่กระทำความรุนแรงสามารถเป็นได้ทั้งผู้มารับบริการ ผู้ร่วมงาน ผู้ใต้บังคับบัญชา

และผู้บังคับบัญชา อีกทั้งผู้ให้ข้อมูลสำคัญยังไม่ตระหนักถึงผลกระทบของความรุนแรงในสถานที่ทำงาน แม้ว่าความรุนแรงที่เกิดขึ้นจะกระทบต่อความรู้สึก จิตใจ แต่เพราะบทบาทหน้าที่ที่ได้รับในการทำงาน และจรรยาบรรณในวิชาชีพ จึงเห็นว่าสิ่งเหล่านั้นไม่ใช่เรื่องสำคัญ และเป็นเรื่องปกติที่คนทำงานทุกคนจะต้องรู้จักอดทน

ตารางที่ 1 จำนวนและค่าร้อยละของการตกเป็นเหยื่อความรุนแรงในสถานที่ทำงานฯ จำแนกตามการตกเป็นเหยื่อและลักษณะความรุนแรงทางวาจา

ด้านความรุนแรงทางวาจา	จำนวนคน	ร้อยละ
การตกเป็นเหยื่อความรุนแรงทางวาจา		
เคย	131	65.5
ไม่เคย	69	34.5
(n = 200)		
ด้านความรุนแรงทางวาจา	จำนวนคน	ร้อยละ
ลักษณะของการตกเป็นเหยื่อความรุนแรงทางวาจา		
การใช้น้ำเสียงตะคอก	77	34.7
การกล่าวตำหนิตะเยียน/กล่าวโทษ	76	34.2
การด่า/การใช้คำหยาบ	23	10.4
การดูถูก/ดูหมิ่น	27	12.2
การใช้คำพูดคุกคาม ข่มขู่	9	4.1
การทำเสื่อมเสียชื่อเสียงผ่านสื่อออนไลน์	6	2.7
อื่น ๆ	4	1.8
* ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ (n = 222)		

ตารางที่ 2 จำนวนและค่าร้อยละของการตกเป็นเหยื่อความรุนแรงในสถานที่ทำงานฯ จำแนกตามผู้กระทำความรุนแรงทางวาจา

ผู้กระทำความรุนแรงทางวาจา	จำนวนคน	ร้อยละ
ไม่ตอบ	65	32.5
ผู้ป่วยหรือผู้มารับบริการ	37	18.5
ญาติของผู้ป่วยฯ	16	8
ผู้ร่วมงานภายในหน่วยงาน	39	19.5
ผู้ร่วมงานในหน่วยงานอื่น	12	6
หัวหน้าหรือผู้บังคับบัญชา	26	13
อื่น ๆ	5	2.5
(n = 200)		

ตารางที่ 3 จำนวนและค่าร้อยละของการตกเป็นเหยื่อความรุนแรงในสถานที่ทำงานฯ จำแนกตามการตกเป็นเหยื่อและลักษณะความรุนแรงทางร่างกาย

ด้านความรุนแรงทางร่างกาย	จำนวนคน	ร้อยละ
การตกเป็นเหยื่อความรุนแรงทางร่างกาย		
เคย	25	12.5
ไม่เคย	175	87.5
(n = 200)		
ลักษณะของการตกเป็นเหยื่อความรุนแรงทางร่างกาย		
การหยิก ผลัก ดึง ฯลฯ	12	34.3
การขว้างปาด้วยวัตถุ	15	42.9
การตบ ตี ชกต่อย	4	11.4
การใช้อาวุธ	2	5.7
อื่น ๆ	2	5.7
* ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ	(n = 35)	

ตารางที่ 4 จำนวนและค่าร้อยละของการตกเป็นเหยื่อความรุนแรงในสถานที่ทำงานฯ จำแนกตามผู้กระทำความรุนแรงทางร่างกาย

ผู้กระทำความรุนแรงทางร่างกาย	จำนวนคน	ร้อยละ
ไม่ตอบ	173	86.5
ผู้ป่วยหรือผู้มารับบริการ	6	3
ญาติของผู้ป่วยฯ	3	1.5
ผู้ร่วมงานภายในหน่วยงาน	12	6
ผู้ร่วมงานในหน่วยงานอื่น	3	1.5
หัวหน้าหรือผู้บังคับบัญชา	2	1
อื่น ๆ	1	0.5
(n = 200)		

ตารางที่ 5 จำนวนและค่าร้อยละของการตกเป็นเหยื่อความรุนแรงในสถานที่ทำงานฯ จำแนกตามความรู้สึกหลังถูกระทำ ความรุนแรงทางวาจา

ความรู้สึกหลังถูกระทำ ความรุนแรงทางวาจา	จำนวนคน	ร้อยละ
เฉยๆ	51	23
หวาดกลัว	6	2.7
วิตกกังวล	23	10.4
เครียด	35	15.8
รู้สึกผิด	6	2.7
โกรธ	27	12.2
เสียใจ	35	15.8
ขาดความมั่นใจ	32	14.4
อื่น ๆ	7	3.2

* ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

(n = 222)

ตาราง 6 จำนวนและค่าร้อยละของการตกเป็นเหยื่อความรุนแรงในสถานที่ทำงานฯ จำแนกตามความรู้สึกหลังถูกระทำ ความรุนแรงทางร่างกาย

ความรู้สึกหลังถูกระทำ ความรุนแรงทางร่างกาย	จำนวนคน	ร้อยละ
เฉยๆ	5	15.2
หวาดกลัว	3	9.1
วิตกกังวล	8	24.2
เครียด	3	9.1
รู้สึกผิด	2	6.1
โกรธ	5	15.2
เสียใจ	5	15.2
ขาดความมั่นใจ	0	0
อื่น ๆ	2	6.1

* ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

(n = 33)

ด้านที่ 2: สาเหตุของความรุนแรงในสถานที่ทำงานของเจ้าหน้าที่และบุคลากรในโรงพยาบาลตำรวจ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งเป็นการสอบถามถึงทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างว่า สาเหตุใดบ้างที่ส่งผล/สนับสนุนให้เกิดพฤติกรรมความรุนแรงในสถานที่ทำงาน

ซึ่งส่วนใหญ่มองว่าความกดดันจากสภาวะเร่งรีบในการปฏิบัติงานส่งผลต่อการใช้ความรุนแรงในสถานที่ทำงานมากที่สุด เพราะมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ 3.44 คะแนน รองลงมา เป็นสภาวะแวดล้อมในการทำงานที่มีความเครียด มีคะแนนค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.40 ความกดดันที่เกิดจากความผิดพลาดใน

ขณะปฏิบัติหน้าที่ รวมถึงความแตกต่างทางทัศนคติ-ค่านิยมที่มีส่วนส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงในสถานที่ทำงาน มีคะแนนค่าเฉลี่ยเท่ากันอยู่ที่ 3.36 ในขณะที่ประเด็นด้านความแตกต่างทางศาสนา ความเชื่อ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มองว่ามีโอกาสส่งผลต่อการใช้ความรุนแรงในสถานที่ทำงานได้น้อยที่สุด ซึ่งมีคะแนนค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.61 คะแนน และเมื่อทำการเปรียบเทียบทางสถิติเพื่อหาความแตกต่างระหว่างประสบการณ์ในการปฏิบัติงานกับปัจจัย 5 ประการที่เป็นสาเหตุของความรุนแรงในสถานที่ทำงาน พบว่าเจ้าหน้าที่และบุคลากรในโรงพยาบาลตำรวจที่มีประสบการณ์ในการทำงานที่แตกต่างกันมีทัศนคติต่อปัจจัยที่เป็นสาเหตุของความรุนแรงในสถานที่ทำงานที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์ต่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญในบางส่วน โดยสาเหตุที่ทำให้เกิดความรุนแรงในสถานที่ทำงานมาจากความแตกต่างทางเพศ ทัศนคติ อุปนิสัยส่วนตัว วัฒนธรรมและระเบียบแบบแผนขององค์กร ประสบการณ์ในการทำงาน และโอกาสในการพบเจอกับผู้คนที่หลากหลาย รวมถึงสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลง ส่งผลให้เกิดความเครียด และความกดดัน

ด้านที่ 3: แนวทางในการป้องกันและการแก้ไขความรุนแรงในสถานที่ทำงานของเจ้าหน้าที่และบุคลากรในโรงพยาบาลตำรวจ

แนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยได้จำแนกออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. การจัดการกับปัญหาความรุนแรงในสถานที่ทำงานของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อ พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เลือกที่จะพูดคุยกับเพื่อนร่วมงาน/เพื่อน/ครอบครัว รองลงมาเป็นการเดินหนีหลีกเลี่ยง และไม่กระทำการใดๆ

ตอบโต้ อีกทั้งในกรณีที่กลุ่มตัวอย่างเลือกที่จะไม่บอกเล่าหรือรายงานเหตุการณ์ความรุนแรงต่อผู้อื่น พบว่า ส่วนใหญ่เห็นว่าเป็นเรื่องไม่สำคัญ และกลัวถูกมองในแง่ลบ (ดังตารางที่ 7) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยเชิงคุณภาพที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 3 ราย ได้มีความเห็นตรงกัน ในประเด็นของการจัดการกับเหตุการณ์ความรุนแรงในสถานที่ทำงาน ทั้งสามได้เลือกใช้วิธีการพูดคุย หรือบอกเล่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นต่อผู้อื่น เช่น เพื่อนสนิท บุคคลในครอบครัว และผู้ร่วมงาน เป็นต้น แต่จะไม่บอกเล่าหรือรายงานเหตุการณ์ต่อผู้บังคับบัญชา เพราะเห็นว่าไม่ใช่เรื่องสำคัญ หรือเป็นเรื่องที่รุนแรงเกินกว่าที่ตนเองจะรับมือได้ และหากบอกเล่าหรือรายงานต่อผู้บังคับบัญชาไป อาจจะไม่ได้รับการแก้ไขปัญหอย่างแท้จริง ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อหน้าที่การงานของตนเองได้ในภายหลัง

นอกจากนี้ในด้านการแก้ไขความรุนแรงในสถานที่ทำงาน ผู้บริหารระดับสูงของโรงพยาบาลตำรวจซึ่งเป็นหนึ่งในผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้อธิบายถึงวิธีในการแก้ไขปัญหาความรุนแรงภายในองค์กร เมื่อมีความรุนแรงเกิดขึ้น จะมีการดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริง และจะใช้วิธีการอบรม ตักเตือน ผู้กระทำผิดด้วยวาจา หรือให้ทั้งสองฝ่ายที่มีความขัดแย้งกัน เข้าร่วมหารือเพื่อหาข้อยุติ โดยมีคนกลางร่วมรับฟังด้วย ในกรณีที่ความรุนแรงอยู่ในระดับที่เกินกว่าจะตักเตือนด้วยวาจาได้ ทางองค์กรจะมีการดำเนินการตามระเบียบ ซึ่งมีโอกาสพบได้น้อยมาก แต่หากความรุนแรงนั้นเกิดขึ้นระหว่างเจ้าหน้าที่หรือบุคลากรภายในกับบุคคลภายนอกที่มาประสานงาน หรือมาติดต่อเพื่อขอรับบริการ จะใช้วิธีการตรวจสอบข้อเท็จจริง และ

ดำเนินการตามระเบียบต่อผู้ที่กระทำผิดเท่าที่
เห็นสมควรแก่ความผิด

ตาราง 7 จำนวนและค่าร้อยละของการตกเป็นเหยื่อความรุนแรงในสถานที่ทำงานฯ จำแนกตาม

การจัดการกับเหตุการณ์ความรุนแรงในสถานที่ทำงาน	จำนวนคน	ร้อยละ
ไม่กระทำการใด ๆ	51	18.8
เดินหนีหลีกเลี่ยง	62	22.9
โต้ตอบกลับ	12	4.4
พูดคุยกับเพื่อนร่วมงานฯ	87	32.1
รายงานผู้บังคับบัญชาด้วยวาจา	44	16.2
รายงานผู้บังคับบัญชาด้วยบันทึก	10	3.7
อื่น ๆ	5	1.8

* ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ (n = 271)

กรณีที่ไม่รายงานเหตุการณ์ความรุนแรงให้ผู้อื่นรับทราบ	จำนวนคน	ร้อยละ
เห็นเป็นเรื่องไม่สำคัญ	84	51.9
รู้สึกเป็นเรื่องน่าอาย	13	8
กลัวถูกมองในแง่ลบ	23	14.2
ไม่ทราบวิธีการรายงาน/การดำเนินการ	20	12.3
อื่น ๆ	22	13.6

* ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ (n = 162)

2. การป้องกันความรุนแรงในสถานที่ทำงานอาจเป็นไปได้เพียงแนวคิดที่จะนำไปสู่การระงับ ยับยั้งความรุนแรงที่เกิดขึ้นเนื่องจากความรุนแรงที่พบได้มากที่สุด ในสถานที่ทำงาน คือ การกระทำความรุนแรงทางวาจา อันเกิดจากตัวบุคคลเป็นหลัก ความแตกต่างทางความคิด ทัศนคติ รวมถึงสภาพแวดล้อมความเป็นอยู่ที่เป็นแรงกดดันให้บุคคลเลือกแสดงพฤติกรรมใดๆ ออกมา การป้องกันความรุนแรงนี้บางครั้งจึงไม่อาจสร้างนโยบาย หรือแบบแผนต่าง ๆ เพื่อใช้ในการป้องกันได้อย่างแท้จริง แต่อาจริเริ่มจากการจัดการอบรม จัดโครงการเพื่อเป็น

การแนะแนวให้เห็นถึงความสำคัญของปัญหาวิธีการจัดการและการรับมือเมื่อต้องเผชิญกับปัญหาความรุนแรงในสถานที่ทำงานอย่างเหมาะสม อีกทั้งยังเป็นการเสริมสร้างความสามัคคี ความรักในองค์กร ลดช่องว่างระหว่างเจ้าหน้าที่และบุคลากร โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญยังให้การสนับสนุนในความคิดด้านการร่วมมือป้องกันปัญหาความรุนแรงในสถานที่ทำงานด้วยวิธีการผนวกกำลัง ระดมสมองด้วยความรู้ความเข้าใจของผู้บริหาร และผู้บังคับบัญชา หรือหัวหน้างานของทุกฝ่ายทุกระดับชั้นภายในองค์กร เพื่อจะได้เป็นการแก้ไขปัญหา

อย่างเป็นระบบ และเข้าถึงการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากกระบวนการทางจิตใจได้ดีที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้สามารถนำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

1. ผลกระทบและรูปแบบของความรุนแรงในสถานที่ทำงานของเจ้าหน้าที่และบุคลากรของโรงพยาบาลตำรวจ ผลการวิจัยข้างต้นมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ Yasemin and Hulya (2014) ที่พบว่าเหยื่อความรุนแรงในสถานที่ทำงานส่วนใหญ่มักพบเจอกับความรุนแรงทางวาจาและผลกระทบที่เกิดขึ้นส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างเหยื่อกับผู้กระทำความรุนแรง ประสิทธิภาพในการทำงานที่ลดลง และนำไปสู่การลาออกจากงาน อีกทั้งในงานวิจัยของ ดิธีสวัสดิ์เวทย์ (2556) พบว่า ผลกระทบที่เกิดขึ้นส่งผลให้เกิดอาการเจ็บป่วยทางระบบประสาท ทำให้ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อมีความตั้งใจที่จะลาออกจากงาน ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่า แม้ผลของการวิจัยจะสะท้อนตัวเลขของความรุนแรงในสถานที่ทำงานอยู่ในระดับต่ำถึงปานกลางตรงข้ามกับสิ่งที่ผู้วิจัยคาดหวังถึงโอกาสหรือความเสี่ยงที่จะเกิดความรุนแรง รวมถึงลักษณะและรูปแบบของความรุนแรงประเภทต่าง ๆ ที่มีระดับความรุนแรงมากกว่าปกติ แต่ด้วยผลการวิจัยที่ค่อนข้างชัดเจนในประเด็นด้านผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อความรู้สึกของเหยื่อ จึงนับได้ว่าความรุนแรงในสถานที่ทำงานส่งผลต่อสุขภาพกายและสุขภาพจิตของผู้ที่ตกเป็นเหยื่ออย่างแท้จริง อีกทั้งทำให้องค์กรเกิดการสูญเสียอัตรากำลังพล เกิดความจงรักภักดีและความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของบุคลากรในระดับต่ำ และยังส่งผลต่อความต่อเนื่องในการ

ปฏิบัติงานที่บางครั้งจำต้องอาศัยความชำนาญหรือความสามารถเฉพาะทางของบุคลากร

2. สาเหตุของความรุนแรงในสถานที่ทำงานของเจ้าหน้าที่และบุคลากรของโรงพยาบาลตำรวจ จากผลการวิจัยครั้งนี้จะพบว่าสาเหตุส่วนใหญ่มาจากความกดดันสภาวะแวดล้อมที่มีความตึงเครียด ความกดดันจากความผิดพลาดในการทำงานและความแตกต่างทางทัศนคติและค่านิยม โดยประเด็นเหล่านี้จะมุ่งเน้นไปที่ตัวบุคคลและสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ส่งผลให้บุคคลมีความเสี่ยงที่จะก่อความรุนแรงในสถานที่ทำงานได้มากกว่าบุคคลอื่น ซึ่งขัดแย้งกับมะโนวัฒนา (2552) ที่พบว่าความสัมพันธ์ด้านปัจจัยลักษณะงานและสิ่งแวดล้อมไม่มีส่วนส่งผลให้เกิดความรุนแรงในสถานที่ทำงานในทางตรงกันข้าม ปัจจัยด้านความแตกต่างทางศาสนาที่กลุ่มตัวอย่างมองว่า ไม่เป็นสาเหตุที่ส่งผลให้เกิดความรุนแรงในสถานที่ทำงาน ผู้วิจัยมองว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ในองค์กรมีความรักในจรรยาบรรณและวิชาชีพของตน ไม่มองความแตกต่างเฉพาะบุคคลดังเช่น ความแตกต่างทางเพศ ภาษา ศาสนา หรือภูมิประเทศ เป็นตัวแบ่งแยกความสามารถในการปฏิบัติงาน และทุกคนต่างปฏิบัติหน้าที่เพื่อช่วยเหลือและดูแลประชาชนเป็นสำคัญ

3. แนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงในสถานที่ทำงานของเจ้าหน้าที่และบุคลากรของโรงพยาบาลตำรวจ จากการดำเนินการทำวิจัยในครั้งนี้ ทำให้ผู้วิจัยพบเห็นความแตกต่างของรูปแบบการทำงานในสายงานต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจนซึ่งส่งผลให้เกิดรูปแบบของความรุนแรงที่ต่างกันไม่มากนัก แต่มีระดับความรุนแรงที่ต่างกัน โดยจะจำแนกออกเป็นสองฝ่าย

หลัก ๆ คือ ฝ่ายกองบังคับการอำนวยการ ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานธุรการ และ ฝ่ายให้บริการทางการแพทย์ โดยใน ฝ่ายให้บริการทางการแพทย์จะมีโอกาสพบเจอกับความรุนแรงในสถานที่ทำงานได้มากกว่าสายงานธุรการ ผู้กระทำความรุนแรงมักจะเป็นผู้ป่วยหรือผู้มารับบริการ และญาติที่มีความหลากหลายมากกว่า เช่น เพศ อายุ อาชีพ ประสบการณ์ในการดำรงชีวิต และปัญหาทางสุขภาพ เป็นต้น ด้วยเหตุนี้ การป้องกันแก้ไขปัญหาดังกล่าวจึงจำต้องมีรูปแบบที่แตกต่างกัน ในส่วนของงานสายธุรการของฝ่ายกองบังคับการอำนวยการ ปัญหาที่เกิดขึ้นมักเกิดจากการประสานงานกัน และเกิดขึ้นระหว่างบุคคลภายในเสียมาก จึงควรแก้ไขด้วยการให้เจ้าหน้าที่และบุคลากรปฏิบัติตามกฎระเบียบขององค์กรอย่างเคร่งครัด เมื่อเกิดเหตุการณ์ความรุนแรงขึ้นจึงควรใช้มาตรการในการลงโทษอย่างจริงจัง เพ่าเทียม ถูกต้อง ยุติธรรม โปร่งใส และเหมาะสมกับความผิดที่ได้กระทำต่ออีกบุคคลหนึ่ง เพื่อเป็นการแสดงให้เห็นเจ้าหน้าที่และบุคลากรได้ทราบถึงผลเสียที่จะตามมา และลดละการกระทำผิดซ้ำตามหลักการป้องกันอาชญากรรมด้วยวิธีการข่มขู่ยับยั้ง (Deterrence) ของสำนักอาชญาวิทยา ดั้งเดิม (Classical School) ในขณะที่ในฝ่ายให้บริการทางการแพทย์บางครั้งอาจเริ่มต้นแก้ไขหรือปรับที่ตนเองก่อน รู้จักหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้ากับความรุนแรงโดยตรง อีกทั้ง มาตรการที่นำมาปรับใช้ควรมีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับสถานการณ์ และเสี่ยงพฤติกรรมใด ๆ ที่อาจเป็นการสนองตอบหรือเป็นมูลเหตุของความรุนแรงที่ทวีเพิ่มมากขึ้นที่ 3

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

แนวทางในการป้องกันแก้ไขปัญหาดังกล่าว ควรเริ่มต้นแก้ไขอย่างเป็นระบบ มีการจัดทำการสำรวจปัญหาความรุนแรงในสถานที่ทำงานต่อเจ้าหน้าที่และบุคลากร พร้อมจัดทำแผนในการรับมือป้องกันโดยผู้บริหารแต่ละฝ่าย อีกทั้งควรมีการจัดกิจกรรมหรือโครงการที่ให้ความรู้ด้านความรุนแรงในสถานที่ทำงาน เพื่อให้ทุกคนในองค์กรได้ตระหนักถึงรูปแบบและความสำคัญของปัญหานี้ ร่วมกันสอดส่องดูแล ป้องกันไม่ให้เกิดความเสี่ยงต่อการตกเป็นเหยื่อ และไม่สนับสนุนหรือเป็นส่วนหนึ่งของการกระทำความรุนแรงต่อบุคคลอื่น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาความรุนแรงในสถานที่ทำงาน เฉพาะหน่วยงานที่ให้ การ บริการทางการแพทย์ หรือฝ่ายอำนวยการอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อจะได้เห็นถึงความชัดเจนในการศึกษาความรุนแรงประเภทต่าง ๆ เนื่องจากมีความแตกต่างของการปฏิบัติงาน ทั้งสองรูปแบบค่อนข้างมาก อันมาจาก ความเสี่ยงที่จะเกิดความรุนแรงจากโอกาสในการพบปะกับผู้คนที่หลากหลาย และลักษณะอำนาจหน้าที่-ขอบเขตความรับผิดชอบที่แตกต่างกัน และเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการรับมือของความรุนแรงในสถานที่ทำงานของหน่วยงานแต่ละฝ่ายที่มีความแตกต่างกัน

2. ศึกษาเปรียบเทียบความรุนแรงในสถานที่ทำงานในโรงพยาบาลของรัฐที่อยู่ในลักษณะไม่เป็นระบบข้าราชการทหารหรือตำรวจ เพื่อจะได้เห็นถึงความชัดเจนใน

การศึกษาความรุนแรงในสถานที่ทำงานของโรงพยาบาลของรัฐแห่งอื่น ว่ามีความเสี่ยงที่จะเกิดความรุนแรงอันมาจากกระบวนการขั้นตอนของการทำงานหรือไม่ และเพื่อเป็นการแสวงหาแนวทางในการสร้างความเป็นหนึ่งเดียวกันของเจ้าหน้าที่และบุคลากรในโรงพยาบาลของรัฐที่มีระบบข้าราชการทหารหรือตำรวจร่วมด้วย

3. ศึกษาเปรียบเทียบความรุนแรงในสถานที่ทำงานในโรงพยาบาลของรัฐและเอกชน ศึกษากรณีหน่วยงานที่ให้บริการทางการแพทย์ เพื่อจะได้เห็นถึงความชัดเจนในการศึกษาความเสี่ยงของความรุนแรงใน

สถานที่ทำงานที่เกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ที่เกี่ยวกับการให้บริการว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่ และเพื่อเป็นการแสวงหาแนวทางในการจัดการกับความรุนแรงและเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเจ้าหน้าที่และบุคลากรในสถานพยาบาลต่าง ๆ

4. สำนวณสถานการณ์ความรุนแรงในสถานที่ทำงานในโรงพยาบาลของรัฐ เฉพาะด้านความรุนแรงทางวาจา เพราะเป็นประเภทของความรุนแรงที่พบได้มากที่สุด และเพื่อให้เห็นถึงความสำคัญของปัญหานี้ พร้อมทั้งหาแนวทางร่วมกันในการเยียวยาจิตใจผู้ที่ตกเป็นเหยื่อความรุนแรงในสถานที่ทำงาน

References

- Choobamroong, A. & Lerdtomornsakul, U. (2555). *Crime and criminology* (2nd ed.). Thammasat University Press.
- Choobamroong, A. (2527). *Criminology theory*. Odeonstore.
- Dithisawatwet, S. (2556). *Workplace violence against nurses: Rates and its effect on the intention to leave nursing* [Unpublished doctoral thesis]. Khon Kaen University.
- Kuntee, P., Poothakool K. & Trimek, J. (2558). *Criminology theory: Principle, research and policy implication*. Rangsit University Press.
- Manowattana, J. (2552). *Workplace violence in the government hospitals, Ratchaburi province* [Unpublished master's thesis]. Mahidol University.
- Saimai, W., Thanjira, S. & Phasertsukjinda N. (2553) Workplace violence and its management by nursing personal in emergency department. *Ramathibodi Nursing Journal*, 16(1). 121-135.
- Siqi Z. et al. (2015). Coping with workplace violence in healthcare settings: Social support and strategies. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 12, 14429-14444.
- Suteesorn, S. (2558). *Criminology* (2nd ed.). Thammasat University Press.
- Wendy, C. et al. (2013). Verbal abuse from nurse colleagues and work environment of early career registered nurses. *Journal of Nursing Scholarship*, 45(3), 308-316.
- Yasemin, E. T., & Hulya, B. (2014). Verbal, physical and sexual abuse status against operating room nurses in Turkey. *Springer Journal* 32, 85-97.

วารสารเกษมบัณฑิต ปีที่ 22 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2564

การธำรงรักษาบุคลากรด้านแรงงานในอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม

คณิศร อุ้นแสงจันทร์

หลักสูตรบริหารธุรกิจดุษฎีบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี 12150

E-mail: vkanis2@hotmail.com

นพดล พันธุ์พานิช

หลักสูตรบริหารธุรกิจดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี 12150

ติดต่อผู้เขียนบทความที่ คณิศร อุ้นแสงจันทร์ หลักสูตรบริหารธุรกิจดุษฎีบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี 12150

E-mail: vkanis2@hotmail.com

วันที่รับบทความ: 8 เมษายน 2562 วันที่แก้ไขบทความ: 30 พฤศจิกายน 2563 วันที่ตอบรับบทความ: 23 ธันวาคม 2563

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ ศึกษาสาเหตุการลาออกของพนักงาน วิเคราะห์ผลกระทบ และเสนอแนวทางในการธำรงรักษาบุคลากรด้านแรงงานในอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม **วิธีวิจัย** แบบผสมผสานโดยรวบรวมข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่มกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 19 คน และการสำรวจกลุ่มตัวอย่าง 50 คน **ผลการวิจัย** ในอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มมีการเคลื่อนย้ายแรงงานต่างด้าวเข้ามาแทนแรงงานไทย ผู้ประกอบการได้ปรับเปลี่ยนแรงงานที่ใช้ในการผลิตเป็นเครื่องจักรมากขึ้น และการลาออกของพนักงานในอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม เนื่องจากค่าตอบแทนและไปทำงานที่สบายกว่าเดิม **สรุป** องค์กรจะต้องให้ความสำคัญกับการธำรงรักษาบุคลากรที่องค์กรนี้ด้วยการบริหารจัดการงานเกี่ยวกับทรัพยากรมนุษย์อย่างมีประสิทธิภาพในแต่ละด้าน ได้แก่ ด้านความมั่นคงในการจ้างงาน ด้านการสนับสนุนอย่างเพียงพอจากองค์กร และด้านการมีส่วนร่วมอยู่เสมอในการบริหารและในองค์กร

คำสำคัญ: การขาดแคลนแรงงาน อุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม การลาออกของแรงงาน

Workforce Retention in the Textile and Apparel Industry

Kanisorn Oonsaengchan

D.B.A. Program in Business Administration, Western University, Pathum Thani Province 12150

E-mail: vkanis2@hotmail.com

Noppadol Punpanich

D.B.A. Program in Business Administration, Western University, Pathum Thani Province 12150

Correspondence concerning this article should be addressed to **Kanisorn Oonsaengchan**, D.B.A. Program in Business Administration, Western University, Pathum Thani Province 12150
E-mail: vkanis2@hotmail.com

Received date: April 8, 2019 Revised date: November 30, 2020 Accepted date: December 23, 2020

ABSTRACT

PURPOSES: This research aimed to study the causes of resignation of employees and its impacts in order to propose guidelines for retention of labor personnel in the textile and apparel industry. **METHODS:** Mixed method approach by in-depth interviews and group discussion with 19 key informants and sample survey of 50 respondents in the textile and apparel industry. **RESULTS:** The textile and apparel industry employed foreign workers to replace Thai workers because Thai workers resigned from work, entrepreneurs changed to more machines, wages were low, and workers preferred easier work. **CONCLUSIONS:** The organizations were strongly advised to pay more attention to the retaining of personnel with effective management of human resources, particularly employment security, sufficient corporate support, and persistence engagement of the workforce in management and the organizations.

Keywords: Labor shortage, textile and apparel industry, labor resignation

บทนำ

แรงงานเป็นปัจจัยสำคัญในทุกธุรกิจบนโลกแห่งนี้ หลายประเทศให้ความสำคัญกับพนักงานในองค์กรตัวเองเป็นอย่างมาก โดยใน 10 ปีข้างหน้า สิ่งสำคัญจะต้องมีการพัฒนาทักษะแรงงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการตลาดแรงงานด้วย (มติชนออนไลน์, 2560) การย้ายถิ่นของแรงงานข้ามชาติมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ในตลาดแรงงานปัจจุบัน ซึ่งเกิดจากสถานการณ์การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุมีผลกระทบโดยตรงต่ออุตสาหกรรมการผลิตที่มีแต่จะเพิ่มมากขึ้น ส่งผลทำให้กำลังแรงงานที่เป็นที่ต้องการของอุตสาหกรรมการผลิตลดน้อยลง อีกทั้งนโยบายการเปิดประชาคมอาเซียนเป็นปัจจัยเอื้อให้มีการเคลื่อนย้ายแรงงานได้อย่างเสรีมากขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มของแรงงานข้ามชาติที่เกิดจากความจำเป็นพื้นฐาน เพื่อแสวงหาโอกาสทางเศรษฐกิจที่ดีกว่า ในต่างประเทศการย้ายถิ่นของแรงงานเพื่อไปทำงานต่างประเทศจะช่วยบรรเทาปัญหาการว่างงานในประเทศต้นทางและช่วยแก้ไขปัญหาคาดแคลนแรงงานในประเทศปลายทาง อีกทั้งยังเป็นการให้โอกาสแรงงานข้ามชาติได้พัฒนาทักษะฝีมือในต่างประเทศ และสร้างรายได้เป็นเงินส่งกลับไปยังประเทศต้นทาง ซึ่งเป็นถิ่นฐานของตนเองอีกด้วย การย้ายถิ่นของแรงงานข้ามชาติ มาจากความต้องการแรงงานบางประเภท โดยเฉพาะแรงงานระดับล่าง (แรงงานไร้ฝีมือ) ของประเทศปลายทาง หรือประเทศพัฒนาที่เป็นแรงจูงใจให้แรงงานมีฝีมือในประเทศที่ด้อยพัฒนามากกว่า (สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2559)

ปัญหาแรงงานเป็นประเด็นที่สะสมกันมานานในหลายประเทศ รวมทั้งประเทศไทย และเป็นประเด็นที่มีความสำคัญในทุกอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานเป็นส่วนใหญ่ (Labor Intensive) ซึ่งปัญหาแรงงานนั้น แยกได้เป็น 2 ประเภทคือ 1) ปัญหาการขาดแคลนแรงงานระดับล่างหรือแรงงานไร้ฝีมือ และ 2) ปัญหาการขาดแคลนแรงงานที่มีฝีมือเฉพาะด้านในอุตสาหกรรมต่าง ๆ ทั้งนี้การขาดแคลนแรงงานทั้ง 2 ประเภทนี้ สะท้อนให้เห็นถึงการขาดแคลนแรงงานทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพตามลำดับ (จันท, 2555)

จากข้อมูลแรงงานเป็นข้อมูลผลสำรวจภาวะการทำงานของประชากรโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติสำหรับปี 2559 พบว่าประชากรที่อยู่ในวัยทำงานหรืออายุ 15 ปีขึ้นไปมีจำนวน 55.61 ล้านคน โดยแบ่งเป็นผู้ที่อยู่ในกำลังแรงงานร้อยละ 68.81 ของประชากรวัยแรงงานทั้งหมด ทั้งนี้แบ่งเป็นผู้มีงานทำ 37.69 ล้านคน ผู้ว่างงาน 0.38 ล้านคน และผู้รอฤดูกาล 0.20 ล้านคน ขณะที่ผู้ไม่อยู่ในกำลังแรงงานมีจำนวน 17.34 ล้านคน คิดเป็นอัตราผู้ไม่อยู่ในกำลังแรงงานร้อยละ 31.19 โดยจำแนกเป็นผู้ทำงานบ้าน 5.06 ล้านคน เรียนหนังสือ 4.32 ล้านคน เด็ก คนชรา และคนที่ไม่สามารถทำงานได้มี 5.80 ล้านคน และ อื่น ๆ 1.73 ล้านคน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2560)

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศ (2559) ระบุว่า คนไทยมีแนวโน้มศึกษาต่อมากขึ้นและจำนวนผู้จบการศึกษาในระดับปริญญาตรีมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นด้วย ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผลจากนโยบายของภาครัฐในการขยายโอกาสการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ด้วยการจัดตั้งมหาวิทยาลัยของรัฐทั้งในภาคกลางและส่วน

ภูมิภาค แต่หากมองในแง่ของตลาดแรงงานพบว่า อุปสงค์ของแรงงานมีมากกว่าอุปทานที่เข้าสู่ตลาดแรงงาน ทำให้ตลาดแรงงานไม่มีความสมดุลเป็นอย่างมาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ประเทศไทยกำลังประสบปัญหาการขาดแคลนแรงงานทั้งในเชิงปริมาณและในเชิงคุณภาพ

จากที่กล่าวมาเห็นได้ว่า ตลาดแรงงานมีความต้องการใช้แรงงานมากกว่าแรงงานที่มีอยู่หรือเรียกว่า อุปสงค์มากกว่าอุปทาน โดยการขาดแคลนแรงงานไร้ฝีมือหรือแรงงานระดับล่างนั้น เป็นการขาดแคลนแรงงานเชิงปริมาณ ในขณะที่การขาดแคลนแรงงานฝีมือหรือแรงงานระดับบน เป็นการขาดแคลนแรงงานเชิงคุณภาพ ซึ่งงานระดับล่างนั้นเป็นงานที่เหนื่อย สกปรก ยาก และเสี่ยงอันตราย จึงมีนิยามว่า 3D คือ งานสกปรก (Dirty Job) งานอันตราย (Dangerous Job) และงานยาก (Difficult Job) เช่น งานก่อสร้าง หรืองานกรรมกรที่ใช้แรงงานหนัก เป็นต้น ส่วนแรงงานฝีมือได้แก่ ช่างเจาะ สัปเสื่อ ช่างทำแพทเทิร์นเสื้อ ในอุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่ม และช่างเขียนลายทอผ้าด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ในอุตสาหกรรมสิ่งทอ เป็นต้น (ราชพงศา, 2557)

จากการศึกษาของสถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา (International Institute for Trade and Development; ITD) พบว่า แนวโน้มการขาดแคลนแรงงานทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพของประเทศไทยได้ทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ ทั้งนี้ ตลาดแรงงานไทยจำนวน 39 ล้านคน แบ่งเป็นแรงงานไร้ฝีมือมากถึงร้อยละ 80 ซึ่งเป็นผู้ที่มีอายุ 30 ปีขึ้นไปคิดเป็นร้อยละ 75 อีกทั้งโครงสร้างการผลิตของไทยต้องการแรงงานไร้ฝีมือที่มีค่าจ้างราคาถูกจำนวนมาก โดยเป็น

แรงงานนอกระบบ คิดเป็น 2 ใน 3 ของแรงงานทั้งหมด นอกจากนี้แรงงานไทยค่อนข้างเลือกงาน และไม่ต้องการทำงานหนักประเภท 3D ทำให้ไทยจำเป็นต้องนำเข้าแรงงานต่างประเทศ หรือแรงงานเพื่อนบ้านมาทดแทน เห็นได้จากการขึ้นทะเบียนแรงงานต่างด้าวในเดือนกันยายน พ.ศ. 2557 พบว่า มีแรงงานต่างด้าวที่จดทะเบียนถูกกฎหมายประมาณ 1.4 ล้านคน ซึ่งมีปริมาณเพิ่มขึ้นเป็น 2 เท่า เมื่อเทียบกับเดือนเดียวกันในปีพ.ศ. 2550 ที่มีจำนวนแรงงานต่างด้าวที่จดทะเบียนถูกกฎหมายประมาณ 700,000 คน (ราชพงศา, 2559)

อุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มเป็นอีกอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานทั้งมีฝีมือและไร้ฝีมือจำนวนมาก (Labor Intensive) ซึ่งกำลังประสบปัญหาขาดแคลนแรงงานเป็นอย่างยิ่ง อุณนทรรวรากร (2558) นายกสมาคมอุตสาหกรรมฟอกย้อมพิมพ์และตกแต่งสิ่งทอไทย ได้ให้ความเห็นไว้ในหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจฉบับวันจันทร์ที่ 15 มิถุนายน 2558 ไว้ว่า ปัจจุบันมีแรงงานในอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มเหลืออยู่เพียง 7-8 แสนราย หลังจากกลุ่มก้าร์เมนต์ (ผู้ผลิตเครื่องนุ่งห่ม) จำนวนมากซึ่งเป็นกลุ่มที่ใช้แรงงานเป็นส่วนใหญ่ (Labor Intensive) ได้ย้ายฐานการผลิตไปกลุ่มประเทศ CLMV (กัมพูชา ลาว พม่า และเวียดนาม) เนื่องจากขาดแรงงานฝีมือในอุตสาหกรรม ตั้งแต่ระดับหัวหน้างาน ฝ่ายเทคนิค วิศวกรคุมเครื่องจักร ไปจนถึงระดับผู้จัดการ ซึ่งตลาดมีความต้องการแรงงานในตำแหน่งเหล่านี้หลายหมื่นอัตรา สาเหตุที่ทำให้เด็กไทยไม่สนใจเรียนเกี่ยวกับอุตสาหกรรมสิ่งทอนั้น ส่วนหนึ่งมาจากการขาดความเข้าใจในอุตสาหกรรม จึงทำให้ไม่เห็นความสำคัญของอาชีพนี้ ประกอบกับทัศนคติของผู้ปกครองที่

ปลูกฝังความคิดที่ว่า การเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยมีศักดิ์ศรีที่ดีกว่า อีกทั้งการเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยในปัจจุบันไม่ได้เข้ายากเหมือนสมัยก่อน มีที่ให้เลือกรเรียนมากขึ้น และยังสามารถกู้เงินเรียนได้อีกด้วย นอกจากนี้ผู้ปกครองยังคิดว่า ผู้ที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาได้รับเงินเดือนในอัตราที่สูงกว่าผู้ที่สำเร็จการศึกษาในสายอาชีพ และจากการขึ้นค่าแรงเป็น 300 บาทต่อวันทั้งประเทศ ทำให้ผู้ที่จบปริญญาตรีได้รับเงินเดือนที่ 15,000 บาท จึงเป็นสาเหตุทำให้จำนวนผู้เรียนสายอาชีพหรืออาชีวศึกษามีจำนวนลดลง และส่งผลกระทบต่อการทำงานในภาคอุตสาหกรรมน้อยลงไปด้วย (อนุชาทรรวากร, 2558) นอกจากนี้ การขยายตัวของห้างสรรพสินค้าและซูเปอร์มาร์เก็ตที่มีการขยายธุรกิจไปหลายแหล่ง ตลอดจนภาคการท่องเที่ยวและบริการ โรงแรมต่าง ๆ ที่มีความต้องการคนอยู่ โดยธุรกิจเหล่านี้ทำงานสบายกว่า ค่าแรงก็ไม่มี ความแตกต่างกันมาก (Kaufman, 2014,)

จะเห็นได้ว่าปัญหาการขาดแคลนแรงงานเกิดขึ้นกระจายไปในทุกภาคอุตสาหกรรม โดยภาพรวมพบว่าอุตสาหกรรมที่ขาดแคลนแรงงานมากที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่

1) กลุ่มอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานเข้มข้น (Labor Intensive Industries) คืออุตสาหกรรมสิ่งทอ/เครื่องแต่งกายและเครื่องหนัง

2) กลุ่มอุตสาหกรรมที่มีลักษณะเป็น Original Equipment Manufacturer (OEM) และ Assembly Industries ที่เกี่ยวข้องกับ High Technology คือ อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์/อุปกรณ์ และเครื่องใช้ไฟฟ้า

3) และ 4) กลุ่มอุตสาหกรรมที่เป็น Resource-based Industries คือ อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์อาหาร/เครื่องดื่ม และอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ยาง/พลาสติก ตามลำดับ

5) กลุ่มภาคบริการที่ใช้แรงงานสูง คือ สาขาก่อสร้างซึ่งเห็นได้ว่าในระดับประเทศและระดับภูมิภาค ปัญหาการขาดแคลนแรงงานได้เกิดขึ้นกระจายสู่ทุกภาคการผลิตที่สำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานเข้มข้น (Labor Intensive Industries) ซึ่งเกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมสิ่งทอ/เครื่องแต่งกายและเครื่องหนังเป็นหลัก

จังหวัดนครปฐมถือเป็นอีกจังหวัดหนึ่งซึ่งทำรายได้ให้กับประเทศไทยในด้านอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม โดยมีสถิติด้านการลงทุนและแรงม้าของเครื่องจักรมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับ 5 อันดับแรกของประเทศไทย

จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นว่า ในอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มซึ่งมีการใช้แรงงานในการผลิตเป็นสำคัญ แต่มีการขาดแคลนแรงงานเป็นอย่างมาก เนื่องจากการลาออกของพนักงานค่อนข้างสูง ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาแนวทางการธำรงรักษาบุคลากรด้านแรงงานในอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสาเหตุการลาออกของพนักงานในอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม
2. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ผลกระทบจากการลาออกของพนักงานในอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม

3. เพื่อเสนอแนวทางการธำรงรักษาบุคลากรด้านแรงงานในอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาในประเด็นต่อไปนี้

1. ขอบเขตด้านพื้นที่

- พื้นที่ที่ศึกษา คือ จังหวัดนครปฐม

- ผู้ให้ข้อมูลสำคัญสำหรับ การสัมภาษณ์แบบสนทนากลุ่ม (Focus Group) คือ ผู้บริหารในองค์กรในอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม จำนวน 8 คน เกณฑ์ในการคัดเลือกแบบเจาะจงดังนี้

1. เป็นผู้บริหารระดับสูงขององค์กรในอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม

2. มีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับแรงงานและการผลิตไม่น้อยกว่า 5 ปี

- ผู้ให้ข้อมูลสำคัญสำหรับสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth Interview) แบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ

1. พนักงานในอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม จำนวน 8 คน

- มีตำแหน่งหัวหน้าฝ่ายหรือหัวหน้าแผนก

- มีประสบการณ์การทำงานในอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มไม่น้อยกว่า 5 ปี

2. นักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารจัดการทรัพยากรบุคคล แบ่งเป็น 2 กลุ่มดังนี้

2.1 นักวิชาการด้านการบริหารจัดการองค์กรและทรัพยากรบุคคล จำนวน 2 คน เกณฑ์ในการคัดเลือกแบบเจาะจงดังนี้

1) เป็นอาจารย์ที่สอนด้านการบริหารจัดการองค์กรและทรัพยากรบุคคลไม่น้อยกว่า 5 ปี

2) มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการองค์กรและทรัพยากรบุคคลเป็นอย่างดี

2.2 ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารจัดการองค์กรและทรัพยากรบุคคล จำนวน 1 คน เกณฑ์ในการคัดเลือกแบบเจาะจงดังนี้

1) มีความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการองค์กรและทรัพยากรบุคคลเป็นอย่างดี

2) มีประสบการณ์ในการให้คำปรึกษาด้านการบริหารจัดการองค์กรและทรัพยากรบุคคลให้กับองค์กรต่าง ๆ ไม่น้อยกว่า 5 ปี

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ประเด็นที่ผู้วิจัยศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่

- สาเหตุการลาออกของพนักงานในอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม

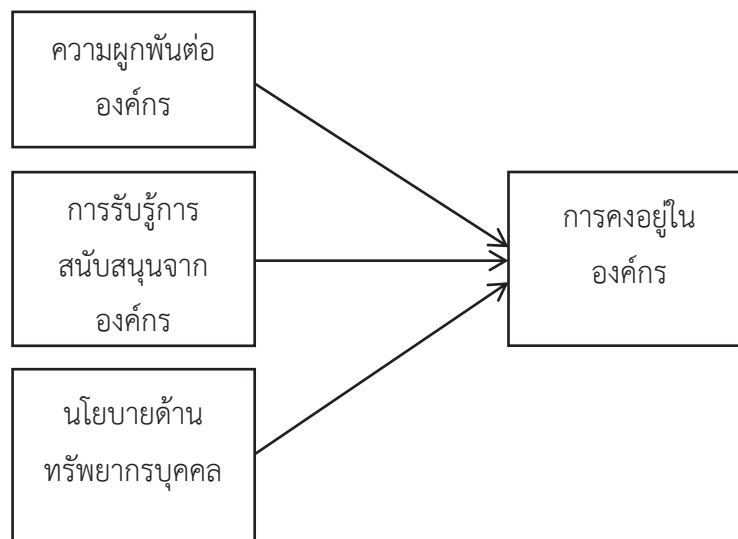
- ผลกระทบจากการลาออกของพนักงานในอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม

- แนวทางการป้องกันการลาออกของพนักงานในอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม

3. ขอบเขตด้านระยะเวลา

- ระยะเวลาในการทำวิจัยเก็บข้อมูลคือตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560 ถึงสิงหาคม พ.ศ. 2560 รวมทั้งสิ้น 7 เดือน

กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่องนี้ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพเป็นหลักเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกและเสริมด้วยวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อเป็นการวิเคราะห์ความคิดเห็นของบุคลากร

กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยคือกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 19 คน โดยแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม คือ

- 1) พนักงานระดับหัวหน้าฝ่ายหรือหัวหน้าแผนกที่มีประสบการณ์ในการทำงานในตำแหน่งหัวหน้างานไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 8 คน
- 2) นักวิชาการด้านการบริหารจัดการองค์กรและทรัพยากรบุคคลที่มีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 2 คน
- 3) ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารจัดการองค์กรและทรัพยากรบุคคลที่มีประสบการณ์และความรู้ในการบริหารจัดการและให้

คำปรึกษาด้านการบริหารจัดการองค์กรและทรัพยากรบุคคลไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 1 คน

- 4) ผู้บริหารระดับสูงขององค์กรอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มที่มีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับแรงงานและการผลิตไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 8 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างปลายเปิดในการสนทนากลุ่มและสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยแบบสัมภาษณ์มี 3 ชุด ดังนี้

ชุดที่ 1 สำหรับการสนทนากลุ่มผู้บริหารโรงงาน

ชุดที่ 2 สำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึกพนักงานระดับหัวหน้าฝ่ายหรือหัวหน้าแผนก

ชุดที่ 3 สำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึกนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของพนักงาน จำนวน 50 คน แบ่งเป็น 4 ด้าน คือ 1) ด้านนโยบายด้านทรัพยากรบุคคล 2) ด้านการรับรู้ การสนับสนุนจากองค์กร 3) ด้านความผูกพันต่อ องค์กร และ 4) ด้านการคงอยู่ในองค์กร

การตรวจสอบเครื่องมือ

1. นำแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามที่ สร้างขึ้นนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อ พิจารณาความถูกต้องในด้านเนื้อหาและความ สอดคล้องตามวัตถุประสงค์และแก้ไขตาม คำแนะนำ

2. นำแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามที่ แก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาแล้ว นำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อพิจารณา ความตรงเชิงเนื้อหาและวัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อ นำไป แก้ไขปรับปรุงอีกครั้ง โดย แบบสอบถามได้ค่า IOC เท่ากับ 0.90

3. นำแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามที่ ได้ผ่านการตรวจสอบแล้วไปใช้ในการเก็บข้อมูล ต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยตนเอง โดยการติดต่อ ประสานเพื่อขอความอนุเคราะห์เป็นรายบุคคล โดยมีการขออนุญาตอย่างเป็นทางการและ กำหนดวัน เวลาและสถานที่ตามที่ได้นัดหมายไว้ โดยใช้เครื่องบันทึกเสียงร่วมกับการจดบันทึกที่ จัดเตรียมไว้เพื่อให้ได้ข้อมูลรายละเอียด ข้อเท็จจริงมากที่สุด รวมทั้งเก็บข้อมูลจากการ สนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อเก็บรวบรวม ข้อมูลจากการสนทนา เพื่อนำมาวิเคราะห์

ส่วนวิจัยเชิงปริมาณเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบบสอบถาม ผู้วิจัยดำเนินการด้วยตนเอง โดยประสานงานให้มหาวิทยาลัยเวสเทิร์นออก หนังสือในการขออนุญาตเก็บข้อมูลและผู้วิจัย ประสานงานกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อให้ได้ข้อมูล ครบคลุมตามวัตถุประสงค์ สำหรับสถิติที่ใช้ใน การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean : $\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.)

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลเชิงคุณภาพ

สาเหตุเกี่ยวกับการลาออกของพนักงานใน อุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม มองถึง ค่าตอบแทนทางการเงิน การเชิญชวนจากเพื่อน หรือญาติให้ไปลองทำงานที่อื่นซึ่งเป็นงานที่ง่าย กว่าและสบายกว่า พนักงานบางคนเบื่องาน ทำงานซ้ำซากจำเจ การใช้เส้นด้ายที่มีคุณภาพต่ำ ทอผ้า และสิ่งสุดท้ายที่ทำให้พนักงานลาออกก็ คือ หัวหน้างานซึ่งถ้ามีการเล่นพรรคพวก ซึ่งจะ เห็นได้ว่าสาเหตุการลาออกของพนักงานใน อุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม มองถึง ค่าตอบแทนทางการเงิน การเชิญชวนจากเพื่อน หรือญาติให้ไปลองทำงานที่อื่นซึ่งเป็นงานที่ง่าย กว่าและสบายกว่า เช่นงานที่ร้านอาหารหรือ อุตสาหกรรมอาหาร นอกจากนั้นสาเหตุที่ทำให้ ลาออกคืองานที่ทำนั้นไม่ตรงกับสิ่งที่ต้องการ อายุมากแล้วต้องการกลับไปบ้านเพื่อพักผ่อน และพนักงานได้ทำงานมาระยะแล้วเก็บเงินได้ ก้อนหนึ่งแล้วต้องการกลับไปบ้านเพื่อทำการค้า เป็นของตนเอง การทำงานซ้ำซากจำเจ เรื่องชู้สาวหรือการทำงานต่อเนื่องที่ทำให้ไม่ทันทำให้เกิด การทะเลาะวิวาทกัน การใช้เส้นด้ายที่มีคุณภาพ

ต่ำมาท้อทำให้ต้องต่อเส้นด้ายบ่อยและทำได้น้อยทำให้ได้รายได้น้อยตามไปด้วย และสิ่งสุดท้ายที่ทำให้พนักงานลาออกก็คือ หัวหน้างาน ซึ่งถ้ามีการเล่นพรรคพวกก็จะนำไปสู่การลาออกมากขึ้น

สำหรับแนวทางการธำรงรักษาพนักงานในอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม ผู้บริหารต้องดูแลเอาใจใส่พนักงานเปรียบเสมือนคนในครอบครัว ควรมีการจัดกีฬาเพื่อเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารกับพนักงาน และเชื่อมความสัมพันธ์กับพนักงานด้วยตนเอง การจัดงานปีใหม่ก็เป็นอีกกิจกรรมหนึ่งซึ่งพนักงานต้องการให้มีหลังจากทำงานมาทั้งปีอีกทั้งสามารถเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างพนักงานด้วยกันอีกด้วย การเพิ่มรายได้ตลอดจนการเพิ่มโบนัสให้กับพนักงานตลอดจนการใช้วิธีการเพิ่มโอทีให้กับพนักงานในกรณีที่พนักงานมีความจำเป็นต้องการมีรายได้เพิ่มขึ้นในช่วงเวลาหนึ่ง การมีชุดพนักงานทำให้พนักงานเมื่อสวมใส่แล้วรู้สึกถึงการเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรและที่สำคัญถือเป็นการลดรายจ่ายของพนักงานในทางหนึ่งด้วย การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวไปต่างจังหวัดเพื่อเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารกับพนักงาน และพนักงานด้วยกันเองเพื่อลดการลาออกของพนักงาน แต่มีผู้บริหารหลายท่านไม่เห็นด้วยเนื่องจากความเสี่ยงทั้งทางด้านอุบัติเหตุที่อาจเกิดขึ้นระหว่างทาง ความไม่สะดวกในการพาพนักงานต่างดาวเคลื่อนย้ายไปต่างจากถิ่นที่อยู่ทีลงทะเบียนไว้ถึงแม้จะเป็นระยะเวลาสั้น ๆ ก็ตาม การให้เงินสะสมกับพนักงานโดยที่หักพนักงานส่วนหนึ่งแล้วองค์กรสมทบให้อีกส่วนหนึ่งก็เป็นอีกวิธีหนึ่งซึ่งพนักงานให้ความสนใจอีกทั้งยังดึงดูดให้พนักงานอยู่กับองค์กรอีกด้วย เนื่องจากถ้าออกก่อนเวลาที่ต้องครกำหนด

พนักงานไม่มีสิทธิ์ในเงินสมทบที่องค์กรให้ การทำประกาศและให้รางวัลกับพนักงานที่ครบอายุงาน และกิจกรรมสุดท้ายที่ผู้บริหารใช้ในการลดการลาออกก็คือการจัดให้มีงานวันสำคัญทางศาสนา ซึ่งพนักงานมีความต้องการเนื่องจากมีความศรัทธาในศาสนาที่ตนนับถือและยังนับเป็นกิจกรรมที่สามารถเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างพนักงานด้วยกันอีกด้วย

2. ข้อมูลเชิงปริมาณ

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการธำรงรักษาพนักงานในอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.04 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในอันดับแรกคือด้านการคงอยู่ในองค์กร ค่าเฉลี่ย 3.53 รองลงมาคือด้านความผูกพันต่อองค์กร ค่าเฉลี่ย 3.37 ด้านนโยบายทรัพยากรบุคคล ค่าเฉลี่ย 3.15 และด้านสุดท้ายคือด้านการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร ค่าเฉลี่ย 2.10 ตามลำดับ

อภิปรายผล

การแสดงให้เห็นว่ามีความสัมพันธ์กันระหว่างความพึงพอใจในงานที่ได้ช่วยเหลือสนับสนุนองค์กรอย่างมากบุคลากรที่มีความผูกพันต่อองค์กร โดยแนวความคิดของ Bedarkar and Pandita (2014) ได้แสดงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากร (Employee Engagement) เป็นลำดับขั้น ซึ่งมีทั้งหมด 4 ระดับ ดังนี้

1. ด้านความต้องการพื้นฐาน (Basic Needs) บุคลากรแต่ละคนมีความแตกต่างกันตามปัจจัยพื้นฐานทางสังคม ซึ่งในธรรมชาติของคนมีความต้องการความผูกพัน ผู้บริหารต้องดูแลเอาใจใส่พนักงานในอุตสาหกรรมสิ่งทอและ

เครื่องนุ่งห่มเปรียบเสมือนคนในครอบครัว สอดคล้องกับ Beyer and Smets (2015) ที่ระบุถึงหัวหน้าของแผนกจะรักษาอัตลักษณ์และควบคุมการสรรหาและการทำงานของสมาชิกในกลุ่ม ควบคุมดูแลพนักงานให้เหมือนคนในครอบครัวเขา

2. ด้านการสนับสนุนทางการบริหาร (Management Support) การเพิ่มรายได้ตลอดจนการเพิ่มโบนัสให้กับพนักงานตลอดจนการใช้วิธีการเพิ่มโอทีให้กับพนักงานในกรณีที่พนักงานมีความจำเป็นต้องการมีรายได้เพิ่มขึ้นในช่วงเวลาหนึ่ง สอดคล้องกับ Brink and Rankin (2013) ที่ระบุว่า บริษัทที่ให้โบนัสมีแนวโน้มที่จะได้ผลผลิตที่สูงขึ้น การประหยัดค่าใช้จ่ายที่ดีและการใช้ประโยชน์ของสินทรัพย์และผลตอบแทนจากราคาหุ้นที่คุ้มค่า อย่างไรก็ตามอาจมีข้อบ่งชี้ว่าผลตอบแทนที่ได้รับจากโบนัสพนักงานลดลงสะท้อนถึงการใช้โบนัสเพื่อดึงดูดพนักงานในตำแหน่งที่ขาดแคลน การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวไปต่างจังหวัด เพื่อเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารกับพนักงาน และพนักงานด้วยกันเองเพื่อลดการลาออกของพนักงาน สอดคล้องกับ Rai (2015) ที่ว่า ความสัมพันธ์ทางบวกระหว่างวัฒนธรรมองค์กรกับการมีส่วนร่วมของพนักงาน วัฒนธรรมองค์กรที่แข็งแกร่งจะช่วยสร้างองค์กรในฐานะนายจ้างที่มีทางเลือกและส่งผลให้เกิดผลตอบแทนที่ดีในหลายด้านเพื่อให้เห็นได้ว่าถ้าวัฒนธรรมมีความเข้มแข็งการมีส่วนร่วมของพนักงานสูง การจัดกีฬาเพื่อเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารกับพนักงาน และเชื่อมความสัมพันธ์กับพนักงานด้วยกันเอง การจัดงานปีใหม่ก็เป็นอีกกิจกรรมหนึ่งซึ่งพนักงานต้องการให้มีหลังจากทำงานมาทั้งปี สอดคล้องกับ Albrecht (2015) การมีส่วนร่วม

ในงานและองค์กรยังเป็นสื่อกลางในความสัมพันธ์ระหว่างพนักงานและความพึงพอใจในงาน ส่งผลถึงความมุ่งมั่นในการทำงาน การตั้งใจเป็นพนักงานที่ดี อีกทั้งสามารถเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างพนักงานด้วยกันอีกด้วย การให้เงินสะสมกับพนักงานโดยที่หักพนักงานส่วนหนึ่งแล้วองค์กรสมทบให้อีกส่วนหนึ่งก็เป็นอีกวิธีหนึ่งซึ่งพนักงานให้ความสนใจอีกทั้งยังดึงดูดให้พนักงานอยู่กับองค์กรอีกด้วย เนื่องจากถ้าลาออกก่อนเวลาที่ต้องคร่ำกำหนด พนักงานไม่มีสิทธิในเงินสมทบที่องค์กรให้

3. ด้านสัมพันธภาพ (Labour relations) เนื่องจากการเป็นแรงงานซึ่งส่วนใหญ่เป็นแรงงานต่างด้าว ที่มีเอกลักษณ์ทางภาษา และวัฒนธรรมที่แตกต่างกันไป ผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมที่แตกต่างกันไปในแต่ละถิ่น ทั้งด้านศาสนาและวัฒนธรรม ควรมีกิจกรรมงานวันสำคัญทางศาสนา สอดคล้องกับ Patterson (2005) การให้พนักงานมีส่วนร่วมทางศาสนาเป็นการจัดกิจกรรมที่ทำให้พนักงานเกิดพฤติกรรมที่ส่งผลต่อการทำงานที่ดี ซึ่งพนักงานมีความต้องการเนื่องจากมีความศรัทธาในศาสนาที่ตนนับถือและยังนับเป็นกิจกรรมที่สามารถเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างพนักงานด้วยกันอีกด้วย

4. ด้านความก้าวหน้าในงาน (Progression) ควรมีการประชาสัมพันธ์และให้รางวัลกับพนักงานที่อยู่ครบอายุงาน แสดงถึงการเกิดความสุขในการทำงาน เนื่องจากแรงงานมีการอยู่กับองค์กรในระยะเวลาที่ยาวนาน เช่น 5 ปี 10 ปี หรือ 15 ปี ทำให้พนักงานที่เข้ามาใหม่ตลอดจนพนักงานที่อยู่มาสักระยะหนึ่งในการทำงานรู้สึกถึงความเอาใจใส่ขององค์กร สอดคล้องกับแนวคิดของ Hussein et al.

(2014) ที่ระบุถึงปัจจัยสำคัญที่มีต่อผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นความตั้งใจให้อายุงานเพิ่มมากขึ้นในการคงอยู่ทำงานต่อไป เป็นการเพิ่มขีดความสามารถในสถานที่ทำงานโดยการสนับสนุนกำลังใจในการทำงานอาจส่งผลดีต่อการพัฒนาบุคลากร ทั้งประสิทธิภาพและให้คงอยู่ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

รัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้แก่ อุตสาหกรรม กรมแรงงานควรถูกกำหนดนโยบายการพัฒนาฝีมือแรงงาน อำนวยความสะดวกทางเอกสารเพื่อความสะดวกสบายต่อการทำงาน สนับสนุนการนำเข้าเครื่องจักร และผ่อนปรนทางด้านภาษีการนำเข้าต่อไป นอกจากนี้โรงงานที่อยู่ในอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มควรกำหนดนโยบายการพัฒนาฝีมือแรงงาน เพื่อสามารถทำงานได้หลากหลายและทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

รัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ อุตสาหกรรม กรมแรงงานควรมีกำหนดการเปิดให้บริการที่นานยิ่งขึ้น เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับแรงงานต่างด้าว ควรเปิดอบรมทางด้านภาษาสำหรับแรงงาน เพื่อการติดต่อสื่อสารในโรงงาน ควรเปิดหลักสูตรเกี่ยวกับอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม เพื่อพัฒนาบุคลากรที่มีคุณภาพออกสู่ตลาดแรงงาน นอกจากนี้โรงงานที่อยู่ในอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มควรสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงาน โดยอาจให้วันหยุดเพิ่มได้

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาในเรื่องของคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานในอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม เพื่อศึกษาถึงปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อการจูงใจในการทำงานและคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงาน

References

- Albrecht, S. L. (2015). The influence of job, team and organizational level resources on employee well-being, engagement, commitment and extra-role performance: Test of a model. *International Journal of Manpower*, 33(7), 840-853.
- Bedarkar, M., & Pandita, D. (2014). A study on the drives of employee engagement impacting employee performance. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 133, 106-115.
- Beyer, R. C., & Smets, F. (2015). Labour market adjustments and migration in Europe and the United States: How different?. *Economic policy*, 30(84), 643-682.
- Brink, A. G., & Rankin, F. W. (2013). The effects of risk preference and loss aversion on individual behavior under bonus, penalty and combined contract frames. *Behavioral Research in Accounting*, 25(2), 145-170.

- Hussein, S., Moriarty, J., Stevens, M., Sharpe, E., & Mathorpe, J. (2014). Organizational factors, job satisfaction and intention to leave among newly qualified social workers in England. *Social Work Education*, 33(3), 381-396.
- Jantor, P. (2555). The study of bilateral system for the way out of Thai labor market. *Accounting and Commerce Faculty Journal*, 35(1), 30-41.
- Kaufman, B. E. (2014). Explaining breadth and depth of employee voice across firms: A voice factor demand model. *Journal of Labor Research*, 35(3), 296-319.
- Ministry of Social Development and Human Security. (2559). *Migrant workers statistics*.
https://www.m-society.go.th/article_attach/18712/20429.Pdf.
- National Statistical Office. (2560). *Unemployment numbers of January*, 2560
<http://www.nso.go.th/sites/2014/Pages/News/2561/N23-02-61-1.aspx>.
- Open the employment situation for the year 61, the service sector is the most popular profession, both state-private. (2560, December 28). *Matichon Online*.
https://www.matichon.co.th/local/quality-life/news_783205.
- Patterson, E. (2005). Religious activity and political participation: The Brazilian and Chilean cases. *Latin American Politics and Society*, 47(1), 1-29.
- Ratchapongsa, P. (2559, November 4). Unskilled workers are national builders. *Bangkok Business Newspaper*. p. 24.
- Rai, R. (2015). Building employee engagement through organizational culture: An empirical study of Indian i.t. industry. *Prestige International Journal of Management and Research*, 8(2/1), 15-27.
- Thailand Development Research Institute. (2559). *Summary of domestic factories classified by features and industry*.
<https://tdri.or.th/about/contact/>
- Unnarawarangkun, S. (2558). The shortage of skilled labor in the textile and garment industry. *Journal of Labor Market Situation*, 7(5), 25-32.

การคุ้มครองสิทธิในการดำเนินคดีของผู้ป่วยทางจิต: กรณีศึกษาด้านนิติจิตเวชศาสตร์

ธัชชัย วรรณเดชคุปต์

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ 592/3 ถนนรามคำแหง เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240

E-mail: thatchaiknd@au.edu

ติดต่อผู้เขียนบทความที่ ธัชชัย วรรณเดชคุปต์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ 592/3 ถนนรามคำแหง เขตบางกะปิ

กรุงเทพมหานคร 10240

E-mail: thatchaiknd@au.edu

วันที่รับบทความ: 18 เมษายน 2562 วันที่แก้ไขบทความ: 25 พฤศจิกายน 2563 วันที่ตอบรับบทความ: 3 ธันวาคม 2563

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการดำเนินคดีทางกฎหมายแก่ผู้ป่วยทางจิตและสิทธิที่ผู้ป่วยทางจิตจะได้รับความคุ้มครองในระหว่างการดำเนินคดีอย่างเหมาะสม **วิธีวิจัย** การวิจัยจากเอกสารและวิเคราะห์กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับนิติจิตเวชศาสตร์ซึ่งประกอบด้วยหลักทางจิตเวชศาสตร์และนิติศาสตร์ **ผลการวิจัย** ในระหว่างการดำเนินคดีทางกฎหมายยังไม่มีข้อกำหนดหรือกฎเกณฑ์ที่ชัดเจนเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับผู้ป่วยทางจิตตามหลักสิทธิมนุษยชนพึงได้รับอย่างเท่าเทียม ความเข้าใจยังไม่เพียงพอเกี่ยวกับลักษณะของอาการผู้ป่วยทางจิตของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งอาจทำให้เกิดผลกระทบต่อการคุ้มครองสิทธิของผู้ป่วยทางจิตได้ **สรุป** การดำเนินคดีแก่ผู้ป่วยทางจิตควรมุ่งเน้นถึงการคุ้มครองสิทธิเพื่อประโยชน์ทางการรักษามากกว่าการลงโทษในทางกฎหมาย

คำสำคัญ: นิติจิตเวชศาสตร์ สิทธิของผู้ป่วยทางจิตเวช การดำเนินคดีทางกฎหมาย

Protection of Rights in Legal Procedure of Mental Illness: A Case Study in Forensic Psychiatry

Thatchai Kuandachakupt

Faculty of Law, Assumption University, 592/3 Ramkhamhaeng Rd., Bangkok, Bangkok 10240

E-mail: thatchaiknd@au.edu

Correspondence concerning this article should be addressed to **Thatchai Kuandachakupt**, Faculty of Law, Assumption University, 592/3 Ramkhamhaeng Rd., Bangkok, Bangkok 10240

E-mail: thatchaiknd@au.edu

Received date: April 8, 2019 Revised date: November 30, 2020 Accepted date: December 3, 2020

ABSTRACT

PURPOSES: To study the legal procedure and the rights of mental illness patients to be protected sufficiently during litigation. **METHODS:** Documentary research and analysis of psychiatric mental illness and the provision of laws related to forensic psychiatry. **RESULTS:** There was no clear procedure or provision during litigation for mental illness patients for sufficient human right protection. Insufficient understanding of various kinds of medical mental illness from legal point of view that could adversely affect rights protection for mental illness patients. **CONCLUSIONS:** The legal procedure for mental illness is recommended to be prioritized on rights protection and cure rather than legal punishment.

Keywords: Forensic psychiatry, rights of mental illness, legal procedure

บทนำ

ในทางการแพทย์ สุคนิษฐ์ (2558) ได้อธิบายไว้ว่า ผู้ป่วยจิตเวช มีแนวทางการเกิดโรคแตกต่างกันไป โดยมีแนวคิดสำคัญ ในยุคของ Hippocrates เชื่อว่าเป็นโรคที่เกิดในสตรีอันเป็นผลมาจากการเคลื่อนไหวของมดลูก หรือในบางวัฒนธรรมเชื่อว่าเป็นอาการจากเวทมนต์หรือวิญญาณต่าง ๆ ทฤษฎีหนึ่งที่มีอิทธิพลอย่างสูงต่อวงการจิตเวชคือ ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (psychoanalysis) ของแพทย์ชาวออสเตรียชื่อ ซิกมันด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud) ในช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 ถึงต้นศตวรรษที่ 20 ที่ใช้อธิบายการเกิดโรคชนิด neurosis ว่ามาจากกลไกการป้องกันตนเอง (defense mechanisms) ที่ไม่เหมาะสม อันเป็นผลมาจากการประสบการณ์ในวัยเด็ก

Kendler (2008) ได้ศึกษาพบว่าในปัจจุบันงานวิจัยทางประสาทวิทยาและพันธุศาสตร์มองเห็นถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างอิทธิพลของปัจจัยทางชีววิทยา จิตใจ และสังคมสิ่งแวดล้อม (biopsychosocial model) ได้แก่ชีวภาพตั้งแต่ปฏิสนธิ (constitutional factors), ลักษณะพื้นทางอารมณ์ (temperament factors), การเจ็บป่วยที่มีผลต่อการทำงานของสมอง หรือโรคต่าง ๆ เรื้อรังตั้งแต่เด็ก (physical diseases and injury factors) และสภาพปัจจัยสังคมภายนอก (environmental factors) ซึ่งการเจ็บป่วยของโรคมีผลกระทบกับการใช้ชีวิตโดยตรงต่อผู้ป่วยและสังคมโดยรอบอาการเจ็บป่วยนี้ โดยมากไม่สามารถสังเกตได้จากภายนอก จำจะต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางในการวินิจฉัย เช่น จิตแพทย์ โดยเฉพาะการสืบสวนข้อเท็จจริงของผู้กระทำความผิดที่มีอาการทางจิตจึงต้องอาศัยหลักฐานอ้างอิงทาง

การแพทย์ เพื่อยืนยันและรับรองเชิงประจักษ์ในการเจ็บป่วยทางจิต อีกทั้งยังเป็นส่วนหนึ่งที่เกี่ยวข้องโดยตรงอย่างมากกับกระบวนการยุติธรรม ด้วยเหตุนี้ เพื่อประโยชน์ในการอำนวยความสะดวกการพิจารณาคดีแก่ผู้ป่วยจิตเวชซึ่งเป็นผู้กระทำความผิดในคดีความนั้น ต้องอาศัยศาสตร์ความรู้อย่างเชี่ยวชาญทั้งสองแขนงมาผสมผสานกันเรียกว่า “นิติจิตเวชศาสตร์”

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาวิธีการดำเนินคดีทางกฎหมายแก่ผู้ป่วยทางจิตและสิทธิที่ผู้ป่วยทางจิตจะได้รับความคุ้มครองในระหว่างการดำเนินคดีอย่างเหมาะสม

วิธีการวิจัย

ใช้วิธีศึกษาค้นคว้าและวิเคราะห์จากเอกสารและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับนิติจิตเวชศาสตร์กับขั้นตอนการดำเนินคดีและสิทธิของผู้ป่วยทางจิตที่จะได้รับความคุ้มครองในระหว่างการดำเนินคดีในประเทศไทย

บททวนวรรณกรรม

คงสกนธ์ (2551) ได้อธิบายถึงคำว่า “นิติจิตเวชศาสตร์” หรือ Forensic Psychiatry นั้นมีความหมายเป็นการนำเอาวิชาการทางจิตเวชศาสตร์ไปประยุกต์ใช้ในกระบวนการพิจารณาตัดสินคดีความทางศาลในกระบวนการยุติธรรมในกรณีที่ผู้ต้องหา หรือจำเลย เป็นผู้ป่วยทางจิตได้สันนิษฐานว่ามีผู้มีอาการทางจิต หรือว่าได้มีอาการผิดปกติทางจิตในขณะที่ได้กระทำความผิดหรือในระหว่างถูกดำเนินคดี เพื่อเป็นการควบคุมและติดรอลักษณะการปฏิบัติต่อผู้ป่วยทางจิตอย่างเป็นระเบียบซึ่งเป็นเรื่องสำคัญดังเช่นที่

“เอนนิส” (Ennis) ซึ่งเป็นผู้ป่วยทางจิตคนหนึ่ง ในมลรัฐนิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้กล่าวว่า หากไม่มีกฎหมายบัญญัติถึงการที่คนป่วยเป็นโรคจิต โรคประสาท กระทำความผิดกฎหมายแล้ว ผู้พิพากษา นักกฎหมาย จิตแพทย์ก็จะกระทำต่อผู้ป่วยทางจิตอย่างไม่มีระบบและระเบียบ

ความสำคัญของนิติจิตเวชศาสตร์ในการพิจารณาคดีและการคุ้มครอง ผู้ป่วยทางจิตเวช เมื่อได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นบุคคลที่มีอาการทางจิต หากกระทำความผิดใด ๆ จะก่อให้เกิดผลทางกฎหมายคืออาจจะได้รับการยกเว้นโทษหรือลดโทษ หรือระงับการดำเนินคดีไปจนกว่าจะรักษาให้หายกลับมาเป็นปกติ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการพิจารณาความสามารถในการรับรู้หรือบังคับตนเองของผู้ป่วยจิตเวชที่กระทำความผิด ซึ่งส่งผลต่อการพิจารณาคดี การต่อสู้คดี และจริยธรรมในการทำงานของผู้เกี่ยวข้องตามหลักสิทธิมนุษยชน การนำสภาพทางจิตมาใช้ในการพิจารณาคดีจึงแปรผันตรงความสามารถในการรับรู้ผิดชอบของผู้ป่วยจิตเวชที่กระทำความผิด อาทิ คดีนาย Daniel Menaghten ได้วางหลักกฎหมายว่า “บุคคลมิต้องรับผิดชอบทางอาญา หากกระทำความผิดไปเนื่องจากโรคจิตหรือจิตบกพร่อง ซึ่งทำให้เขาไม่รู้สภาพและสาระสำคัญของการกระทำ หรือถ้ารู้สภาพและสาระสำคัญของการกระทำก็ไม่รู้ว่าการกระทำของตนนั้นเป็นสิ่งที่ผิด” การพิจารณาลงโทษจะต้องพิจารณาผู้กระทำความผิดด้วย เช่น พฤติการณ์แห่งคดี ประวัติและภูมิหลัง สำหรับผู้ป่วยจิตเวชนั้น เป็นบุคคลที่มีปัญหาข้อบกพร่องในด้านเจตจำนงเสรี ไม่อาจใช้เหตุผลเจตจำนงเสรีได้ทัดเทียมคนทั่วไป จึงควรรับโทษแตกต่างจากผู้อื่น

ในส่วนของการคุ้มครองผู้ป่วยจิตเวช สำหรับการพิจารณาความสามารถในการรับรู้ผิดชอบเป็นสิทธิของผู้ป่วยจิตเวชในการต่อสู้คดี เช่น คดีนาย Charleson ซึ่งตีบุตรถึงแก่ความตายโดยปราศจากเหตุผลได้เข้ารับการวินิจฉัยทางการแพทย์ และพบว่า เป็นบุคคลที่กระทำความผิดโดยไม่สามารถควบคุมการกระทำของตนเองได้ เป็นผลมาจากเนื้องอกในสมอง อันรับฟังได้ว่าเป็นโรคทางสมองไม่ใช่โรคทางจิตซึ่งอยู่เหนือการควบคุม ในขณะที่กระทำความผิดเขาว่าตนเองได้กระทำความผิดแต่ไม่สามารถบังคับตนเองได้ คณะลูกขุนได้ร่วมกันตัดสินว่าเขาไม่มีความผิดและปล่อยตัวไป ทางด้าน Lord Denning ซึ่งเป็นผู้พิพากษาได้วางหลักเกณฑ์การพิจารณาถึงความสามารถรู้ผิดชอบหรือการบังคับตนเองได้และการยกข้อต่อสู้ในการพิจารณาคดีว่า ถ้าความผิดปกติเกิดจากปัจจัยภายใน เช่น ระบบสมอง หรือระบบประสาท อันนำไปสู่โรคทางจิตเวช สามารถต่อสู้คดีได้ว่าผู้กระทำไม่มีความผิด เนื่องจากเป็นคนวิกลจริตที่ในขณะที่กระทำความผิดไม่รู้สภาพและสาระสำคัญของการกระทำความผิดนั้น ส่วนปัจจัยภายนอก เช่น ผลจากการใช้ยาเสพติด ซึ่งส่งผลให้ผู้นั้นกระทำผิดไปโดยไม่สามารถบังคับตนเองได้ ให้ปล่อยตัวไป

ผลการวิจัย

สำหรับประเทศไทยในขณะนี้ ได้มีการบัญญัติกฎหมายให้ความคุ้มครองผู้ป่วยจิตเวชไว้ระดับหนึ่งแล้ว ในมาตรา 14 ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

“ในระหว่างทำการสอบสวน ใต้สวนมูลฟ้องหรือพิจารณา ถ้ามีเหตุควรเชื่อว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้วิกลจริตและไม่สามารถต่อสู้คดี

ได้ให้พนักงานสอบสวนหรือศาลแล้วแต่กรณี สิ่งให้พนักงานแพทย์ตรวจผู้นั้นเสร็จแล้วให้เรียกพนักงานแพทย์ผู้นั้นมาให้ถ้อยคำหรือให้การว่าตรวจได้ผลประการใด

ในกรณีที่พนักงานสอบสวนหรือศาลเห็นว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้วิกลจริตและไม่สามารถต่อสู้คดีได้ ให้งดการสอบสวน ใต้สวนมูลฟ้องหรือพิจารณาไว้จนกว่าผู้นั้นหายวิกลจริตหรือสามารถจะต่อสู้คดีได้ และให้มีอำนาจส่งตัวผู้นั้นไปยังโรงพยาบาลโรคจิตหรือมอบให้แก่ผู้อนุบาล ข้าหลวงประจำจังหวัดหรือผู้อื่นที่เต็มใจรับไปดูแลรักษาก็ได้ตามแต่จะเห็นสมควร

กรณีที่ศาลงดการใต้สวนมูลฟ้องหรือพิจารณาดังบัญญัติไว้ในวรรคก่อน ศาลจะสั่งจำหน่ายคดีเสียชั่วคราวก็ได้” (คงสกันธ์, 2551)

ปัญหาการดำเนินคดีผู้ป่วยทางจิต

ปัญหาการดำเนินคดีในชั้นสอบสวน

จากมาตรา 14 ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา วรรคแรก เนาวรัตน์พันธ์ (2549) ได้ศึกษาพบว่า มีปัญหาการดำเนินคดีในชั้นสอบสวน ซึ่งอาศัยการดำเนินคดีที่เรียกว่า “หลักการตรวจสอบ (examination principle)” โดยจะต้องพิจารณาจากความเป็นจริงที่ตรวจสอบได้ โดยพนักงานสอบสวนต้องรวมพยานหลักฐาน 3 ชนิด ด้วยกัน ได้แก่ (ณ นคร, 2540)

1. พยานหลักฐานที่เป็นผลร้ายแก่ผู้ต้องหา หรือพยานหลักฐานที่ใช้ยืนยันผู้ต้องหา
2. พยานหลักฐานที่เป็นผลดีแก่ผู้ต้องหา หรือเป็นประโยชน์แก่ผู้ต้องหา
3. พยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับเหตุบรรเทาโทษผู้ต้องหา

ปัญหาในชั้นจับกุม

พุ่มโพธิ์ (2558) ได้ศึกษาถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นจับกุมคือ เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่ร้องขอผู้เชี่ยวชาญในการดำเนินการ ซึ่งควรเป็นหน้าที่ของนิติจิตเวชศาสตร์ ในทางปฏิบัติแท้จริงแล้วเริ่มเกิดขึ้นตั้งแต่ข้าราชการตำรวจที่เป็นผู้จับกุมจะมีการบีบบังคับ ขู่เข็ญ หรือกระทำการอย่างอื่นใด หรือให้ลงลายมือในคำรับสารภาพในชั้นจับกุม หรือคำรับสารภาพในบันทึกการจับกุม และเมื่อส่งตัวมายังพนักงานสอบสวนก็ทำให้เชื่อได้อย่างไม่มีข้อสงสัยว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิดมาจริง จึงเริ่มแสวงหาพยานหลักฐานตามคำรับสารภาพที่ได้มาจากชั้นการจับกุม โดยการสอบสวนนั้นอาจมีการขู่เข็ญ บีบบังคับ ให้คำมั่นสัญญา หลอกลวง หรือ มีข้อต่อรองอย่างอื่นที่จะให้ผู้ต้องหารับสารภาพ เพื่อประโยชน์แก่การสอบปากคำที่ง่ายและสะดวกของพนักงานสอบสวน ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าการสอบปากคำผู้ต้องหาที่ถูกจับกุมหรือผู้ต้องหาตามหมายเรียกหากไม่มีทนายความหรือผู้เชี่ยวชาญเข้าร่วมฟังการสอบปากคำก็อาจจะทำให้ผู้ต้องหา ญาติ หรือประชาชน เกรงกลัวพนักงานสอบสวน หรือขาดความเชื่อมั่นและขาดความมั่นใจได้

ปัญหาในการดำเนินคดีในชั้นศาล

ผู้ป่วยอาจไม่ได้รับการคุ้มครองตั้งแต่กระบวนการสอบสวนแต่มาปรากฏในชั้นศาล ทำให้ผู้ป่วยไม่สามารถสู้คดีได้อย่างเต็มที่ หรือไม่อาจต่อสู้คดีได้เลย ซึ่งไม่มีมาตรการคุ้มครองในเวลา ณ ขณะนั้น

ปัญหาในชั้นราชทัณฑ์

หากมีการพิพากษาลงโทษจำเลยผู้เป็นผู้ป่วยจิตเวช การปฏิบัติต่อนักโทษต้องเป็นไป

ตามมาตรฐานขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติ (Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoner 1955) แต่การจำคุกผู้ป่วยไม่อาจทำให้การลงโทษสัมฤทธิ์ผลได้ เมื่อคำนึงถึงวัตถุประสงค์ที่จะแก้ไขฟื้นฟูให้ผู้กระทำความผิดกลับออกมาเป็นบุคคลที่ดีของสังคม

การคุ้มครองสิทธิในการดำเนินคดีของผู้ป่วย

การวิเคราะห์เกี่ยวกับสิทธิในการดำเนินคดีของผู้ป่วย เพื่อให้ผู้ป่วยได้รับความคุ้มครอง จึงเป็นผลดีต่อทุกฝ่าย รวมถึงความปลอดภัยของประชาชนในสังคม ทั้งด้านร่างกายและทรัพย์สิน

อมรศีลสวัสดิ์ (2558) ได้อธิบายว่าการมีกฎหมายหรือมาตรการดังกล่าว ถ้ามองในแง่ของการป้องกันย่อมเป็นเรื่องที่ดีแต่สิ่งที่ต้องคำนึงถึงและควบคู่กันคือสิทธิส่วนบุคคลของผู้ป่วย ดังนั้นการจะออกกฎหมายประเภทนี้จึงต้องระบุให้ชัดเจนว่า กรณีเช่นไรที่จะถือว่าเป็นพฤติกรรมที่เป็นอันตรายสมควรที่จะใช้มาตรการทางกฎหมายเข้าควบคุม เพื่อจำกัดเสรีภาพของบุคคล

Kenneth (1989) ได้กล่าวถึงลักษณะของการกำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาว่าบุคคลใดถือว่ามีพฤติกรรมที่เป็นอันตรายอันสมควรที่จะถูกบังคับรักษาไว้ ซึ่งเป็นไปตามที่กฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกากำหนดไว้ อาทิเช่น

1. ผู้ป่วยทางจิต (Mental illness patient)
2. ผู้ป่วยที่ขาดความสามารถในการตัดสินใจเกี่ยวกับการรักษาของตนเอง (lack the capacity to make an informed decision about hospitalization)

3. ผู้ที่มีพฤติกรรมที่จะก่ออันตรายต่อตนเองหรือผู้อื่น (is likely to cause harm to self or others)

4. ผู้ที่มีความจำเป็นต้องได้รับการบำบัดรักษาอย่างเร่งด่วนเพื่อป้องกันอันตราย (needs immediate hospitalization to prevent such harm)

ส่วนประเทศอังกฤษ บุคคลที่อยู่ในข่ายต้องถูกบังคับรักษาได้แก่ Mental disorder คือ บุคคลที่มีอาการป่วยทางจิต (Mental illness) บุคคลที่มีพัฒนาการทางจิตบกพร่องหรือไม่สมบูรณ์ (arrested or incomplete development of mind) รวมถึงบุคคลที่มีพฤติกรรมผิดปกติทางจิตอื่น ๆ หรือ บุคคลที่ไม่สามารถรู้ผิดชอบ อันได้แก่บุคคลที่มีอาการต่อไปนี้

1. Severe mental impairment หมายถึง บุคคลที่การพัฒนาทางจิตบกพร่องหรือไม่สมบูรณ์ รวมทั้งความบกพร่องของเขาวินิจฉัย และบกพร่องในการปรับตัวเข้ากับสังคม ซึ่งมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมผิดปกติแบบก้าวร้าว หรือขาดความรู้สึกผิดชอบชั่วดีอย่างรุนแรง เช่น บุคคลปัญญาอ่อนซึ่งมีระดับเขาวินิจฉัยต่ำกว่า 50

2. Mental impairment หมายถึง บุคคลที่การพัฒนาทางจิตบกพร่องหรือไม่สมบูรณ์ (ไม่รวมถึงบุคคลตาม ข้อ 1) รวมทั้งมีความบกพร่องอย่างชัดเจนทางเขาวินิจฉัยและการปรับตัวให้เข้ากับสังคม ซึ่งมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมผิดปกติแบบก้าวร้าวหรือขาดความรู้สึกผิดชอบชั่วดี เช่น บุคคลปัญญาอ่อนซึ่งมีระดับเขาวินิจฉัยต่ำกว่า 50

3. Psychopathic disorder หมายถึง บุคคลที่มีความผิดปกติต่อเนื่องหรือความสามารถของจิตใจ (ไม่ว่าจะมีความบกพร่องทางสติปัญญาด้วยหรือไม่ก็ตาม) ซึ่งมีผลให้เกิดความก้าวร้าวที่ผิดปกติหรือความประพฤติที่ไม่รับผิดชอบอย่างรุนแรงของบุคคลนั้น ๆ เช่น บุคคลที่มีอาการผิดปกติทางจิตเนื่องจากไม่สามารถรู้ผิดชอบ มีความผิดปกติทางจิตแบบก้าวร้าว รุนแรง ขาดจริยธรรมและมโนธรรม มีพฤติกรรมทางเพศที่ผิดปกติ หรือมีความผิดปกติทางจิตเนื่องจากเสพสุราหรือสารเสพติด บุคคลปัญญาอ่อน กลุ่มอาการโรคจิตเนื่องจากสมองสูญเสียหน้าที่การทำงานและไม่สามารถทำงานได้อย่างปกติ

กรณีตัวอย่าง

เมื่อวันที่ 3 ธันวาคม ค.ศ. 2014 สำนักข่าวเอเอฟพีรายงานจากศาลอุทธรณ์สหรัฐฯ ซึ่งพิพากษาให้ดักการบังคับคดีผู้ป่วยจิตเภทคนหนึ่งเพียงไม่กี่ชั่วโมงก่อนที่จะถูกประหารชีวิตด้วยการฉีดยา ในมลรัฐเท็กซัส จำเลยซึ่งมีอาการป่วยทางจิตมานาน 3 ทศวรรษผู้นี้ มีกำหนดจะถูกประหารชีวิตฐานจ้องยิงพ่อตาแม่ยายในระยะประชิดเมื่อปี ค.ศ. 1992 หลังจากถูกกรรยาตีตัวออกห่าง จำเลยแสดงอาการป่วยทางจิตเภทมานานหลายปี ก่อนที่เขาจะกระทำความผิด ซึ่งเป็นสิ่งที่ส่งผลต่อสติสัมปชัญญะของเขา และทวีความเลวร้ายขึ้นเรื่อย ๆ ในช่วงไม่กี่ปี ศาลมีคำสั่งงดประหารตามรัฐบัญญัติฉบับหนึ่ง ซึ่งอนุญาตให้ส่งวนอำนาจศาลในการบังคับคดี และห้ามไม่ให้มีการอุทธรณ์คำสั่งศาลต่อหน่วยงานอื่นใด

กฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560

สำหรับประเทศไทยที่ใช้กฎหมายระบบลายลักษณ์อักษรนั้น ได้มีกฎหมายรัฐธรรมนูญ (2560) ระบุใน มาตรา 4 ว่าด้วยเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคล ย่อมได้รับความคุ้มครอง ปวงชนชาวไทยย่อมได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญเสมอ

คำประกาศสิทธิของผู้ป่วย พ.ศ. 2558

เมื่อวันที่ 12 สิงหาคม 2558 แพทยสภา สภาการพยาบาล สมาเภสัชกรรม ทันตแพทยสภา สภากายภาพบำบัด สมาเทคนิคการแพทย์ และคณะกรรมการการประกอบโรคศิลปะมีความเห็นร่วมกันว่าเพื่อให้ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพกับผู้ป่วย ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเข้าใจอันดี และเป็นที่ไว้วางใจซึ่งกันและกัน แพทยสภา สภาการพยาบาล สมาเภสัชกรรม ทันตแพทยสภา สภากายภาพบำบัด สมาเทคนิคการแพทย์ และคณะกรรมการการประกอบโรคศิลปะจึงได้ร่วมกันลงนามเพื่อรับรองและออกคำประกาศสิทธิของผู้ป่วยไว้ดังต่อไปนี้ (The Medical Council of Thailand, 2558)

1. ผู้ป่วยทุกคนมีสิทธิขั้นพื้นฐานที่จะได้รับการรักษาพยาบาลและดูแลด้านสุขภาพ ตามมาตรฐานวิชาชีพจากผู้ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพโดยไม่มีการเลือกปฏิบัติตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ

2. ผู้ป่วยที่ขอรับการรักษาพยาบาลมีสิทธิได้รับทราบข้อมูลที่เป็นจริงและเพียงพอเกี่ยวกับการเจ็บป่วย การตรวจ การรักษา ผลดี และผลเสียจากการตรวจ การรักษาจากผู้ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพ ด้านภาษาที่ผู้ป่วยสามารถเข้าใจได้ง่าย เพื่อให้ผู้ป่วยสามารถเลือก

ตัดสินใจในการยินยอมหรือไม่ยินยอมให้ผู้ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพปฏิบัติต่อตน เว้นแต่ในกรณีฉุกเฉิน อันจำเป็นเร่งด่วนและเป็นอันตรายต่อชีวิต

3. ผู้ป่วยที่อยู่ในภาวะเสี่ยงอันตรายถึงชีวิต มีสิทธิที่จะได้รับการช่วยเหลือรีบด่วนจากผู้ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพโดยทันทีตามความจำเป็นแก่กรณี โดยไม่คำนึงถึงผู้ป่วยจะร้องขอความช่วยเหลือหรือไม่

4. ผู้ป่วยมีสิทธิที่จะได้รับทราบชื่อ สกุล และวิชาชีพของผู้ให้การรักษาพยาบาลแก่ตน

5. ผู้ป่วยมีสิทธิที่จะขอความเห็นจากผู้ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพอื่นที่มิได้เป็นผู้ให้การรักษาพยาบาลแก่ตนและมีสิทธิในการขอเปลี่ยนผู้ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพหรือเปลี่ยนสถานพยาบาลได้ ทั้งนี้เป็นไปตามสิทธิการรักษาของผู้ป่วยที่มีอยู่

6. ผู้ป่วยมีสิทธิที่จะได้รับการปกปิดข้อมูลของตนเอง เว้นแต่ผู้ป่วยจะให้ความยินยอมหรือเป็นการปฏิบัติตามหน้าที่ของผู้ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพ เพื่อประโยชน์โดยตรงของผู้ป่วยตามกฎหมาย

7. ผู้ป่วยมีสิทธิได้รับทราบข้อมูลอย่างครบถ้วนในการตัดสินใจเข้าร่วมหรือถอนตัวจากการเป็นผู้เข้าร่วมหรือผู้ถูกทดลองในการทำวิจัยของผู้ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพ

8. ผู้ป่วยมีสิทธิได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลเฉพาะของตนที่ปรากฏในเวชระเบียนเมื่อร้องขอตามขั้นตอนของสถานพยาบาลนั้น ทั้งนี้ข้อมูลดังกล่าวต้องไม่เป็นการละเมิดสิทธิหรือข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของผู้อื่น

9. บิดา มารดา หรือผู้แทนโดยชอบธรรม อาจใช้สิทธิแทนผู้ป่วยที่เป็นเด็กอายุยังไม่

เกินสิบแปดปีบริบูรณ์ ผู้บกพร่องทางกายหรือจิต ซึ่งไม่สามารถใช้สิทธิด้วยตนเองได้

สิทธิของผู้ป่วยจิตเวช

ได้รับการคุ้มครองเท่าเทียม มีข้อสำคัญ 3 ประเด็น คือ

1. ผู้ป่วยจิตเวชเป็นบุคคลที่ขาดหรือหย่อนความสามารถในการใช้สิทธิตามกฎหมาย เมื่อนุญช์เกิดมามีชีวิตอยู่รอดก็ถือว่า มีสภาพเป็นบุคคลที่ย่อมมีสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมาย ส่วนสิทธิและหน้าที่บุคคลจะมีมากน้อยเพียงใด ถูกจำกัดหรือไม่ จะพิจารณาจาก “ความสามารถของบุคคล” ซึ่งหมายถึงสภาพการณ์ที่บุคคลจะมีสิทธิและหน้าที่หรือใช้สิทธิในการปฏิบัติหน้าที่ของตนได้เพียงใด ส่วน “ความสามารถในการใช้สิทธิ” หมายถึงการที่บุคคลสามารถทำกิจการอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อได้รับประโยชน์อันสิทธินั้นสามารถอำนวยให้มีหลายกรณีที่บุคคลมีสิทธิ แต่ไม่มีคุณสมบัติพอในการใช้สิทธินั้น ทั้งนี้เนื่องจากอายุ (เด็กหรือผู้เยาว์) สติปัญญา (ปัญญาอ่อน) สุขภาพกาย สุขภาพจิต และความประพฤติดังนั้นในสายตาของกฎหมาย ผู้ป่วยจิตเวชและปัญญาอ่อนจึงเป็นบุคคลที่ขาดหรือหย่อนความสามารถในสิทธิและหน้าที่

ทางอาญา เป็นเรื่องการขาดหรือหย่อนความสามารถในการต่อสู้คดี (ป.วิ.อ.มาตรา 14) ความไม่สามารถรู้ผิดชอบ (ป.อ.มาตรา 65) การสั่งให้ทุเลาการบังคับตามคำพิพากษา (ป.วิ.อ.มาตรา 246) การรอกการประหารชีวิตของคนวิกลจริตไว้จนกว่าผู้นั้นจะหายจากอาการป่วยทางจิต (ป.วิ.อ.มาตรา 248) ความผิดและโทษสำหรับผู้ทอดทิ้งบุคคลซึ่งพึ่งพาตนเองมิได้ (ป.อ.มาตรา 307) และความผิดและโทษสำหรับผู้ปล่อยปละละเลยให้บุคคลวิกลจริตนั้น ออกไปเที่ยวโดยลำพัง (ป.อ.มาตรา 307)

ทางแพ่ง เป็นเรื่องการขาดหรือหย่อนความสามารถในการนิติกรรมสัญญา เช่น ไร้ความสามารถ (ป.พ.พ.มาตรา 28-31) เสมือนไร้ความสามารถ (ป.พ.พ.มาตรา 32-36) การสมรส (ป.พ.พ.มาตรา 1449) การหย่า (ป.พ.พ.มาตรา 1517) การทำพินัยกรรม (ป.พ.พ.มาตรา 1704) และการละเมิด (ป.พ.พ.มาตรา 429-430)

2. ผู้ป่วยจิตเวชมักขาดความสามารถในการให้ความยินยอมการตรวจรักษา เนื่องจากไม่ยอมรับการเจ็บป่วยทางจิต (poor insight) หรือไม่สามารถรับรู้ทำความเข้าใจข้อมูลทางการแพทย์และตัดสินใจเกี่ยวกับการตรวจรักษาได้ จำเป็นต้องมีกฎหมายคุ้มครองสิทธิและหน้าที่ของบุคลากรทางจิตเวชในกรณีฉุกเฉิน จำเป็นเร่งด่วน หรือผู้ตัดสินใจแทนโดยชอบด้วยกฎหมาย (Substituted decision-maker) ตลอดจนหนังสือให้ความยินยอม (Informed consent and proxy consent)

3. ผู้ป่วยจิตเวชที่เป็นอันตราย หรือก่อคดีจำเป็นต้องบังคับรักษา การคุ้มครองสิทธิของผู้ป่วยจิตเวชอาจต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของสังคมจากพฤติกรรมที่เป็นอันตรายของผู้ป่วยด้วย

พระราชบัญญัติสุขภาพจิต พ.ศ. 2551

เผ่าสวัสด์ (2552) ได้อธิบายถึงใจความสำคัญของพระราชบัญญัติสุขภาพจิต พ.ศ. 2551 ว่าเป็นการนำบุคคลที่มีภาวะอันตรายหรือมีความจำเป็นต้องได้รับการบำบัดรักษาให้ได้รับการบำบัดรักษา ภาวะอันตรายที่กล่าวถึงคืออันตรายที่เกิดขึ้นจากความผิดปกติทางจิต ที่แสดงออกมาทางพฤติกรรม อารมณ์ ความคิด หลงผิดหรือพฤติกรรมที่เป็นเหตุให้เกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สินของตนเองหรือ

ผู้อื่น เช่น เมื่อมีผู้ป่วยทางจิตมีพฤติกรรมอาละวาด ทำร้ายคนรอบข้าง ผู้ที่พบเห็นสามารถแจ้งพนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ให้ดำเนินการพาบุคคลนั้นไปยังโรงพยาบาลหรือสถานพยาบาลของรัฐ หรือสถานบำบัด เพื่อให้บุคคลผู้นั้นได้เข้ารับการรักษาอาการทางจิต หรือพฤติกรรมผิดปกตินั้นในโรงพยาบาล แม้ว่าผู้ป่วยจะไม่ยินยอมเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลก็ตาม กล่าวโดยสรุปคือพระราชบัญญัติสุขภาพจิต พ.ศ. 2551 เน้นการบังคับรักษาผู้ป่วยทางจิต แม้ผู้ป่วยจะไม่ยินยอมถือเป็นการให้ความคุ้มครองเจ้าพนักงานตำรวจหรือเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลที่เอาตัวผู้ป่วยไว้รักษาในโรงพยาบาล โดยไม่ถือว่าเป็นการกักขังหน่วงเหนี่ยวแต่อย่างใด

ประโยชน์ที่ผู้ป่วยจะได้รับจากพระราชบัญญัติสุขภาพจิต พ.ศ. 2551

เผ่าสวัสด์ (2552) ระบุว่าประโยชน์ที่ผู้ป่วยทางจิตเวชหรือผู้บกพร่องทางพัฒนาการและสติปัญญาจะได้รับจากพระราชบัญญัติสุขภาพจิต พ.ศ. 2551 นี้ คือ ผู้ป่วยทางจิตเวชหรือผู้บกพร่องฯ ซึ่งอยู่ในสถานะที่ขาดความสามารถในการตัดสินใจให้ความยินยอมรับการบำบัดรักษา จะได้รับการบำบัดรักษาโดยเร็วเพื่อป้องกันหรือบรรเทาให้ความผิดปกติทางจิตมีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น หรือเพื่อป้องกันการกระทำที่เกิดจากอาการทางจิตที่จะก่อให้เกิดอันตรายต่อตัวผู้ป่วยเอง เช่น การทำร้ายตนเองหรือการฆ่าตัวตาย

1. กรณีที่ผู้ป่วยจิตเวชถูกฟ้องว่ามีความผิดทางอาญา

มีกฎหมายบังคับรักษา เช่น เงื่อนไขหนึ่งในการคุ้มครองประพจน์ (ป.อ.มาตรา 56 (4)) และวิธีการเพื่อความปลอดภัย (ป.อ.มาตรา 48) การส่งตัวผู้ป่วย

เจณณวาสิน (2554) ได้อธิบายการดำเนินการในการส่งตัวผู้ป่วยจิตเวชที่กระทำความผิดไปรับการบำบัดรักษา หากศาลเห็นว่าการปล่อยตัวไปจะไม่เป็นการปลอดภัยกับประชาชน ศาลจะสั่งให้ควบคุมตัวไว้ในสถานพยาบาล ซึ่งสถานพยาบาลสำหรับผู้ป่วยคือ โรงพยาบาลจิตเวช เพราะการรักษาผู้ป่วยจิตเวชในปัจจุบันจะเน้นที่การสร้างความเป็นกันเองและให้อิสรภาพและเสรีภาพพอสมควร แต่ผู้ป่วยที่ลงมือกระทำความผิดจะต้องมีการดูแลที่กวดขันเข้มงวดกว่า จึงไม่เหมาะที่จะให้อยู่ร่วมกับผู้ป่วยจิตเวชทั่วไป ขณะอยู่ในสถานพยาบาลก็จะมีการทำจิตบำบัดและสังคมบำบัดแก่ผู้ป่วยด้วย การส่งตัวก็จะทำแบบผู้ป่วยทั่วไปไม่ได้ จะต้องมีการพิจารณาการรับตัว กรณีที่ศาลสั่งจำคุกแล้วหรือพนักงานอัยการสั่งไม่ฟ้องแต่ติดขัด จึงดำเนินการรับตัวผู้ป่วยมาสถานพยาบาล

2. กรณีที่ผู้ป่วยจิตเวชไม่ถูกฟ้องว่ามีความผิดทางอาญา

หากผู้ป่วยไม่ถูกฟ้องว่ามีความผิดทางอาญา แต่มีความจำเป็นต้องบังคับรักษาในโรงพยาบาลเนื่องจากอาจเป็นอันตรายต่อตนเองผู้อื่นหรือทรัพย์สิน สำหรับประเทศไทยกฎหมายมีเพียง พ.ร.บ. ควบคุมการขอทาน พ.ศ. 2484 ที่บังคับรักษาคนขอทานที่มีจิตพิการ (ซึ่งน่าจะไม่เคยปฏิบัติเลย) สำหรับต่างประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา อังกฤษ และญี่ปุ่น มีกฎหมาย

สุขภาพจิตที่กำหนดสิทธิของผู้ป่วยจิตเวชอย่างกว้างขวาง

การฟ้องร้องบุคลากรทางการแพทย์

สำหรับการฟ้องร้องบุคลากรทางการแพทย์นั้น มีเพื่อให้รับผิดชอบ เนื่องจากไม่สามารถควบคุมดูแลรักษาผู้ป่วยจิตเวชได้ดี จรรยาบรรณของจิตแพทย์ที่มีหน้าที่ป้องกันอันตรายจากผู้ป่วยจิตเวชต่อบุคคลที่ 3 เพราะเป็นเรื่องละเอียดอ่อนที่ต้องคำนึงถึงสิทธิของผู้ป่วยในการเปิดเผยความลับ โอกาสความเป็นไปได้จริงที่ผู้ป่วยจะทำอันตรายต่อผู้อื่นนั้น บทบาทหน้าที่ของจิตแพทย์ในการเตือนหรือป้องกันเหตุกระทำผิดได้แค่ไหน อย่างไร ตำรวจจะเชื่อถือตอบสนองจริงแค่ไหน กฎหมายของไทยก็ไม่มีบัญญัติมาตรการป้องกันก่อนการกระทำผิด

ตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกา เกี่ยวกับผู้ป่วยจิตเวช

1. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 371/2527 ก่อนเกิดเหตุจำเลยเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาล ประสาทดขณะเกิดเหตุอาการป่วยเป็นโรคจิตจากพิษสุรากำเริบขึ้นอีกมีอาการประสาทหลอน หวาดระแวงกลัวคนจะทำร้าย ผู้ตายซึ่งเป็นภริยาอยู่กินกันมาด้วยความเรียบร้อยไม่เคยมีเหตุทะเลาะวิวาทบาดหมางกัน จึงพาจำเลยไปรักษาที่บ้านบิดาจำเลย ขณะนั่งคุยกันอยู่ที่แคร่ไม้ข้างล่าง จำเลยใช้มีดเชือดคอและฟันทำร้ายผู้ตายมีศพพบจำเลยนั่งงุนงงอยู่ใกล้ ๆ

ดังนี้ จำเลยได้กระทำผิดในขณะที่ไม่สามารถรู้ผิดชอบ ไม่สามารถบังคับตนเองได้ เพราะโรคจิตจากพิษสุราจำเลยไม่ต้องรับโทษในความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 288 และมาตรา 65 วรรคแรก

2. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6861/2555

แม้ขณะผู้ร้องยื่นฎีกา ผู้เยาว์อยู่ในความดูแลของสถานสงเคราะห์เนื่องจากศาลล่างมีคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ แต่ไม่ได้หมายความว่าผู้ถูกร้องซึ่งเป็นบิดาจะพ้นจากภาระหน้าที่และความรับผิดชอบต่อผู้เยาว์ ดังนั้นเมื่อศาลเห็นว่าพฤติการณ์ของผู้ถูกร้องอยู่ในภาวะที่สามารถแก้ไขได้ เพียงแต่ต้องใช้เวลาในการปรับตัวเอง และได้รับการเตรียมความพร้อมให้มีทักษะในการเลี้ยงดูผู้เยาว์อย่างเหมาะสม การเข้ารับการตรวจประเมินกับแพทย์ทางจิตเวชถือเป็นการเข้ารับคำปรึกษา เพื่อให้ผู้ถูกร้องมีทัศนคติต่อตนเองและผู้เยาว์อย่างถูกต้อง

ศาลล่างทั้งสองให้ผู้ถูกร้องไปรับการตรวจประเมินกับแพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านจิตเวชเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและทักษะในการเลี้ยงดูบุตร โดยให้ผู้ถูกร้องอยู่ในกำกับดูแลของพนักงานเจ้าหน้าที่ตาม พ.ร.บ. คุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 จึงนับว่าเหมาะสมแก่รูปคดีแล้ว

3. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 10113/2554

จำเลยป่วยมีภาวะทางจิตบกพร่องด้วยโรคซึมเศร้าอย่างรุนแรงและมีอาการกำเริบเนื่องจากทะเลาะมีปากเสียงกับผู้ตายจึงเกิดโทสะใช้อาวุธมีดแทงผู้ตายซ้ำหลายครั้งอันมีลักษณะลงมือแทงผู้ตายเพื่อให้ถึงแก่ความตายเท่านั้นโดยไม่ปรากฏข้อเท็จจริงอื่นที่แสดงให้เห็นว่าจำเลยมีเจตนาให้ผู้ตายได้รับความทุกข์ทรมานก่อนถึงแก่ความตาย การกระทำของจำเลยจึงไม่เป็นการฆ่าผู้อื่นโดยทรมานหรือโดยกระทำทารุณโหดร้าย ตาม ป.อ. มาตรา 289 (5) โจทก์รวมทั้งสองยื่นคำร้องขอให้บังคับจำเลยชดใช้ค่าสินไหม

ทดแทนตาม ป.วิ.อ. มาตรา 44/1 วรรคหนึ่ง โดยมิได้ขอให้ชำระดอกเบี้ย

ศาลชั้นต้นพิพากษาให้จำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนพร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปี นับถัดจากวันฟ้องแก่โจทก์รวมทั้งสองจึงเป็นการพิพากษาเกินคำขอ

4. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 9264/2551

ผู้เสียหายทั้งสองเป็นมารดาและตาซึ่งเป็นบุพการีของจำเลย จำเลยใช้ค้อนที่ถืออยู่ในมือขณะตอกตะปูที่บ้านตีผู้เสียหายที่ 1 เทบจะในทันทีที่ผู้เสียหายที่ 1 พุดห้ามให้หยุดตอกตะปูและใช้ค้อนดังกล่าวตีผู้เสียหายที่ 2 ซึ่งอยู่คนละบ้านในเวลาต่อเนื่องกัน เมื่อพิจารณาความเกี่ยวพันระหว่างจำเลยและผู้เสียหายทั้งสองแล้วเหตุที่ผู้เสียหายที่ 1 พุดห้ามปรามจำเลย และผู้เสียหายที่ 2 ไม่มีสาเหตุโกรธเคืองกับจำเลยในขณะนั้น ประกอบกับจำเลยเจ็บป่วยทางจิตประสาทมานานหลายปีแล้ว ฟังได้ว่าจำเลยมิได้มีเจตนาจะฆ่าผู้เสียหายทั้งสองคงมีเพียงเจตนาจะทำร้ายร่างกายเท่านั้น

ขณะที่จำเลยถูกควบคุมตัวระหว่างพิจารณาอยู่ในเรือนจำ จำเลยก่อเหตุทำร้ายร่างกายผู้ที่ถูกควบคุมอยู่ด้วยกันหลายรายเป็นการผิดปกติ เรือนจำจังหวัดนนทบุรีจึงมีหนังสือขออนุญาตศาลส่งตัวจำเลยไปรับการตรวจวินิจฉัยที่สถาบันกัลยาณราชนครินทร์ กรมสุขภาพจิต

ผลการตรวจพบว่าจำเลยมีอาการจิตหวาดระแวง ขณะประกอบคดีไม่รู้ผิดชอบขณะนี้สามารถต่อสู้คดีได้ ทั้งในรายงานกระบวนการพิจารณาของศาลชั้นต้นในวันสอบคำให้การจำเลยได้บันทึกถึงความผิดปกติในการพูดของจำเลยมีลักษณะควบคุมเรื่องที่พูดไม่ได้และมีอาการไม่ปกติ

ดังนั้น ข้อเท็จจริงเรื่องผลการวินิจฉัยของแพทย์ดังกล่าวจึงเป็นพยานหลักฐานโดยตรงในคดีที่ศาลรับฟังได้ และเมื่อรับฟังประกอบคำเบิกความของผู้เสียหายที่ 1 ว่าจำเลยป่วยทางจิตประสาทมาหลายปี พยานหลักฐานดังกล่าวทำให้เชื่อได้ว่าขณะทำความผิดจำเลยมีความผิดปกติในลักษณะที่มีจิตบกพร่อง โรคจิต หรือจิตฟั่นเฟือน แต่เมื่อพิจารณาพฤติการณ์การกระทำความผิดของจำเลย

เมื่อจำเลยทำร้ายผู้เสียหายที่ 1 แล้วก็เดินออกจากบ้านพักเพื่อไปมอมตัวกับเจ้าพนักงานตำรวจแต่ไม่พบ จึงเดินย้อนกลับมาระหว่างทางผ่านบ้านของผู้เสียหายที่ 2 จึงเข้าไปทำร้ายผู้เสียหายที่ 2 หลังจากนั้นจำเลยเดินทางไปมอมตัวกับพนักงานสอบสวน พฤติการณ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าขณะกระทำความผิดจำเลยยังพอจะมีความรู้สึกผิดชอบอยู่บ้าง ศาลจะลงโทษจำเลยน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยพบว่าการดำเนินคดีทางกฎหมายแก่ผู้ป่วยทางจิตยังไม่มีข้อกำหนดที่ชัดเจนในการพิจารณาถึงลักษณะอาการที่ปรากฏของผู้กระทำความผิด ผู้ต้องหาหรือจำเลยว่าเป็นผู้ป่วยทางจิต เนื่องจากการกระทำอันเป็นอันตรายของผู้กระทำความผิด ผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เป็นผู้ป่วยทางจิตอาจเกิดจากหลากหลายสาเหตุปัจจัย ซึ่งต้องใช้ความเชี่ยวชาญเฉพาะของแพทย์หรือผู้มีความชำนาญทางจิตเวชศาสตร์ทำการตรวจสอบว่าผู้กระทำความผิด ผู้ต้องหา หรือจำเลยมีลักษณะอาการเป็นผู้ป่วยทางจิตหรือไม่ ทั้งนี้ เมื่อในการดำเนินกระบวนการยุติธรรมตั้งแต่ขั้นตอนการจับกุม

ต่อเนื่องมาในชั้นสอบสวน ชั้นศาลจนถึงชั้นราชทัณฑ์ไม่มีข้อกำหนดอย่างชัดเจนที่ให้ผู้มีความเชี่ยวชาญทางจิตเวชศาสตร์เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินการเพื่อทำการพิจารณาถึงลักษณะอาการที่ปรากฏของผู้กระทำความผิด ผู้ต้องหาหรือจำเลยว่าเป็นผู้ป่วยทางจิตหรือไม่ได้อย่างถูกต้อง เพื่อทำการแยกผู้กระทำความผิด ผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เป็นผู้ป่วยทางจิตออก และจะได้มีการดำเนินคดีทางกฎหมายและได้รับการคุ้มครองสิทธิได้อย่างเหมาะสม ไม่ถูกเอาเปรียบทางคดีจากการที่ตนมีสภาวะความอ่อนแอทางจิต และนอกจากนี้พบว่ายังมีปัญหาในการทำความเข้าใจถึงลักษณะอาการที่ปรากฏของผู้ป่วยทางจิตระหว่างบุคลากรทางการแพทย์และบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมซึ่งตีความในรายละเอียดไม่เหมือนกันอันอาจทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนและผลกระทบต่อการคุ้มครองสิทธิของผู้ป่วยทางจิตได้ จึงควรใช้หลักนิติจิตเวชศาสตร์มาประกอบในกระบวนการยุติธรรมด้วย

อภิปรายผล

การศึกษาสิทธิและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับผู้ป่วยจิตเวช จะเป็นแนวทางในการบำบัดรักษาคู่ควบความปลอดภัยของผู้ป่วยและสังคม ซึ่งรวมไปถึงช่วงเวลาที่ผู้ป่วยจิตเวชต้องอยู่ระหว่างขั้นตอนการสืบสวนดำเนินคดีหรือในระหว่างการพิจารณาคดี หรือภายหลังศาลมีคำพิพากษา การรับรู้สิทธิผู้ป่วยจิตเวชจะทำให้ได้รับการรักษาและบำบัดที่ถูกต้องและเหมาะสม มากกว่าการลงโทษทางสังคมหรือทางกฎหมาย เพื่อให้ผู้ป่วยจิตเวชได้รับการบำบัดรักษาตามมาตรฐานทางการแพทย์ โดยคำนึงถึงสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

ข้อเสนอแนะ

ในทรรศนะของผู้เขียนเล็งเห็นถึงประเด็นสาระสำคัญ 2 ประการ เพื่อวิพากษ์ให้เป็นประโยชน์ก่อเกิดแก่นิติจิตเวชศาสตร์

ประการแรก การให้สิทธิเฉพาะกับผู้ป่วยจิตเวชในชั้นศาล กล่าวคือ ในขณะที่อยู่ในศาลควรมีข้อบังคับสำหรับผู้ป่วยทางจิตหรือไม่ เช่น กรณีที่ผู้ป่วยคลุ้มคลั่ง กรณีที่ผู้ป่วยไม่สื่อสารด้วยภาษาปกติ เป็นต้น เหตุเพราะในปัจจุบันยังไม่มีข้อกำหนดหรือกฎเกณฑ์ใด ๆ ที่เอื้อประโยชน์ให้กับผู้ป่วย ตามหลักสิทธิมนุษยชนที่ประชาชนทุกคนพึงได้รับอย่างเท่าเทียมตามรัฐธรรมนูญ

ประการที่สอง ความเข้าใจคลาดเคลื่อนต่ออาการทางจิต กล่าวคือ บุคลากรทาง

การแพทย์และบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม มีความเข้าใจต่ออาการคลาดเคลื่อนไม่ตรงกัน การแพทย์มีความชัดเจนในการวินิจฉัยผู้ป่วยตามโรคและความรุนแรง แต่นักกฎหมายไม่สามารถเข้าใจได้ตรงกับบุคลากรทางการแพทย์ จำจะต้องใช้หลักฐานเชิงประจักษ์จากทางการแพทย์ ผู้เขียนอนุมานว่าคำที่ใช้ในกฎหมายยังไม่ชัดเจนเพียงพอให้นักกฎหมายเข้าใจได้ เช่น คำว่าวิกลจริต ไม่ได้มีคำอธิบายความหมายถึงอาการของโรค หรือระยะเวลาเกิดโรค ผู้เขียนมีความเห็นว่าสังคมมีความซับซ้อนมากขึ้น กฎหมายในข้อนี้ควรจะมีการปรับปรุงและพัฒนาเพื่อให้ประเทศชาติสามารถเดินหน้าทัดเทียมอารยประเทศ

References

- Amornsinsawad, J. (2558). Psychiatric patients and the problem of criminal prosecution. *Romphruek Journal Krirk University*, 33(3), 30-51.
- Constitution Law B.E. 2560. (2560, April 6). *Royal Gazette*. 134, 40 Gor, 1-90.
- Jennawasin, S. (2554, December 8). *Forensic psychiatry*. Faculty of Medicine, Ramathibodi Hospital, Mahidol University.
<https://med.mahidol.ac.th/ramamentel/sites/default/files/public/pdf/Forensic%20psychiatry.pdf>
- Kendler, K. (2008). Explanatory model for psychiatric illness. *Am J Psychiatry*, 165(6), 695-702. <http://doi.org/10.1176/appi/ajp.2008.07071061>
- Kenneth, T. (1989). *Concise guide to assessment and management of violent patients*. American Psychiatric Press Inc.
- Kongsakon, R. (2551). *Forensic psychiatry* (2nd ed.). Bangkokblog.
- Na Nakorn, K. (2540). *Interrogetion of suspects: Academic articles of Prof. Dr. Kanit Na Nakorn*. Pimaksorn.
- Naorattanaphan, S. (2549). *Problems on criminal prosecution and execution against psychiatric patients* [Unpublished master's thesis]. Thammasat University.

- Phoasavasdi, C. (2552). *The essence of mental health act., B.E. 2551*. Rajanukul Institute.
<https://th.ajanukul.go.th/preview-3682.html?skin=no>.
- Pumpo, P. (2558). *Legal problems and obstacles to inquiring police officer's investigation for the accused person having no assigned lawyer or any trusted person participating in the oral statement examination* [Unpublished master's thesis]. Sripatum University.
- Sukanich, P. (2558). *Ramathibodi essential psychiatry* (4th ed.). Faculty of Medicine, Ramathibodi Hospital.
- The Medical Council of Thailand. (2558). *Declaration of patient's rights*.
<https://www.tmc.or.th/privilege.php>

การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี

สิริชัย ตูลยสุข

มหาวิทยาลัยพิษณุโลก 93 หมู่ 5 ตำบลสมอแข อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก 65000

ติดต่อผู้เขียนบทความที่: **สิริชัย ตูลยสุข** มหาวิทยาลัยพิษณุโลก 93 หมู่ 5 ตำบลสมอแข อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก 65000

E-mail: sirichai25130@gmail.com

วันที่รับบทความ: 17 พฤษภาคม 2560 วันที่แก้ไขบทความ: 3 มีนาคม 2563 วันที่ตอบรับบทความ: 10 เมษายน 2563

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมและเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี **วิธีการวิจัย** กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือประชาชนที่อาศัยในเขตเทศบาลนครนนทบุรี จำนวน 400 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล การประมวลผลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติ t-test, F-test (One – Way ANOVA) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 **ผลการวิจัย** ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองในการปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่ในระดับปานกลาง ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า บุคคลซึ่งเพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้ อาชีพ และการเข้าร่วมเป็นสมาชิกที่แตกต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองในการปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตเทศบาลนครนนทบุรี ไม่แตกต่างกัน **สรุป** ลักษณะส่วนบุคคล มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการปกครองส่วนท้องถิ่นไม่แตกต่างกัน การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนควรให้ความสำคัญต่อตัวแปรอื่น ๆ เช่น อุดมการณ์ประชาธิปไตย เป็นต้น

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมทางการเมือง การปกครองส่วนท้องถิ่น

Political Participation in Local Government of the People in Nakorn Nonthaburi Municipality, Nonthaburi Province

Sirichai Tulayasuk

Phitsanulok University, 93 Samo Khae, Mueang Phitsanulok District, Phitsanulok 65000

Correspondence concerning this article should be addressed to **Sirichai Tulayasuk**, 93 Samo Khae,

Mueang Phitsanulok District, Phitsanulok 65000

E-mail: sirichai25130@gmail.com

Received date: May 17, 2017 Revised date: March 3, 2020 Accepted date: April 10, 2020

ABSTRACT

PURPOSES: To study the level of participation and to compare the political participation in local administration of the people in the Nonthaburi Municipality, Nonthaburi Province. **METHODS:** Samples consisted of 400 people living in Nonthaburi Municipality. Questionnaire was used for data collection. The data were analyzed by a statistical package of computer programs. Statistical techniques used for data analysis were percentage, mean, standard deviation. The hypotheses were tested by t-test, and F-test (One-Way ANOVA) with statistical significance level at 0.05 level. **RESULTS:** People had moderate level of political participation in local administration. The results of the hypotheses testing revealed that gender, age, marital status, education level, income, occupation and affiliation were not associated significantly with political participation in the local administration in the Nonthaburi city municipality. **CONCLUSIONS:** Individual characteristics did not affect political participation in local administration significantly. In order to promote political participation among the people other variables, e.g., political ideology would better be considered.

Keywords: Political participation, local government

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 เป็นโครงสร้างพื้นฐานทางสังคมที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญของสังคมไทยในด้านการปฏิรูปการเมือง รัฐธรรมนูญเป็นตัวเร่งให้เกิดการเติบโตของกระบวนการทางประชาธิปไตยและการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น เปิดโอกาสกระแสการเคลื่อนไหวของภาคประชาชนในกระบวนการการมีส่วนร่วมให้เข้มแข็งมากขึ้น

นับตั้งแต่ประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากสมบูรณาญาสิทธิราชมาเป็นระบอบประชาธิปไตย ได้จัดระเบียบการปกครองประเทศอย่างเป็นทางการออกเป็น 3 หลัก (กาญจนกุล, 2553) ได้แก่ หลักการรวมอำนาจปกครอง (Centerization) หลักการแบ่งอำนาจปกครอง (deconcentration) และหลักการกระจายอำนาจปกครอง (decenterization) โดยหลักทั้ง 3 มีความสัมพันธ์กับการจัดระเบียบบริหารราชการส่วนกลางใช้หลักการรวมอำนาจการบริหารราชการส่วนภูมิภาคใช้หลักการแบ่งอำนาจและการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นใช้หลักการกระจายอำนาจ

การปกครองท้องถิ่นเป็นรากฐานของประเทศที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยจึงควรให้ความสำคัญการปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเน้นคุณค่าของประชาชนในการควบคุมกิจการท้องถิ่นหรือการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น เป็นที่ยอมรับว่าการจัดการปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นวิธีที่ดีที่สุดวิธีหนึ่งในการพัฒนาสังคมของประเทศเป็นส่วนรวม การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครอง ซึ่งจะทำให้ประชาชนเกิดความสำนึกในความสำคัญของตนเองต่อท้องถิ่น ประชาชนจะมีส่วนร่วมรับรู้ถึงอุปสรรคและ

ช่วยกันแก้ปัญหาของท้องถิ่นของตน (ฉายะบุตร, 2539)

เทศบาลเป็นการปกครองท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งที่มีความสำคัญยิ่ง เพราะเป็นการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีจำนวนมาก และมีการกระจายตัวในพื้นที่ของประเทศอย่างกว้างขวาง การจัดการปกครองท้องถิ่นรูปแบบเทศบาลมีวิวัฒนาการเรื่อยมาตามความเหมาะสมกับสภาพการณ์ในแต่ละช่วงเวลา ตลอดระยะเวลาแห่งการพัฒนาการปกครองท้องถิ่นยังมีปัญหาและอุปสรรคหลายประการที่ทำให้การปกครองท้องถิ่นไม่สามารถอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนได้อย่างเต็มที่สมดังวัตถุประสงค์ของการปกครองส่วนท้องถิ่นที่ตั้งไว้ โดยเฉพาะวัตถุประสงค์หลักคือ “การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครอง การที่ประชาชนไม่สนใจไม่กระตือรือร้นในการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครอง ประกอบกับตัวแทนของประชาชนในท้องถิ่นที่เข้าไปทำหน้าที่แทนประชาชนก็มีส่วนขัดขวางและทำลายการพัฒนาการปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่ไม่น้อย ด้วยความสำคัญของการปกครองท้องถิ่นรูปแบบเทศบาลที่ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองมีส่วนร่วมในการบริหารและปกครองตนเองได้เป็นอย่างมาก ประกอบกับการพัฒนาทางการเมืองที่จะต้องสร้างอุดมการณ์ประชาธิปไตยที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองทุกขั้นตอน ทุกระดับ ตลอดจนการมีส่วนร่วมในกิจการบริหารงานท้องถิ่น ดังนั้นการบริหารงานเทศบาลให้มีประสิทธิภาพในการดำเนินกิจการได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการปกครองส่วนท้องถิ่น สร้างความเจริญก้าวหน้าให้แก่ท้องถิ่นมากขึ้นเพียงใดย่อมขึ้นอยู่กับ “การมีส่วนร่วมของประชาชน” เป็นสำคัญสำหรับประชาชนที่

อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลนครนนทบุรี ซึ่งเป็นชุมชนเมืองขนาดใหญ่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งและเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองโดยการเลือกนายกเทศมนตรีและคณะผู้บริหาร รวมทั้งสมาชิกเทศบาล การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนมีหลายรูปแบบ เช่น การรับรู้ข่าวสารทางการเมือง การออกไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง การเข้าไปมีบทบาทกับพรรคการเมืองหรือช่วยสนับสนุนการหาเสียง สิทธิการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย การเข้าชื่อเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น การเข้าชื่อขอให้ถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง การเข้าชื่อร้องขอให้ถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นหรือสมาชิกสภาท้องถิ่น การออกเสียงประชามติ การประชาพิจารณ์ และการมีส่วนร่วมในกระบวนการการรับฟังความคิดเห็นทางการเมือง เป็นต้น จึงถือได้ว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชน เป็นหัวใจสำคัญต่อการเมืองการปกครองในระดับท้องถิ่นและยังเป็นรากฐานที่สำคัญของการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยในระดับชาติ ทั้งในลักษณะที่เป็นเป้าหมายและกระบวนการ

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยซึ่งตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของ

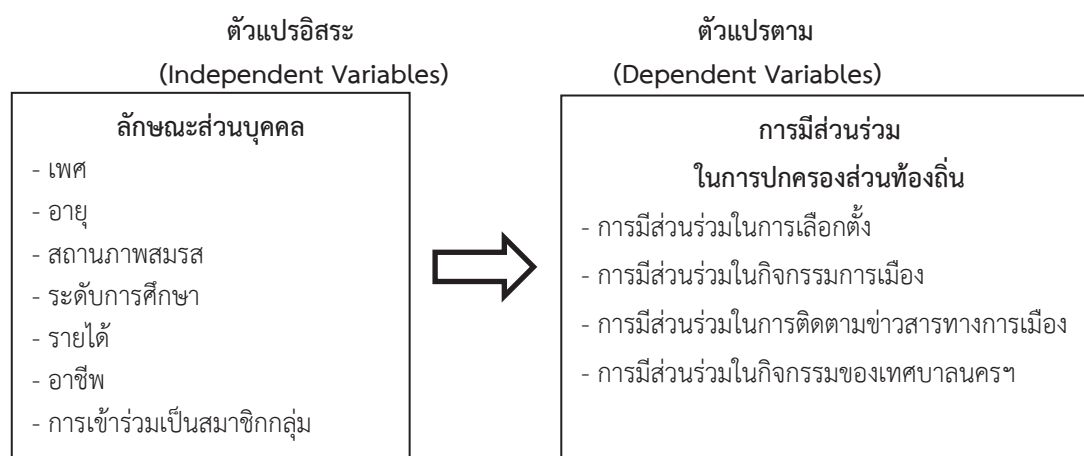
ประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นจึงต้องการจะทำการศึกษาวิจัยเพื่อทราบถึงปัจจัยและปัญหาอุปสรรคที่ทำให้ประชาชนในเขตเทศบาลนครนนทบุรี ไม่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมหรือสร้างแรงจูงใจให้กับประชาชนในเขตเทศบาลนครนนทบุรีให้มีความสำคัญและมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนตามลักษณะของบุคคลคือ เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา รายได้ อาชีพและการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม

กรอบแนวความคิดในการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวความคิดในการวิจัยดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวความคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี จำนวน 360,112 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้คือประชาชนส่วนหนึ่งของประชากรทั้งหมดที่มีสิทธิในการเลือกตั้งในเขตเทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี จำนวน 400 คน ได้จากการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของ Taro Yamane โดยกำหนดความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 และความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ร้อยละ 5 ในการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบตามสะดวก (Convenience Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบ

ตรวจสอบรายการ (Check list) ปลายปิดแบบเลือกตอบ

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชน ลักษณะคำถามปลายปิดแบบมาตราส่วนประมาณค่าแบบ Likert Scale 5 ระดับ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะจากประชาชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตเทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 52.00 อายุระหว่าง 31-40 ปี ร้อยละ 33.25 สถานภาพสมรสแล้ว ร้อยละ 53.00 ระดับการศึกษาส่วนใหญ่ระดับประถมศึกษา ร้อยละ 39.75 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 12,000 บาทขึ้นไป อาชีพส่วนใหญ่รับจ้าง ร้อยละ 40.00 และการเป็นสมาชิกกลุ่มส่วนใหญ่ไม่เคยเป็นร้อยละ 69.75

การมีส่วนร่วมในการเมืองท้องถิ่น

ตารางที่ 1 การมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่น

การมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่น	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
การมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง	3.50	.628	ปานกลาง	4
การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเมือง	3.52	.674	ปานกลาง	2
การมีส่วนร่วมในการติดตามข่าวสารทางการเมือง	3.51	.653	ปานกลาง	3
การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของเทศบาล	3.52	.608	ปานกลาง	1
รวมค่าเฉลี่ย	3.51	.577	ปานกลาง	

จากตารางที่ 1 ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี พบว่า

ระดับการมีส่วนร่วมในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.51$, S.D. = .577) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปาน

กลางทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเป็นลำดับแรก คือด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของเทศบาล ($\bar{x}=3.52$, S.D.= .608) รองลงมาคือด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเมือง ($\bar{x}=3.52$, S.D.= .674)

ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามข่าวสารทางการเมือง ($\bar{x}=3.51$, S.D.= .653) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือด้านการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง ($\bar{x}=3.50$, S.D.= .628) ตามลำดับ

การทดสอบสมมติฐาน

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่นจำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	t	df.	Sig.
ชาย	208	69.83	11.143	-.699	398	.486
หญิง	192	70.64	11.957			

จากตารางที่ 2 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่นจำแนกตามเพศ พบว่า ค่า t ที่คำนวณได้เท่ากับ -.699 ค่า df. เท่ากับ 398 และค่า Sig. เท่ากับ .486 ซึ่งมากกว่าระดับ

นัยสำคัญที่กำหนดไว้คือ 0.05 แสดงว่า เพศต่างกันไม่ทำให้การมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนต่างกัน

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่นจำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	SS	Ms	F	df.	Sig.
ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	45.99	15.333	.115	3	.952
ความแตกต่างภายในกลุ่ม	52888.04	133.894		396	
รวม	52934.03			399	

จากตารางที่ 3 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่นจำแนกตามอายุ พบว่า ค่า F ที่คำนวณได้เท่ากับ .115 ค่า df. เท่ากับ 399 และค่า Sig. เท่ากับ .952 ซึ่งมากกว่าระดับ

นัยสำคัญที่กำหนดไว้คือ .05 แสดงว่า อายุต่างกันไม่ทำให้การมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนต่างกัน

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่นจำแนกตามสถานภาพสมรส

แหล่งความแปรปรวน	SS	Ms	F	df.	Sig.
ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	676.45	338.223	2.563	2	.078
ความแตกต่างภายในกลุ่ม	52257.58	131.964		397	
รวม	52934.03			399	

จากตารางที่ 4 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่นจำแนกตามสถานภาพสมรส พบว่า ค่า F ที่คำนวณได้เท่ากับ 2.563 ค่า df. เท่ากับ 399 และค่า Sig. เท่ากับ .078 ซึ่ง

มากกว่า ระดับนัยสำคัญที่กำหนดไว้คือ .05 แสดงว่า สถานภาพสมรสต่างกันไม่ทำให้การมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนต่างกัน

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่นจำแนกตามระดับการศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	SS	Ms	F	df.	Sig.
ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	559.04	279.520	2.113	2	.122
ความแตกต่างภายในกลุ่ม	52374.99	132.260		397	
รวม	52934.03			399	

จากตารางที่ 5 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่นจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ค่า F ที่คำนวณได้เท่ากับ 2.113 ค่า df. เท่ากับ 399 และค่า Sig. เท่ากับ .122 ซึ่ง

มากกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนดไว้คือ .05 แสดงว่า ระดับการศึกษาต่างกันไม่ทำให้การมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนต่างกัน

ตารางที่ 6 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่นจำแนกตามรายได้

แหล่งความแปรปรวน	SS	Ms	F	df.	Sig.
ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	365.87	182.931	1.378	2	.253
ความแตกต่างภายในกลุ่ม	52568.16	132.748		397	
รวม	52934.03			399	

จากตารางที่ 6 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่นจำแนกตามรายได้ พบว่า ค่า F ที่คำนวณได้เท่ากับ 1.378 ค่า df. เท่ากับ 399 และค่า Sig. เท่ากับ .253 ซึ่งมากกว่าระดับ

นัยสำคัญที่กำหนดไว้คือ .05 แสดงว่า รายได้ต่างกันไม่ทำให้การมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนต่างกัน

ตารางที่ 7 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่นจำแนกตามอาชีพ

แหล่งความแปรปรวน	SS	Ms	F	df.	Sig.
ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	179.39	59.796	.448	3	.719
ความแตกต่างภายในกลุ่ม	52754.64	133.556		396	
รวม	52934.03			399	

จากตารางที่ 7 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่นจำแนกตามอาชีพ พบว่า ค่า F ที่คำนวณได้เท่ากับ .448 ค่า df. เท่ากับ 399 และค่า Sig. เท่ากับ .719 ซึ่งมากกว่าระดับ

นัยสำคัญที่กำหนดไว้คือ .05 แสดงว่า อาชีพต่างกัน ไม่ทำให้การมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนต่างกัน

ตารางที่ 8 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่นจำแนกตามการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม

การเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	t	df.	Sig.
ไม่เคยเป็น	279	70.20	11.368	-.046	398	.964
เคยเป็นหรือเป็น	121	70.26	11.955			

จากตารางที่ 8 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่นจำแนกตามการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม พบว่า ค่า t ที่คำนวณได้เท่ากับ -.046 ค่า df. เท่ากับ 398 และค่า Sig. เท่ากับ .964 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนดไว้คือ 0.05 แสดงว่า การเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มต่างกันไม่ทำให้การมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนต่างกัน

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง อาจเป็นเพราะเพศชายมีความสนใจการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการปกครองส่วนท้องถิ่น อาจมองว่าเป็นเรื่องใกล้ตัว อายุอยู่ในช่วงระหว่าง 31-40 ปี สถานภาพสมรสแล้ว การศึกษาอยู่ในระดับต่ำกว่าปริญญาตรี รายได้ 12,000 บาทขึ้นไป อาชีพส่วนใหญ่รับจ้าง ซึ่งเป็นลักษณะบุคคลที่ค่อนข้างพร้อมที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองในการปกครองท้องถิ่นอย่างมีสำนึกสำนึกต่อความเป็นพลเมืองสอดคล้องกับแนวคิดของ Townsend (1972) ให้ความหมายว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองคือกิจกรรมทั้งหมดซึ่งปัจเจกบุคคลเข้าร่วมอย่างมีความสำนึก ซึ่งเป็น

ความพยายามในการกำหนดทิศทางของกิจกรรมเพื่อสาธารณะ ทั้งนี้ยกเว้นกิจกรรมทางด้านอาชีพหรือกิจกรรมที่มีลักษณะเป็นการบังคับ

ระดับของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลนครนนทบุรี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เต๊ะอั้น (2552) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ผลวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน แต่ต่างกันในด้านการมีส่วนร่วมที่ให้ระดับการให้ความสำคัญสูงสุด ประชาชนในเขตเทศบาลนครนนทบุรีให้ความสำคัญสูงสุดกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของเทศบาล แต่ประชาชนในเขตเทศบาลนครปากเกร็ดให้ความสำคัญสูงสุดกับการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง ถึงแม้ว่าจะอยู่ในจังหวัดเดียวกันก็ตาม

สำหรับการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการปกครองท้องถิ่นในเขตเทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้

อาชีพ และการเป็นสมาชิกกลุ่ม สามารถนำมาอภิปรายได้ดังนี้

เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษากับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการปกครองท้องถิ่นของประชาชน พบว่าประชาชนที่มีเพศ อายุ สถานภาพ และระดับการศึกษาที่ต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวได้ข้อค้นพบที่สอดคล้องกับงานวิจัยของ สกฤษชัยแก้ว (2553) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น กรณีศึกษาเทศบาลเมืองเบตง อำเภอเบตง จังหวัดยะลา พบว่า เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษาที่ต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการปกครองท้องถิ่นไม่แตกต่างกัน ยังได้ข้อค้นพบที่มีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของ มณีโชติ (2550) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลคอหงส์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา พบว่า อาชีพ และรายได้ที่แตกต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการปกครองท้องถิ่นไม่แตกต่างกัน และปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการปกครองท้องถิ่นในเขตเทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ปัจจัยสุดท้ายคือการเป็นสมาชิกกลุ่มที่แตกต่างกัน ซึ่งผลจากการศึกษาดังกล่าวได้ข้อค้นพบที่มีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของ กล่ำพรหมราช (2550) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลนครสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ ผลการศึกษาพบว่า การเป็นสมาชิกกลุ่มมีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนไม่แตกต่างกัน

สรุปได้ว่า ลักษณะส่วนบุคคลในทุกด้าน ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา

รายได้ อาชีพ และการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มที่แตกต่างกัน มีผลหรือระดับของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการปกครองส่วนท้องถิ่นไม่แตกต่างกัน ศึกษาเฉพาะในเขตเทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ ซึ่งในพื้นที่อื่นๆ อาจมีความแตกต่างกันไป

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยเฉพาะเทศบาลนคร ซึ่งเป็นเทศบาลที่มีระดับใหญ่ที่สุดในบรรดาของการบริหารท้องถิ่นในรูปแบบเทศบาล ควรมีการรณรงค์ในด้านการมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในเขตที่เทศบาลนครรับผิดชอบจากการมีส่วนร่วมในระดับปานกลางให้อยู่ในระดับมาก รณรงค์ให้ข้อมูลข่าวสารสร้างจิตสำนึกแก่ประชาชนให้เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการบริหารท้องถิ่นของตนเอง สิ่งสำคัญที่เทศบาลนครฯ จะต้องทำก็คือเรื่องของธรรมาภิบาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ รวมทั้งการแก้ปัญหาในท้องถิ่นโดยฉับพลัน เพื่อให้ประชาชนมีความศรัทธาเชื่อถือจะเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้นด้วย

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

1. ควรมีการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการปกครองส่วนท้องถิ่นในต่างพื้นที่ต่างองค์กรและสรุปภาพรวมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งจังหวัด เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์และมีความน่าเชื่อถือสามารถนำผลการศึกษาไปอ้างอิงในการปฏิบัติต่อไป

2. ควรมีการศึกษาถึงความรู้ความเข้าใจถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการปกครองส่วน

ท้องถิ่นของประชาชนว่ามีความรู้ความเข้าใจใน ในการปกครองส่วนท้องถิ่น
ระดับใดและแรงจูงใจที่ทำให้มีส่วนร่วมทางการเมือง

References

- Chayabud, C. (2539). *Thai local government administration*. Prikanet Printing Center.
- Kanchanadul, P. (2553). *Governing law description*. Chulalongkorn University.
- Maneechot, S. (2550). *Political participation of people in Tambon Korhong Municipality, Had-Yai District, Songkhla Province* [Unpublished master's thesis]. Khonkaen University.
- Klamphomraj, T. (2550). *Participation in local government of people in Nakorn Samut Prakan Municipality* [Unpublished master's thesis]. Khonkaen University.
- Sakulchaikew, C. (2553). *Political participation of local government: A case study of Muaeng Batong Municipality Batong District, Yala Province* [Unpublished master's thesis]. Burapha University.
- Tae-un, V. (2552). *Factors affecting political participation of people in Nakorn Pak Kret Municipality Nonthaburi Province* [Unpublished master's thesis]. Kasetsart University.
- Townsend, J. R. (1972). *Political in communist China*. University of California Press.

ลักษณะการใช้ภาษาในการเขียนเรื่องเล่าของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้

ปิยะภรณ์ นาคอาทิตย์ ไชยสุข

ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เลขที่ 50 ถนนงามวงศ์วาน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร
กรุงเทพมหานคร 10900

พุทธิชาติ โพธิบาล

ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เลขที่ 50 ถนนงามวงศ์วาน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร
กรุงเทพมหานคร 10900

ติดต่อผู้เขียนบทความที่ ปิยะภรณ์ นาคอาทิตย์ ไชยสุข ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เลขที่ 50 ถนนงาม
วงศ์วาน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร 10900
E-mail: piyaployyy@gmail.com

วันที่รับบทความ: 7 พฤษภาคม 2560 วันที่แก้ไขบทความ: 23 มีนาคม 2563 วันที่ตอบรับบทความ: 10 กรกฎาคม 2563

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ เพื่อวิเคราะห์ลักษณะการใช้ภาษาและการคิดโดยการเขียนเรื่องเล่าจากภาพของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้และเปรียบเทียบการเขียนเรื่องเล่าจากการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน **วิธีวิจัย** ใช้ชุดภาพวาดของ Nanci Bell เป็นเครื่องมือในการให้นักเรียนเขียนเล่าเรื่องฝึกเขียนเรื่องเล่า 4 สัปดาห์ มีการทดสอบก่อนและหลังการฝึก **ผลการวิจัย** การทดสอบก่อนเรียนพบว่ามีความไม่สมบูรณ์ด้านการเขียนเรียบเรียงคำในประโยค และขาดการใช้คำบุรุษสรรพนามในการอ้างถึงตัวละครในเรื่องเล่า เมื่อเปรียบเทียบผลการเขียนเรื่องกับหลังเรียนพบว่าในเชิงปริมาณ การเขียนคำ การเขียนประโยคและกลไกการแสดงการเชื่อมโยงความมื่อตราการเพิ่มขึ้นแต่ยังมีปัญหาด้านการใช้คำให้เหมาะสมกับเรื่องเล่า การลำดับคำในประโยคผิด เขียนคำตกหล่น ประโยคขาดความสมบูรณ์ เรื่องเล่าขาดเอกภาพ **สรุป** เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้จะมีระบบการคิดกระจัดกระจาย มีความบกพร่องทางภาษาด้านการเขียนตั้งแต่ระดับคำไปจนถึงข้อความ หลังจากการฝึกเรียบเรียงความคิดเป็นเวลา 4 สัปดาห์ เด็กมีพัฒนาการที่ดีขึ้นแต่ยังไม่เพียงพอในการจัดระบบการคิดและใช้ภาษาให้สมบูรณ์

คำสำคัญ: การเขียนเรื่องเล่า การเรียบเรียงความคิด เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้

Characteristics of Language Usage in Narrative Writing of Children with Learning Disabilities

Piyaporn Nakarhit Chaisuk

Department of Linguistics, Faculty of Humanities, Kasetsart University, 50 Ngam Wong Wan Rd, Ladyaow, Chatuchak, Bangkok 10900

Puttachart Potibal

Department of Linguistics, Faculty of Humanities, Kasetsart University, 50 Ngam Wong Wan Rd, Ladyaow, Chatuchak, Bangkok 10900

Correspondence concerning this article should be addressed to **Piyaporn Nakarhit Chaisuk**, Department of Linguistics, Faculty of Humanities, Kasetsart University, 50 Ngam Wong Wan Rd, Ladyaow, Chatuchak, Bangkok 10900
E-mail: piyaployyy@gmail.com

Received date: May 7, 2017 Revised date: March 23, 2020 Accepted date: July 10, 2020

ABSTRACT

PURPOSES: This study aimed to analyze characteristics of language usage and thinking patterns of children with learning disabilities through narrative writing, and to compare pre-test and post-test writing proficiency. **METHODS:** The study used a set of Nanci Bell's drawings as a testing tool for narrative writing practices for four weeks. Pre-test and post-test were adopted for change evaluation. **RESULTS:** When comparing writing from the pre-test and post-test, there was an increase in quantity in terms of words, sentence writing, and cohesive devices. Nevertheless, the volunteer still had difficulties in choosing appropriate words to fit the narrative, arranging words in proper order, providing all necessary words, completing sentences, and expressing narrative unity. **CONCLUSIONS:** All of these reflected the scattered thinking system of the volunteer and language impairment from word to text. After providing narrative writing practice for four weeks, the volunteer developed better than pre-test, but not enough to organize his thinking and language perfectly.

Keywords: Narrative writing, idea organization, children with learning disabilities

บทนำ

ความบกพร่องทางการเรียนรู้ (learning disabilities) เป็นปัญหาที่ครูหรือผู้ปกครองไม่อาจรับรู้ถึงความผิดปกติได้จากลักษณะกายภาพภายนอกได้ แต่สามารถรับรู้ได้จากความสามารถในการใช้ภาษาซึ่งองค์กร The National Joint Committee on Learning Disabilities (NJCLD) และ U.S. Office of Education (USOE) (Reed, 2012) มีความเห็นตรงกันว่า ความบกพร่องทางการเรียนรู้ (Learning Disabilities: LD) หมายถึง ความผิดปกติที่แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนถึงปัญหาหรือการด้อยความสามารถในการเข้าใจ การฟัง การพูด การอ่าน การเขียน การให้เหตุผล และการคิดคำนวณทางคณิตศาสตร์ เช่น การอ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ เขียนกลับหัวกลับด้าน เมื่ออ่านหรือฟังแล้วไม่สามารถสรุปใจความสำคัญหรือลำดับความคิดได้ มีปัญหาในการจดจำรูปอักษรหรือตัวเลข ไม่เข้าใจวิธีการคำนวณทางคณิตศาสตร์เป็นต้น ทั้งนี้ ผู้ที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้จะมีความรุนแรงของอาการแตกต่างกัน และอาจมีปัญหาในด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้าน ซึ่งความบกพร่องทางการเรียนรู้นี้อาจเกิดขึ้นจากความผิดปกติของระบบประสาทส่วนกลางซึ่งความผิดปกติดังกล่าวเป็นความผิดปกติที่ไม่อาจรักษาให้หายได้ นอกจากนี้ USOE ได้เสนอเพิ่มเติมว่า ความบกพร่องทางการเรียนรู้มีความหมายรวมไปถึงความบกพร่องทางการรับรู้ (perceptual disabilities) การได้รับบาดเจ็บทางสมอง (brain injury) ภาวะเสียภาษา (Aphasia) ความบกพร่องทางการอ่าน (Dyslexia) แต่ไม่ครอบคลุมถึงปัญหาในการเรียนรู้อันเนื่องมาจากความพิการทางร่างกาย การด้อยโอกาสทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมและสติปัญญา

นอกจากนี้เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ต้องเป็นเด็กที่มีระดับสติปัญญาปานกลางคือมีคะแนนระดับสติปัญญาประมาณ 100 - 109 หรือมีระดับสติปัญญาดีประมาณ 110 ขึ้นไป (แก้วกั้วาล, 2560) แต่มีผลการเรียนต่ำโดยเฉพาะวิชาภาษาไทยและวิชาคณิตศาสตร์แสดงให้เห็นถึงความไม่สอดคล้องกันระหว่างระดับสติปัญญากับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอันมีสาเหตุมาจากความบกพร่องด้านการอ่าน การเขียน การขาดความเข้าใจทางภาษา การคิดคำนวณ รวมถึงการเรียบเรียงความคิด

ในด้านการถ่ายทอดความคิดผ่านการเล่าเรื่องจากภาพของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ Reed (2012) ได้รวบรวมจากผลการวิจัยของนักวิชาการหลายท่านที่เกี่ยวข้องกับการให้เหตุผลและการเรียบเรียงความคิดผ่านการพูดเล่าเรื่องโดยใช้ภาพวาดที่มีรายละเอียดชัดเจน (a fairly clear picture) ผลการศึกษาพบว่าเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้มักจะมีข้อผิดพลาดในการจัดลำดับความสำคัญของเรื่อง อธิบายลักษณะตัวละครได้เพียงผิวเผิน ไม่สามารถเขียนหรือถ่ายทอดเรื่องราวที่ต้องการสื่อสารได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ผลิตเรื่องเล่าได้น้อย มีความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับโลกน้อย มีปัญหาในการให้เหตุผล ไม่สามารถเรียบเรียงความคิดได้อย่างเป็นระบบ รวมถึงมีปัญหาในการกำหนดความคิดรวบยอดด้วย

ในการฝึกฝนทักษะทางภาษาเพื่อช่วยเหลือเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้จึงต้องอาศัยเครื่องมือและวิธีการที่หลากหลายและเหมาะสมกับปัญหาของเด็กแต่ละคนรวมถึงการใช้ความถนัดในการฝึกฝนด้วย ซึ่ง Nanci Bell ผู้เชี่ยวชาญด้านการรักษาทางคลินิกด้านภาษาและความบกพร่อง

ทางการอ่านการเขียน (literacy disorders) เชื่อว่า ภาพความคิด (concept imagery) เป็นปัจจัยสำคัญในการทำความเข้าใจภาษาและการคิดวิเคราะห์และสามารถพัฒนาให้ดีขึ้นได้ ดังนั้น Nanci Bell จึงพัฒนาขั้นตอนการกระตุ้นความสามารถในการจินตนาการภาพและมีแนวคิดที่ว่า กรณีที่เด็กไม่เข้าใจสารที่อ่านนั้นอาจเกิดได้จาก 2 สาเหตุคือ ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความคล่องแคล่วในการอ่าน การถอดรหัสสาร การจดจำคำ และอาจพิจารณาได้ว่าเกิดจากความผิดปกติในเรื่อง concept imagery หรือการสร้างภาพในความคิด ขณะอ่าน Nanci Bell จึงได้สร้างเครื่องมือที่ชื่อ “Visualizing and Verbalizing®” ใช้สำหรับการพัฒนาความเข้าใจทางภาษาและการคิด ซึ่งจะช่วยกระตุ้นการคิดแบบภาพความคิดซึ่งเป็นความสามารถในการมองเห็นภาพความคิดอันเป็นการเชื่อมต่อทางประสาทสัมผัสที่จำเป็นในการพัฒนาความเข้าใจภาษา การแสดงออกทางภาษา และการคิดเชิงวิพากษ์ (Lindamood et al., n.d.) ซึ่งเครื่องมือดังกล่าวมีความสำคัญและมีความสัมพันธ์โดยตรงกับทฤษฎีรหัสคู่ (dual coding theory) ของ Paivio (1986) เป็นทฤษฎีการประมวลผลทางภาษาซึ่งแยกระบบการเข้าใจภาษาเป็น 2 ส่วน คือการแสดงและการประมวลผลข้อมูลที่เป็นอวัจนภาษา คือ วัตถุและภาพเหตุการณ์ อีกส่วนคือข้อมูลที่เป็นวัจนภาษาคือ เสียงหรือคำพูด หากรับรู้ข้อมูลทั้งสองทางจะทำให้เกิดการเชื่อมโยงและทำให้ข้อมูลอยู่ในส่วนที่เป็นความจำระยะยาวและประมวลผลเป็นความรู้ได้ง่ายขึ้นซึ่งหนังสือภาพวาด Visualizing and Verbalizing® เป็นเครื่องมือที่สามารถกระตุ้นและหลอมรวมข้อมูลทั้งส่วนที่เป็นภาษาและภาพนี้ให้เกิดเป็นความรู้ความเข้าใจด้วยการถามคำถามเกี่ยวกับภาพนั้น โดยผล

ของข้อมูลการวิจัยจะสะท้อนความบกพร่องทางภาษาในระดับข้อความของเด็กได้อย่างเป็นรูปธรรมนำไปสู่ประโยชน์ในการจัดรูปแบบการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับเด็กโดยเน้นความเป็นปัจเจกบุคคลและสามารถนำไปเป็นข้อมูลสำหรับพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อใช้เป็นเครื่องมือช่วยการเรียนรู้ของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนและเด็กที่มีปัญหาด้านการเรียนภาษาไทยต่อไป

วัตถุประสงค์

1. วิเคราะห์ลักษณะการใช้ภาษาและการเรียบเรียงความคิดโดยการเขียนเรื่องเล่าจากภาพของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้
2. เปรียบเทียบการเขียนเรื่องเล่าระหว่างการทดสอบก่อนเรียนและการทดสอบหลังเรียนโดยวิเคราะห์การเขียนคำ การเรียบเรียงประโยค การเชื่อมโยงความ และการจัดระเบียบความคิด

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลการเขียนเรียบเรียงความคิดจากนักเรียนชายจำนวน 1 คน อายุ 11 ปี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนแห่งหนึ่งในพื้นที่จังหวัดเลย เนื่องจากอายุและระดับชั้นการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างเป็นช่วงวัยที่เด็กได้รับการพัฒนาทักษะพื้นฐานทางภาษาอย่างครบถ้วนสมบูรณ์แล้วทั้งด้านการเขียนการอ่านคำ สร้างประโยค และสามารถสื่อสารในระดับข้อความได้ (เรื่องดารกานนท์, 2551 อ้างถึงใน โปธิบาล และคณะ, 2559) โดยอาสาสมัครคนดังกล่าวเป็นผู้ที่ได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์แล้วว่าเป็นผู้ที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ มีความสามารถทางการอ่านต่ำ รู้จักคำศัพท์น้อยและมีระดับสติปัญญาปกติจากการสำรวจพฤติกรรมของเด็กพบว่า เด็กขาด

ความมั่นใจในการอ่านอย่างมากแต่ไม่มีปัญหาในการพูดและแสดงความคิดเห็น

ในการเก็บข้อมูลก่อนเรียนผู้วิจัยอธิบายการทำแบบทดสอบอย่างละเอียดและสังเกตพฤติกรรมเขียนในระยะใกล้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้ใช้ชุดภาพวาดของ Nanci Bell จากหนังสือภาพ Visualizing and Verbalizing: Picture to Picture Book

กิจกรรมฝึกทักษะการจินตนาการด้วยภาพ ฝึกการแยกแยะความแตกต่างของขนาด สี รูปร่าง ท่าทาง จำนวน รวมถึงอารมณ์ความรู้สึกของตัวละครด้วย นอกจากนี้ องค์ประกอบของภาพเหล่านี้ช่วยลดอุปสรรคต่อการการประมวลผลทางการมองเห็นของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ และช่วยให้เด็กสามารถ พัฒนาทักษะทางภาษาในการแต่งเรื่องเล่าด้วยการตีความหมายจากภาพและต่อเติมเรื่องราวตามจินตนาการของตนจากภาพที่ได้เห็น ผู้วิจัยได้ประยุกต์ขั้นตอนการฝึกทักษะนอกจากการใช้เครื่องมือสำหรับการฝึกทักษะการจินตนาการด้วยภาพและการถ่ายทอดความคิดเป็นคำพูดหรือการเล่าเรื่องด้วยคำพูดและยังเพิ่มเติมการฝึกทักษะในการเล่าเรื่องด้วยการเขียนเรียบเรียงความคิดด้วย

กล่าวได้ว่าตัวอย่างได้รับความรู้ทางภาษาครบถ้วนแล้วแต่ด้วยความบกพร่องทางการเรียนรู้จึงทำให้มีความผิดปกติทางภาษา มีความบกพร่องทางการเรียนและอาจมีภาวะอื่น ๆ ร่วมด้วย เช่น สมาธิสั้น ความผิดปกติของการประสานงานของกล้ามเนื้อ ภาวะการปรับตัวผิดปกติ เป็นต้น ดังนั้น การศึกษานี้จึงเลือกเด็กเพียงคนเดียวเพื่อสะท้อนลักษณะโดยทั่วไปที่อาจเกิดขึ้นกับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้คนอื่น ๆ

ขั้นตอนการเก็บข้อมูลการเขียนเรียบเรียงความคิดของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ดังนี้

1. ให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียนโดยอธิบายแบบทดสอบการเขียนเรื่องเล่าคือ ให้นักเรียนดูภาพอย่างละเอียดและเขียนเรื่องเล่าจากภาพตามจินตนาการเหมือนการเล่านิทาน อาจมีเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนเหตุการณ์ที่ปรากฏในภาพและอาจสร้างเรื่องราวเพิ่มเติมจากเหตุการณ์ในภาพได้และกำหนดให้เด็กเขียนเรื่องเล่าจากภาพ จำนวน 1 ภาพ โดยไม่จำกัดเวลา ขณะเดียวกันผู้วิจัยจะบันทึกพฤติกรรมขณะที่นักเรียนเขียนเล่าเรื่องด้วย

2. สอนและฝึกการเขียนเรียบเรียงความคิดตามแนวคิดของ Nanci Bell สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที และฝึกเขียนครั้งละ 1 ภาพ เป็นเวลาทั้งหมด 4 สัปดาห์ รวมเวลา 3 ชั่วโมง 20 นาที โดยมีขั้นตอนการฝึกเขียนเรียบเรียงความคิดคือ ผู้วิจัยเปิดภาพให้เด็กดูโดยที่ผู้วิจัยยังไม่เห็นภาพ แล้วให้เด็กบอกองค์ประกอบหลักหรือตัวละครหลักในภาพ โดยรวมว่ามีอะไรบ้าง โดยถามคำถามทั้ง 12 ข้อ ได้แก่ อะไร ขนาด สี จำนวน รูปร่าง สถานที่ การเคลื่อนไหว อารมณ์หรือความรู้สึก ฉากหลัง มุมมอง เมื่อไร และเสียง เพื่อกระตุ้นให้เด็กคิดและเป็นการช่วยให้นักเรียนสามารถนำคำตอบจากคำถามเหล่านั้นมาเรียบเรียงความคิดแล้วเพิ่มรายละเอียดในการเขียนเรื่องเล่าของตนเองได้มากขึ้น ในกรณีที่เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้เล่าเรื่องไม่ได้หรือมีความยากลำบากในการถ่ายทอดความคิดออกมาเป็นคำพูด ผู้วิจัยจะสรุปภาพโดยรวมให้เด็กเข้าใจก่อนเริ่มบทเรียน รวมถึงตั้งคำถามที่เกี่ยวข้องกับรายละเอียดของภาพโดยการตั้งคำถามที่มีตัวเลือกที่ตรงข้ามกับสิ่งที่ปรากฏในภาพ และหากการถ่ายทอดความคิดเป็นคำพูดของเด็กขาด

รายละเอียดต่อไป ผู้วิจัยจะให้โอกาสเด็กโดยบอกให้เด็กลองพิจารณาดูอีกครั้งก่อนที่จะชี้ให้เห็นรายละเอียดที่เด็กมองข้ามและขยายความหรือแก้ไขคำพูดของเด็กให้ถูกต้อง

หลังจากพูดคุยและตอบคำถามทั้ง 12 ข้อข้างต้นแล้วให้นักเรียนเขียนเรื่องเล่าจากภาพตามจินตนาการโดยมีองค์ประกอบภาพทั้ง 12 ข้อ ซึ่งเป็นข้อมูลที่จะช่วยให้เด็กสามารถผลิตเรื่องเล่าให้มีความละเอียดและสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ซึ่งในขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนสำคัญที่นักเรียนต้องใช้ความสามารถในการใช้ภาษาและกระบวนการคิดเพื่อเรียบเรียงความคิดเหล่านั้นแล้วเขียนเรื่องเล่าของตนเอง

เมื่อเด็กเขียนเรื่องเล่าเรียบร้อยแล้วให้เด็กเล่าเรื่องที่เขียนอีกครั้งเพื่อทบทวนข้อมูลที่ได้จากการคิดและการเขียนของเด็กรวมถึงการสัมภาษณ์เพิ่มเติมหากพบข้อมูลที่ผู้วิจัยเกิดข้อสงสัยหรือพบข้อมูลที่ไม่สอดคล้องกับเนื้อเรื่อง เช่น เนื้อเรื่องโดยรวมต้องการสื่อสารว่า แม่ซื้ออาหารมาให้ลูกหามาและลูกของเธอ แต่หมาก็มากินอาหารของเด็ก ซึ่งเด็กเขียนว่า “หมากินลูกของคนไป” ขณะที่เด็กต้องการสื่อสารว่า “หมากินอาหารของลูกคนไป”

3. ทดสอบการเขียนเรื่องเล่าจากภาพ หลังจากฝึกการเขียนเรียบเรียงความคิดครบ 4 สัปดาห์ โดยมีขั้นตอนเหมือนการทดสอบก่อนเรียน

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาสะท้อนลักษณะการใช้ภาษาและการเรียบเรียงความคิดของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ผ่านการเขียนเรื่องเล่าจากภาพ จำแนกออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ การเขียนคำ การเรียบเรียงประโยค การเชื่อมโยงความ และการจัดระเบียบความคิด มีรายละเอียดดังนี้

1. การเขียนคำ เป็นการพิจารณาปริมาณการเขียนคำและชนิดของคำ โดยปริมาณการเขียนคำนี้จะช่วยบ่งชี้พัฒนาการด้านการผลิตสาร การดึงคำศัพท์จากคลังศัพท์ในสมองออกมาใช้ในการสื่อสารและเรียบเรียงความคิดผ่านการเขียนเรื่องเล่า

1.1 ปริมาณการเขียนคำ สะท้อนผลผลิตข้อมูลที่ได้จากการพิจารณาภาพ การคิดและการสื่อสารผ่านการเขียนของเด็ก การเปรียบเทียบจำนวนคำทั้งหมดก่อนและคำที่เขียนได้ไม่ซ้ำ ระหว่างการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน ดังแสดงในตารางที่ 1 และตารางที่ 2

ตารางที่ 1 แสดงการเปรียบเทียบปริมาณของการเขียนคำระหว่างการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

จำนวนคำที่เขียนได้ทั้งหมด		อัตราการเพิ่มขึ้นของปริมาณการเขียนคำ	เฉลี่ยคำทั้งหมดต่อหน้าที่	
ก่อนเรียน	หลังเรียน		ก่อนเรียน	หลังเรียน
37	85	129.73%	7.4	3.15

จากตารางที่ 1 พบว่าหลังจากการเรียนการเขียนเรียบเรียงความคิดเป็นเวลา 4 สัปดาห์ ส่งผลให้เด็กมีปริมาณการเขียนคำได้เพิ่มมากขึ้นโดยมี

อัตราการเพิ่มขึ้นโดยคิดเป็นปริมาณการเขียนคำทั้งหมดเพิ่มขึ้นจากแบบทดสอบก่อนเรียนร้อยละ 129.73 หรือเพิ่มขึ้น 1.29 เท่า อย่างไรก็ตามจาก

การเปรียบเทียบปริมาณกับความเร็วในการเขียนคำจากแบบทดสอบก่อนเรียนกับแบบทดสอบหลังเรียนพบว่ามีความเร็วในการเขียนลดลงหรือใช้เวลาในการเขียนคำต่อหน้าที่มากขึ้นซึ่งสาเหตุของความเร็วนในการเขียนลดลงเป็นผลมาจากเด็กใช้เวลาในการพิจารณาภาพและเรียบเรียงความคิดก่อนลงมือเขียน รวมถึงการพยายามคิดคำที่ต้องการสื่อสาร

จึงพบลักษณะการเลือกใช้คำจากแบบทดสอบหลังเรียน เช่น การใช้คำว่า “ไม้” ในประโยค “ตา (๐)ใช้ไม้ตกปลาได้ตัวใหญ่มากๆ” สะท้อนให้เห็นกระบวนการคิดที่ต้องการสื่อสารจากลักษณะของอุปกรณ์ที่ใช้ในการตกปลา คือ คันเบ็ดตกปลา ซึ่งตามชนบทจะใช้ไม้ทั่วไปแล้วประกอบสายเอ็นและเบ็ด เด็กจึงเรียกอุปกรณ์ดังกล่าวว่า “ไม้ตกปลา”

ตารางที่ 2 แสดงการเปรียบเทียบปริมาณของการเขียนคำระหว่างแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

จำนวนคำที่เขียนได้ ไม่ซ้ำกัน		อัตราการเพิ่มขึ้นของปริมาณการเขียนคำ
ก่อนเรียน	หลังเรียน	
21	43	104.76%

จากตารางที่ 2 พบว่าเด็กเขียนคำที่ไม่ซ้ำกันได้มากขึ้น คิดเป็นปริมาณการเขียนคำที่ไม่ซ้ำกันเพิ่มขึ้นจากแบบทดสอบก่อนเรียนร้อยละ 104.76 หรือเพิ่มขึ้น 1.04 เท่า

1.2 ชนิดของคำ การจำแนกชนิดของคำในการเขียนของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้เป็นการจำแนกคำตามหน้าที่ในการสื่อสารผ่านการเขียนเรื่องเล่าจากภาพโดยแบ่งคำ

ออกเป็น 5 หมวด (พันธุ์เมธา, 2558) ได้แก่ 1) คำเรียก-ร้อง 2) คำหลัก 3) คำแทน 4) คำขยายและ 5) คำเชื่อม เมื่อเปรียบเทียบการทดสอบก่อนเรียนกับหลังเรียน พบว่าเรื่องเล่าของเด็กปรากฏชนิดของคำในหมวดอื่น ๆ เพิ่มขึ้นยกเว้นการใช้ คำเสริม ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงผลต่างของชนิดของคำที่เพิ่มขึ้นจากการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

ชนิดของคำ	ก่อนเรียน	หลังเรียน	ผลต่างที่เพิ่มขึ้น (%)
1. คำเรียก-ร้อง	0	1	100.0
2. คำหลัก	31	55	77.4
3. คำแทน	0	0	0.0
4. คำขยาย	4	17	325.0
5. คำเชื่อม	2	10	400.0

จากตารางที่ 3 พบว่า การเขียนแบบทดสอบก่อนเรียนปรากฏชนิดของคำในเรื่องเล่าเหมือนกัน ได้แก่ คำหลัก คำขยาย และคำเชื่อม แสดงให้เห็นว่าเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้มีพื้นฐานทางภาษาและสามารถสร้างเรื่องเล่าได้โดยใช้คำหลักที่ประกอบด้วยคำนาม และคำกริยา คำขยายที่ประกอบด้วยคำที่ขยายคำนาม คำที่ขยายคำกริยา และคำที่ขยายคำขยาย และคำเชื่อมได้ แต่อาจนำชนิดคำเหล่านี้มาใช้ได้มากนักน้อยแตกต่างกัน สำหรับการไม่ปรากฏคำแทนในการเขียนเรื่องเล่าในแบบทดสอบก่อนเรียน สะท้อนว่าเด็กขาดความสามารถในการเชื่อมโยงคำที่ใช้แทนชื่อตัวละครที่เหมาะสม ไม่สามารถใช้คำแทนเพื่อลดการกล่าวคำนามเดิมซ้ำ ๆ และมีลักษณะการผลิตคำนามใหม่มาใช้แทนตัวละครเดียวกัน อย่างไรก็ตามการใช้คำในเรื่องเล่าในแบบทดสอบหลังเรียนเด็กสามารถเขียนคำหลักได้มากที่สุดเมื่อเทียบกับคำชนิดอื่น ๆ รองลงมาคือปริมาณการเขียนคำขยาย

การใช้คำในการเขียนเรื่องเล่าก่อนเรียนปรากฏคำในหมวดคำหลัก คำแทน คำขยาย และคำเชื่อม และพบชนิดของหมวดคำเพิ่มขึ้นในแบบทดสอบหลังเรียนคือ หมวดคำเรียก-ร้อง ในประโยค “ยายบอกว่า wowwow ดีมาก ๆ ได้ 15 ตัว” ประโยคนี้มีคำว่า “wowwow” ที่เป็นคำอุทานแสดงความรู้สึกตื่นเต้นของตัวละคร โดยคำอุทานเป็นคำชนิดหนึ่งที่จัดอยู่ในหมวดคำเรียก-ร้อง และจากการเขียนเรื่องเล่าหลังเรียนพบว่าเด็กมีอัตราการใช้คำเชื่อมเพิ่มขึ้นจากแบบทดสอบก่อน

เรียนมากที่สุดคือร้อยละ 400 หรือเพิ่มขึ้น 4 เท่า แสดงให้เห็นว่าเด็กสามารถแสดงความสัมพันธ์ระหว่างคำ กลุ่มคำหรือประโยคได้มากขึ้น นอกจากนี้ยังพบการเขียนคำขยายทั้งคำที่ขยายคำนาม คำที่ขยายคำกริยา และคำที่ขยายคำขยาย ซึ่งมีอัตราการเพิ่มขึ้นจากแบบทดสอบก่อนเรียนร้อยละ 325 หรือเพิ่มขึ้น 3.25 เท่า แสดงให้เห็นว่าเด็กสามารถใช้คำเพื่อขยายรายละเอียดของเรื่องให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้นได้

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้จะสามารถเขียนเรื่องเล่าโดยเลือกใช้คำชนิดต่าง ๆ ได้เพิ่มมากขึ้นแต่ยังพบปัญหาในระดับประโยคซึ่งจะกล่าวถึงในหัวข้อถัดไป

2. การเรียบเรียงประโยค การเรียบเรียงประโยคเป็นอีกปัญหาหนึ่งที่พบได้มากในเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ มีสาเหตุเนื่องมาจากปัญหาในการลำดับความคิด การรับรู้ความหมายของคำ การทำงานที่ไม่ประสานกันระหว่างการคิดกับการเขียนจึงทำให้การลำดับคำในประโยคเกิดการสลับที่กันอยู่บ่อยครั้ง

ในการวิเคราะห์เรื่องการเรียบเรียงประโยคจะมีการพิจารณาปริมาณของประโยคโดยจำแนกชนิดของประโยคตามแนวคิดของพันธุเมธา (2558) โดยแบ่งชนิดของประโยคออกเป็น 4 ประเภทคือ ประโยคไกริยา ประโยคกริยาเดียว ประโยคหลายกริยา และประโยคความรวม รวมถึงวิเคราะห์ประโยคที่เด็กเขียนได้ไม่ตรงตามเจตนา ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบปริมาณการเขียนประโยคในเรื่องเล่าระหว่างการทดสอบก่อนเรียนและการทดสอบหลังเรียน

ประโยค	ก่อนเรียน	หลังเรียน
1. ประโยคไกรภยา	-	-
2. ประโยคกริยาเดียว	3 ประโยค	4 ประโยค
3. ประโยคหลายกริยา	-	1 ประโยค
4. ประโยคความรวม	3 ประโยค	2 ประโยค
5. ประโยคที่ไม่ตรงตามเจตนา	1 ประโยค	3 ประโยค

สัญลักษณ์ (-) หมายถึง การไม่เขียนคำ มีลักษณะเป็นการเขียนข้ามคำสำคัญทำให้ความหมายของข้อความไม่ตรงตามเจตนาของเด็ก

จากตารางที่ 4 เมื่อเปรียบเทียบการเขียนเรื่องเล่าระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนพบว่ามีปริมาณการเขียนประโยคได้มากขึ้นและพบประเภทประโยคหลายกริยาเพิ่มเข้ามา ทั้งนี้การไม่ปรากฏการเขียนเรื่องเล่าโดยใช้ประโยคไกรภยาอาจแสดงให้เห็นว่าเด็กสามารถสื่อสารแสดงความสัมพันธ์ระหว่างคำนามกับคำกริยาได้อย่างตรงไปตรงมา และในแบบทดสอบก่อนเรียนสะท้อนให้เห็นว่าเด็กสามารถสร้างประโยคที่มีหน่วยกริยา 1 หน่วยได้ดี เช่น “แม่ให้หมาไป” “แม่ไปบ้าน” และยังสามารถสร้างประโยคความรวมโดยมีหน่วยกริยาเรียงติดต่อกันได้เช่น “แม่ไปรถเจอหมา” เป็นประโยคความรวมโดยมีหน่วยกริยาแสดงอาการที่เกิดขึ้นต่อเนื่องกันแต่ไม่ปรากฏคำเชื่อม ขณะที่การเขียนเรื่องเล่าหลังเรียนปรากฏการใช้ประโยคหลายกริยา “ตอนเวลา 14:00 น. ไปประเทศไทยนอนเล่น” และประโยคกริยาเดียวที่มีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้นคือ “ยายบอกว่า wowwow ดีมาก ๆ ได้ 15 ตัว” สะท้อนถึงความสามารถในการสร้างประโยคขยายกริยาเพื่อบอกความรู้สึกของตัวละคร นอกจากนี้การเขียนเรื่องเล่าหลังเรียนยังสะท้อนพัฒนาการใน

ด้านการใช้คำเชื่อมในประโยคความรวมด้วยคือ “แม่ของน้องมาพาไปเปลี่ยนเสื้อผ้าสีแดงเพราะว่าจะไปซื้อของ”

สำหรับข้อผิดพลาดที่พบการเขียนก่อนเรียนคือ การลำดับคำในประโยคผิดตำแหน่งคือ “หมากินลูกของคนไป” จากการสัมภาษณ์เพิ่มเติมทำให้ทราบว่าประโยคดังกล่าวเด็กต้องการสื่อสารว่า “หมากิน (อาหาร) ของลูกคนไป” เป็นการเขียนลำดับคำในประโยคสลับกันระหว่างคำว่า “ลูก” กับ “ของ” และทำให้ความหมายของประโยคผิดไปด้วย นอกจากนี้ยังพบปัญหาดังกล่าวในการเขียนเรื่องเล่าในแบบทดสอบหลังเรียนด้วย ดังนี้

1. “ตาจะไปนา (-กับ) น้องแล้วจะไปกับตายายก็ไป ก็ตายายน้องของแม่” ประโยคดังกล่าวมีการลำดับคำผิดจากการสัมภาษณ์พบว่าเด็กต้องการเขียนว่า “แม่ของน้อง” แต่มือเขียน “น้องของแม่” มีลักษณะการเขียนวลีซ้ำซ้อน “ตาไปกับตา” และเขียนคำเชื่อมตกหล่น “กับ” อีกทั้งไม่พบความสัมพันธ์ของการใช้คำว่า “แล้ว” ในประโยค

2. “ตาขับรถไปที่นาแล้ว (-ใช้) ไม่ตกปลาได้ตัวใหญ่มาก ๆ” “น้องบอกตา (-ทำ) ได้ดีมาก ๆ”

“ตาจะไปนา (-กับ) น้อง” ประโยคดังกล่าวเป็นประโยคที่เกิดข้อผิดพลาดในการเขียนตกหล่นซึ่งประโยคที่ปรากฏในเรื่องเล่าไม่ตรงตามเจตนาของเด็ก จากการสัมภาษณ์พบว่าเด็กเขียนตกหล่นในคำกริยา คือ คำว่า “ใช้” “ทำ” และคำเชื่อม “กับ” สะท้อนปัญหาในการใช้คำกริยาเป็นคำหลักที่จะทำให้ประโยคสมบูรณ์และสื่อความหมายได้ชัดเจน รวมถึงการใช้คำเชื่อมเพื่อแสดงความสัมพันธ์ระหว่างคำกริยากับคำนาม ทั้งนี้คำที่เด็กเขียนตกหล่นดังกล่าวเป็นคำที่เด็กพูดแต่ไม่ได้เขียนสะท้อนให้เห็นว่าการคิดและถ่ายทอดความคิดด้วยการพูดนั้นไม่มีปัญหาแต่จะมีปัญหาในขั้นตอนการถ่ายทอดด้วยการเขียน

การเขียนเรื่องเล่าหลังเรียนมีข้อผิดพลาดในการลำดับคำในประโยคผิดเช่นเดียวกับการเขียน

ก่อนเรียน และพบการเขียนตกหล่นเพิ่มเติม ปัญหาดังกล่าวอาจเกิดจากกระบวนการเขียนที่มีมือเขียนตามไม่ทันความคิดและการคิดที่ยังไม่เป็นระบบทำให้เนื้อความเกิดความคลุมเครือไม่ชัดเจน นอกจากนี้ เมื่อเด็กมีข้อมูลที่ต้องการเขียนเพิ่มมากขึ้นแต่ยังด้อยความสามารถในการลำดับความคิดจึงส่งผลให้เกิดปัญหาในการเรียบเรียงประโยคหรือการลำดับข้อมูลในเรื่องเล่าที่ทำให้ผู้อ่านเกิดความสับสน

3. การเชื่อมโยงความ การศึกษาเรื่องการเชื่อมโยงความในเรื่องเล่า ผู้วิจัยได้ประยุกต์แนวคิดของ Halliday and Hasan (1976) และ Chanawangsa (1986) เข้าด้วยกันเพื่อศึกษาการเชื่อมโยงความในเรื่องเล่าของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ดังแสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 อัตราการเพิ่มขึ้นจากการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนในด้านการใช้กลไกการเชื่อมโยงความ

การเชื่อมโยงความ	ก่อนเรียน	หลังเรียน
1. การอ้างอิง		
1.1 การอ้างอิงโดยใช้สรรพนาม		
นามที่ใช้เป็นสรรพนาม	6	14
รวม (ครั้ง)	6	14
มีอัตราการเพิ่มขึ้น 133.33%		
2. การละ		
2.1 หน่วยนาม	4	5
2.2 หน่วยอนุพจน์หรือประโยค		1
รวม (ครั้ง)	4	6
มีอัตราการเพิ่มขึ้น 50%		
3. การเชื่อม		
3.1 การคล้อยตามและเพิ่มเติมข้อมูล	1	2
3.2 การแสดงเหตุ		1
3.3 การแสดงลำดับเวลา		3
รวม (ครั้ง)	1	6
มีอัตราการเพิ่มขึ้น 500%		

ตารางที่ 5 (ต่อ)

การเชื่อมโยงความ	ก่อนเรียน	หลังเรียน
4. การซ้ำ		
4.1 การซ้ำคำหรือวลีทุกส่วน	5	12
4.2 การซ้ำคำหรือวลีบางส่วน	1	
4.3 การซ้ำโครงสร้าง	1	5
4.4 การซ้ำความหมาย	4	3
รวม (ครั้ง)	11	20
มีอัตราการเพิ่มขึ้น 81.82%		
5. การเชื่อมโยงคำศัพท์		
5.1 การใช้คำพ้องความหมาย		1
5.2 การใช้คำตรงข้าม	1	1
5.3 การใช้คำเข้าชุดกัน	1	2
รวม (ครั้ง)	2	4
มีอัตราการเพิ่มขึ้น 100%		

ในการวิเคราะห์การเชื่อมโยงความต่อไปนี้
สัญลักษณ์ (Ø) หมายถึง การละที่เกิดจากอนุพากย์
ของภาษาไม่สมบูรณ์และสามารถอธิบายการละนั้น
ได้จากโครงสร้างภาษาที่ปรากฏในตอนต้น

การเขียนเรื่องเล่าในแบบทดสอบก่อนเรียน
และหลังเรียนพบการเชื่อมโยงความ 5 กลไก ได้แก่
การอ้างถึง การละ การเชื่อม การซ้ำ และการ
เชื่อมโยงคำศัพท์ ไม่พบกลไกการแทน โดยมี
ลักษณะการเขียนเชื่อมโยงความในเรื่องเล่า ดังนี้

3.1 จากแบบทดสอบก่อนเรียนพบการอ้าง
ถึงโดยใช้สรรพนามประเภทคำนามที่เป็นคำเรียก
ญาติคือ แม่ และ ลูก ซึ่งเป็นคำพื้นฐานที่เด็กเขียน
ได้คล่องแคล่วที่สุด อย่างไรก็ตาม การใช้คำสรรพ
นามในเรื่องเล่าก่อนเรียนมีลักษณะเป็นการใช้คำที่
ไม่คงที่คือ ตัวละครเด็กชาย แทนด้วยสรรพนาม
“เด็ก ลูก และลูกของคน” และปรากฏการอ้างถึง
โดยใช้คำนามที่ใช้เป็นสรรพนามชนิดเดียว

เหมือนเดิมในแบบทดสอบหลังเรียนแต่มีปริมาณ
มากขึ้นเนื่องจากเรื่องเล่ามีตัวละครนอกเหนือจาก
ในภาพเพิ่มเข้ามา โดยพบการใช้คำนามที่เป็นคำ
เรียกญาติและการใช้ชื่อเฉพาะบุคคล

3.2 พบการละหน่วยนาม คือ “แม่ไปรถ
เจอหมา (Øแม่) ได้ซื้ออาหารมาให้ลูกหมากับ
อาหารลูก” ลักษณะการเขียนเชื่อมโยงความที่พบ
เพิ่มเติมในแบบทดสอบหลังเรียนคือการละอนุพากย์
หรือประโยค คือ “ตาขับรถไปทีนาแล้ว (-ใช้) ไม่ตก
ปลา (Øตาตกปลา) ได้ตัวใหญ่มาก ๆ” สะท้อน
ความสามารถในการแทนรูปด้วยการไม่ปรากฏได้
และไม่เขียนข้อความยึดเยื้อหรืออธิบายที่ละขั้นตอน
หรือเขียนเป็นอนุพากย์เรียงต่อกัน

3.3 การเชื่อมโยงความที่การเขียนเรื่องเล่า
ในแบบทดสอบก่อนเรียนมีลักษณะการเขียนโดย
การลำดับความแบบเป็นตอน ๆ ขาดการเชื่อมโยง
เหตุการณ์ที่เหมาะสมคือการเขียนประโยคไว้

คำเชื่อมเช่น “แม่ให้ (Øอาหาร) หมาไปหมากิน (Øอาหาร) ของลูกคนไป” ประโยคดังกล่าวขาดคำเชื่อมแสดงความขัดแย้ง ขณะที่แบบทดสอบหลังเรียนพบการเชื่อม 3 แบบคือ การเชื่อมแบบคล้อยตามเพื่อเพิ่มเติมข้อมูล คือ “ตาจะไปในาน้องแล้วจะไปกับยายก็ไปกับยายน้องของแม่” เป็นการเพิ่มเติมข้อมูลว่า ยายก็ไปด้วย การเชื่อมแบบแสดงเหตุผล คือ “เปลี่ยนเสื้อผ้าสีแดงเพราะจะไปซื้อของ” เหตุคือจะไปซื้อของ ส่วนผลคือเปลี่ยนเสื้อผ้าสีแดง และการเชื่อมแบบแสดงลำดับเวลาเช่น “ตาขับรถไปที่นาแล้ว (-ใช้) ไม้ตากปลา” บอกลำดับการกระทำก่อนหลังได้ กล่าวได้ว่าเด็กสามารถใช้คำเชื่อมเพื่อเชื่อมโยงเหตุการณ์ได้เหมาะสมและมีปริมาณเพิ่มขึ้นด้วย

3.4 การซ้ำเพื่อเน้นย้ำ เหตุการณ์ ตัวละคร และการกระทำโดยใช้คำว่า “เด็ก แม่ หมา อาหาร ไป” ซึ่งการเขียนเรื่องเล่าก่อนเรียนพบการใช้คำว่า “ไป” จำนวนมากทั้งรูปแบบการซ้ำทั้งคำ เช่น “เด็กไปหาแม่จะดูหมาแม่มาหาเด็กแม่ไปรถเจอหมา...แม่ไปบ้าน” เป็นการเน้นย้ำการเคลื่อนที่การเคลื่อนไหวของตัวละคร พบการซ้ำโครงสร้างโดยใช้คำว่า “ไป” ประกอบหลังคำนาม คือ “แม่ให้หมาไป-หมากินลูกของคนไป” พบการซ้ำความหมาย เช่น “เด็กไปหาแม่-แม่มาหาเด็ก” ขณะที่แบบทดสอบหลังเรียนพบการซ้ำทั้งคำในคำที่กล่าวถึงตัวละครหลักมากที่สุดคือ “ตา” และปรากฏลักษณะการเขียนซ้ำเพื่อเน้นย้ำหรือแสดงความชื่นชมคือ “wowwow ดีมาก ๆ ได้ 15 ตัว น้อง (-บอก) ตา (-ทำ) ได้ดีมาก ๆ” แต่ยังคงมีความสับสนในเรื่องการเรียบเรียงคำเพื่อสื่อความหมายเช่น “ตาจะไปในา (-กับ) น้อง – แล้วจะไปกับตา - ยายก็ไป (Øนา)” สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาในการจัดระบบความคิดของเด็กอย่างชัดเจน

3.5 ในแบบทดสอบก่อนเรียนพบการเชื่อมโยงคำศัพท์โดยใช้คำตรงข้ามคือ “ไปหา - มาหา” และคำเข้าชุดกันคือ “ลูกคน - เด็ก” ขณะที่แบบทดสอบหลังเรียนพบการใช้คำพ้องความหมายคือ “มาพาไป-ไปพา” การใช้คำตรงข้ามคือ “ไป - มา” และการใช้คำเข้าชุดกันคือ “ไทย - อังกฤษ” “ปลา - ตัว” สะท้อนให้เห็นว่าเด็กสามารถใช้คำศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันระหว่างประโยคหรือข้อความที่นำมาก่อนได้มากขึ้น

จากการพิจารณาแบบทดสอบก่อนเรียนและแบบทดสอบหลังเรียน พบอัตราการเพิ่มขึ้นของกลไกการเชื่อมโยงความจากแบบทดสอบก่อนเรียนในทุกด้าน โดยมีอัตราการเพิ่มขึ้นมากที่สุดในกลไกการเชื่อมทั้งด้านปริมาณและประเภทของคำเชื่อม รองลงมาเป็นการใช้กลไกการอ้างถึงประเภทนามที่ใช้เป็นสรรพนามคือใช้คำเรียกญาติและการใช้ชื่อเฉพาะมีลักษณะเป็นการใช้คำพื้นฐานที่คุ้นเคย นอกจากนี้การที่เด็กเขียนเรื่องเล่าทั้งก่อนและหลังเรียน โดยไม่ใช้กลไกการเชื่อมโยงความประเภทการอ้างถึงที่เป็นบุรุษสรรพนามสะท้อนให้เห็นว่าการแทนรูปภาพด้วยคำนามเมื่อต้องการกล่าวถึงคนหรือตัวละครไว้ทั้งหมดอาจทำให้เด็กถ่ายทอดเรื่องเล่าออกมาได้ง่ายกว่าการเขียนแบบอ้างถึงโดยใช้บุรุษสรรพนาม

4. การจัดระเบียบความคิด ในการเขียนเรื่องเล่าจากภาพเป็นการสื่อสารความคิดตามจินตนาการออกมาเป็นข้อความผ่านการเขียน ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์การจัดระเบียบความคิด ตามแนวคิดของ ช่างขวัญยืน (อ้างถึงในไทยอุบุญ, 2556) พบผลการจัดระเบียบความคิดดังนี้

แบบทดสอบก่อนเรียนมีการลำดับเรื่องราวตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนหลังโดยมีการกล่าวถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนหน้าแล้วจึงดำเนินเรื่องมาสู่เหตุการณ์ที่ปรากฏในภาพ จากนั้นเรื่องเล่าก็ดำเนินต่อไปจนจบด้วยการกลับบ้าน มีการลำดับเรื่องราวด้วยการอธิบายเหตุการณ์ของตัวละครทีละคนคือ “เด็กไปหาแม่...แม่มาหาเด็ก” เนื่องจากไม่สามารถเชื่อมโยงเหตุการณ์หรือใช้คำเพื่อบอกเล่าการมาพบกันของตัวละครได้

แบบทดสอบหลังเรียนมีลักษณะการจัดระเบียบความคิดตามการจัดลำดับสถานที่โดยเล่าเรื่องจากนาเป็นสถานที่แรกซึ่งตามชนบท นาจะมีแหล่งน้ำที่สามารถตกปลาได้และสอดคล้องกับภาพแล้ว ดำเนินเรื่องด้วยการเดินทางไปสถานที่ต่าง ๆ ทั้งประเทศอังกฤษ และบ้านใหม่ที่ประเทศไทย ซึ่งมีข้อความบางส่วนที่ขาดความสมเหตุสมผลคือ “แม่ของน้องมาพาเปลี่ยนเสื้อผ้าสีแดงเพราะจะไปซื้อของ” ซึ่งอาจเป็นผลมาจากการที่เด็กยังขาดประสบการณ์และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโลก นอกจากนี้ยังมีลักษณะเป็นการเขียนเรื่องเล่าที่ไม่ต่อเนื่อง ไม่สามารถถ่ายทอดความคิดผ่านการเขียนได้อย่างเป็นระบบคือ “ตอนเวลา 14:00 น. ไปประเทศไทยนอนเล่นต่ายมาบ้านใหม่” เรียบเรียงใหม่ได้ว่า “ตอนเวลา 14:00 น. (ทุกคน) ไปที่ประเทศไทย (แล้ว) ต่ายก็มานอนเล่นที่บ้านใหม่” หรือ เกิดความซ้ำซ้อนในเรื่องเล่าคือ “ตาจะไปนาน้องแล้ว จะไปกับตา ยายก็ไปกับต่ายน้องของแม่” การเรียบเรียงความคิดดังกล่าวเป็นลักษณะสำคัญอย่างหนึ่งที่บ่งบอกความบกพร่องทางการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดลำดับเรื่องราวหรือการเรียบเรียงความคิด สอดคล้องกับพฤติกรรมกรรมการอ่านของอาสาสมัครโดยมีความสับสนในการประสมเสียง

ตัวอักษรคำทำให้เด็กอ่านออกเสียงคำผิด หรือสลับเสียงพยัญชนะในคำเป็นต้น

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยพบว่าชุดภาพของ Nanci Bell ช่วยให้เด็กสามารถผลิตเรื่องเล่าและสื่อสารความคิดผ่านการเขียนได้มากขึ้นเมื่อผ่านการฝึกเรียบเรียงความคิดด้วยวิธีการการเขียนเรื่องเล่าเป็นระยะเวลา 4 สัปดาห์แล้วพบว่า อาสาสมัครสามารถพิจารณาองค์ประกอบภาพทั้งการคิดโดยภาพรวมและพิจารณาองค์ประกอบในภาพอื่น ๆ อย่างถี่ถ้วนมากขึ้น จึงช่วยให้เด็กผลิตเรื่องเล่าและระบุรายละเอียดของเรื่องราวได้มากขึ้น สามารถบรรยายกิริยาอาการ ของตัวละครรวมถึงการสร้างจินตนาการเพิ่มเติมนอกเหนือจากเหตุการณ์ตามภาพจึงส่งผลให้มีปริมาณการเขียนคำและประโยคเพิ่มมากขึ้น รวมถึงปรากฏชนิดของคำที่หลากหลายอย่างไรก็ตาม เมื่อเด็กเขียนเรื่องเล่าได้เพิ่มมากขึ้นก็ยิ่งช่วยให้พบข้อผิดพลาดและปัญหาในการใช้ภาษาและการคิดของเด็กเพิ่มเติมด้วยโดยเฉพาะความสมบูรณ์ของประโยคและการลำดับเรื่องเล่า

การเขียนเรื่องเล่าในแบบทดสอบหลังเรียนมีปริมาณของคำมากขึ้นและสร้างประโยคได้มากขึ้นเมื่อเปรียบเทียบผลต่างของปริมาณในการเขียนคำจากแบบทดสอบก่อนเรียนกับแบบทดสอบหลังเรียนพบว่าปริมาณในการเขียนคำทั้งหมดและการเขียนคำที่ไม่ซ้ำกันของเด็กมีอัตราการเพิ่มขึ้นจากแบบทดสอบก่อนเรียน แม้ว่าเด็กจะมีอัตราการเพิ่มขึ้นแต่ผลดังกล่าวสามารถคาดเดาได้ว่าเด็กอาจมีพัฒนาการที่ดีขึ้นจากการตั้งคำศัพท์จากคลังศัพท์ในสมองออกมาใช้ในการสื่อสารได้มากขึ้นโดยการถ่ายทอดความคิดผ่านการเขียน สามารถสื่อสารออกมาให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องเล่าได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้เมื่อเปรียบเทียบความเร็วในการเขียนระหว่างแบบทดสอบก่อนเรียนกับหลังเรียนพบว่าความเร็วในการเขียนลดลงเป็นผลมาจากการใช้เวลาในการพิจารณาภาพและเรียบเรียงความคิดก่อนลงมือเขียน สำหรับพัฒนาการในด้านการเขียนชนิดของคำในการเขียนหลังเรียนพบว่ามีการใช้คำในหมวดคำเรียก-ร้องเพิ่มเข้ามาเพื่อสื่ออารมณ์ความรู้สึกของตัวละคร นอกจากนี้ยังมีอัตราการเพิ่มขึ้นของการใช้คำทุกหมวดเพิ่มขึ้น

ปัญหาในการเรียบเรียงคำในประโยคที่พบโดยมากคือ การเขียนตกหล่นในระดับคำและการลำดับคำในประโยคผิดซึ่งเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการเรียบเรียงความคิดของเด็กอันเนื่องมาจากการคิดกับการเขียนที่ไม่สัมพันธ์กัน โดยระบบการทำงานของความคิดจะดำเนินไปได้เร็วกว่าการเขียนจึงส่งผลให้มือเขียนได้ไม่ทันความคิดและทำให้เขียนตกหล่น อีกทั้งการด้อยความสามารถในการเขียนสะกดคำทำให้ความคิดบางตอนต้องหยุดชะงักและอาจทำให้อารมณ์ความขัดข้องต่อเนื่องซึ่งเป็นลักษณะการขาดความลื่นไหลในการคิดและการเขียน

การคิดและการเขียนจึงมีความสัมพันธ์กัน โดยเห็นได้จากปัญหาในการเรียบเรียงคำในประโยคโดยพบทั้งในระยะก่อนเรียนและหลังเรียนได้แก่ปัญหาการลำดับคำในประโยค การเขียนคำตกหล่น และการเขียนวลีซ้ำซ้อน ทั้งนี้ปัญหาดังกล่าวเกิดจากเด็กมีปัญหาในการอ่านและการเขียนสะกดคำมากจึงส่งผลให้ทักษะการคิดด้อยความสามารถลงไปด้วย การทำงานของความคิดและการถ่ายทอดความคิดด้วยการเขียนไม่ประสานกันจึงทำให้กระบวนการถ่ายทอดความคิดไม่ลื่นไหล เมื่อเกิดปัญหาในการเขียนบ่อยครั้งจึงทำให้การเรียบเรียงความคิดไม่เป็นระบบและเกิดข้อผิดพลาดใน

การเขียนดังที่กล่าวไว้ข้างต้นทำให้ผู้อ่านเกิดความสับสน ไม่สามารถเขียนหรือถ่ายทอดเรื่องราวที่ต้องการสื่อสารได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์

อย่างไรก็ตาม อาสาสมัครสามารถเขียนเรื่องเล่าในแบบทดสอบหลังเรียนได้ดีขึ้นโดยพบว่าเด็กสามารถเรียบเรียงคำให้เป็นประโยคได้มากขึ้น พบประเภทของประโยคกริยาเดียวทั้งแบบซับซ้อนและไม่ซับซ้อน ประโยคหลายกริยา และประโยคความรวมแบบมีคำเชื่อม สะท้อนให้เห็นว่าหลังจากการฝึกเรียบเรียงความคิดทำให้เด็กสามารถสร้างประโยคที่มีความซับซ้อนมากขึ้นได้ ทั้งการเชื่อมโยงเหตุการณ์ที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันโดยใช้คำเชื่อมและสามารถขยายความให้สอดคล้องต่อเนื่องโดยใช้อนุประโยคในการเสริมความให้ชัดเจน

การเขียนโดยใช้กลไกการเชื่อมโยงความเพิ่มขึ้นจากแบบทดสอบก่อนเรียน สามารถลำดับอัตราการเพิ่มขึ้นจากมากไปน้อยคือ การเชื่อม การอ้างถึง การเชื่อมโยงคำศัพท์ การซ้ำ และการละสะท้อนให้เห็นความสามารถในการใช้ภาษาของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ในการจัดระบบความคิดเพื่อเชื่อมโยงความได้ดีขึ้นโดยเฉพาะการเชื่อม และมีลักษณะเด่นในการอ้างถึงโดยใช้คำนามมากกว่าการใช้คำบุรุษสรรพนาม

ในการจัดระเบียบความคิดของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ พบว่าการเขียนเรื่องเล่าก่อนเรียนมีการจัดระเบียบความคิดด้วยการจัดลำดับเรื่องราวโดยพยายามอธิบายการกระทำของตัวละครทีละตัวทีละเหตุการณ์ ขณะที่การเขียนหลังเรียนมีการจัดระเบียบความคิดด้วยการจัดลำดับสถานที่แต่ยังขาดความสมเหตุสมผล มีการลำดับเหตุการณ์ที่คลุมเครือซ้ำซ้อนและขาดเอกภาพเนื่องจากเด็กมีข้อมูลที่ต้องการถ่ายทอดมากขึ้นแต่

ยังต้องความสามารถในการจัดระเบียบความคิดให้เป็นระบบและการทำงานที่ไม่ประสานกันระหว่างการคิดกับการเขียนจึงสะท้อนให้เห็นถึงการกระจายของการคิดและไม่สามารถเขียนหรือถ่ายทอดเรื่องราวที่ต้องการสื่อสารได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ รวมถึงการเขียนสะกดคำไม่คล่องจึงทำให้เป็นอุปสรรคทั้งในการคิดและการเขียน ขั้นตอนการถ่ายทอดความคิดด้วยการเขียนจึงยังเป็นเรื่องยากสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ซึ่งส่งผลให้เกิดข้อผิดพลาดทางการเขียนโดยการศึกษาวิจัยนี้พบปัญหาด้านการใช้คำให้เหมาะสมกับการเล่าเรื่อง การลำดับคำในประโยคผิด เขียนคำตกหล่น ประโยคขาดความสมบูรณ์ รวมทั้งยังขาดความสามารถในการเรียบเรียงประโยคให้เป็นข้อความที่ผู้อ่านเข้าใจง่ายหรือปราศจากข้อคำถาม จึงกล่าวได้ว่าเด็กที่มีพัฒนาการทางภาษาบกพร่องจะต้องความสามารถในการคิดด้วย

ผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการฝึกการเขียนเรียบเรียงความคิดเป็นเวลา 4 สัปดาห์ยังไม่เพียงพอที่จะช่วยให้เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้มีพัฒนาการในการใช้ภาษาเพื่อถ่ายทอดความคิดผ่านการเขียนได้ดี ทั้งนี้ผลของการศึกษานี้เป็นเพียงลักษณะโดยทั่วไปที่อาจเกิดขึ้นกับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้คนอื่น ๆ หรืออาจไม่เกิดขึ้นก็ได้เนื่องจากเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้แต่ละคนมีระดับความรุนแรงของอาการแตกต่างกันและบางคนอาจมีภาวะความผิดปกติอื่นร่วมด้วย ดังนั้นการพิจารณาปัญหาของเด็กรวมถึงการหาแนวทางพัฒนาความสามารถทางภาษาของเด็กให้ดีขึ้นจึงจำเป็นต้องพิจารณาเป็นรายบุคคล แต่

จากผลการศึกษาวิจัยนี้อาจกล่าวได้ว่าการใช้ชุดภาพวาดและแนวคิดการเรียบเรียงความคิดของ Nanci Bell อาจเป็นอีกวิธีการหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาการคิดและการใช้ภาษาของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ให้ดีขึ้นได้และอาจช่วยให้ครูหรือผู้ปกครองรับรู้ปัญหาทางภาษาในด้านต่าง ๆ ของเด็กที่ควรได้รับการแก้ไขด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำเครื่องมือ แนวทางการสอนการเรียบเรียงความคิดและผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรประยุกต์แนวทางการสอนและการใช้เครื่องมือให้เหมาะสมกับผู้เรียนเป็นรายบุคคล เพื่อแก้ไขปัญหาทางภาษาของเด็กได้ถูกต้อง รวมถึงการบันทึกวิธีการสอนและพฤติกรรมทางภาษาที่มีผลต่อวิธีการต่าง ๆ อย่างละเอียดทุกกระยะ

1.2 สามารถนำเครื่องมือและแนวทางการสอนการเรียบเรียงความคิดไปประยุกต์ใช้ในการสอนนักเรียนปกติที่กำลังฝึกการเรียบเรียงความคิดเพื่อให้ถ่ายทอดสารผ่านการพูดและการเขียนได้

1.3 ควรนำผลจากการศึกษาวิจัยไปเป็นข้อมูลสำหรับพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อใช้เป็นเครื่องมือช่วยการเรียนรู้ของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนและเด็กที่มีปัญหาด้านการเรียนรู้ภาษาไทยต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

ควรวิจัยความซับซ้อนของการเรียบเรียงประโยคในเรื่องเล่าเพื่อสะท้อนพัฒนาการด้านการเขียนที่เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

References

- Chanawangsa, W. (1986). *Cohesion in Thai*. [Unpublished doctoral dissertation]. Georgetown University.
- Halliday, M., & Hasan, R. (1976). *Cohesion in English*. Longman.
- Kaewkangwan, S. (2560). *Psychology of children with special characteristics* (5th ed.). Moh-Chao-Ban Publishing House.
- Lindamood, P., Bell, N., & Lindamood, P. (n.d.). *The roles of concept imagery, phoneme awareness, and symbol imagery in cognitive modifiability*. <http://www.umanitoba.ca/unevoc/conference/papers/lindamood.pdf>.
- Paivio, A. (1986). *Mental representations: A dual coding approach*. Oxford University Press.
- Phantumetha, N. (2558). *Thai grammar* (7th ed.). Faculty of Arts, Chulalongkorn University.
- Potibal, P., Sengnetr, R., & Boonprasert, O. (2559). The study of non-word reading among primary school students in four regions of Thailand. *Humanities Journal*, 23(1), 103 – 121.
- Reed, V. A. (2012). *An introduction to children with language disorder* (4th ed.). Allyn & Bacon.
- Thai-aubun, D. (2556). *Thai writing skills* (8th ed.). Chulalongkorn University Press.

การจัดกิจกรรมโดยใช้แนวความคิดการรับรู้ความสามารถของตนเองเพื่อเสริมสร้างความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

ปภาพัศร์ วงษ์ประคอง

หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบเพื่อพัฒนาสังคม ภาควิชาอาชีวศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
กรุงเทพมหานคร 10900

ปิยะพงษ์ ไสยโสภณ

สาขาวิชาการศึกษานอกระบบเพื่อพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช จังหวัดนนทบุรี 11120

จุฬารัตน์ วัฒนะ

สาขาวิชาการศึกษานอกระบบเพื่อพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพมหานคร 10900

ติดต่อผู้เขียนบทความที่ ปภาพัศร์ วงษ์ประคอง คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 50 ถนนงามวงศ์วาน เขตจตุจักร
กรุงเทพมหานคร 10900

E-mail: Paphapat30966@gmail.com

วันที่รับบทความ: 28 กุมภาพันธ์ 2562 วันที่แก้ไขบทความ: 24 มีนาคม 2563 วันที่ตอบรับบทความ: 31 มกราคม 2564

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ เพื่อสร้างและประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของครูวิทยาลัยอาชีวศึกษาศรีราชา จังหวัดชลบุรี **วิธีการวิจัย** เป็นการทดลองแบบ One Group Pretest-Posttest Design จากกลุ่มประชากรทั้งหมดคือครูวิทยาลัยอาชีวศึกษาศรีราชา จังหวัดชลบุรี ที่สมัครใจเข้าร่วมการวิจัยครั้งนี้จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แบบวัดความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง แบบวัดความพึงพอใจของกิจกรรมการเรียนรู้ และแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง **ผลการวิจัย** กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวความคิดการรับรู้ความสามารถของตนเอง ประกอบด้วย 8 กิจกรรม คือ เปิดโลกการเรียนรู้ มองตนเองอย่างไร ก้าวสู่การเรียนรู้ สร้างเป้าหมาย รักเรียนรู้ คิดสร้างสรรค์ พลังบวก และพลังการเรียนรู้ ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองภายหลังการอบรม ($\mu=4.52$) ($\sigma=0.253$) สูงกว่าก่อนอบรม ($\mu=3.57$) ($\sigma=0.309$) และความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรมอยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด ($\mu=4.70$) ($\sigma=0.466$) **สรุป** การจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง และผู้เข้ารับการอบรมทุกคนมีการเปลี่ยนแปลงความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของทุกองค์ประกอบย่อยทั้ง 8 องค์ประกอบ

คำสำคัญ: กิจกรรมการเรียนรู้ การรับรู้ความสามารถของตนเอง ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

Learning Activity Based on Self-Efficacy Concept to Enhance Self-Directed Learning Readiness

Paphapat Vongprakong

Non-Formal Education for Social Development, Department of Vocational Education, Faculty of Education, Kasetsart University,
Bangkok 10900

Piyapong Saisophon

Non-Formal Education for Social Development, Faculty of Education, Sukothaithammathirath University, Nonthaburi 11120

Jularat Wattana

Non-Formal Education for Social Development, Faculty of Education, Kasetsart University, Bangkok 10900

Correspondence concerning this article should be addressed to **Paphapat Vongprakong**, Faculty of Education,
Kasetsart University, 50 Ngamwongwan Road., Chatuchak, Bangkok 10900

E-mail: Paphapat30966@gmail.com

Received date: February 28, 2019 Revised date: March 24, 2020 Accepted date: January 31, 2021

ABSTRACT

PURPOSES: To develop and to evaluate the results of the use of the learning activity to enhance self-directed learning readiness of teachers at Sriracha Vocational College, Chon Buri province. **METHODS:** One group pretest-posttest experimental design was employed in this research. The group comprised 30 teachers at Sriracha Vocational College, Chon Buri province who voluntarily participated in this study. The instruments used for collecting data were a measurement test of self-directed learning readiness scale (SDLRS) and a satisfaction questionnaire survey form. **RESULTS:** Learning activity on self-efficacy concept for enhancing self-directed learning readiness of teachers was developed through integration among self-efficacy concept and self-directed learning readiness which consisted of 8 activities i.e. opening the world of learning, looking yourself, steps for learning, goal setting, loving to learn, creative thinking, positive power, and empowerment of learning. The result of the use of the developed learning activity after training level in terms of self-directed learning readiness (SDLR) was higher ($\mu=4.52$) ($\sigma=0.253$) than the pre training ($\mu=3.57$) ($\sigma=0.309$). In addition, the teachers were satisfied with the learning activity based on self-efficacy concept at the excellent level ($\mu=4.70$) ($\sigma=0.466$) **CONCLUSION:** The developed learning activity could enhance self-directed learning readiness of teachers in all eight aspects.

Keywords: Learning activity, self-efficacy, self-directed learning readiness

บทนำ

การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 (พ.ศ. 2552-2561) กระทรวงศึกษาธิการได้มุ่งเน้น การปฏิรูประบบการศึกษาและการเรียนรู้ที่เอื้อโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตและมีคุณภาพ (Department of Non-formal Education, 2549) ซึ่งการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นแนวทางการเรียนรู้หนึ่งที่สำคัญอย่างยิ่งกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติปีพ.ศ. 2560-2579 ในการพัฒนา ศักยภาพ และขีดความสามารถของคนไทยทุกช่วงวัยให้เต็มตาม ศักยภาพ สามารถแสวงหาความรู้และเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยการขับเคลื่อนภายใต้วิสัยทัศน์คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 และเป็นไปตามยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนา ศักยภาพคนทุกช่วงวัยและสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ตามเป้าหมายที่ 7 ครู อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนาสมรรถนะตามมาตรฐาน ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงในกระบวนการศึกษา ครูย่อมต้องปรับปรุงตนเองทั้งในด้านความรู้และความสามารถที่จะเรียนรู้ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง คุณลักษณะพิเศษดังกล่าวคือ ความสามารถที่จะเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (Self directed learning) ซึ่งบุคคลเห็นวาทนเอง มีเจตคติ มีความรู้ความสามารถที่จะเรียนรู้โดยมิต้องให้ผู้อื่นกำหนดหรือสั่งการ พร้อมทั้งจะเรียนรู้และมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ตั้งแต่กำหนดวัตถุประสงค์ เนื้อหา วิธีการเรียนรู้และการประเมินการเรียนรู้ ทั้งที่อาจด้วยความช่วยเหลือจากผู้อื่นหรือไม่ก็ตาม Photisuvan (2541) แสดงให้เห็นว่าครูควรที่จะเพิ่มพูนความรู้ให้ตนเองมากกว่า

ที่จะรอการไปอบรมตามที่หน่วยงานกำหนด อาจจะทำให้ความรู้ไม่เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงในสถานการณ์ปัจจุบัน ทั้งนี้การเป็นผู้ใฝ่รู้ใฝ่เรียนแสวงหาความรู้จะทำให้เกิดความพร้อมที่จะเฝ้าหาความรู้ให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงขององค์ความรู้ตามเนื้อหาวิชาที่สอน ซึ่งจะเป็นคุณสมบัติที่จะติดตัวครูเพราะจะทำให้ครูเป็นผู้ใฝ่เรียนรู้ได้ตลอดชีวิตและเป็นแนวคิดของการเรียนรู้อย่างหนึ่งที่สนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต (life-long learning) ซึ่งการเรียนรู้ในยุคใหม่ ครูต้องมีศักยภาพสามารถรับผิดชอบ จูงใจตนเอง และต้องแสวงหาวิธีการที่เหมาะสมกับตนเองเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จ ครูจึงจำเป็นอย่างมากที่ต้องสามารถเป็นผู้เรียนที่นำตนเองในการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ทันสมัย ทันโลก วิทยาการ และเพียรพยายามในการพัฒนาขีดความสามารถของตนเองอยู่เสมอ ซึ่งในการปฏิรูปการเรียนรู้ตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ให้ความสำคัญแก่ครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ดังปรากฏใน มาตรา 52 ถึงมาตรา 57 ของพระราชบัญญัติที่ได้กำหนดให้มีการปฏิรูปครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาทั้งระบบ และเน้นยุทธศาสตร์การพัฒนาครูอย่างต่อเนื่องในฐานะที่เป็นกลไกสำคัญในการยกระดับมาตรฐานและคุณภาพการศึกษา เป็นผู้ถ่ายทอดกระบวนการเรียนรู้จิตสำนึกและค่านิยมที่ดีให้กับผู้เรียนซึ่งจะเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญต่อการพัฒนาประเทศในอนาคต (Ministry of Education, 2545) และสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาครูโดยครู ซึ่งครูควรเริ่มดำเนินการพัฒนาตนเองได้แก่ การส่งเสริมและสร้างพฤติกรรมการใฝ่รู้ใฝ่เรียนให้เกิดกับตนเองอย่างต่อเนื่อง (National Institute for Development of Teachers,

Faculty Staff and Educational Personnel, 2550)

การพัฒนาครูให้เกิดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองจึงน่าจะตอบสนองความต้องการและเป็นยุทธศาสตร์ที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาครูเพื่อการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งการเสริมสร้างการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของครูจึงเป็นวิธีหนึ่งในการพัฒนาให้ครูสามารถนำตนเองได้ในการเรียนรู้ เกิดแรงจูงใจ มีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ซึ่งเป็นไปตามแนวความคิดของ Guglielmino (1977) กล่าวว่า ลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของผู้เรียนขึ้นอยู่กับลักษณะที่เป็นบุคลิกลักษณะของผู้เรียนที่ประกอบด้วย เจตคติ ค่านิยม และความสามารถของผู้เรียนในการรับผิดชอบและควบคุมการจัดการตนเอง โดยที่การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นบุคลิกลักษณะที่ซับซ้อนที่แต่ละคนมีไม่เท่ากัน ซึ่งคุณลักษณะของความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองนั้น ผู้ที่มีความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองจะต้องสามารถวินิจฉัยความต้องการในการเรียนรู้ของตนเองได้ มีการกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับความต้องการของตนเองและมีความสามารถในการกำหนดกลยุทธ์ในการเรียนรู้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้

นอกจากนี้ ควรมีการพัฒนาครูให้มีการรับรู้ความสามารถของตนเองซึ่งเป็นการสนับสนุนให้ครูได้รับรู้ความสามารถทางการเรียนรู้ของตนเอง ซึ่งเป็นแนวทางที่มีประโยชน์ในการวินิจฉัยการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง สำหรับการรับรู้ความสามารถนับว่าเป็นกระบวนการจูงใจที่สำคัญประการหนึ่งที่จะเชื่อมโยงความรู้และทักษะในการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้ที่มีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองสามารถที่จะพึ่งพาตนเองได้ สามารถที่จะกำหนดและยอมรับในพฤติกรรมใด

ที่ตนปฏิบัติ รู้ทั้งจุดเด่นและจุดด้อยของตนเองและประเมินความสามารถของตนเองได้ตามความเป็นจริง (Chuanlee, 2542) และตามที่ Bandura (1986) ให้ความหมายของการรับรู้ความสามารถของตนเองว่าเป็นความเชื่อของบุคคลที่รับรู้ว่าคุณมีความสามารถที่จะจัดระบบและกระทำให้บรรลุผลตามที่กำหนดได้ ซึ่งบุคคลที่มีความรู้สึกว่าตนมีความสามารถที่จะกระทำสิ่งที่ท้าทายได้ บุคคลนั้นมีแนวโน้มที่จะสนใจในกิจกรรมนั้น ๆ มากกว่าบุคคลที่เห็นว่าตนไม่มีความสามารถที่จะปฏิบัติในเรื่องนั้น

สำหรับวิทยาลัยอาชีวศึกษาศรีราชา จังหวัดชลบุรี เป็นสถาบันอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาสังกัดกองการศึกษาเทศบาลศรีราชา ขึ้นตรงกับกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย และเป็นสถาบันที่เปิดสอนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) 4 สาขาวิชา ได้แก่ สาขางานการขาย สาขางานการบัญชี สาขางานคอมพิวเตอร์ธุรกิจและสาขางานการโรงแรมและการท่องเที่ยว โดยวัตถุประสงค์ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาศรีราชา คือการจัดการศึกษาเพื่อมุ่งให้ผู้สำเร็จการศึกษาสามารถออกไปประกอบอาชีพได้ ทั้งในภาครัฐและเอกชน มีความเชื่อมั่นตนเองในวิชาชีพ และสามารถสร้างงานเพื่อประกอบอาชีพอิสระได้ ซึ่งจากการสำรวจข้อมูลจากการทำแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของครูวิทยาลัยอาชีวศึกษาศรีราชา จำนวน 30 คน พบว่าร้อยละ 80 ต้องการพัฒนาตนเองให้เป็นครูที่มีความรู้ความสามารถมีศักยภาพในการสอน ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเทศบาลศรีราชาสามปี (พ.ศ.2556-2559) ยุทธศาสตร์ที่ 3 ด้านการพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน

จากที่กล่าวมาแล้วถึงความสำคัญในการเสริมสร้างความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของครูอาชีวศึกษา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวความคิดการรับรู้ความสามารถของตนเองของ Bandura (1986) โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของครูอาชีวศึกษาโดยใช้แหล่งการเรียนรู้ความสามารถของตนเอง 4 แหล่ง ได้แก่ ความสำเร็จจากการกระทำด้วยตนเอง การเห็นประสบการณ์ผู้อื่น การชักจูงด้วยคำพูด และการกระตุ้นให้เกิดการตื่นตัวทางอารมณ์ ดังนั้นผู้วิจัยมีความคาดหวังว่าเมื่อครูวิทยาลัยอาชีวศึกษาศรีราชา จังหวัดชลบุรี ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวความคิดการรับรู้ความสามารถของตนเองแล้วสามารถที่จะหาแนวทางในการพัฒนาความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองได้ อันจะส่งผลต่อประสิทธิภาพการเรียนการสอนของครูอาชีวศึกษา วิทยาลัยอาชีวศึกษาศรีราชา จังหวัดชลบุรี ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวความคิดการรับรู้ความสามารถของตนเองเพื่อเสริมสร้างความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของครูวิทยาลัยอาชีวศึกษาศรีราชา จังหวัดชลบุรี
2. เพื่อศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวความคิดการรับรู้ความสามารถของตนเองเพื่อเสริมสร้างความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของครูวิทยาลัยอาชีวศึกษาศรีราชา จังหวัดชลบุรี ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

นิยามศัพท์

1. กิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่มีการกำหนดแผนการสอน และการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้
2. การรับรู้ความสามารถของตนเอง หมายถึง การที่ครูวิทยาลัยอาชีวศึกษาศรีราชา มีความมั่นใจและเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองว่ามีความสามารถที่จะจัดการและกระทำพฤติกรรมบางอย่างให้มีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้
3. ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง หมายถึง ระดับการรับรู้เกี่ยวกับทัศนคติ ค่านิยม และความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ซึ่งมาจากแนวคิดของ Guglielmino (1977) มีองค์ประกอบ 8 ด้าน ได้แก่ 1) การเปิดโอกาสต่อการเรียนรู้ 2) การรับรู้ตนเองด้านการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ 3) ความคิดริเริ่มและการเรียนรู้ด้วยตนเอง 4) ความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง 5) ความรักในการเรียนรู้ 6) ความคิดสร้างสรรค์ 7) การมองอนาคตในแง่ดี และ 8) ความสามารถในการใช้ทักษะการศึกษาหาความรู้และทักษะแก้ปัญหา

กรอบแนวความคิดการวิจัย

ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยใช้แนวความคิดการรับรู้ความสามารถของตนเองของ Bandura (1986) ในการสร้างกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง โดยประกอบด้วย ตัวแปรจัดกระทำ และตัวแปรตามดังนี้

1. ตัวแปรจัดกระทำ คือ กิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้แนวความคิดการรับรู้ความสามารถของตนเองของ Bandura (1986) และความพร้อมในการ

เรียนรู้ด้วยการนำตนเองของ Guglielmino (1977) ประกอบด้วย 8 กิจกรรมคือ กิจกรรมที่ 1 เปิดโลกการเรียนรู้ กิจกรรมที่ 2 มองตนเองอย่างไร กิจกรรมที่ 3 ก้าวสู่การเรียนรู้ กิจกรรมที่ 4 สร้างเป้าหมาย กิจกรรมที่ 5 รักเรียนรู้ กิจกรรมที่ 6 คิดสร้างสรรค์ กิจกรรมที่ 7 พลังบวก และกิจกรรมที่ 8 พลังการเรียนรู้

2. ตัวแปรตาม คือ ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองตามแนวความคิดของ Guglielmino (1977) ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ ดังนี้

2.1) การเปิดโอกาสต่อการเรียนรู้ (openness to learning opportunities) หมายถึง การรับรู้ของตนเองว่ามีความพร้อมในการสนใจต่อการเรียนรู้ ต้องการเรียนรู้ให้มากขึ้นเพื่อจะได้เป็นคนที่มีคุณภาพ

2.2) มีอัตมโนทัศน์ในด้านของการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ (self concept as an effective learner) หมายถึง การรับรู้ของตนเองว่ามีความพร้อมและมั่นใจในการเรียนรู้ของตนเอง เชื่อว่าตนเองสามารถจัดเวลาเพื่อการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม

2.3) การมีความคิดริเริ่มและเรียนรู้ด้วยตนเอง (initiative and independence in learning) หมายถึง การรับรู้ของตนเองว่ามีความพร้อมในการกระตือรือร้นที่จะติดตามชักถามเพื่อให้ได้ความรู้ ชอบมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียน และเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองว่าจะทำงานนั้นได้

2.4) การมีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตน (informed acceptance of responsibility for one's own learning) หมายถึง การรับรู้ของตนเองว่ามีความพร้อมในการเต็มใจเรียนในสิ่งที่ตนเองสนใจถึงแม้จะยาก

2.5) รักการเรียนรู้ (love of learning) หมายถึง การรับรู้ของตนเองว่ามีความรักและสนใจค้นคว้าหาความรู้อยู่เสมอ

2.6) ความคิดสร้างสรรค์ (creativity) หมายถึง การรับรู้ของตนเองว่ามีความพร้อมที่จะเป็นผู้ที่ขบลองทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง สามารถคิดหาวิธีใหม่ ๆ และหลากหลายในการแก้ปัญหา

2.7) การมองอนาคตในแง่ดี (positive orientation of the future) หมายถึง การรับรู้ของตนเองว่ามีความพร้อมและเข้าใจตนเองว่าเป็นผู้ที่สามารถเรียนรู้ตลอดชีวิต

2.8) ความสามารถในการใช้ทักษะทางการศึกษาหาความรู้และทักษะการแก้ปัญหาในการเรียนรู้ (ability to use basic study skills and problem-solving skills) หมายถึง การรับรู้ของตนเองว่ามีความพร้อมที่จะเป็นผู้ที่มีความสามารถในการหาความรู้พื้นฐานที่เกี่ยวข้อง และมีทักษะการสังเกต การตั้งปัญหา การตั้งสมมติฐาน การเก็บรวบรวมข้อมูล และการสรุปผลข้อมูลมาใช้ในการค้นคว้าหาความรู้ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวความคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 สำรวจสภาพปัญหาและความต้องการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูวิทยาลัยอาชีวศึกษาเพื่อส่งเสริมความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง โดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ซึ่งเป็นการประเมินปัญหาและความต้องการของครูวิทยาลัยอาชีวศึกษา ทั้งนี้สามารถทำได้ข้อสรุปเพื่อนำไปสู่การกำหนดเนื้อหาและรายละเอียดของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาร่างกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นการนำผลการวิเคราะห์และการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 และแนวความคิดการรับรู้ความสามารถของตนเองมาพัฒนาร่างกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อใช้เป็นแนวทางเสริมสร้างความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของครูวิทยาลัยอาชีวศึกษาศรีราชา จังหวัดชลบุรี และตรวจสอบความสอดคล้องของร่างกิจกรรมด้วยแบบประเมินความสอดคล้องของร่างกิจกรรม ซึ่งนำมาวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ได้เท่ากับ 0.90

ขั้นตอนที่ 3 การดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง และการดำเนินการทดลองในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และทำการวัดความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ของครูวิทยาลัยอาชีวศึกษาศรีราชา จังหวัดชลบุรี ด้วยแบบวัดความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (SDLR) ซึ่งได้พัฒนาจากแบบวัดความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของ Saiyasophon (2550) โดยแปลมาจากแบบวัดความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของ Guglielmino (1977) และนำคะแนนมาเปรียบเทียบภายหลังเสร็จสิ้นกิจกรรม

ผลการวิจัย

ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวความคิดการรับรู้ความสามารถของตนเองเพื่อเสริมสร้างความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองได้ดำเนินการสังเคราะห์หลักการ แนวความคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแนวความคิดการรับรู้

ความสามารถของตนเอง แนวความคิดความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง การเรียนรู้ของผู้ใหญ่ และการเรียนรู้ที่เน้นประสบการณ์ โดยดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ยึดหลักแนวความคิดการเรียนรู้ความสามารถของตนเอง และแนวความคิดความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ประกอบด้วย สื่อการเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย ซึ่งใช้เวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3 วัน ดังนี้

1. กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ประกอบด้วย 8 กิจกรรมหลัก ได้แก่ กิจกรรมที่ 1 เปิดโลกการเรียนรู้ ใช้ระยะเวลา 1 ชั่วโมง 15 นาที กิจกรรมที่ 2 มองตนเองอย่างไร ใช้ระยะเวลา 1 ชั่วโมง 30 นาที กิจกรรมที่ 3 ก้าวสู่การเรียนรู้ ใช้ระยะเวลา 1 ชั่วโมง 30 นาที กิจกรรมที่ 4 สร้างเป้าหมาย ใช้ระยะเวลา 2 ชั่วโมง 45 นาที กิจกรรมที่ 5 รักเรียนรู้ ใช้ระยะเวลา 1 ชั่วโมง 15 นาที กิจกรรมที่ 6 คิดสร้างสรรค์ ใช้ระยะเวลา 2 ชั่วโมง 45 นาที กิจกรรมที่ 7 พลังบวก ใช้ระยะเวลา 2 ชั่วโมง 45 นาที และกิจกรรมที่ 8 พลังการเรียนรู้ ใช้ระยะเวลา 1 ชั่วโมง 30 นาที การจัดกิจกรรมในลักษณะนี้มีความเหมาะสมกับผู้เข้ารับการอบรม เนื่องจากการจัดกิจกรรมที่อยู่ในรูปแบบของกระบวนการมีส่วนร่วมโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ และมุ่งหวังให้ผู้เข้ารับการอบรมมีการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ระหว่างกัน ทำให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ภายหลังการเข้าร่วมกิจกรรม ครูวิทยาลัยอาชีวศึกษาศรีราชา จังหวัดชลบุรี มีระดับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (ระดับ SDLR) ในภาพรวมอยู่ในระดับสูงสุด ($\mu=4.52$) และเมื่อวิเคราะห์ในรายองค์ประกอบทั้ง 8 องค์ประกอบ

พบว่าองค์ประกอบที่อยู่ในระดับสูงสุด ได้แก่ องค์ประกอบที่ 2 อัตมโนทัศน์ต่อตนเองในด้านการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ ($\mu=4.78$) องค์ประกอบที่ 8 ความสามารถใช้ทักษะศึกษาหาความรู้และทักษะการแก้ปัญหา ($\mu=4.63$) องค์ประกอบที่ 5 รักการเรียนรู้ ($\mu=4.59$) องค์ประกอบที่ 6 ความคิดสร้างสรรค์ ($\mu=4.58$) องค์ประกอบที่ 4 ความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง ($\mu=4.52$) และองค์ประกอบที่ 7 การมองอนาคตในแง่ดี ($\mu=4.51$) ส่วนองค์ประกอบที่อยู่ในระดับสูง ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 การเปิดโอกาสต่อการเรียนรู้ ($\mu=4.30$) และองค์ประกอบที่ 3 ความคิดริเริ่มและเรียนรู้ด้วยตนเอง ($\mu=4.21$)

3. ผลการประเมินความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่าความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรมในด้านกระบวนการ และขั้นตอนในการจัดกิจกรรมมีระดับความพึงพอใจมากที่สุด ($\mu=4.63$) ด้านเนื้อหาในการจัดกิจกรรม มีระดับความพึงพอใจมาก ($\mu=4.47$) ด้านสื่อการเรียนรู้ในการจัดกิจกรรม มีระดับความพึงพอใจมาก ($\mu=4.47$) และด้านวิทยากรมีระดับความพึงพอใจมากที่สุด ($\mu=4.77$) สรุปได้ว่าผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรมอยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด

รายละเอียดผลการประเมินเสนอในตารางที่ 1 และ 2

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับ SDLR ของครูวิทยาลัยอาชีวศึกษาศรีราชา จังหวัดชลบุรี

(N = 30)

องค์ประกอบที่ / ข้อความ	ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม			หลังเข้าร่วมกิจกรรม		
	μ	σ	ระดับ SDLR	μ	σ	ระดับ SDLR
1. การเปิดโอกาสต่อการเรียนรู้	2.91	0.383	ปานกลาง	4.30	0.165	สูง
2. อัตมโนทัศน์ต่อตนเองในด้าน การเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ	3.99	0.477	สูง	4.78	0.349	สูงสุด
3. ความคิดริเริ่มและเรียนรู้ด้วย ตนเอง	3.29	0.298	ปานกลาง	4.21	0.326	สูง
4. ความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ ของตนเอง	3.62	0.421	สูง	4.52	0.324	สูงสุด
5. รักการเรียนรู้	3.94	0.449	สูง	4.59	0.317	สูงสุด
6. ความคิดสร้างสรรค์	3.50	0.504	สูง	4.58	0.530	สูงสุด
7. การมองอนาคตในแง่ดี	3.66	0.354	สูง	4.51	0.308	สูงสุด
8. ความสามารถใช้ทักษะศึกษา หาความรู้และทักษะการแก้ปัญหา	3.67	0.735	สูง	4.63	0.715	สูงสุด

ตารางที่ 2 ผลต่างของค่าเฉลี่ยของความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ก่อนและหลังการจัดกิจกรรม

องค์ประกอบที่	ก่อน		หลัง		ผลต่าง ของค่าเฉลี่ย
	μ	σ	μ	σ	
1	2.91	0.383	4.30	0.165	1.39
2	3.99	0.477	4.78	0.349	0.79
3	3.29	0.298	4.21	0.326	0.92
4	3.62	0.421	4.52	0.324	0.90
5	3.94	0.449	4.59	0.317	0.65
6	3.50	0.504	4.58	0.530	1.08
7	3.66	0.354	4.51	0.308	0.85
8	3.67	0.735	4.63	0.715	0.96
เฉลี่ยรวม	3.57	0.310	4.52	0.283	0.95

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวัดระดับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่าครูอาชีวศึกษา มีระดับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในภาพรวมอยู่ในระดับสูงสุด ($\mu=4.52$) และเมื่อวิเคราะห์ในรายองค์ประกอบทั้ง 8 องค์ประกอบ พบว่าองค์ประกอบที่อยู่ในระดับสูงสุด ได้แก่ องค์ประกอบที่ 2 อัตมโนทัศน์ต่อตนเอง ในด้านการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ ($\mu=4.78$) องค์ประกอบที่ 8 ความสามารถใช้ทักษะศึกษาหาความรู้ และทักษะการแก้ปัญหา ($\mu=4.63$) องค์ประกอบที่ 5 รักการเรียนรู้ ($\mu=4.59$) องค์ประกอบที่ 6 ความคิดสร้างสรรค์ ($\mu=4.58$) องค์ประกอบที่ 4 ความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง ($\mu=4.52$) และองค์ประกอบที่ 7 การมองอนาคตในแง่ดี ($\mu=4.51$) ส่วนองค์ประกอบที่อยู่ในระดับสูง ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 การเปิดโอกาสต่อการเรียนรู้ ($\mu=4.30$) และองค์ประกอบที่ 3 ความคิดริเริ่มและเรียนรู้ด้วยตนเอง ($\mu=4.21$) ทั้งนี้เนื่องจากครูเป็นผู้ที่ต้องการที่จะพัฒนาหรือเพิ่มศักยภาพให้กับตนเองในด้านความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ รวมทั้งครูเกิดความตระหนักและเกิดแรงจูงใจที่จะพัฒนาตนเอง สอดคล้องกับ Saman (2004) ศึกษาการพัฒนากระบวนการส่งเสริมความสามารถในการเรียนรู้แบบนำตนเองของครู: การวิจัยแบบพหุกรณีศึกษา พบว่าความสามารถในการเรียนรู้แบบนำตนเองของครูสูงขึ้นในทุกด้านหลังการดำเนินการตามกระบวนการที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเพื่อส่งเสริมความสามารถในการเรียนรู้แบบนำตนเอง และสอดคล้องกับแนวความคิดของ Guglielmino (1977) ที่กล่าวว่าความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เป็นระดับของทักษะ

ทัศนคติและเป็นคุณลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล ที่มีไม่เท่ากัน นอกจากนี้พบว่าภาพรวมของผลต่างของค่าเฉลี่ยของความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองหลังจัดกิจกรรมการเรียนรู้สูงกว่าก่อนจัดกิจกรรม 0.95 แสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของครูอาชีวศึกษา และเมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า ผู้เข้ารับการอบรมทุกคนมีการเปลี่ยนแปลงความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของทุกองค์ประกอบย่อยของความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองทั้ง 8 องค์ประกอบ สอดคล้องกับแนวความคิดของ Knowles (1975) ที่กล่าวว่าผู้ที่สามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองได้สูงสุด หรือมี self-actualization เกิดจากแรงจูงใจภายในที่จะพัฒนาตนเองเพื่อตอบสนองเป้าหมายและความต้องการของตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ควรให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อมของร่างกายและจิตใจของทุกกิจกรรม เพราะวิธีการจัดการผ่อนคลายของร่างกายและจิตใจมีความแตกต่างกันไปทุกกิจกรรม เพื่อกระตุ้นจูงใจไปสู่การเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. การนำกิจกรรมการเรียนรู้ไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายกลุ่มอื่น อาจจะส่งผลต่อความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองก่อนและหลังการจัดกิจกรรมแตกต่างกัน เป็นเพราะพื้นฐานความรู้เดิมของกลุ่มเป้าหมายเปลี่ยนไป

ข้อเสนอแนะสำหรับวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาในสถานศึกษาอื่นเช่น ครูสายสามัญ ครูส่วนของสพฐ. เป็นต้น เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในบริบทที่แตกต่างกันไป

2. ควรมีการนำกิจกรรมการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในรูปแบบของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองหรือ Module การเรียนรู้ด้วยตนเอง ที่มีการประยุกต์วิธีการและการดำเนินกิจกรรมด้วยตนเองได้

References

- Bandura, A. (1986). *Social foundations thought and action: A social cognitive theory*. Prentice Hall.
- Chuwanlee, W. (2542). *Effects of external rewards and self-efficacy on student's intrinsic motivation*. Behavioral Science Research Institute, Srinakharinwirot University.
- Department of Non-formal Education. (2549). *The summary of academic conference: The enhance of life long learning*. Pikwhan Graphic.
- Guglielmino, L. M. (1977). *Development of the self-directed learning readiness scale* [Unpublished doctoral dissertation]. University of Georgia.
- Knowles, M. S. (1970). *The modern practice of adult education: Andragogy versus pedagogy*. Cambridge Book.
- (1975). *Self-directed learning: A guide for learners and teachers*. Association Press.
- Ministry of Education. (2545). *The national education act and amendments* (2nd ed.).
- National Institute for Development of Teachers, Faculty Staff and Educatoinal Personnel. (2550). *Experiment research of the pattern for teachers development*.
- Photisuvan, C. (2541). *The readiness of self-directed learning for adult learning in some activity*. Kasetsart University.
- Saiyasophon, R. (2550). *Activities enhancing self-directed learning readiness and the ability to develop school-based curriculum* [Unpublished doctoral dissertation]. Kasetsart University.
- Saman, S. (2004). *A development of activity for enhancing teacher's self-directed learning ability: A multi case research* [Unpublished doctoral dissertation]. Chulalongkorn University.

แนวทางในการบริหารนิติบุคคลอาคารชุด

เมธา ขำดี

หลักสูตรบริหารธุรกิจดุษฎีบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี 12150

นพดล พันธุ์พานิช

หลักสูตรบริหารธุรกิจดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี 12150

ติดต่อผู้เขียนบทความที่ เมธา ขำดี หลักสูตรบริหารธุรกิจดุษฎีบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี 12150

E-mail: vkans2@hotmail.com

วันที่รับบทความ: 17 พฤษภาคม 2560 วันที่แก้ไขบทความ: 3 มีนาคม 2563 วันที่ตอบรับบทความ: 10 เมษายน 2563

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัญหาในการบริหารงานอาคารชุด และกำหนดแนวทางในการบริหารนิติบุคคลอาคารชุด **วิธีการวิจัย** รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่มกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 25 คน **ผลการวิจัย** ผู้บริหารขาดความรู้เรื่องพระราชบัญญัติอาคารชุด ขาดการตรวจสอบเช็คระบบอย่างสม่ำเสมอ ปัญหาการบริหารทั่วไป รวมถึงขาดความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงาน **สรุป** พัฒนาการบริหารจัดการอาคารชุด ทั้งทางด้านการบำรุงรักษาระบบประกอบอาคาร การตรวจสอบระบบที่ต้องมีการตรวจสอบดูแลอย่างต่อเนื่อง ควรมีการฝึกอบรมผู้พักอาศัยในโครงการและพนักงานบริการ มีการวางแผนในการตรวจเช็ค การจัดทำผังนิติบุคคลอาคารชุด ด้านจัดการทั่วไป ควรคัดเลือกและสรรหาบริษัทบริหารที่มีคุณภาพ มีประสบการณ์ และความเชี่ยวชาญด้านบัญชีและการเงิน

คำสำคัญ: การบริหารนิติบุคคลอาคารชุด ปัญหาการบริหารอาคารชุด

Guidelines for Legal Condominium Property Management

Metha Khamdee

D.B.A. Program in Business Administration, Western University, Pathum Thani Province 12150

Noppadol Punpanich

D.B.A. Program in Business Administration, Western University, Pathum Thani Province 12150

Correspondence concerning this article should be addressed to **Metha Khamdee**, D.B.A. Program in Business Administration, Western University, Pathum Thani Province 12150
E-mail: vkanis2@hotmail.com

Received date: May 17, 2017 Revised date: March 3, 2020 Accepted date: April 10, 2020

ABSTRACT

PURPOSES: To study problems in and to provide guidelines for the management of condominium. **METHODS:** Gather information from in-depth interviews and group discussion with 25 key informants. **RESULTS:** Lack of knowledge of the Condominium Act and regular system checks. General administrative problems included the lack of knowledge and understanding of the operation and monitoring system. **CONCLUSIONS:** Develop condominium management in terms of the maintenance of the building system, monitoring the system that needs to be monitored continuously, and training for residents and management team as well as preparation of the condominium lay-out. General management should be selected and recruited from a quality management company with experience and expertise in accounting and finance.

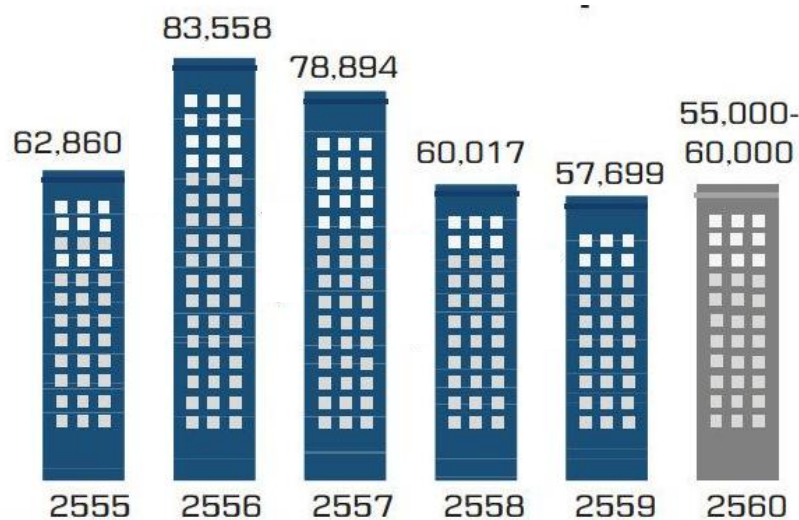
Keywords: Legal condominium management, problem of condominium management

บทนำ

สังคมไทยมีประชากรเพิ่มจำนวนมากขึ้นทุกปี จากข้อมูลของสำนักงานสถิติ พบว่าจำนวนประชากรไทยปี 2558 มีจำนวน 65,729,098 คน และในปี 2559 มีจำนวน 65,931,550 คน ซึ่งมีอัตราการเพิ่มขึ้นถึง 0.31% ทำให้ความต้องการที่อยู่อาศัยมีมากขึ้นโดยเฉพาะตามเมืองใหญ่ (Tu & Huang, 2013) เช่น กรุงเทพมหานคร นนทบุรี สมุทรปราการ เป็นต้น โดยขณะที่จำนวนพื้นที่ที่ดิน

มีเท่าเดิม นอกจากนี้ปัญหาการจราจรเป็นอีกปัญหาที่ทำให้จำเป็นต้องมีที่พักอาศัยใกล้ที่ทำงาน (Jeon et al., 2016)

คนส่วนใหญ่มีความนิยมในการพักอาศัยในที่พักอาศัยในแนวตั้ง ที่เรียกว่าอาคารชุดหรือคอนโดมิเนียม โดยจำนวนอาคารชุดประเทศไทยนั้น มีการสร้างขึ้นมาเป็นจำนวนมาก จากข้อมูลของกรมที่ดิน ในปี 2555-2560 ที่ผ่านมามีห้องชุดดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แสดงปริมาณห้องชุดในประเทศไทย ประจำปี 2555 – 2560 (Caught signal: The market is poised to recover, 2560)

จากภาพที่ 1 จะเห็นได้ว่าตั้งแต่ พ.ศ. 2555 ปริมาณห้องชุดมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้น แต่ลดลงตั้งแต่ พ.ศ. 2557 เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจ และผลการปฏิวัติในประเทศไทย (Nariptaphan, 2559) โดยจากปี 2555 มีโครงการเปิดใหม่จำนวน 6.2 หมื่นหน่วย เพิ่มเป็น 8.3 หมื่นหน่วยในปี 2556 และ

ลดลงเล็กน้อยในปี 2557 ที่มีจำนวนคอนโดเปิดใหม่ 7.8 หมื่นหน่วย ก่อนจะค่อย ๆ ลดลงอย่างเห็นได้ชัดในปี 2558-2559 ที่มีจำนวน 6 หมื่นหน่วย และ 5.7 หมื่นหน่วยตามลำดับ การเพิ่มจำนวนของอาคารชุด คอนโดมิเนียม อย่างรวดเร็วโดยเฉพาะในพื้นที่ชุมชนเมืองที่มีผู้คนอาศัยอยู่จำนวนมาก

ตลอดจนพื้นที่แนวรถไฟฟ้ามอเตอร์ ทำให้มีพื้นที่พักอาศัยไม่เพียงพอต่อจำนวนประชากร ผู้ประกอบการจึงนิยมสร้างอาคารชุดหรือคอนโดมิเนียมอย่างมากมาย โดยเฉพาะในเขตจังหวัดนนทบุรี มีจำนวนอาคารชุดทั้งสิ้น 137 โครงการ โดยอัตราเฉลี่ยการเกิดขึ้นของโครงการอาคารชุดอยู่ที่ร้อยละ 28 ต่อปี ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่ของจังหวัดถือว่ามียอการเติบโตที่สูงมาก และการที่มีผู้คนจำนวนมากเข้ามาพักอาศัยร่วมกันในอาคารชุดหรือคอนโดมิเนียม ก็อาจทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ เช่น ปัญหาพื้นที่จอดรถยนต์ ปัญหาการใช้เครื่องออกกำลังกายที่มีไม่เพียงพอ ปัญหาการส่งเสียงดังรบกวน ปัญหาของตัวอาคาร ปัญหาการทำอาหารในห้องชุด ตลอดจนปัญหาในการใช้พื้นที่ส่วนกลาง เป็นต้น (Anthonisz & Perry, 2015; Diewert & Shimizu, 2016 ; Easthope & Randolph, 2016) ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีบุคคลหรือบริษัทเข้ามาเพื่อจัดการและแก้ไขปัญหาเหล่านี้

ผู้วิจัยสนใจศึกษาแนวทางการบริหารจัดการอาคารชุดอย่างมืออาชีพ เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงการบริหารจัดการนิติบุคคลอาคารชุด ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และเป็นไปด้วยความราบรื่นสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมในยุคปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาในการบริหารงานอาคารชุด

2. เพื่อกำหนดแนวทางในการบริหารนิติบุคคลอาคารชุด

วิธีดำเนินการวิจัย

การสัมภาษณ์เชิงลึก

1. นักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารอาคารชุด จำนวน 4 ราย ซึ่งมีเกณฑ์การพิจารณา คือ มีความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการอาคารชุดเป็นอย่างดี โดยเคยทำงานหรือเป็นที่ปรึกษางานด้านอาคารชุดไม่น้อยกว่า 5 ปี

2. ผู้บริหารอาคารชุดและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการอาคารชุด จำนวน 4 ราย ซึ่งมีเกณฑ์การพิจารณา คือ เป็นผู้จัดการนิติบุคคล หรือคณะกรรมการอาคารชุด และมีประสบการณ์การบริหารงานอาคารชุดตั้งแต่ระดับผู้จัดการขึ้นไป เป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 5 ปี

การสนทนากลุ่ม

1. เจ้าของร่วมหรือผู้พักอาศัยภายในอาคารชุด จำนวน 9 ราย ซึ่งมีเกณฑ์การพิจารณา คือ เจ้าของร่วมหรือผู้พักอาศัยภายในอาคารชุดไม่น้อยกว่า 5 ปี

2. ผู้บริหารอาคารชุดและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการอาคารชุด และเจ้าของร่วม จำนวน 8 ราย ซึ่งมีเกณฑ์การพิจารณา คือ 1) เป็นผู้จัดการนิติบุคคลหรือคณะกรรมการอาคารชุด และมีประสบการณ์การบริหารงานอาคารชุดตั้งแต่ระดับผู้จัดการขึ้นไป เป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 5 ปี และ 2) เจ้าของร่วม ไม่น้อยกว่า 5 ปี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ปลายเปิดในการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่มกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อต้องการค้นหาข้อมูล และรวบรวมความคิดเห็น รวมทั้งข้อเสนอแนะต่าง ๆ ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยพัฒนาแบบสัมภาษณ์แต่ละชุดให้เหมาะสมกับผู้ให้ข้อมูลแต่ละกลุ่ม แบบสัมภาษณ์แต่ละชุดมีข้อความคำถาม จำนวน 7 ข้อเท่ากัน โดยถามแต่ละกลุ่มในประเด็นปัญหาการบริหารอาคารชุด แนวทางการบริหารนิติบุคคลอาคารชุด ตัวอย่างคำถาม เช่น ท่านประสบปัญหาหรืออุปสรรคใดบ้าง ในการบริหารอาคารชุด ท่านคิดว่าปัจจัยใดบ้างที่ทำให้การบริหารอาคารชุดของท่านประสบความสำเร็จ ท่านคิดว่าการที่องค์กรมีแนวทางในการบริหารนิติบุคคลอาคารชุดที่ชัดเจน มีประโยชน์อย่างไร เป็นต้น

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย ได้แก่ รวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม เป็นการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นการ โดยการถามคำถามเป็นแบบคำถามปลายเปิด ทำให้ผู้ตอบมีโอกาสใช้ความคิดเห็นและตอบได้อย่างเสรี (Kitpreedaborisut, 2553) ซึ่งก่อนนำแนวคำถามไปสัมภาษณ์เชิงลึกและสนทนากลุ่มนั้น ผู้วิจัยได้ส่งแนวคำถามทั้งหมดให้กับผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบและให้คำแนะนำในการแก้ไข เพื่อให้แนวคำถามที่ใช้ในการวิจัยมีความสมบูรณ์มากที่สุด และสามารถตอบวัตถุประสงค์ของงานวิจัยในครั้งนี้ได้ ซึ่งเมื่อได้ทำการแก้ไขแนว

คำถามในประเด็นที่ผู้ทรงคุณวุฒิได้แนะนำเรียบร้อยแล้ว จึงนำไปใช้ในการสนทนากลุ่มกับผู้ให้ข้อมูล

ผลการวิจัย

ปัญหาการบริหารจัดการของนิติบุคคล

อาคารชุด

1. ปัญหาด้านระบบประกอบอาคาร เป็นเรื่ององค์ประกอบต่าง ๆ ของอาคารชุด ที่ส่งผลให้เกิดการบำรุงดูแลรักษาระบบประกอบอาคาร ซึ่งการบำรุงดูแลรักษาระบบประกอบอาคารยังขาดความรู้เรื่องพระราชบัญญัติอาคารชุด ขาดการดูแลตรวจเช็คระบบต่าง ๆ ของอาคารให้อยู่ในสภาพที่พร้อมต่อการใช้งาน ขาดการดูแลตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอ อุปกรณ์ขาดความสมบูรณ์ในการใช้งาน ขาดการฝึกอบรมเจ้าของร่วมในการใช้ระบบประกอบอาคารต่าง ๆ

2. ปัญหาด้านการบริหารทั่วไป เป็นเรื่องของการควบคุมดูแลบริษัทคู่สัญญา ด้านปัญหาเรื่องการสื่อสาร ระหว่างพนักงานนิติบุคคลกับเจ้าของร่วม ปัญหาเรื่องพื้นที่จอดรถยนต์ของบุคคลภายนอกที่นำรถเข้ามาจอดภายในพื้นที่คอนโดมิเนียม นอกจากนี้ยังมีปัญหาเรื่องของการไม่รู้กฎหมายและขาดความรู้ด้านพระราชบัญญัติอาคารชุด

3. ปัญหาด้านการบริหารจัดการเงินและการบัญชี เป็นเรื่องการทุจริตในการรับเงินค่าส่วนกลาง การควบคุมค่าใช้จ่ายให้ประหยัด โดยให้เกิดประโยชน์สูงสุด และมีความโปร่งใส การเร่งรัดจัดเก็บเงินค่าใช้จ่ายส่วนกลาง การที่นิติบุคคลไม่มี

การตีตประกาศแสดงงบสถานะทางการเงินหรือ
กระแสเงินสด

4. ปัญหาด้านการบริหารอาคารชุดด้าน
บุคลากร เป็นเรื่องของการที่ผู้ปฏิบัติงานหรือ
พนักงานขาดความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงาน
บุคลากรทางด้านนี้ขาดแคลน ปัญหาเรื่องของการ
แบ่งแยกหน้าที่ความรับผิดชอบ และการมอบหมาย

งานที่ชัดเจน นอกจากนี้ยังมีปัญหาความซื่อสัตย์ต่อ
การปฏิบัติงาน

แนวทางในการบริหารอาคารชุด

การบริหารอาคารชุดนั้น ควรมีการปรับปรุง
เพื่อให้เกิดการบริหารงานจัดการอาคารชุดที่ดี ซึ่ง
สามารถสรุปได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงปัญหาและแนวทางการบริหารนิติบุคคลอาคารชุด

ปัญหาการบริหารนิติบุคคลอาคารชุด	แนวทางการบริหารนิติบุคคลอาคารชุด
1. ด้านการบำรุงดูแลรักษาระบบประกอบ - ไม่ค่อยมีความรู้เรื่องพระราชบัญญัติ - การดูแลตรวจเช็คระบบต่าง ๆ ของอาคารให้อยู่ในสภาพที่พร้อมต่อการใช้งานยังน้อย - ไม่ค่อยมีการดูแลตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอ อุปกรณ์ขาดความสมบูรณ์ในการใช้งาน - ไม่ค่อยมีการฝึกอบรมเจ้าของร่วมในการใช้ระบบประกอบอาคาร ต่าง ๆ	1. ด้านการบำรุงดูแลรักษาระบบประกอบ - ควรศึกษาหาความรู้เรื่องพระราชบัญญัติอาคารชุด อาจมีการปิดประกาศประชาสัมพันธ์พระราชบัญญัติอาคารชุดในลิฟต์ได้ หรืออาจอบรมพนักงาน - ควรดูแลตรวจสอบระบบต่าง ๆ ของอาคารให้อยู่ในสภาพที่พร้อมต่อการใช้งาน โดยมีการจดบันทึก และการรายงานของผู้จัดการอาคารชุด นอกจากนี้ควรมีการจัดอบรมกระบวนการตรวจเช็คระบบด้วย - ควรมีการดูแลตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอ ควรแสดงขั้นตอนในการดำเนินงานแก้ไขเบื้องต้นในกรณีเกิดการชำรุด และมีการณรงค์ให้ดูแลการใช้ของส่วนกลาง - ควรมีการฝึกอบรมผู้พักอาศัยจากทางโครงการ - ควรมีการวางแผนในการตรวจเช็ค ตรวจสอบระบบ ต่าง ๆ รวมถึงการเสนอแผนหรือแนวทางการบำรุงรักษาตรวจสอบในกรณีที่อาคารชุดนั้นเกิดปัญหา
2. ด้านการบริหารจัดการทั่วไป การไม่รู้กฎหมายและขาดความรู้ด้านพระราชบัญญัติอาคารชุด	2. ด้านการบริหารจัดการทั่วไป - ควรมีการคัดเลือกและสรรหาบริษัทบริหารที่มีคุณภาพ มีประสบการณ์ความเชี่ยวชาญ มีความรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติอาคารชุดเป็นอย่างดี และสามารถกำหนดและควบคุมกฎระเบียบของผู้พักอาศัย พร้อมตรวจสอบการทำงานของคู่สัญญา ทำให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ และควรมีการแสดงพระราชบัญญัติอาคารชุดตั้งแต่วันแรกที่ซื้ออาคารชุดนั้น โดยอาจทำเป็นคู่มือขนาดเล็กได้

ตารางที่ 1 ต่อ

ปัญหาการบริหารนิติบุคคลอาคารชุด	แนวทางการบริหารนิติบุคคลอาคารชุด
3. ด้านการบริหารจัดการด้านบัญชีและการเงิน - มีการทุจริตในการรับเงินค่าส่วนกลาง - ไม่ค่อยมีการควบคุมค่าใช้จ่ายให้ประหยัด โดยให้เกิดประโยชน์สูงสุด และมีความโปร่งใส - ไม่มีการติดประกาศ แสดง งบสถานะทางการเงิน หรือ กระแสเงินสด	3. ด้านการบริหารจัดการด้านบัญชีและการเงิน - ควรให้มีการจ่ายเงินผ่านระบบธนาคารอัตโนมัติ หรือ จ่ายเงินผ่านมือถือ - ควรใช้ใบเสร็จรับเงินที่เป็นทางการในการซื้อสินค้า ส่วนกลาง และพนักงานด้านการเงินและบัญชีควรมีจิตสำนึกที่ดี นอกจากนี้ในการจ้างงานพนักงานด้านการเงินนี้ควรมีบุคคลค่าประกันด้วย - ควรจัดทำงบดุลประจำปีแสดงรายรับรายจ่าย เป็น เรื่องของการจัดเก็บค่าใช้จ่ายส่วนกลางให้ได้ตามเป้าหมาย รวมถึงเรื่องของการวางแผนงบประมาณค่าใช้จ่ายในปีต่อไป โดยอาจจัดทำป้ายไฟวิ่งเพื่อแสดงสถานะงบทางการเงิน
4. ด้านการบริหารบุคลากร - พนักงานขาดความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงาน - การแบ่งแยกหน้าที่ความรับผิดชอบ และการ มอบหมายงานที่ชัดเจน	4. ด้านการบริหารบุคลากร - ควรเลือกคนให้เหมาะสมกับงาน และเมื่อเกิดการ รับเข้าทำงานแล้วควรมีการฝึกอบรมพนักงานภายในองค์กร ในแต่ละตำแหน่ง - ควรมีเจ้าหน้าที่จากส่วนกลางเข้ามาควบคุมและ กำกับดูแล จัดทำคำอธิบายงานให้ชัดเจน - ควรจะต้องมีการจัดทำผังของเจ้าหน้าที่นิติบุคคล อาคารชุดให้ชัดเจน และบางครั้งอาจสามารถทำแทน ตำแหน่งงานกันได้

สรุป

ข้อมูลในตารางที่ 1 สรุปได้ดังนี้

1. ด้านการบำรุงดูแลรักษา ผู้บริหารไม่ค่อยมีความรู้เรื่องพระราชบัญญัติ การดูแลตรวจเช็คระบบต่าง ๆ ของอาคารให้อยู่ในสภาพที่พร้อมต่อการใช้งาน ยังน้อย ไม่ค่อยมีการดูแลตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอ อุปกรณ์ขาดความสมบูรณ์ในการใช้งาน ไม่ค่อยมีการฝึกอบรมเจ้าของร่วมในการใช้ระบบประกอบอาคารต่าง ๆ ซึ่งแนวทางในการปรับปรุงการบริหารจัดการด้านการบำรุงดูแลรักษาระบบประกอบอาคาร ควรมีการดูแลตรวจสอบระบบต่าง ๆ ของอาคารให้อยู่ใน

สภาพที่พร้อมต่อการใช้งาน มีการดูแลตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอ อีกทั้งควรมีการฝึกอบรมผู้พักอาศัยจากทางโครงการ และต้องมีการวางแผน ในการตรวจเช็ค ตรวจสอบระบบต่าง ๆ รวมถึงการเสนอแผนหรือแนวทางการบำรุงรักษาตรวจสอบในกรณีที่อาคารชุดนั้น

2. ด้านการบริหารจัดการทั่วไป การไม่รู้จักกฎหมายและขาดความรู้ด้านพระราชบัญญัติอาคารชุด ซึ่งแนวทางในการปรับปรุงการบริหารจัดการด้านการบริหารอาคารชุดด้านการบริหารจัดการทั่วไป เป็นเรื่องของการคัดเลือกและสรรหาบริษัทบริหารที่มีคุณภาพ มีประสบการณ์ความเชี่ยวชาญ และสามารถกำหนดและ

ควบคุมกฎระเบียบของผู้พักอาศัย พร้อมตรวจสอบการทำงานของผู้สัญญา ทำให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ

3. ด้านการบริหารจัดการด้านบัญชีและการเงิน มีการทุจริตในการรับเงินค่าส่วนกลาง ไม่ค่อยมีการควบคุมค่าใช้จ่ายให้ประหยัด โดยให้เกิดประโยชน์สูงสุด และมีความโปร่งใส ไม่มีการติดประกาศแสดงงบสถานะทางการเงินหรือกระแสเงินสด ซึ่งแนวทางในการปรับปรุงการบริหารจัดการด้านการบริหารอาคารชุดด้านการบริหารจัดการด้านบัญชีและการเงิน เป็นเรื่องของการจัดทำดุลประจำปีแสดงรายรับรายจ่ายของการจัดเก็บค่าใช้จ่ายส่วนกลางให้ได้ตามเป้าหมาย รวมถึงเรื่องของการวางแผนงบประมาณค่าใช้จ่ายในปีต่อไป

4. ด้านการบริหารบุคลากร พนักงานขาดความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงาน ซึ่งแนวทางในการปรับปรุงการบริหารจัดการด้านการบริหารอาคารชุดด้านการบริหารบุคลากรเป็นเรื่องของการฝึกอบรมพนักงานภายในองค์กร ควรมีเจ้าหน้าที่จากส่วนกลางเข้ามาควบคุมและกำกับดูแล นอกจากนี้ควรจะต้องมีการจัดทำผังของเจ้าหน้าที่นิติบุคคลอาคารชุดให้ชัดเจน

การอภิปรายผลการวิจัย

แนวทางการบริหารนิติบุคคลอาคารชุด

การบริหารจัดการอาคารชุดที่ดี เพื่อให้เกิดความพึงพอใจของเจ้าของร่วมทุกคนนั้น บริษัทบริหารอาคารชุด สามารถกำหนดแนวทางการบริหารนิติบุคคลอาคารชุดที่ได้ดังนี้ (Holeman, 1980)

1. การบำรุงดูแลรักษาระบบประกอบอาคาร ช่างประจำอาคารชุดมีหน้าที่ดูแลตรวจสอบระบบต่าง ๆ ของอาคารให้อยู่ในสภาพที่พร้อมต่อการใช้งาน มีการดูแลตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอ อาทิ เครื่องเจนเนอเรเตอร์ ต้องทำการทดสอบทุกสัปดาห์ การทดสอบเครื่องครั้งหนึ่งต้องใช้เวลา 15-30 นาที อีกทั้งควรมีการ

ฝึกอบรมจากผู้ติดตั้งระบบของทางโครงการ เช่น ระบบลิฟต์ ระบบดับเพลิง และระบบต่าง ๆ ที่ติดตั้งภายในอาคาร โดยสิ่งสำคัญที่สุดต้องมีการวางแผนในการตรวจเช็ค ตรวจสอบระบบต่าง ๆ เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาโครงสร้างระยะยาว ทำให้เกิดความเสียหายต่อชื่อเสียง (Easthope & Randolph, 2016) รวมถึงการเสนอแผนหรือแนวทางการบำรุงรักษาตรวจสอบในกรณีอาคารชุดนั้น สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Sia et al., (2018) ในการบำรุงรักษาสภาพของตึกและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้อยู่ในสภาพที่ดี เพื่อส่งเสริมให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างยั่งยืน

2. การบริหารอาคารชุดด้านการบริหารจัดการทั่วไป เป็นเรื่องของการคัดเลือกและสรรหาบริษัทบริหารที่มีคุณภาพ มีประสบการณ์ความเชี่ยวชาญ และสามารถกำหนดและควบคุมกฎระเบียบของผู้พักอาศัยใช้อำนาจทางกฎหมาย การออกกฎหมายการอยู่อาศัย (Harris & Gilewicz, 2015) พร้อมตรวจสอบการทำงานของผู้สัญญา ทำให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Ogunbiyi et al., (2014) ที่บ่งบอกว่าการที่มีการคัดเลือกและสรรหาบริษัทบริหารที่มีคุณภาพจะช่วยให้ประหยัดค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการได้

3. การบริหารอาคารชุดด้านการบริหารจัดการด้านบัญชีและการเงิน เป็นเรื่องของการจัดทำดุลประจำปีแสดงรายรับรายจ่าย เป็นเรื่องของการจัดเก็บค่าใช้จ่ายส่วนกลางให้ได้ตามเป้าหมาย โดยตัดสลิ้งและการประสานงานร่วมกันของทั้งหมดในการใช้ทรัพยากรร่วมกัน แม้ว่าบางคนอาจไม่เห็นด้วยก็ต้องจ่าย (Heller, 2013) รวมถึงเรื่องของการวางแผนงบประมาณค่าใช้จ่ายในปีต่อไป สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Webb and Webber (2017) ที่พบว่า การวางแผนทางการเงินที่ดีจะส่งผลทำให้การวางแผน

ในการปรับปรุงและการตัดสินใจดำเนินการบำรุงรักษาที่
พักอาศัยมีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืน

4. การบริหารอาคารชุดด้านการบริหาร
บุคลากรเป็นเรื่องของการฝึกอบรมพนักงานภายใน
องค์กร ควรมีเจ้าหน้าที่จากส่วนกลางเข้ามาควบคุมและ
กำกับดูแลทุกสัปดาห์ หรือเมื่อเกิดเหตุการณ์สำคัญ ทั้ง
เรื่องความพร้อมของสิ่งอำนวยความสะดวกและการอยู่
ร่วมกัน ทำให้เกิดการจ้างงานแบบรวมศูนย์ (Rosen &
Walks, 2013) นอกจากนี้ควรจะต้องมีการจัดทำผังของ
เจ้าหน้าที่นิติบุคคลอาคารชุดให้ชัดเจน สอดคล้องกับผล
การศึกษาของ Papapankiad (2557) ที่รายงานว่าการ
พัฒนาศักยภาพของผู้จัดการตามหลักสูตรที่เหมาะสม
จะช่วยทำให้การบริหารจัดการภายในที่พักอาศัยมี
ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ปัญหาการบริหารจัดการอาคารชุดสามารถ
แบ่งเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นทั้ง 4 ด้าน ซึ่งแต่ละด้านนั้นจะมี
แนวทางในการบริหารให้กับนิติบุคคลอาคารชุดนำไป
เป็นแนวทางในการบริหารจัดการอาคารชุดได้ โดยเมื่อ
พิจารณาแนวทางบริหารที่ดีทั้ง 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านระบบประกอบอาคาร ควรศึกษาหา
ความรู้เรื่องพระราชบัญญัติอาคารชุด มีการดูแล
ตรวจสอบระบบให้สม่ำเสมอ แสดงขั้นตอนในการ

ดำเนินงานแก้ไขเพื่อให้ดูแลได้โดยสะดวก ควรมีการฝึก
อบรมผู้พักอาศัยด้วย

2. ด้านการบริหารจัดการทั่วไป ควรมีการ
คัดเลือกและสรรหาบริษัทบริหารที่มีคุณภาพ มีการ
ตรวจสอบการทำงานของคู่สัญญา ทำให้การปฏิบัติงาน
มีประสิทธิภาพ

3. ด้านการบริหารจัดการด้านบัญชีและการเงิน
ควรมีให้มีการจ่ายเงินผ่านระบบธนาคารอัตโนมัติ ควรใช้
ใบเสร็จรับเงินที่เป็นทางการ ควรแสดงรายรับรายจ่าย
โดยอาจจัดทำป้ายไฟวิ่งเพื่อแสดงสถานะงบทางการเงิน

4. ด้านการบริหารบุคลากร ควรเลือกคนให้
เหมาะสมกับงาน และเมื่อเกิดการรับเข้าทำงานแล้วควร
มีการฝึกอบรมพนักงานภายในองค์กรในแต่ละตำแหน่ง
จัดทำคำอธิบายงานให้ชัดเจน ควรต้องมีการจัดทำผัง
ของเจ้าหน้าที่นิติบุคคลอาคารชุดให้ชัดเจน เพื่อให้เกิด
ประสิทธิภาพในการบริหารอาคารชุดสู่ความสำเร็จได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การปรับตัวของบุคลากรทางด้านบริหาร
อาคารชุด ตามกระแสของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

2. รูปแบบการบริหารจัดการอาคารเชิงราบ
เพื่อเปรียบเทียบในแต่ละประเด็นของการบริหารจัดการ
อาคารชุด

References

- Anthonisz, S., & Perry, C. (2015). Effective marketing of high-rise luxury condominiums in a middle-income country like Sri Lanka. *Journal of Work-Applied Management*, 7(1), 61-83.
- Catched signal: The market is poised to recover (2560, March 3). *Post Today*.
<https://www.posttoday.com/property/decoration/483560>.

- Diewert, W. E., & Shimizu, C. (2016). Hedonic regression models for Tokyo condominium sales. *Regional Science and Urban Economics*, 60(1), 300-315.
- Easthope, H., & Randolph, B. (2016). Principal-agent problems in multi-unit developments: The impact of developer actions on the on-going management of strata titled properties. *Environment and Planning A: Economy and Space*. 48(9), 1829-1847.
- Harris, D., & Gilewicz, N. (2015). Dissolving condominium, private takings, and the nature of property. In B. Hoops (Eds.), Rethinking expropriation law II: Context, criteria, and consequences of expropriation. *The Hague, NL*. 7(1), 263-297.
- Heller, M. (2013). The tragedy of the anticommons: A concise introduction and lexicon. *The Modern Law Review*. 76(1), 6-25.
- Holeman, J. R. (1980). *Condominium management*. Prentice Hall.
- Jeon, J. K., Lee, S. W., & Kim, J. J. (2016). Impact analysis of economic fluctuation of Saudi Arabia on Korean overseas construction business. *Korean Journal of Construction Engineering and Management*, 17(2), 39-48.
- Kitpreedaborisut, B. (2553). *Data collecting tool creating technique for research* (7th ed.). Si Anan Printing.
- Nariptaphan, P (2559, December 31). Coup d'etat and the loss economics. *Matichon*. <https://www.matichon.co.th/news/390176>.
- Ogunbiyi, O., Goulding, J. S., & Oladapo, A. (2014). An empirical study of the impact of lean construction techniques on sustainable construction in the UK. *Construction innovation*, 14(1), 88-107.
- Papapankiad, C. (2557). The Development of competency with a training curriculum via electronic media for condominium managers. *World Academy of Science, Engineering and Technology, International Journal of Humanities and Social Sciences*, 1(5). 13-23.
- Rosen, G., & Walks, A. (2013). Rising cities: Condominium development and the private transformation of the metropolis. *Geoforum*, 49(1), 160-172.
- Sia, M. K., Yew, V. W. C., Lim, Z. Y., & Dongqing, Y. (2018). Facilities and maintenance services for sustainable high-rise living. *Facilities*, 36(7/8), 330-348.

- Tu, K. J., & Huang, Y. W. (2013). Predicting the operation and maintenance costs of condominium properties in the project planning phase: An artificial neural network approach. *Int J Civ Eng*, 11(4A), 242-250.
- Webb, B., & Webber, S. (2017). The implications of condominium neighbourhoods for long-term urban revitalisation. *Cities*, 61(1), 48-57.

กฎหมายและการปฏิบัติเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและสวัสดิการของผู้สูงอายุไทย

ประธาน บุญโสภากย์

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต 1761 ถนนพัฒนาการ เขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร 10250

E-mail: Prasarn.boon@kbu.ac.th

ณ ปัทมา นฤกิจไพศาล

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต 1761 ถนนพัฒนาการ เขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร 10250

ณัฐนันท์ ธรรมนิจุล

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต 1761 ถนนพัฒนาการ เขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร 10250

สิทธิชัย สุวรรณลพ

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต 1761 ถนนพัฒนาการ เขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร 10250

ติดต่อผู้เขียนบทความที่ ประธาน บุญโสภากย์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต 1761 ถนนพัฒนาการ เขตสวนหลวง

กรุงเทพมหานคร 10250

E-mail: Prasarn.boon@kbu.ac.th

วันที่รับบทความ: 8 เมษายน 2562 วันที่แก้ไขบทความ: 30 พฤศจิกายน 2563 วันที่ตอบรับบทความ: 3 ธันวาคม 2563

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ เพื่อศึกษากฎหมายและการปฏิบัติเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและสวัสดิการของผู้สูงอายุในต่างประเทศบางประเทศ และวิเคราะห์กฎหมายและการปฏิบัติเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและสวัสดิการของผู้สูงอายุไทย **วิธีวิจัย** ทำการวิจัยจากเอกสารและการวิเคราะห์วิจารณ์กฎหมายและการปฏิบัติเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและสวัสดิการของผู้สูงอายุไทย **ผลการวิจัย** พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 และแผนผู้สูงอายุแห่งชาติของประเทศไทยกำหนดมาตรการรับรองและคุ้มครองสิทธิและสวัสดิการต่าง ๆ ของผู้สูงอายุไว้หลายด้าน แต่ในปัจจุบัน การปฏิบัติเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและสวัสดิการของผู้สูงอายุไทยยังไม่เข้มแข็งเท่าที่ควร และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนมากให้ความสนใจไม่มากพอต่องานในด้านสวัสดิการของผู้สูงอายุ **สรุป** ควรปฏิรูประบบคุ้มครองสิทธิและสวัสดิการของผู้สูงอายุไทยบนหลักการสามประการต่อไปนี้ การกระจายอำนาจและหน้าที่ในการดำเนินงานด้านสวัสดิการและคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุจากรัฐบาลและหน่วยงานของรัฐไปเป็นอำนาจและหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การออกกฎหมายประกันการดูแลผู้สูงอายุระยะยาว และการกำหนดให้การดูแลผู้สูงอายุเป็นบริการที่มีชุมชนเป็นฐาน

คำสำคัญ: กฎหมายผู้สูงอายุ สิทธิของผู้สูงอายุ สวัสดิการของผู้สูงอายุ

Laws and Implementation of Thai Elderly's Rights and Welfare

Prasarn Boonsobhak

Faculty of Law, Kasem Bundit University, 1761 Pattanakarn Rd., Suanluang, Bangkok 10250

E-mail: Prasarn.boo@kbu.ac.th

Napaphat Nathakitphaisal

Faculty of Law, Kasem Bundit University, 1761 Pattanakarn Rd., Suanluang, Bangkok 10250

Nattananant Thamanijakul

Faculty of Law, Kasem Bundit University, 1761 Pattanakarn Rd., Suanluang, Bangkok 10250

Sitthichai Suwannalop

Faculty of Law, Kasem Bundit University, 1761 Pattanakarn Rd., Suanluang, Bangkok 10250

Correspondence concerning this article should be addressed to **Prasarn Boonsobhak**, Faculty of Law, Kasem Bundit University, 1761 Pattanakarn Rd., Suanluang, Bangkok 10250
E-mail: Prasarn.boo@kbu.ac.th

Received date: April 8, 2019 Revised date: November 30, 2020 Accepted date: December 3, 2020

ABSTRACT

PURPOSES: To review laws on and implementation of the elderly's rights and welfare in some foreign countries and to analyse laws on and implementation of Thai elderly's rights and welfare. **METHODS:** Documentary research and critical analysis. **RESULTS:** The study has revealed that the Act on the Elderly B.E. 2546 and the National Plan for Older Persons of Thailand provide measures to certify and protect rights and welfare of the elderly in various aspects. At present, however, the implementation concerning the protection of Thai elderly's rights and welfare is not effective as it should be, and most of Thai local governments do not pay sufficient attention on elderly's welfare. **CONCLUSIONS:** Measures of Thai elderly's welfare and quality of life arrangement should be reformed basing on the following three principles: The authority and duty on Thai elderly's welfare and quality of life arrangement should be decentralized from the central government and state agencies to local government organizations. Law on Long-term Care Insurance should be enacted. The elderly care tasks should be assigned as the community - based services.

Keywords: Law on the elderly, elderly's rights, elderly's welfare

บทนำ

ผู้สูงอายุ (The elderly) คือ บุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีบริบูรณ์ขึ้นไป (พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 มาตรา 3) ผู้สูงอายุแบ่งออกได้เป็น 3 ช่วงวัย คือ ผู้สูงอายุวัยต้น (อายุเกิน 60 ถึง 69 ปี) ผู้สูงอายุวัยกลาง (อายุ 70 ถึง 79 ปี) และผู้สูงอายุวัยปลาย (อายุ 80 ปีขึ้นไป) ในปี พ.ศ. 2548 ประเทศไทยเริ่มมีสัดส่วนของประชากรที่มีอายุเกิน 60 ปีสูงถึงร้อยละ 10 ของประชากรทั้งประเทศ ซึ่งถือว่าประเทศไทยเริ่มเป็น “สังคมที่ก้าวเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุ” (Aging society) ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา หลังจากนั้นสัดส่วนประชากรไทยที่มีอายุเกิน 60 ปีก็เพิ่มขึ้นเป็นลำดับตลอดมา ในปัจจุบัน ปี พ.ศ. 2564 สัดส่วนประชากรไทยที่มีอายุเกิน 60 ปีมีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 20 ของประชากรทั้งประเทศ ซึ่งมีผลว่าประเทศไทยได้เข้าสู่การเป็น “สังคมผู้สูงอายุ” (Aged society) โดยสมบูรณ์แล้ว และอีกเพียง 10 ปี คือในปี พ.ศ. 2574 ประเทศไทยจะมีประชากรที่มีอายุเกิน 60 ปีในสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 28 ของประชากรทั้งประเทศ ในเวลานั้นประเทศไทยก็จะเข้าสู่การเป็น “สังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มที่” (Super-aged society) (Nodthaisong, 2558) ประเทศไทยได้เริ่มดำเนินการเพื่อรองรับสถานการณ์การเป็นสังคมผู้สูงอายุของประเทศไทยตั้งแต่เมื่อ 39 ปีมาแล้ว โดยได้ประกาศแผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับแรกเพื่อใช้เป็นแผนหลักในการดำเนินการเรื่องนี้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2525 และต่อมาได้ออกกฎหมายรับรองและคุ้มครองสิทธิและสวัสดิการของผู้สูงอายุให้ชัดเจนยิ่งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2546 คือพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 จากการที่ประเทศไทยได้ดำเนินการเรื่องผู้สูงอายุมาเป็นเวลานานถึงสี่ทศวรรษแล้ว จึงสมควรพิจารณา

ทบทวนว่าการดำเนินการของประเทศไทยในเรื่องนี้เป็นการดำเนินการตามแนวทางที่ถูกต้องหรือไม่ สอดคล้องกับหลักการและวิธีการดำเนินการเรื่องนี้ในระดับสากลหรือไม่ สามารถป้องกัน แก้ไข และบรรเทาปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ต่าง ๆ ของประเทศไทยได้หรือไม่ เพียงใด และควรปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการเรื่องนี้หรือไม่ อย่างไร

วัตถุประสงค์

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากฎหมายและการปฏิบัติเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและสวัสดิการของผู้สูงอายุในต่างประเทศ บางประเทศ และวิเคราะห์กฎหมายและการปฏิบัติเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและสวัสดิการของผู้สูงอายุไทย และให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงกฎหมายและการปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่องนี้ในประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลดียิ่งขึ้น

วิธีการวิจัย

วิธีการวิจัยเป็นการวิจัยจากเอกสารและการวิเคราะห์วิจารณ์กฎหมายและการปฏิบัติเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและสวัสดิการของผู้สูงอายุไทย

ผลการวิจัย

1. หลักการขององค์การสหประชาชาติเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและสวัสดิการของผู้สูงอายุ

เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ. 2534 (ค.ศ. 1991) องค์การสหประชาชาติได้ประกาศรับรองหลักการเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและสวัสดิการของผู้สูงอายุ 18 ข้อ ดังนี้

(1) ผู้สูงอายุพึงมีสิทธิที่จะได้รับอาหาร น้ำ ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่มและการดูแลสุขภาพอย่างเพียงพอ ทั้งจากการจัดสรรรายได้ การสนับสนุนช่วยเหลือจากครอบครัวและชุมชน ตลอดจนการช่วยเหลือตนเอง

(2) ผู้สูงอายุพึงมีสิทธิและโอกาสได้ทำงานหรือมีโอกาสที่จะสร้างรายได้ทางอื่นให้แก่ตนเอง

(3) ผู้สูงอายุพึงมีสิทธิและมีส่วนร่วมในการกำหนดการเกษียณอายุการทำงาน

(4) ผู้สูงอายุพึงมีสิทธิเข้าถึงโครงการฝึกอบรมและโครงการด้านการศึกษาที่เหมาะสม

(5) ผู้สูงอายุพึงมีสิทธิที่จะได้อาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย และสามารถที่จะปรับให้เข้ากับสภาพที่พอใจส่วนบุคคลและความสามารถที่เปลี่ยนแปลงไป

(6) ผู้สูงอายุพึงมีสิทธิที่จะพักอาศัยอยู่ที่บ้านของตนเองได้นานที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

(7) ผู้สูงอายุพึงมีสิทธิคงอยู่ในสังคมและมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในการกำหนดและดำเนินนโยบายที่มีผลโดยตรงต่อความเป็นอยู่อันดีของผู้สูงอายุ รวมทั้งแลกเปลี่ยนความรู้และทักษะกับคนรุ่นใหม่

(8) ผู้สูงอายุพึงมีสิทธิที่จะแสวงหาและพัฒนาโอกาสในการให้บริการแก่ชุมชน และทำงานอาสาสมัครในตำแหน่งที่เหมาะสมกับความสนใจและความสามารถ

(9) ผู้สูงอายุพึงมีสิทธิที่จะก่อตั้งขบวนการหรือสมาคมเพื่อผู้สูงอายุ

(10) ผู้สูงอายุพึงมีสิทธิที่จะได้รับการอุปการะเลี้ยงดูและการปกป้องคุ้มครองจากครอบครัวและชุมชนตามคุณค่าวัฒนธรรมของแต่ละระบบสังคม

(11) ผู้สูงอายุพึงมีสิทธิเข้าถึงบริการด้านการดูแลสุขภาพ เพื่อช่วยให้สามารถและคงไว้หรือฟื้นฟูสมรรถภาพทางด้านร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ ให้อยู่ในระดับที่สมบูรณ์ที่สุด และช่วยป้องกันหรือชะลอการเกิดภาวะเจ็บป่วยอีกด้วย

(12) ผู้สูงอายุพึงมีสิทธิได้รับการทางด้านสังคมและกฎหมาย เพื่อส่งเสริมอิสรภาพในการดำเนินชีวิต การปกป้องคุ้มครอง และการอุปการะเลี้ยงดู

(13) ผู้สูงอายุพึงมีสิทธิที่จะได้รับประโยชน์จากการเลี้ยงดูในสถานสงเคราะห์ ซึ่งจะให้บริการด้านการปกป้องคุ้มครอง การฟื้นฟูสมรรถภาพ และการกระตุ้นทางด้านจิตใจและสังคม ในสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและบรรยากาศที่เป็นมิตรตามความเหมาะสมกับสภาพและความต้องการ

(14) ผู้สูงอายุพึงมีสิทธิมนุษยชนทั้งปวงและเสรีภาพขั้นพื้นฐานในขณะที่อยู่ในสถานที่ใด ๆ หรือในสถานที่ให้บริการดูแลรักษา รวมทั้งพึงได้รับการยอมรับในศักดิ์ศรี ความเชื่อ ความต้องการ และความเป็นส่วนตัว ตลอดจนสิทธิในการตัดสินใจเกี่ยวกับการอุปการะเลี้ยงดู และคุณภาพชีวิตของตนเอง

(15) ผู้สูงอายุพึงมีสิทธิที่จะแสวงหาโอกาสในการพัฒนาศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มที่

(16) ผู้สูงอายุพึงมีสิทธิเข้าถึงแหล่งการศึกษา วัฒนธรรม ความเชื่อทางศาสนา และนันทนาการในสังคม

(17) ผู้สูงอายุพึงมีสิทธิที่จะดำรงชีวิตอยู่อย่างมีศักดิ์ศรีและมีความมั่นคงปลอดภัย ปราศจากการถูกแสวงหาผลประโยชน์ ตลอดจนการปฏิบัติอย่างทารุณทั้งทางร่างกายและจิตใจ

(18) ผู้สูงอายุที่มีสิทธิได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมโดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างทางวัย เชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ ภูมิหลัง ศาสนา ความพิการ ฐานะทางเศรษฐกิจ หรือสถานภาพอื่นใด (Department of the Older Persons Affairs, 2558)

2. กฎหมายและการปฏิบัติเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและสวัสดิการของผู้สูงอายุในสหราชอาณาจักร

นอกเหนือจากระบบการประกันสังคมซึ่งครอบคลุมถึงประกันการได้รับการรักษาพยาบาลสำหรับประชาชนอย่างกว้างขวางแล้ว สหราชอาณาจักรได้ออกกฎหมายหลายฉบับกำหนดให้องค์กรในระดับท้องถิ่นให้การดูแลและบริการต่าง ๆ แก่ผู้สูงอายุ เช่น

พระราชบัญญัติว่าด้วยการช่วยเหลือประชาชน ค.ศ. 1948 (The National Assistance Act of 1948) ซึ่งกำหนดให้องค์กรต่าง ๆ ของท้องถิ่น เช่น เทศบาลหรือการเคหะของเมืองจัดบริการต่าง ๆ เกี่ยวกับการอยู่อาศัยให้แก่ประชาชนซึ่งตกอยู่ในสภาวะต้องการการดูแลและการเอาใจใส่เนื่องจากเหตุสูงอายุ ทุพพลภาพหรือเหตุอื่นใด

พระราชบัญญัติว่าด้วยบริการสาธารณสุข ค.ศ. 1968 (The Public Health Services Act of 1968) ซึ่งกำหนดให้องค์กรส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการช่วยเหลือในด้านการรักษาพยาบาลและสุขภาพอนามัยแก่ประชาชนในท้องถิ่นโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้สูงอายุในชุมชน

พระราชบัญญัติว่าด้วยบริการทางสังคมซึ่งดำเนินการโดยองค์การส่วนท้องถิ่น ค.ศ. 1970 (The Local Authority Social Services Act of 1970) ซึ่งเป็นกฎหมายจัดระเบียบงาน

บริการทางสังคมต่าง ๆ ที่องค์การส่วนท้องถิ่นทั้งหลายดำเนินการอยู่ให้เป็นระเบียบแบบแผนเดียวกัน กฎหมายฉบับนี้นำไปสู่การจัดตั้งกรมรวมบริการทางสังคมต่างๆ ขององค์การส่วนท้องถิ่น (The Unified Local Authority Social Services Department) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ดำเนินงานเกี่ยวกับการส่งเสริมสวัสดิการต่าง ๆ สำหรับผู้สูงอายุ (Williams, 1979)

กฎหมายฉบับต่าง ๆ ของสหราชอาณาจักรดังกล่าวก่อให้เกิดการดำเนินงานอันเป็นการดูแลและให้บริการทางสังคมในลักษณะต่าง ๆ แก่ผู้สูงอายุหลายรูปแบบ เช่น

บริการช่วยทำงานบ้าน (Home help services) ซึ่งเป็นบริการที่มุ่งช่วยทำงานบางอย่างในบ้านที่เกินกำลังของผู้สูงอายุ เช่น การทำความสะอาดและจัดระเบียบสิ่งของต่าง ๆ ในบ้าน การปรุงอาหาร การออกไปจ่ายตลาด การจัดกิจกรรมที่น่าสนใจ การเป็นเพื่อนคุยเพื่อขจัดความเหงา เป็นต้น

บริการจัดส่งอาหารโดยรถยนต์ (Meals on wheels) ตามปกติผู้สูงอายุจะได้รับอาหารร้อนสำหรับมือเที่ยงวัน สัปดาห์ละสองหรือสามวัน โดยผู้สูงอายุต้องจ่ายค่าอาหารเอง แต่ค่าบริการจัดส่งได้รับการอุดหนุนจากองค์การส่วนท้องถิ่น ในบางพื้นที่มีการขยายบริการจัดส่งอาหารสำหรับมืออื่น ๆ และในวันสุดสัปดาห์ด้วย สโมสรอาหารมือกลางวัน (Luncheon clubs) เป็นบริการที่ขยายเพิ่มจากบริการจัดส่งอาหารโดยรถยนต์ โดยจะมีการจัดบริการอาหารมือกลางวันขึ้น ณ สถานที่ซึ่งเป็นศูนย์กลางของชุมชนหรือห้องโถงของโบสถ์โดยทั่วไป ผู้สูงอายุที่ใช้บริการนี้เป็นผู้มีรถยนต์ และสามารถเดินทางมาได้ด้วยตนเอง บริการนี้

ทำให้ผู้สูงอายุเดินทางออกนอกบ้านและมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมเล็ก ๆ น้อย ๆ ในขณะเดียวกันบุคคลซึ่งรับผิดชอบดูแลบริการดังกล่าวนี้ยังสามารถปฏิบัติหน้าที่ตามวัตถุประสงค์อย่างที่สองได้ด้วย คือ ทำการสังเกตผู้สูงอายุที่มาร่วมกิจกรรมว่ามีผู้สูงอายุคนใดหรือไม่ที่มีสัญญาณแสดงว่าเสื่อมสมรรถภาพลงไปอีกซึ่งจะต้องได้รับการดูแลแก้ไข (Williams, 1979)

ศูนย์ดูแลผู้สูงอายุในเวลากลางวัน (Day Centers and Day Care) ศูนย์ดูแลผู้สูงอายุในเวลากลางวันมี 2 รูปแบบ

รูปแบบแรก คือ Day Centers ซึ่งเป็นสถานที่สำหรับผู้สูงอายุพบปะสังสรรค์กัน ผู้สูงอายุสามารถเดินทางมาที่ศูนย์ฯ เพื่อพบเพื่อนเก่าและเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมหรือทำงานอดิเรกที่ชอบซึ่งอาจเป็นการเล่นกีฬาหรือทำงานฝีมือ ศูนย์ฯ บางแห่งเป็นสถานที่ปฏิบัติงาน (workshop) ซึ่งผู้สูงอายุสามารถมาทำงานสัก 2 – 3 ชั่วโมง เป็นการหารายได้เล็ก ๆ น้อย ๆ ด้วย

รูปแบบที่สอง คือ Day Care ซึ่งเป็นสถานที่ให้บริการดูแลผู้สูงอายุในเวลากลางวันอย่างเต็มรูปแบบ ทางศูนย์ฯ จะดูแลผู้สูงอายุที่มารับบริการอย่างเต็มรูปแบบและจัดอาหารมื้อต่าง ๆ ให้ทุกมื้อ และมักจะต้องมีการจัดบริการรถรับส่งด้วย โดยทั่วไป ผู้สูงอายุที่มารับบริการในรูปแบบที่สองนี้เป็นผู้สูงอายุซึ่งจำเป็นต้องได้รับการดูแลบางอย่าง หากอยู่บ้านตามลำพังหรืออยู่กับคนในครอบครัวจะไม่ได้รับการดูแลเช่นนั้นตลอดทั้งวัน (Williams, 1979)

การดูแลผู้สูงอายุในด้านที่อยู่อาศัย (Residential care) พระราชบัญญัติว่าด้วยการช่วยเหลือประชาชน ค.ศ. 1948 (The National

Assistance Act of 1948) กำหนดให้องค์การส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ จัดการดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุในด้านที่อยู่อาศัย โดยจัดบ้านสำหรับผู้สูงอายุให้แก่ผู้สูงอายุที่มีความต้องการบ้าน บ้านที่นำมาจัดให้ผู้สูงอายุนั้นอาจเป็นบ้านที่องค์การส่วนท้องถิ่นจัดสร้างขึ้นเองหรือเพียงแต่สนับสนุนทางการเงินหรืออาจเป็นบ้านที่จัดสร้างขึ้นโดยเอกชน แล้วแต่กรณี เมื่อผู้สูงอายุได้เข้าอยู่อาศัยแบบถาวรในบ้านซึ่งดำเนินงานโดยองค์การส่วนท้องถิ่นแล้วจะได้รับหลักประกันว่ามีสิทธิได้เช่าบ้านนั้นอยู่อาศัยโดยเสียค่าเช่าในอัตราต่ำตลอดไปจนกว่าจะถึงแก่ความตายหรือถูกส่งเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล (Williams, 1979)

นอกจากการจัดบ้านให้ผู้สูงอายุได้อยู่อาศัยแบบถาวรแล้ว ยังมีการรับเข้าอยู่อาศัยระยะสั้น (Short-stay accommodation) สำหรับให้บริการแก่ผู้สูงอายุซึ่งประสบหรืออาจประสบปัญหาที่ยากทางบ้านชั่วคราวด้วย ผู้สูงอายุประเภทนี้จะถูกรับให้เข้าอยู่ในบ้านพักอาศัยเพื่อบรรเทาภาระของญาติเป็นวันหยุดประจำสัปดาห์สำหรับญาติ (Holiday relief for relatives) (Williams, 1979)

3. กฎหมายและการปฏิบัติเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและสวัสดิการของผู้สูงอายุในราชอาณาจักรสวีเดน

ราชอาณาจักรสวีเดนได้ชื่อว่าเป็นประเทศต้นแบบของรัฐสวัสดิการ (Welfare state) โครงการสวัสดิการสังคมและโครงการช่วยเหลือเกี่ยวกับรายได้ของประชาชนเป็นเสมือนเครื่อที่นำไปสู่ระบบสวัสดิการตลอดชีพสำหรับประชาชนชาวสวีดิช ถึงแม้ว่านโยบายสาธารณะของราชอาณาจักรสวีเดนไม่สามารถแก้ปัญหาสังคมของประเทศได้ทั้งหมด แต่ก็สามารถป้องกันและบรรเทาปัญหาต่าง ๆ ของ

ประชาชนเกี่ยวกับความยากลำบากทางเศรษฐกิจและการถูกละเลยทางสังคมได้ ระบบบำนาญของราชอาณาจักรสวีเดนช่วยให้ผู้รับบำนาญสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีคุณภาพชีวิตที่ดี พลเมืองสวีเดนทุกคนซึ่งมีอายุ 65 ปีขึ้นไปมีสิทธิได้รับบำนาญพื้นฐาน (Basic pension) โดยไม่คำนึงถึงการทำงานของเขาก่อนหน้านี้ ผู้สูงอายุซึ่งมีชีวิตรอยู่ลำพังคนเดียวมีสิทธิได้รับบำนาญจำนวนเต็มสำหรับผู้เป็นหม้าย (Full widow's pension) นอกจากนี้ยังมีเงินเพิ่มสำหรับผู้รับบำนาญซึ่งมีบุตรที่มีอายุไม่เกิน 16 ปีอาศัยอยู่ในบ้าน (Children's supplement) เงินเบี้ยเลี้ยงเพิ่มสำหรับคนพิการ (Supplemental disability allowance) และเงินเพิ่มสำหรับภรรยา (Wife's supplement) อีกด้วย (Hokenstad & Johansson, 1990)

ในราชอาณาจักรสวีเดน มีการให้ความสนใจเพิ่มขึ้นเกี่ยวกับการให้บริการทางสังคมแก่ผู้สูงอายุให้สามารถจัดการที่อยู่อาศัยของพวกเขาได้เองและสามารถดำรงชีวิตต่อไปได้ในระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชนและที่บ้านของผู้สูงอายุเอง (Communities and home – based care system) ในการกำหนดนโยบายทางสังคม ระบบการดูแลผู้สูงอายุภายนอกสถานดูแลได้รับความสนใจอย่างต่อเนื่องและประกอบขึ้นเป็นระบบบริการสังคมสำหรับผู้สูงอายุโดยกฎหมาย 2 ฉบับ คือ พระราชบัญญัติการให้บริการทางสังคม ค.ศ. 1982 (The Social Services Act, 1982) และพระราชบัญญัติการดูแลรักษาสุขภาพของผู้สูงอายุ ค.ศ. 1983 (The Health Care Act, 1983) กฎหมายสองฉบับนี้ถูกบัญญัติขึ้นตามหลักการ 3 ประการ คือ

(1) การทำให้วิถีชีวิตเป็นปกติธรรมดา (Normalization) – ผู้สูงอายุพึงได้รับโอกาส

ดำรงชีวิตในสังคมอย่างปกติธรรมดาเท่าที่จะเป็นไปได้

(2) อำนาจดำเนินการและการมีส่วนร่วม (Influence and participation) – ผู้สูงอายุพึงมีโอกาสเข้ามีส่วนร่วมตัดสินใจและดำเนินการในกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคม

(3) การตัดสินใจได้ด้วยตนเอง (Self determination) – ผู้สูงอายุพึงได้เข้ามีส่วนเกี่ยวข้องและมีทางเลือกในการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตของพวกเขาเอง

กฎหมายสองฉบับดังกล่าวนี้เป็นพื้นฐานของระบบการดูแลผู้สูงอายุอย่างเป็นทางการในราชอาณาจักรสวีเดน โดยมีบทบัญญัติว่าผู้สูงอายุทุกคนมีสิทธิได้รับบำนาญและได้รับการดูแลรักษาสุขภาพอย่างทั่วถึงตามความต้องการของผู้สูงอายุ ให้เทศบาลของท้องถิ่นต่าง ๆ สนับสนุนทางการเงิน และผู้สูงอายุมีสิทธิได้รับบริการทางสังคมต่าง ๆ สำหรับผู้สูงอายุ เช่น การช่วยเหลือในบ้าน (Home help services) ซึ่งได้แก่การดูแลส่วนบุคคลและการดูแลรักษาสุขภาพ การจัดส่งอาหารให้โดยรถยนต์ (Meals on wheels) บริการพิเศษในการเดินทาง (Special transportation) เป็นต้น (Hokenstad & Johansson, 1990)

โครงการต่าง ๆ หลากรูปแบบในการดูแลผู้สูงอายุซึ่งจัดทำขึ้นโดยเทศบาลต่าง ๆ ของราชอาณาจักรสวีเดน รวมถึงการจัดที่อยู่อาศัยให้ (Housing) ศูนย์บริการผู้สูงอายุโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (Community-based service centers) กิจกรรมพักผ่อนหย่อนใจ (Recreational activities) และบริการต่าง ๆ โดยใช้บ้านของผู้สูงอายุเป็นฐาน (Home-based services) เช่น การช่วยทำงานบ้าน (Home help) บริการอาหารร้อน (Hot meals) ระบบการดูแลและ

ให้บริการผู้สูงอายุอย่างกว้างขวางและทั่วถึง ดังกล่าวมีผลเป็นการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุชาวสวีดิชมีสภาพการดำรงชีวิตที่เป็นอิสระ มีส่วนร่วมกับชุมชน และเป็นปกติธรรมดา โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริการโดยใช้บ้านของผู้สูงอายุเป็นฐานซึ่งได้รับการพัฒนาขึ้นอย่างมากและมีความพร้อมสูงในการเข้าถึงผู้สูงอายุ โครงการเหล่านี้ได้เลื่อนความจำเป็นของผู้สูงอายุจำนวนมากในราชอาณาจักรสวีเดนในการที่จะต้องเข้ารับการดูแลในสถานดูแลและพยาบาลผู้สูงอายุ (The elderly nursing home care) ออกไปได้ (Hokenstad & Johansson, 1990)

4. กฎหมายและการปฏิบัติเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและสวัสดิการของผู้สูงอายุในประเทศญี่ปุ่น

ก่อนปี ค.ศ. 2000 องค์กรปกครองท้องถิ่นในประเทศญี่ปุ่นเกือบไม่มีบทบาทใด ๆ ในการดูแลหรือสนับสนุนการดูแลผู้สูงอายุเลย มีองค์กรปกครองท้องถิ่นเพียงสองสามแห่งเท่านั้นที่พยายามส่งเสริมให้ผู้สูงอายุอยู่นอกสถานที่ดูแลโดยอยู่ในบ้านของตนเองต่อไป เช่น เมื่อปี ค.ศ. 1981 เทศบาลเมืองมิซาชินะ (Musashino) ในมหานครโตเกียวได้ให้เงินกู้ระยะยาวแก่ผู้สูงอายุสำหรับใช้จ่ายเป็นค่าบริการดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน โดยรับเอาทรัพย์สินของผู้สูงอายุนั้นเป็นหลักประกัน (Makihara, 1994) ในอดีต การดูแลและให้บริการผู้สูงอายุในประเทศญี่ปุ่นมีปัญหารุนแรงมาก 2 ประการ คือ ความไม่เพียงพอของสถานดูแลที่ผู้สูงอายุจะเข้าใช้บริการได้ และการขาดบริการดูแลที่บ้าน (home-care services) สำหรับผู้สูงอายุ (Makihara, 1994) จากปัญหาดังกล่าว รัฐบาลญี่ปุ่นจึงปฏิรูปมาตรการในการจัดสวัสดิการสังคมครั้งสำคัญของประเทศให้อยู่บนพื้นฐานของแนวคิดในเรื่อง

การกระจายอำนาจและการแก้ไขกฎหมายที่เป็นอุปสรรคในการดำเนินงาน โดยลดอำนาจหน้าที่และบทบาทของรัฐบาลและหน่วยงานส่วนกลางในการดำเนินการด้านสวัสดิการสังคม หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการสังคมไปอยู่ภายใต้สังกัดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติสวัสดิการสังคม (The Social Welfare Act) ซึ่งเป็นพื้นฐานของระบบสวัสดิการสังคมของประเทศญี่ปุ่นที่ใช้อยู่ในปัจจุบันนี้ (Thawalyabhodi et al., 2555)

เนื่องจากสังคมญี่ปุ่นเริ่มเห็นความสำคัญและมีความตื่นตัวในเรื่องผู้สูงอายุในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาในเรื่องการดูแลผู้สูงอายุซึ่งเกิดจากสภาพของสังคมที่เปลี่ยนไป เช่น การเพิ่มขึ้นของครอบครัวขนาดเล็ก ชุมชนอ่อนแอลง การเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้หญิงที่ทำงานนอกบ้าน ฯลฯ และมีปัญหาในเรื่องการแบกรับภาระของครอบครัวในด้านการเงินและด้านจิตวิทยา ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่าครอบครัวในปัจจุบันไม่สามารถดูแลผู้สูงอายุได้อย่างเช่นในอดีต ดังนั้นในปี ค.ศ. 2000 จึงมีตราพระราชบัญญัติประกันการดูแลผู้สูงอายุระยะยาวขึ้นใช้บังคับ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแบ่งเบาภาระของครอบครัวไปสู่ประชาชนทุกคนในสังคม และเท่ากับเป็นการรับรองด้วยว่าประชาชนทุกคนในสังคมเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุจะได้รับการดูแลและการสนับสนุนจากสังคม (Thawalyabhodi et al., 2555)

โครงสร้างของระบบการดูแลผู้สูงอายุระยะยาว (Long-term Care Insurance) ตามพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวนี้ประกอบด้วย

(1) ผู้รับประกัน (Insurers) ได้แก่ เทศบาลหรือเขตของมหานครเป็นผู้รับผิดชอบใน

การดำเนินการ โดยได้รับการสนับสนุนและความช่วยเหลือจากรัฐบาล จังหวัด และผู้รับประกันในระบบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ

(2) ผู้ประกันตน (Insured) ซึ่งมี 2 ประเภท ได้แก่ ผู้ประกันตนประเภทที่ 1 คือ บุคคลที่มีอายุ 65 ปีขึ้นไป และผู้ประกันตนประเภทที่ 2 คือ บุคคลที่มีอายุ 40 – 64 ปี ซึ่งอยู่ในระบบการประกันดูแลสุขภาพ (Health Care Insurance) ของประเทศ

(3) ผู้รับประโยชน์ (Beneficiary) ในกรณีเป็นผู้ประกันตนประเภทที่ 1 ผู้รับประโยชน์ตามระบบนี้ต้องเป็นบุคคลที่มีความจำเป็นต้องได้รับการดูแลเนื่องจากเป็นผู้ป่วยที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ต้องนอนชมที่เตียงตลอดเวลา (bed ridden) หรือเป็นผู้ป่วยโรคสมองเสื่อมหรือผู้ป่วยในลักษณะอื่นที่อ่อนแอและมีความจำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือ (frail person)

ในกรณีเป็นผู้ประกันตนประเภทที่ 2 ผู้รับประโยชน์ตามระบบนี้ต้องเป็นบุคคลที่เป็นหรืออาจจะเป็นหรือกำลังจะเป็นผู้ป่วยในลักษณะที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ หรือมีอาการสมองเสื่อม หรือเป็นบุคคลที่ต้องการความช่วยเหลือเนื่องจากอยู่ในวัยที่อาจจะมีปัญหาในลักษณะข้างต้น

(4) เบี้ยประกัน (Premium) ผู้ประกันตนประเภทที่ 1 ต้องจ่ายเบี้ยประกันให้แก่เทศบาลหรือเขตของมหานคร แล้วแต่กรณี โดยเทศบาลหรือเขตแต่ละแห่งสามารถกำหนดอัตราเบี้ยประกันได้เอง ซึ่งอาจแตกต่างกันระหว่างเทศบาลหรือเขตแต่ละแห่ง การกำหนดอัตราเบี้ยประกันจะพิจารณาจากรายได้ของผู้ประกันตนแต่ละคน ทั้งนี้ อาจมีการลดอัตราเบี้ยประกันสำหรับผู้มีรายได้น้อยด้วย

ผู้ประกันตนประเภทที่ 2 ต้องจ่ายเบี้ยประกันเข้าระบบประกันสุขภาพลูกจ้าง อัตราของเบี้ยประกันถูกกำหนดตามฐานเงินเดือนของแต่ละคน บวกกับเงินสมทบที่นายจ้างจ่ายและเงินอุดหนุนจากกองทุนของระบบประกันสุขภาพลูกจ้าง (Thawalyabhodi et al., 2555)

ต่อมาในปี ค.ศ. 2005 ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติประกันการดูแลผู้สูงอายุระยะยาว กำหนดให้บริการดูแลผู้สูงอายุเป็นบริการที่มีชุมชนเป็นฐาน (Community-based care services) โดยให้มีการดูแลรักษาผู้สูงอายุภายในที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุเอง 2 รูปแบบ คือ

(1) บริการเชิงป้องกัน (Preventive service) เป็นบริการส่งเสริมสุขภาพ เช่น การดูแลและให้บริการต่าง ๆ โดยพยาบาล ณ ที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ

(2) บริการเชิงรักษาพยาบาล (Nursing care service) เป็นบริการรักษาพยาบาลตามบ้านโดยพยาบาล และมีบริการสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ รวมทั้งการอำนวยความสะดวกในการดูแลผู้สูงอายุที่ป่วยเรื้อรังด้วย

เงินค่าใช้จ่ายในการให้บริการดูแลผู้สูงอายุระยะยาวมาจากเบี้ยประกันที่ผู้ประกันตนจ่ายสะสมไว้จำนวนร้อยละ 50 เงินอุดหนุนจากภาครัฐร้อยละ 50 (ซึ่งประกอบด้วยเงินอุดหนุนจากรัฐบาลร้อยละ 25 จากจังหวัดร้อยละ 12.5 และจากเทศบาลหรือเขตร้อยละ 12.5) และจากผู้ให้บริการซึ่งจ่ายสมทบสำหรับค่าใช้จ่ายส่วนที่เกินจากระเบียบที่กำหนดไว้ (Thawalyabhodi et al., 2555)

5. กฎหมายและการปฏิบัติเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและสวัสดิการของผู้สูงอายุไทย

การดำเนินการเพื่อรองรับสถานการณ์ของการเป็นสังคมผู้สูงอายุของประเทศไทยเริ่มปรากฏเป็นรูปธรรมตั้งแต่ปี พ.ศ. 2525 เมื่อรัฐบาลไทยได้ประกาศแผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับแรก (พ.ศ. 2525 – 2544) ออกมา และในปี พ.ศ. 2545 ก็ได้ประกาศแผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545 – 2564) เป็นฉบับต่อเนื่องและในช่วงระยะเวลาใกล้เคียงกัน คือ ในปี พ.ศ. 2546 ก็มีการตราพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ขึ้นใช้บังคับ

ในปัจจุบันประเทศไทยมีกฎหมายคุ้มครองสิทธิและสวัสดิการของผู้สูงอายุ 2 ฉบับ คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2545 กล่าวคือ

1) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มีบทบัญญัติในมาตรา 48 วรรคสอง ความว่า “บุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปี และไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ และบุคคลผู้ยากไร้ย่อมมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ”

2) พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ซึ่งมีการแก้ไขเพิ่มเติม 2 ครั้ง โดยพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2553 และพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2560 กฎหมายฉบับนี้มีสาระสำคัญดังนี้

2.1) ระบุสิทธิของผู้สูงอายุที่ได้รับการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนในด้านต่าง ๆ ซึ่งได้แก่

(1) การบริการทางการแพทย์และการสาธารณสุขที่จัดไว้โดยให้ความสะดวกและรวดเร็วแก่ผู้สูงอายุเป็นกรณีพิเศษ

(2) การศึกษา การศาสนา และข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต

(3) การประกอบอาชีพหรือการฝึกอาชีพที่เหมาะสม

(4) การพัฒนาตนเองและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม การรวมกลุ่มในลักษณะเครือข่ายหรือชุมชน

(5) การอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยโดยตรงแก่ผู้สูงอายุในอาคารสถานที่ ยานพาหนะหรือการบริการสาธารณะอื่น

(6) การช่วยเหลือด้านค่าโดยสาร ยานพาหนะตามความเหมาะสม

(7) การยกเว้นค่าเข้าชมสถานที่ของรัฐ

(8) การช่วยเหลือผู้สูงอายุซึ่งได้รับอันตรายจากการถูกทารุณกรรมหรือถูกแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมายหรือถูกทอดทิ้ง

(9) การให้คำแนะนำ ปกป้อง ดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้องในทางคดีหรือในทางการแก้ไขปัญหาคบครัว

(10) การจัดที่พักอาศัย อาหารและเครื่องนุ่งห่มให้ตามความจำเป็นอย่างทั่วถึง

(11) การสงเคราะห์เบี้ยยังชีพตามความจำเป็นอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

(11/1) การจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพแก่ผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อยตามมาตรา 15/3 (เงินสงเคราะห์ในกรณีนี้มาจากเงินบำรุงกองทุนผู้สูงอายุซึ่งเรียกเก็บจากผู้มีหน้าที่เสียภาษีสรรพสามิตในส่วนที่เกี่ยวกับสินค้าสุราและยาสูบในอัตราร้อยละสองของภาษีที่เก็บจากสุราและยาสูบตามกฎหมายว่าด้วยภาษีสรรพสามิต โดยให้กรมสรรพสามิตเรียกเก็บและนำส่งเข้ากองทุนผู้สูงอายุ ตามระเบียบที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังกำหนด)

(12) การสงเคราะห์ในการจัดการศพตามประเพณี

(13) การอื่นตามที่คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติประกาศกำหนด ซึ่งได้แก่ การดูแลระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง (พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 มาตรา 11)

ในการนี้ นายกรัฐมนตรีโดยการเสนอความเห็นของคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติได้ออกประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง การกำหนดหน่วยงานผู้มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบดำเนินการเกี่ยวกับการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนผู้สูงอายุในด้านต่าง ๆ ตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 พ.ศ. 2553 กำหนดหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐทั้งหน่วยงานในระบบราชการบริหารส่วนกลาง ราชการบริหารส่วนภูมิภาค ราชการบริหารส่วนท้องถิ่น และรัฐวิสาหกิจที่เกี่ยวข้อง ให้มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบดำเนินการในการคุ้มครอง ส่งเสริม และสนับสนุนสิทธิในด้านต่าง ๆ ของผู้สูงอายุทั้ง 13 ข้อข้างต้น (Office of the Prime Minister, 2553)

2.2) ให้มีคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ เรียกโดยย่อว่า “กผส.” มีอำนาจหน้าที่ต่าง ๆ ตามที่ระบุไว้ในมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 เช่น

(1) กำหนดนโยบายและแผนหลักเกี่ยวกับการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนสถานภาพ บทบาทและกิจกรรมของผู้สูงอายุโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี ทั้งนี้ ต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้สถาบันครอบครัวได้มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือผู้สูงอายุด้วย

(2) กำหนดแนวทางปฏิบัติตามนโยบายและแผนหลักตาม (1) ตลอดจน

ประสานงาน ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตาม นโยบาย และ แผน หลัก ดัง กล่าว (พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 มาตรา 9)

2.3) ให้สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ (ปัจจุบัน คือ กรมกิจการผู้สูงอายุ) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในงานธุรการ และงานวิชาการของคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ และมีอำนาจหน้าที่ดำเนินการต่าง ๆ เกี่ยวกับการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนกิจการต่าง ๆ เกี่ยวกับผู้สูงอายุ

2.4) ให้จัดตั้ง “กองทุนผู้สูงอายุ” ขึ้นในกรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อเป็นทุนสำหรับใช้จ่ายเกี่ยวกับการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนผู้สูงอายุ รายได้หลักของกองทุนมาจากเงินทุนประเดิมที่รัฐบาลจัดสรรให้ เงินที่ได้รับจากงบประมาณรายจ่ายประจำปีของประเทศ และเงินบำรุงกองทุนจากผู้มีหน้าที่เสียภาษีสรรพสามิตในส่วนที่เกี่ยวกับสินค้าสุราและยาสูบในอัตราร้อยละสองของภาษีที่เก็บจากสุราและยาสูบตามกฎหมายว่าด้วยภาษีสรรพสามิต (พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 มาตรา 13 ถึงมาตรา 15/8)

2.5) กำหนดให้มีการลดหย่อนภาษีเงินได้สำหรับผู้บริจาคเงินหรือทรัพย์สินให้แก่กองทุนผู้สูงอายุ การยกเว้นภาษีสำหรับทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคให้แก่กองทุนผู้สูงอายุ และการลดหย่อนภาษีเงินได้สำหรับผู้อุปการะเลี้ยงดูบุพการีซึ่งเป็นผู้สูงอายุที่ไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในประมวลรัษฎากร (พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 มาตรา 16 และมาตรา 17)

3) การปฏิบัติตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546

หน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ตามประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง การกำหนดหน่วยงานผู้มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบดำเนินการเกี่ยวกับการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนผู้สูงอายุในด้านต่าง ๆ ตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 พ.ศ. 2553 ได้ดำเนินการต่าง ๆ อันเป็นการคุ้มครอง การส่งเสริมและการสนับสนุนสิทธิของผู้สูงอายุตามที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 มาตรา 11 (1) ถึง (13) ครบถ้วนทุกอนุมาตรา ทั้งนี้ ในบทความนี้ ผู้เขียนได้นำมาแสดงเพียงบางส่วนเท่านั้น เช่น

ศูนย์บริการสาธารณสุข สถานพยาบาลของรัฐ และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพชุมชนทั่วประเทศได้ดำเนินการในด้านการบริการทางการแพทย์และการสาธารณสุขที่จัดไว้โดยให้ความสะดวกและรวดเร็วแก่ผู้สูงอายุเป็นพิเศษ ตามมาตรา 11(1)

กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงาน และกรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการในด้านส่งเสริมการประกอบอาชีพหรือการฝึกอาชีพที่เหมาะสมให้แก่ผู้สูงอายุ ตามมาตรา 11(3)

กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้ดำเนินการในด้านการช่วยเหลือผู้สูงอายุซึ่งได้รับอันตรายจากการถูกทารุณกรรมหรือถูกแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมายหรือถูกทอดทิ้ง ตามมาตรา 11(8) การจัดที่พักอาศัย อาหาร และเครื่องนุ่งห่มให้ตามความจำเป็นอย่างทั่วถึง ตามมาตรา 11(10) และการสงเคราะห์ในการจัดการศพตามประเพณี ตามมาตรา 11(12)

กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม สำนักงานอัยการสูงสุด และกรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้ดำเนินการในด้านการให้คำแนะนำ ปกป้อง และดำเนินการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในทางคดีและการแก้ไขปัญหาคอขวดให้แก่ผู้สูงอายุ ตามมาตรา 11(9)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ ทั่วประเทศ และกรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้ดำเนินการในด้านการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพตามความจำเป็นอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม ตามมาตรา 11(11) และการจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพแก่ผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อย ตามมาตรา 11(11/1)

นอกจากนี้ กรมสรรพากร กระทรวงการคลังยังได้ดำเนินการเกี่ยวกับการลดหย่อนในการคำนวณภาษีเงินได้ของผู้บริจาคเงินหรือทรัพย์สินให้แก่กองทุนผู้สูงอายุ และการยกเว้นภาษีสำหรับทรัพย์สินที่บริจาคให้แก่กองทุนผู้สูงอายุ ตามมาตรา 16 และการลดหย่อนภาษีเงินได้ให้แก่ผู้มีเงินได้ซึ่งอุปการะเลี้ยงดูบุพการีที่เป็นผู้สูงอายุและไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพและอยู่ในความอุปการะเลี้ยงดูของผู้มีเงินได้ ตามมาตรา 17 แห่งประมวลรัษฎากร (The Act Amending Revenue Code (Issue 36) B.E. 2548, 2548) และ

สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ก.ก.ถ.) สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีได้ออกประกาศกำหนดกิจการที่เป็นประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นให้เป็นอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านการดูแล

ผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง มีสาระสำคัญบางตอน เช่น การจัดให้มีบุคลากรและค่าใช้จ่ายของบุคลากรเพื่อทำหน้าที่ในการดูแลระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของเทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล เมืองพัทยา และกรุงเทพมหานคร ทั้งนี้ ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 เป็นต้นไป ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นเสนอตั้งงบประมาณประเภทเงินอุดหนุนทั่วไป เพื่อเป็นค่าตอบแทนบุคลากรซึ่งทำหน้าที่ในการดูแลระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงในพื้นที่ต่อไป (Office of the Committee of Decentralization to Local Government Organizations, 2561)

การปฏิบัติตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ที่สำคัญอย่างยิ่ง คือ การที่คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติกำหนดแผนหลักเกี่ยวกับการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนสถานภาพ บทบาทและกิจกรรมของผู้สูงอายุโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี ซึ่งเรียกว่า “แผน ผู้สูงอายุแห่งชาติ” คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติได้จัดทำแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับแรก (พ.ศ. 2525 – 2544) ขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2525 ต่อมาในปี พ.ศ. 2545 คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติได้จัดทำแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545 – 2564) ต่อเนื่องจากแผนฯ ฉบับแรก และได้มีการปรับปรุงแล้ว 1 ครั้ง เมื่อปี พ.ศ. 2552 ดังนั้นแผนผู้สูงอายุของประเทศไทยในปัจจุบัน คือแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545 – 2564) ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1 พ.ศ. 2552 (National Plan for Older Persons, Issue 2 (B.E. 2545 – 2564). 1st improvement on B.E. 2552, 2552)

แผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับนี้ประกอบด้วย 5 ยุทธศาสตร์ 52 มาตรการ ดังต่อไปนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การเตรียมความพร้อมของประชากรเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพ มี 7 มาตรการ เช่น มาตรการขยายหลักประกันสุขภาพให้ครอบคลุมถ้วนหน้า มาตรการส่งเสริมและสร้างวินัยการออมทุกช่วงวัย มาตรการรณรงค์ให้สังคมตระหนักถึงความจำเป็นของการเตรียมการเข้าสู่การเป็นผู้สูงอายุ มาตรการส่งเสริมให้ประชาชนทุกวัยเรียนรู้และมีส่วนร่วมในการดูแลรับผิดชอบผู้สูงอายุในครอบครัวและชุมชน ฯลฯ

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การส่งเสริมและพัฒนาผู้สูงอายุ มี 15 มาตรการ เช่น มาตรการส่งเสริมสุขภาพในรูปแบบที่หลากหลายและเหมาะสมแก่ผู้สูงอายุและครอบครัว มาตรการส่งเสริมการจัดตั้งและดำเนินงานชมรมผู้สูงอายุและเครือข่าย มาตรการส่งเสริมการฝึกอาชีพและจัดหางานให้เหมาะสมกับวัยและความสามารถ มาตรการส่งเสริมการรวมกลุ่มในชุมชนเพื่อจัดทำกิจกรรมเสริมรายได้โดยให้ผู้สูงอายุสามารถมีส่วนร่วม ฯลฯ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 ระบบคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ มี 20 มาตรการ เช่น มาตรการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุทุกคนได้รับสวัสดิการด้านรายได้พื้นฐานที่รัฐจัดให้ มาตรการส่งเสริมการจัดตั้งกองทุนในชุมชนสำหรับผู้สูงอายุ มาตรการพัฒนาและส่งเสริมระบบประกันสุขภาพที่มีคุณภาพเพื่อผู้สูงอายุทุกคน มาตรการให้วัคซีนที่จำเป็นตามมาตรฐานการป้องกันและส่งเสริมสุขภาพแก่ผู้สูงอายุ ฯลฯ

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาทางด้านผู้สูงอายุอย่างบูรณาการระดับชาติ และการพัฒนาบุคลากรด้านผู้สูงอายุ

มี 7 มาตรการ เช่น มาตรการเสริมสร้างความเข้มแข็งของคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติให้สามารถผลักดันนโยบายและภารกิจที่สำคัญด้านผู้สูงอายุสู่การปฏิบัติ มาตรการพัฒนาศักยภาพของเครือข่ายผู้สูงอายุในระดับจังหวัดและท้องถิ่น มาตรการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการผลิตหรือการฝึกอบรมบุคลากรด้านดูแลผู้สูงอายุในระดับวิชาชีพอย่างเพียงพอและมีมาตรฐาน ฯลฯ

ยุทธศาสตร์ที่ 5 การประมวล พัฒนา และเผยแพร่องค์ความรู้ด้านผู้สูงอายุ และการติดตามประเมินผลการดำเนินการตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ มี 3 มาตรการ คือ มาตรการสนับสนุนและส่งเสริม การวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ด้านผู้สูงอายุ มาตรการดำเนินการให้มีการติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติที่มีมาตรฐานอย่างต่อเนื่อง และ มาตรการพัฒนาระบบข้อมูลทางด้านผู้สูงอายุให้ถูกต้อง ทันสมัย ย่อยต่อการเข้าถึงและสืบค้น

แผนผู้สูงอายุแห่งชาติได้ระบุหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคท้องถิ่น ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม มูลนิธิ องค์กรพัฒนาภาคเอกชน ตลอดจนภาคีเครือข่ายภาครัฐ และภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง ให้เป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบในการนำยุทธศาสตร์และมาตรการต่าง ๆ ไปสู่การปฏิบัติ โดยจัดทำแผนปฏิบัติการ และโครงการต่าง ๆ เพื่อดำเนินการต่อไป พร้อมทั้งให้แสดงผลของการดำเนินงานและโครงการต่าง ๆ ในทุกช่วง 5 ปีด้วย รายละเอียดปรากฏตามตารางแนบท้ายแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545 – 2564) ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1 พ.ศ. 2552

ทั้งนี้ แผนผู้สูงอายุแห่งชาติได้ระบุเงื่อนไขที่จำเป็นต่อความสำเร็จของแผนฯ ไว้ด้วย 4 ข้อดังนี้

(1) การกำหนดเรื่องผู้สูงอายุให้เป็นวาระแห่งชาติ เพื่อให้การดำเนินงานด้านผู้สูงอายุได้รับการจัดอยู่ในลำดับสำคัญและได้รับความสนใจอย่างต่อเนื่อง

(2) การแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม โดยควรเน้นการบูรณาการจากทุกหน่วยงาน ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อสร้างความเข้าใจที่ตรงกันและร่วมแรงร่วมใจกันขับเคลื่อนให้เกิดผล โดยมีคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติและสำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ (ในปัจจุบัน คือ กรมกิจการผู้สูงอายุ) เป็นแกนหลัก

(3) การส่งเสริมและผลักดันให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนเข้ามามีบทบาทมากขึ้น ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่น่าจะช่วยให้การดำเนินงานตามแผนฯ สัมฤทธิ์ผล

(4) การปรับปรุงแผนฯ เป็นระยะ ๆ ไม่เกินทุก 5 ปี เพื่อให้มีความเหมาะสมกับสถานการณ์และสอดคล้องกับการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติแต่ละฉบับ

4) ผลของการวิจัยเชิงประจักษ์เกี่ยวกับสถานการณ์ของผู้สูงอายุไทยในปัจจุบัน

การวิจัยเชิงประจักษ์เกี่ยวกับสถานการณ์ของผู้สูงอายุไทยในปัจจุบันที่สำคัญมี 3 เรื่อง คือ (1) การวิจัยเรื่องสภาวะสุขภาพของผู้สูงอายุในภาคเหนือของประเทศไทย ของ Maninthorn Rugbumrung และคณะ แห่งคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เมื่อปี

2019 (2) การวิจัยเรื่องปัญหาและแนวทางป้องกันการกระทำละเมิดต่อผู้สูงอายุไทย ของ Piyakorn Whangmahaporn แห่งบัณฑิตวิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม เมื่อปี 2018 และ (3) การวิจัยเรื่องลักษณะของอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่บ้านในภาคตะวันตก ของ ประเทศไทย ของ Piyakorn Whangmahaporn แห่งบัณฑิตวิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม เมื่อปี 2018

ผลของการวิจัยเชิงประจักษ์เหล่านี้แสดงให้เห็นผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการที่ประเทศไทยได้เข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์แล้ว ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2564 นี้ ซึ่งจะช่วยให้ผู้กำหนดนโยบายและผู้จัดทำแผนงานหรือโครงการต่าง ๆ เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและสวัสดิการของผู้สูงอายุสามารถกำหนดนโยบายและจัดทำแผนงานหรือโครงการต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องรองรับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในพื้นที่ ผู้เขียนขอขอบพระคุณผู้วิจัยทุกท่านไว้ ณ ที่นี้ด้วย

ผลของการวิจัยเชิงประจักษ์เกี่ยวกับสถานการณ์ของผู้สูงอายุไทย 3 เรื่องดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า ในปัจจุบันผู้สูงอายุในภาคเหนือของประเทศไทยเจ็บป่วยเป็นโรคเรื้อรังจำนวนมาก โรคเรื้อรังที่ผู้สูงอายุไทยในภาคเหนือเป็นมากที่สุด คือ ความดันโลหิตสูง รองลงไปคือ ข้อกระดูกอักเสบ เบาหวาน ภาวะอาหารอักเสบ และต่อกระเจก ตามลำดับ ปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพของผู้สูงอายุไทยในภาคเหนือโดยทั่วไป คือ การสูญเสียการมองเห็น สมอเงเสื่อม การสูญเสียการได้ยิน และนอนไม่ค่อยหลับ พฤติกรรมของผู้สูงอายุไทยในภาคเหนือที่เสี่ยงต่อสภาวะสุขภาพ คือ การไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม การไม่มีงานอดิเรกทำในเวลา

ว่าง และการไม่ออกกำลังกาย (Rugbumrung et al., 2020) นอกจากการเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรังแล้ว ในปัจจุบันผู้สูงอายุไทยยังถูกกระทำละเมิดด้วย การกระทำละเมิดต่อผู้สูงอายุไทย จำแนกได้ 4 ลักษณะ คือ (1) สมาชิกในครอบครัวละเลย ไม่สนใจ ไม่ช่วยเหลือผู้สูงอายุ ในกิจกรรมประจำวัน (2) สมาชิกในครอบครัวกระทำการละเมิดทางการเงินและทรัพย์สินของผู้สูงอายุ (3) สมาชิกในครอบครัวกระทำการละเมิดทางวาจาต่อผู้สูงอายุ เช่น ต่ำ ต่ำหนิ ใช้ถ้อยคำที่ทำให้ผู้สูงอายุเข้าใจ (4) สมาชิกในครอบครัวทำร้ายผู้สูงอายุทางกายภาพ เช่น ทบตี โยนสิ่งของใส่ผู้สูงอายุ สำหรับสาเหตุของการกระทำละเมิดต่อผู้สูงอายุ คือ (1) ผู้สูงอายุเจ็บป่วย ไม่สามารถดูแลตนเองได้ ทำให้บุคคลอื่น ๆ ในครอบครัวไม่พอใจและรังเกียจผู้สูงอายุ (2) ผู้สูงอายุยากจน ต้องพึ่งพิงบุคคลอื่นในครอบครัว ซึ่งเป็นเหตุให้สมาชิกในครอบครัวไม่นับถือผู้สูงอายุและปฏิเสธที่จะดูแลผู้สูงอายุ (3) สมาชิกในครอบครัวใช้สารเสพติด เช่น ดื่มสุรา เสพยาเสพติด ซึ่งเป็นเหตุให้บุคคลนั้นไม่สามารถควบคุมตนเองได้ จึงกระทำการละเมิดต่อผู้สูงอายุ (4) สมาชิกในครอบครัวติดการพนัน ซึ่งเป็นเหตุให้บุคคลนั้นกระทำการละเมิดต่อผู้สูงอายุทางกายภาพและทางวาจา เพื่อเอาเงินจาก ผู้ สูง อ า ยู ไป ใช้ ห นี้ ก า ร พ นั น (Whangmahaporn, 2019) อย่างไรก็ตามในปัจจุบัน กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทยได้สนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ ทั่วประเทศจัดตั้งและดำเนินการระบบอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน (Home care volunteers) ในทุกภูมิภาคของประเทศไทย จากการวิจัยเรื่องลักษณะของอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่บ้านในภาคตะวันตก

ของประเทศไทย โดย Piyakorn Whangmahaporn พบว่า อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่บ้านส่วนมากปฏิบัติงานหนักและพึงพอใจในงานอาสาสมัครของพวกเขา อาสาสมัครซึ่งเพศ อายุ ศาสนา และอาชีพแตกต่างกัน มีลักษณะของภาคปฏิบัติงานและความพึงพอใจในงานอาสาสมัครไม่แตกต่างกัน แต่อาสาสมัครซึ่งแตกต่างกันในระดับการศึกษา สถานภาพการสมรส และระยะเวลาที่ปฏิบัติงานเป็นอาสาสมัคร มีลักษณะของภาคปฏิบัติงานและความพึงพอใจในงานอาสาสมัครแตกต่างกัน ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงานอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน คือ (1) ในปัจจุบันมีผู้สูงอายุซึ่งเป็นคนป่วยติดเตียงจำนวนมากมาย แต่อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่บ้านมีจำนวนน้อยและไม่เพียงพอ (2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังมีส่วนร่วมไม่มากในระบบอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน และ (3) ขาดการมีส่วนร่วมจากผู้สูงอายุเอง (Whangmahaporn, 2018)

สรุปและอภิปรายผล

รัฐบาลไทยเริ่มมีนโยบายรองรับสถานการณ์การเป็นสังคมผู้สูงอายุของประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2525 โดยได้ประกาศแผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับแรก (พ.ศ. 2525-2544) เมื่อปี พ.ศ. 2525 และต่อมาได้ประกาศแผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564) เมื่อปี พ.ศ. 2545 แผนผู้สูงอายุแห่งชาติทั้งสองฉบับกำหนดให้หน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ของรัฐจัดทำและดำเนินการโครงการต่าง ๆ เพื่อรองรับสถานการณ์การเป็นสังคมผู้สูงอายุ และในเวลาใกล้เคียงกัน คือ ในปี พ.ศ. 2546 รัฐสภาไทยก็ได้ตราพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546

ขึ้นใช้บังคับเพื่อรับรองและคุ้มครองสิทธิต่าง ๆ ของผู้สูงอายุ

พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 และแผนผู้สูงอายุแห่งชาติซึ่งแสดงถึงนโยบายของประเทศไทยในเรื่องผู้สูงอายุ มีบทบัญญัติและข้อกำหนดต่าง ๆ เกี่ยวกับการรับรองและคุ้มครองสิทธิและสวัสดิการของผู้สูงอายุไว้อย่างครอบคลุมทุกด้านและสอดคล้องกับหลักการขององค์การสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิและสวัสดิการของผู้สูงอายุ แต่การปฏิบัติตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 และแผนผู้สูงอายุแห่งชาติเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและสวัสดิการของผู้สูงอายุไทยยังไม่เกิดประสิทธิผลเท่าที่ควร ในปัจจุบันองค์กรที่ดำเนินการเป็นหลักในเรื่องการคุ้มครอง ส่งเสริมและสนับสนุนสิทธิและสวัสดิการของผู้สูงอายุมีเพียงคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติและกรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เท่านั้น ถึงแม้เมื่อปี พ.ศ. 2553 รัฐบาลไทยได้ออกประกาศสำนักนายกรัฐมนตรีกำหนดให้กระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ และหน่วยงานในสังกัด รวมทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ ทั่วประเทศมีอำนาจและหน้าที่รับผิดชอบดำเนินการเกี่ยวกับการคุ้มครอง การส่งเสริมและการสนับสนุนผู้สูงอายุในด้านต่าง ๆ ตามที่พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 บัญญัติไว้ แต่กระทรวง ทบวง กรม หน่วยงานและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ ก็เพียงแค่ปฏิบัติภารกิจเรื่องนี้ในฐานะเป็นงานรองที่มาเสริมงานหลักของแต่ละหน่วยงานเท่านั้น ผลงานในเรื่องการคุ้มครองสิทธิและสวัสดิการของผู้สูงอายุไทยที่ปรากฏออกมาส่วนมากเป็นผลงานของกรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ซึ่งพอจะ

มีผลเป็นการคุ้มครองและช่วยเหลือผู้สูงอายุไทยได้บ้างเท่านั้น แต่ยังไม่เพียงพอและไม่ทั่วถึง

ผลกระทบในเรื่องนี้เห็นได้จากผลของการวิจัยเชิงสำรวจของผู้วิจัยหลายท่าน ซึ่งพบว่าในปัจจุบันปรากฏว่าผู้สูงอายุไทยจำนวนมากในภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศไทยดำรงชีพอยู่ด้วยความยากลำบาก ผู้สูงอายุไทยจำนวนมากต้องประสบปัญหาต่าง ๆ ทั้งในเรื่องการเจ็บป่วยเป็นโรคเรื้อรังและการถูกระงับละเมิดโดยสมาชิกในครอบครัวของผู้สูงอายุเอง ถึงแม้กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทยได้สนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ ในทุกภูมิภาคของประเทศไทยจัดตั้งและดำเนินการระบบอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน แต่ยังมีปัญหาและอุปสรรคหลายประการ ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญคือ ในปัจจุบันมีผู้สูงอายุซึ่งเป็นคนป่วยติดเตียงจำนวนมากมายแต่อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่บ้านยังมีจำนวนน้อยและไม่เพียงพอ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ มีส่วนร่วมไม่มากในระบบอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน

จากการศึกษาการดำเนินงานเรื่องผู้สูงอายุในต่างประเทศบางประเทศ เช่น สหราชอาณาจักร ราชอาณาจักรสวีเดน ประเทศญี่ปุ่น เป็นต้น พบว่าในอดีต องค์กรปกครองท้องถิ่นในประเทศต่าง ๆ เหล่านี้แทบจะไม่มีบทบาทใด ๆ ในการจัดสวัสดิการสังคมให้แก่ผู้สูงอายุเลย ทำให้เกิดปัญหารุนแรงในการดูแลและให้บริการที่จำเป็นแก่ผู้สูงอายุ ทั้งในเรื่องความไม่เพียงพอของสถานดูแลผู้สูงอายุและการขาดบริการดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน จึงได้มีการแก้ไขปรับปรุงเรื่องนี้ตลอดมา จนกระทั่งในปัจจุบัน ประเทศต่าง ๆ เหล่านี้ได้กระจายอำนาจและหน้าที่ในการดำเนินงานทุกเรื่องเกี่ยวกับสวัสดิการและ

คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจากรัฐบาลและหน่วยงานส่วนกลางของรัฐไปให้แก่องค์กรต่างๆ ของท้องถิ่น เช่น เทศบาล การเคหะของเมือง เป็นต้น รวมทั้งได้ออกกฎหมายประกันการดูแลผู้สูงอายุระยะยาว และกำหนดให้การดูแลผู้สูงอายุเป็นบริการที่มีชุมชนเป็นฐานโดยให้ทำการดูแลและรักษาผู้สูงอายุ ณ ที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุเอง เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระของครอบครัวในการดูแลผู้สูงอายุไปสู่ประชาชนทุกคนในสังคมด้วย

การแก้ไขปรับปรุงกระบวนการคุ้มครองสิทธิและสวัสดิการของผู้สูงอายุในประเทศต่างๆ ดังกล่าวข้างต้นอยู่บนหลักการ 3 ประการ คือ (1) การกระจายอำนาจและหน้าที่ในการดำเนินงานด้านสวัสดิการและคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจากรัฐบาลและหน่วยงานส่วนกลางของรัฐไปให้แก่องค์กรต่าง ๆ ของท้องถิ่น (2) การออกกฎหมายประกันการดูแลผู้สูงอายุระยะยาว และ (3) การกำหนดให้การดูแลผู้สูงอายุเป็นบริการที่มีชุมชนเป็นฐานโดยให้ทำการดูแลและรักษาผู้สูงอายุ ณ ที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุเอง ซึ่งทำให้ในปัจจุบันผู้สูงอายุในประเทศต่าง ๆ เหล่านี้สามารถดำรงชีวิตต่อไปได้อย่างมีคุณภาพชีวิตที่ดีและไม่เป็นภาระที่หนักเกินไปของลูกหลานและสมาชิกอื่น ๆ ในครอบครัว ประสบการณ์และการแก้ไขปัญหาของประเทศต่าง ๆ เหล่านี้เป็นตัวอย่างและแนวทางที่ดีสำหรับประเทศไทยที่สมควรนำมาพิจารณาแก้ไขปรับปรุงกฎหมายและการปฏิบัติเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและสวัสดิการของผู้สูงอายุไทยให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลดียิ่งขึ้นต่อไป

ข้อเสนอแนะ

คณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะว่าควรปฏิรูประบบคุ้มครองสิทธิและสวัสดิการของผู้สูงอายุ โดยให้อยู่บนหลักการพื้นฐานสำคัญสามประการ คือ (1) การกระจายอำนาจและหน้าที่ในการดำเนินงานด้านสวัสดิการและคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุจากรัฐบาลและหน่วยงานของรัฐ

ไปเป็นอำนาจและหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (2) การออกกฎหมายประกันการดูแลผู้สูงอายุระยะยาว และ (3) การกำหนดให้การดูแลผู้สูงอายุเป็นบริการที่มีชุมชนเป็นฐานโดยให้ทำการดูแลและรักษาผู้สูงอายุ ณ ที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุเอง

References

- Department of the Older Persons Affairs. (2558). *United Nations Principles for Older Persons*. https://dop.go.th/download/Laws_th_20152509143815_1.pdf
- Hokenstad, M. C., & Johansson, L. (1990). *Care giving for the elderly in Sweden: Program challenges and policy initiatives*. In Biegel, E. David & A. Blum, (Eds.). *Ageing and care giving: Theory, research and policy*. (254–269). SAGE.
- Makihara, K. (1994, November 14). The silver of Japan. *Time International*, 36–42.
- National Plan for Older Persons, Issue 2 (B.E. 2545 – 2564). 1st improvement on B.E. 2552.* (2552). https://dop.go.th/download/Laws_th_20152309141546_1.pdf
- Nodthaisong, P. (2558). *News declaration: “What does the statistics tell - The elderly, present and future?”*
https://nso.go.th/sites/2014/Pages/Press_Release/2561/N10-04-61-1.aspx
- Office of the Prime Minister. (2553). Notification of the Office of the Prime Minister on designation of responsible agencies to protect, enhance and support the older persons in several aspects as provided in the Act on the Elderly B.E. 2546, B.E. 2553. *Royal Gazette* 127 (151 Ngor), 1–9.
- Office of the Committee of Decentralization to Local Government Organizations. (2561). Notification of the Office of Decentralization to Local Government Organizations on the designation of the affairs on local dependent older persons’ benefit to be the local governments’ Authority. *Royal Gazette* 135 (329 Ngor), 11–12.
- Revenue Code. (2482). *Royal Gazette* 56 (1 April), 1 – 121.
- Rugbumrung, M., Dibyamandala, J., Mangkhang, Ch., & Kamsiripiman, K. (2020). The Health Status of the Ageing in Northern Thailand. *International Journal of Crime, Law and Social Issues* 7 (1), 34–40.

Thawalyabhodi, N., Srijongsirikul, J., Kaawkanya, J., Meeyarnyam, T., Jantarachalothorn, N., Sookrart, S., & Worawechwijit, Ch. (2555). *Comparison of legal measures in providing the welfare and facility for elderly between Thailand and foreign countries in order to improve Thai law*. Research report.

<https://www.thaitgn.org/?p=37452>

The Act Amending Revenue Code (Issue 36) B.E. 2548. (2548). *Royal Gazette* 122 (4 Gor) (13 January), 1–8.

The Act on the Elderly B.E. 2546. (2546). *Royal Gazette* 120 (130 Gor) (31 December), 1–8.

Whangmahaporn, P. (2018). Characteristics of Elderly Home Care Volunteers in Western of Thailand. *International Journal of Crime, Law and Social Issues* 5(2), 87–99.

----- (2019). Thai Elder Abuse Problems and Prevention. *International Journal of Crime, Law and Social Issues* 6 (2), 46–56.

Williams, I. (1979). *The care of the elderly in the community*. Croom Helm Ltd.

The 5-Step Thai Sound Analysis Model for Literacy of Foreigners

Prachok Chaisuwan

Department of Thai for Foreigners, Faculty of Liberal Arts, Kasem Bundit University
60, Romklao Road, Min Buri Sub-district, Min Buri District, Bangkok 10510
E-mail: prachok.cha@kbu.ac.th

Noppawan Teangnara

Department of Thai for Foreigners, Faculty of Liberal Arts, Kasem Bundit University
60, Romklao Road, Min Buri Sub-district, Min Buri District, Bangkok 10510
E-mail: Noppawan.tea@kbu.ac.th

Correspondence concerning this article should be addressed to **Prachok Chaisuwan**, Kasem Bundit University
60, Romklao Road, Min Buri Sub-district, Min Buri District, Bangkok 10510
E-mail: prachok.cha@kbu.ac.th

Received date: April 10, 2019 Revised date: November 25, 2020 Accepted date: December 15, 2020

Abstract

PURPOSES: This article aimed to answer the questions “How can you teach Thai to foreigners since they don't know Thai language?” “What type of person is a good Thai language learner?” “How can I learn Thai quickly?” and “How long does it take me to learn Thai so well that I can read and write?” and to share my experience of teaching Thai to foreigners with the 5-step Thai sound analysis model that the author created.

METHODS: Thai sound analysis consists of 5 steps, namely identification of the class of the consonant, specification if it is a live or dead syllabus, explanation as to why it is a live or dead syllabus, identification of the standard Thai pronunciation, and determination of comparative pronunciation.

RESULTS: Learners who follow the tips in this article could read and write Thai quickly because they could practice pronunciation and check the correctness themselves. **CONCLUSIONS:** The 5 – step model could be applied to analyse Thai sound for foreigners in reading and writing Thai.

Keywords: Thai sound analysis model, literacy, foreigners, Thai orthography

แบบวิเคราะห์เสียงไทย 5 ขั้นตอนเพื่อการอ่านออกเขียนได้ของชาวต่างชาติ

ประโชค ชัยสุวรรณ

สาขาวิชาภาษาไทยสำหรับชาวต่างประเทศ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
60 ถนนร่มเกล้า แขวงมีนบุรี เขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร 10510
E-mail: prachok.cha@kbu.ac.th

นพวรรณ แดงนารา

สาขาวิชาภาษาไทยสำหรับชาวต่างประเทศ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
60 ถนนร่มเกล้า แขวงมีนบุรี เขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร 10510
E-mail: Noppawan.tea@kbu.ac.th

ติดต่อผู้เขียนบทความที่ **ประโชค ชัยสุวรรณ** คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต 60 ถนนร่มเกล้า แขวงมีนบุรี เขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร 10510
E-mail: prachok.cha@kbu.ac.th

วันที่รับบทความ: 10 เมษายน 2562 วันที่แก้ไขบทความ: 25 พฤศจิกายน 2563 วันที่ตอบรับบทความ: 15 ธันวาคม 2563

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ เพื่อตอบคำถาม “คุณสอนภาษาไทยแก่ชาวต่างชาติได้อย่างไร ในเมื่อเขาไม่รู้ภาษาไทยเลย” “คนเรียนภาษาไทยได้ดีควรเป็นใคร” “ทำอย่างไรจึงจะเรียนภาษาไทยได้เร็ว” และ “ใช้เวลานานเท่าไรจึงจะอ่านออกเขียนได้” และนำเสนอประสบการณ์การสอนภาษาไทยแก่ชาวต่างชาติโดยใช้แบบการวิเคราะห์เสียงไทย 5 ขั้นตอนของผู้เขียนสร้างสรรค์ขึ้น **วิธีการ** การวิเคราะห์เสียงภาษาไทยประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ การระบุชั้นของพยัญชนะ การระบุว่าเป็นพยางค์เป็นหรือพยางค์ตาย การอธิบายว่า เพราะเหตุใด การระบุมาตรฐานของการออกเสียง และการระบุการออกเสียงเปรียบเทียบ **ผลลัพธ์** ชาวต่างชาติที่ปฏิบัติตามคำแนะนำในบทความนี้สามารถอ่านออกเขียนได้อย่างรวดเร็ว เพราะฝึกออกเสียงและตรวจสอบความถูกต้องด้วยตนเองได้ **สรุป** ตัวแบบ 5 ขั้นตอน สามารถนำไปประยุกต์ในการวิเคราะห์เสียงภาษาไทยสำหรับชาวต่างชาติในการอ่านและการเขียนภาษาไทย

คำสำคัญ: แบบวิเคราะห์เสียงไทย การอ่านออกเขียนได้ ชาวต่างชาติ อักษรวิไทย

Introduction

“If foreigners don’t know Thai at all, how would you teach them Thai?” “What type of person is a good Thai language learner?” “How can I learn Thai quickly?” and “How long will it take me to learn Thai well enough that I can read and write?” These are the questions that the authors have often been asked. The first question relates to teaching method. The second is about qualifications of Thai language learners. The third and fourth questions are about study duration. In fact, the authors have already answered all of these questions. To answer them again and to share the authors’ experience of teaching Thai to foreigners with the 5-step Thai sound analysis model that the authors have created, is the reason this academic article was written.

For the first question, before teaching anyone, the authors have to know the student’s background, such as nationality, language, and level of knowledge in Thai. In order to make students feel proud of their language and to be more friendly, sometimes the authors have to know their language by choosing to remember only the words used with the Thai language principles. Then the authors teach them the four kinds of Thai orthography that all learners must memorize. When they

have memorized them, they must be taught how to use them to analyze Thai sounds using the 5-step Thai sound analysis model.

For the second question about the qualifications of Thai language learners, they must follow the path of accomplishment (Prayutto, 2523): 1) Will or Inspiration. They have a desire to learn Thai with the goal in mind. They may have to write it in the bedroom. 2) Effort or Exertion. They have to be dedicated to learning Thai seriously. 3) Thoughtfulness or Active Thought. They have to be consistent in Thai everywhere at all times. 4) Investigation or Examination. They must keep checking their Thai language usage including comparison of differences and similarities between Thai language and their own language.

Learners may, in addition, use the ten inspiring techniques of the Manpower Group (Manpower Group, 2559): 1) Have clear goals and vision. 2) Write goals in the bedroom. In this world, there are rules of attraction. If you regularly think about something, you will get it. 3) Read a good book. It can inspire us. 4) Record every success, even a small amount each day. 5) Find examples of people, especially successful people. 6) Manage time efficiently. 7) Mistakes are to be learned and improved upon, not

for regret. 8) Create an attitude like "I can do it." 9) Be optimistic; and 10) Do things that have never been done. You will feel that there are still many things to look for in life.

For the third and fourth questions about study duration, it depends on the potential of the learners. Normally, they can read and write as soon as they can memorize the four kinds of Thai orthography. From the authors' experience in teaching Thai for over ten years to foreigners, it has been found that learners can memorize the fastest within a month. That means they can read and write at that time. During memorizing the four kinds of Thai orthography, the learners must practice combining the consonants and vowels into words and practice tonal distribution. In the last week of the month, they begin to practice analyzing Thai sounds by using the 5-step Thai sound analysis model. They finally can pronounce Thai sounds correctly. However, their reading comprehension skill depends on dictionary searches and practice in using Thai often.

Thai is currently one of the 3,982 listed living written languages (Eberhard

et al., 2020). In learning the written language, memorization of basic language principles is inevitable. Therefore, for the Thai language, there are the four kinds of Thai orthography that must be memorized and used. Learners, those who remember them and then use the 5-step Thai sound analysis model to analyze only 50 Thai words correctly, can master in Thai. This article, although similar to the Grammar-Translation Method (Angkhawattanakun, 1998), focuses only on grammar, namely the four kinds of Thai orthography and the 5-step Thai sound analysis model for reading and writing, not on translation.

The following is a description of the four kinds of Thai orthography and the 5-step Thai sound analysis model. There are four kinds of Thai orthography: vowels, consonants, conditions of live and dead syllables, and the examples of standard Thai pronunciation. The foreign beginners should record the native speaker's voice, including vowels, consonants, and standard Thai pronunciation, as an example.

Thai Vowels

There are 30 Thai vowels currently in use (๑ and ๑๑ have been

discontinued) as shown in the following tables:

Table 1: The 24 Thai Vowels

Short vowels			Long vowels		
Without ending	With ending	sound	Without ending	With ending	sound
๑	๑๑	à	๑๑	๑๑๑	a:
๑๑	๑๑๑	i	๑๑๑	๑๑๑๑	i:
๑๑	๑๑๑	ĩ	๑๑๑	๑๑๑๑	ĩ:
๑	๑๑	ù	๑	๑๑	u:
๑๑	๑๑๑	ə	๑	๑๑	e:
Short vowels			Long vowels		
Without ending	With ending	sound	Without ending	With ending	sound
๑๑	๑๑๑	ɛ̃	๑๑	๑๑๑	ɛ:
๑๑	No use	ə	๑๑	๑๑, ๑๑	ə:
๑๑	--	ò	๑๑	๑๑	o:
๑๑	-๑-	ɔ̃	-๑	-๑-	ɔ:
๑๑	No use	ia	๑๑	๑๑	i:a:
๑๑	No use	ĩa	๑๑	๑๑	ĩ:a:
๑๑	No use	ua	๑๑	-๑-	u:a:

Source: Adapted from Kanjanawan (2545)

Table 2: The 6 Thai Special Vowels

Without ending	With ending	sound	Without ending	With ending	sound
๑	No use	am	๑, ๑	No use	ay
๑	No use	ay	๑	No use	aw
๑	๑	ri?	๑	No use	ri:

Source: Adapted from Kanjanawan (2545)

Initially, learners should memorize vowels without endings (columns 1 and 4) so that they can identify which vowel is short and which

vowel is long and then practice mixing words with endings later.

Thai Consonants

There are 42 Thai consonants currently in use (ข and ค have been

discontinued) as shown in the following tables:

Table 3: The 42 Thai Consonants

middle class		high class		low class			
				couple		single	
form	sound	form	sound	form	sound	form	sound
ก	k /kɔː/	ข	kh /khɔː/	ค	kh /khɔː/	ง	ŋ /ŋɔː/
จ	c /cɔː/	ฉ	ch /chɔː/	ช ฌ	ch /chɔː/	ญ	y /yɔː/
ด ฎ	d /dɔː/	ถ ฐ	th /thɔː/	ท ฑ ฒ	th /thɔː/	ณ ฌ	n /nɔː/
ต ฏ	t /tɔː/	ผ	ph /phɔː/	พ ภ	ph (phɔː)	ร	r /rɔː/
บ	b /bɔː/	ฝ	f /fɔː/	ฟ	f /fɔː/	ล ฬ	l /lɔː/
ป	p /pɔː/	ศ ษ ส	s /sɔː/	ซ	s /sɔː/	ม	m /mɔː/
อ	ʔ /ʔɔː/	ห	h /hɔː/	ฮ	h /hɔː/	ว	w /wɔː/

Source: Panthumetha (2523)

Consonants are naturally difficult to pronounce. Therefore, all of the Thai consonants are assigned to be followed by the vowel -อ /ɔː/ for easier pronunciation. In general, native speakers start learning and memorizing the consonants in alphabetical order: ก to ฮ. However, foreign learners should be assigned to memorize them in three classes of consonants rather than in alphabetical order because they can be used for direct Thai pronunciation. This method corresponds to the viewpoint of Phadungwittayasern (1938), who in the preface, introduced the teaching of the Thai language:

"Initially, students should not be taught from ก ข ค ฌ, etc., respectively. Because it will make students bored and

remember seldom 3 classes of consonants. But teacher should have students remember the 3 classes of consonants and the distribution of tones at the same time."

For this reason, in *The Learn to Read* from ก ข ก ฌ of the same author, chapters 1 to 8 are three classes of consonants arranged from middle, high, and low, respectively.

On the book's introduction page of the *New Fast Textbook*, Volume 1, describes the benefits of the book as helping students to read the Thai language through the process of teaching to read from easy to difficult, starting with learning the consonants, vowels, compound letters, spelling, and tonal distribution, using the three classes of consonants, beginning with

middle, high, and low classes, respectively (Luang & Khamwilai, 2557).

In the textbook, *Basic Thai Language In the Context of Thai Studies for Foreigners*, in part 2, reading and writing, Witthayasakphan et al. (2545) stipulated that learners learn to read just enough to know the names of the Thai alphabet respectively, for ก-ฮ, one needs not remember them but is required to practice the writing and reading of them in the form of the three classes of consonants: middle,

high, and low. It shows that the author wants to emphasize that the students remember the three classes of consonants for use in reading and writing directly.

The Conditions of Live and Dead Syllables

Normally, conditions of live and dead syllables are determined by the final sound of the syllable. The voiced and voiceless stop final sounds appear as the live and dead syllables in the following table:

Table 4: The Conditions of Live and Dead Syllables

Live syllables	Dead syllables
1. It has a long vowel without any final consonant.	1. It has a short vowel without any final consonant.
2. It has a short or long vowel with each of the following final consonants; -ง -น -ม -ย -ว or with each of the following special vowels; -ั -เ -็ -ะ	2. It has a short or long vowel with each of the following final consonants; -ก -ค -ป

Source: Adapted from Thai Language Institute, Ministry of Education (2545)

The Standard Thai Pronunciations

The following is an example of standard pronunciations divided

according to live syllables and dead syllables, arranged from middle, high, and low classes, respectively, as follows:

Table 5: The Standard Thai Pronunciations

classes	Live syllables					Dead syllables				
middle	กา	ก่า	ก้า	ก๊า	ก๋า	-	กะ	กัะ	ก๊ะ	กั๋
	ka:	kà:	kâ:	ká:	kǎ:	-	kà	kâ	ká	kǎ
high	-	ข่า	ข้า	-	ขา	-	ขะ	ขัะ	-	-
	-	khà:	khâ:	-	khǎ:	-	khà	khâ	-	-
low	คา	-	ค่า	ค้ำ	-	-	-	คัะ	ค๊ะ	คั๋
	kha:	-	khâ:	khá:	-	-	-	khâ	khá	khǎ
	-	-	-	-	-	-	-	คาบ	ค้ำบ	ค้ำบ
	-	-	-	-	-	-	-	khâ:p	khá:p	khǎ:p

Source: Adapted from Thonglor (2519)

From the standard Thai pronunciation table, tonal marks and tones of the middle class, live syllables: กา /ka:/ ก่า /kà:/ ก้า /kâ:/ ก๊า /ká:/ and ก๋า /kǎ:/ are the most standard type. They correspond in both form and sound; that is, form 1 กา, without tonal mark, sound 1 /ka:/, form 2 ก่า, with tonal mark (̀), sound 2 /kà:/, form 3 ก้า, with tonal mark (̂), sound 3 /kâ:/, form 4 ก๊า, with tonal mark (̃), sound 4 /ká:/, and form 5 ก๋า, with tonal mark (̣), sound 5 /kǎ:/ . They must be memorized by all learners. The tonal forms and tones of the other classes can be mimicked by them. Learners may notice that some words have the same tonal marks but different tones, such as กา /ka:/ กะ /kà/ ขา /khǎ:/ ขะ /khà/ คา /kha:/ คะ /khá/ and คาบ /khâ:p/. All of these words are in the first form, without any tonal

marks, but their tones are 1, 2, 5, 2, 1, 4, and 3, respectively, because they are different classes of consonants and different types of syllables; กา /ka:/ is in middle class, live syllable, กะ /kà/ middle class, dead syllable, ขา /khǎ:/ high class, live syllable, ขะ /khà/ high class, dead syllable, คา /kha:/ low class, live syllable, คะ /khá/ low class, dead syllable, short vowel, and คาบ /khâ:p/ low class, dead syllable, long vowel.

The degree-seeking learner should memorize every sound in the table. However, non-degree learners, in addition to memorizing the first five standard pronunciations, may memorize only the abnormal tonal forms and tones that are often used in daily life by using the following short codes: กต.1-2, สป.1-5, สต.1-2, ตป.2-3, 3-4, ตตส.1-4 and ตตย.1-3. They have the definition as

follows: กต.1-2 refers to “กลาง+ตาย” which are the middle class, dead syllable, form 1, sound 2, สป.1-5 refers to “สูง+เป็น” which are the high class, live syllable, form 1, sound 5, สด.1-2 refers to “สูง+ตาย” which are the high class, dead syllable, form 1, sound 2, ตป. 2-3, 3-4 refers to “ต่ำ+เป็น” which are the

During memorizing the four kinds of Thai orthography, the learners must practice mixing the consonants and vowels into words according to the following spelling table created by the authors:

low class, live syllable, form 2, sound 3, form 3, sound 4, ตตส.1-4 refers to “ต่ำ+ตาย+สั้น” which are the low class, dead syllable, short vowel, form 1, sound 4, and ตตย.1-3 refers to “ต่ำ+ตาย+ยาว” which are the low class, dead syllable, long vowel, form 1, sound 3.

Table 6: (continued)

[illegible]

Source: Chaisuwan (2011)

From the spelling table, learners can practice mixing words by adding any letter of the three classes of consonants and reading aloud. For example, adding a letter ก on the first row of vowels will become กะ/kà/ กั้/kaŋ/ กั้น /kan/ กั้ม/kam/ กั้ย/kay/ เกา/kaw/ กัก /kàk/ กัด/kàt/ กั้บ/kàp/, and on the second one, กา/ka:/ กาง/ka:ŋ/ กาน/ka:n/ กาม /ka:m/ กาย/ka:y/ กาว/ka:w/ กาก/kà:k/ กัด/kà:t/ and กาบ/kà:p/, etc. However, beginners still need a teacher to help them produce the pronunciation and spelling more correctly.

The 5-step Thai Sound Analysis Model

Once the learners have memorized the four kinds of Thai orthography, they have to practice using them to analyze Thai sounds by using the 5-step Thai sound analysis model. Whenever they find Thai words, they should ask themselves the following five questions:

1. Which of the three classes of consonants is it?
2. Is it a live or dead syllable?
3. Why is it like that?
4. What are the standard Thai pronunciations for that class and that syllable?

5. What are the comparative pronunciations?

You will finally find the correct pronunciation, focusing on a word that has the same tonal mark, for example, in the Thai sentence “หลานพูดว่าหนูไปขายผักกับย่านะ” which can be separated into words; หลาน พูด ว่า หนู ไป ขาย ผัก กับ ย่านะ, and one can answer the above questions for each particular word as follows:

หลาน

1. It is a high class.
2. It is a live syllable.
3. Because it has final consonant -

น

4. The standard Thai pronunciations are - ข้า /khà:/ ข้า /khâ:/ - ชา /khǎ:/

5. The comparative pronunciations are - หล่าน /làn/ หล้าน /lân/ - หลาน /lǎn/

Then you find the correct pronunciation, focusing on the word that has the same tonal mark; หลาน /lǎn/

Note: For the word “หลาน” which has “หล” as a pseudo-cluster, must focus on the first consonant “ห”

พูด

1. It is a low class.
2. It is a dead syllable.
3. Because it has a long vowel and final consonant -ด

4. The standard Thai pronunciations are - - คาบ /khâ:p/ ค้าบ /khá:p/ คำบ /khă:p/

5. The comparative pronunciations are - - พุด /phû:t/ พู้ด /phú:t/ พู้ด /phǔ:t/

Then you find the correct pronunciation, focusing on the word that has the same tonal mark; พุด /phû:t/

ว่า

1. It is a low class.

2. It is a live syllable.

3. Because it has a long vowel without any final consonant.

4. The standard Thai pronunciations are คา /kha:/ - คำ /khâ:/ ค้า /khá:/ -

5. The comparative pronunciations are ว่า /wa:/ - ว่า /wâ:/ ว้า /wá:/ -

Then you find the correct pronunciation, focusing on the word that has the same tonal mark; ว่า /wâ:/

หนู

1. It is a high class.

2. It is a live syllable.

3. Because it has a long vowel without any final consonant.

4. The standard Thai pronunciations are - ข่า /khâ:/ ข้า /khá:/ - ขา /khă:/

5. The comparative pronunciations are - หนู /nú:/ หนู /nû:/ - หนู /nǔ:/

Then you find the correct pronunciation, focusing on the word that has the same tonal mark; หนู /nǔ:/

Note: The word "หนู" is in the same syllable process as the word "หลาน"

ไป

1. It is a middle class.

2. It is a live syllable.

3. Because it has a vowel "ไ"

4. The standard Thai pronunciations are กา /ka:/ ก่า /kà:/ ก้า /kâ:/ ก้ำ /ká:/ ก้า /kă:/

5. The comparative pronunciations are ไป /pay/ ไป /pày/ ไป /pây/ ไป /páy/ ไป /pǎy/

Then you find the correct pronunciation, focusing on the word that has the same tonal mark; ไป /pay/

ชาย

1. It is a high class.

2. It is a live syllable.

3. Because it has final consonant

-ย

4. The standard Thai pronunciations are - ข่า /khâ:/ ข้า /khá:/ - ขา /khă:/

5. The comparative pronunciations are - ชาย /khâ:y/ ชาย /khá:y/ - ชาย /khă:y/

Then you find the correct pronunciation, focusing on the word that has the same tonal mark; ขาย /khă:y/

ผัก

1. It is a high class.
2. It is a dead syllable.
3. Because it has final consonant

-ก

4. The standard Thai pronunciations are - ขะ /khà/ ชั้ะ /khâ/ - -

5. The comparative pronunciations are - ผัก /phàk/ ผัก /phâk/ - -

Then you find the correct pronunciation, focusing on the word that has the same tonal mark; ผัก /phàk/

ย่า

1. It is a low class.
2. It is a live syllable.
3. Because it has a long vowel without any final consonant.

4. The standard Thai pronunciations are คา /kha:/ - คำ /khâ:/ คำ /khâ:/ -

5. The comparative pronunciations are ยา /ya:/ - ย่า /yâ:/ ย่า /wâ:/ -

Then you find the correct pronunciation, focusing on the word that has the same tonal mark; ย่า /yâ:/

นะ

1. It is a low class.
2. It is a dead syllable.
3. Because it has a short vowel without any final consonant.

4. The standard Thai pronunciations are - - ค่ะ /khâ/ ค่ะ /khâ/ ค่ะ /khâ/

5. The comparative pronunciations are - - นะ /nâ/ นะ /ná/ นะ /nă/

Then you find the correct pronunciation, focusing on the word that has the same tonal mark; นะ /ná/

Meaning is another big problem for Thai language beginners. This can be resolved by searching the dictionary. Initially, beginners have to practice pronouncing correctly according to the consonants, vowels, and tones as for syllable duration, stress, juncture, and intonation, which are the nature of a native speaker, to be learned later.

Conclusions

In learning any written language as a second or foreign language, all learners expect to have access to literacy in a short time. If they follow all of the said instructions, they will probably have access to basic literacy. To make it easy to remember, the following brief instructions are summarized as follows:

1. Learners must record a native speaker's voice concerning the four kinds of Thai orthography and memorize them as quickly as possible.

2. Learners have to practice Thai conversation regularly with native speakers.

3. Learners have to practice writing, mixing consonants and vowels into words, and reading them aloud.

4. After memorizing the four kinds of Thai orthography, learners have to use the 5-step Thai sound analysis model to analyze every Thai word found. The special 5-step Thai sound analysis model that the authors have created is a very useful tool because:

1. It saves time in learning to read Thai.

2. The learners can practice pronunciation by themselves.

3. The learners are able to check the correct pronunciation of both themselves and others.

4. The learners do not have to spend a long time repeating after their teachers.

5. The instructor can use it as a training exercise for students to analyze Thai sounds.

Although this article focuses on reading and writing, it does not neglect listening and speaking because good reading and writing also encourage good listening and speaking. In the practice of language learning, learners have to master all four skills to become successful in language learning.

References

- Angkhwattanakun, S. (2540). *English language teaching methods* (4th ed.). Chulalongkorn University Press.
- Chaisuwan, P. (2544). *Documentation for the teaching of TH.102 introduction to Thai writing systems*. Thai Language Program for Foreigners, Faculty of Liberal Arts, Kasem Bundit University.
- Eberhard, D. M., Gary F. S., & Charles D. F. (2020). *Ethnologue: Languages of the world* (23rd ed.). Dallas, SIL International.
- Kanjanawan, N. (2545). *Analysis of Thai structure* (6th ed.). Ramkhamhaeng University Press.
- Manpower Group. (2559). *10 Inspiring techniques to achieve life goals*.
<https://www.manpowerthailand.com/tris/content/detail/703>

- Luang, D. & Khomwilai, C. (2557). *New fast textbook, volume 1, beginning*. Amarin Printing and Publishing.
<https://www.ethnologue.com/enterprise-faq/how-many-languages-world-are-unwritten-0>.
- Panthumetha, B. (2523). *Pali Sunsakit in Thai* (4th ed.). Ramkhamhaeng University Press.
- Phadungwittayaserm, P. (1938). *Basic reading practice series*. SE-EDUCATION Public Company Limited.
- Prayutto, P. (2523) *Dictionary of Buddhism*. Religious Printing House.
- Thai Language Institute, Ministry of Education. (2545). Thai language books: Setting Thai language norms.
- Thonglor, K. (2519). *Thai language principles*. Bamrungsan.
- Witthayasakphan, S., Nilpraphatson, R., Krasinsin, Y., & Kaewsuwan, A. (2545). *Basic Thai textbook in Thai study context for foreigners*. Ministry of University Affairs.

บทวิจารณ์หนังสือ

Grossman, Nicholas. (2015). *Thailand's Sustainable Development Sourcebook*. Editions Didier Millet (EDM).

ณัฐพล ชันธไชย

มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต ถนนพัฒนาการ สวนหลวง กรุงเทพมหานคร 10250

E-mail: nkhanthachai@gmail.com

ติดต่อผู้เขียนบทความที่ ณัฐพล ชันธไชย มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต ถนนพัฒนาการ สวนหลวง กรุงเทพมหานคร 10250

E-mail: nkhanthachai@gmail.com

วันที่รับบทความ: 29 ตุลาคม 2563 วันที่แก้ไขบทความ: 11 พฤศจิกายน 2563 วันที่ตอบรับบทความ: 1 ธันวาคม 2563

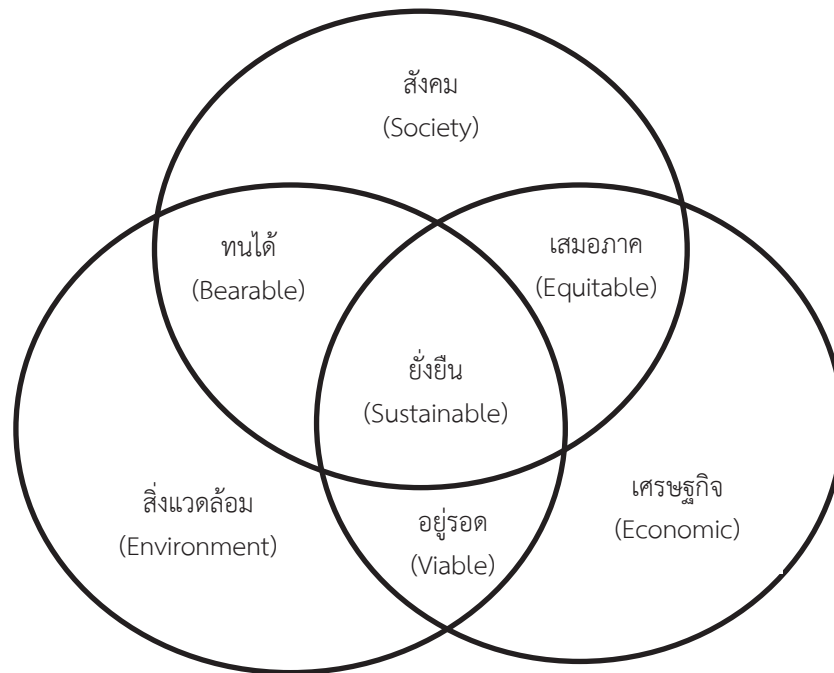
I

ความหมายของการพัฒนาประเทศที่เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปในปัจจุบัน ใช้นิยามความคิดของการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) ซึ่งฝ่ายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Division for Sustainable Development) แห่ง Department of Economic and Social Affairs ขององค์การสหประชาชาติ เสนอตาม Brundtland Report โดย World Commission on Environment and Development (1987) ให้ความหมายดังนี้

“Development that meets the needs of the present without compromising the ability of the future generations to meet their own needs”

“การพัฒนาซึ่งตอบสนองความต้องการในยุคปัจจุบันโดยไม่ทำให้ความสามารถในการตอบสนองความต้องการของยุคอนาคต ต้องลดน้อยลงไป”

การพัฒนาที่ยั่งยืน จะต้องเป็นการพัฒนาที่เป็นองค์รวม (Holistic approach) ของการพัฒนาทั้งทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม-วัฒนธรรม และ สิ่งแวดล้อม อย่างไรก็ดีในทัศนะของฝ่ายการพัฒนาที่ยั่งยืน แห่ง Department of Economic and Social Affairs ขององค์การสหประชาชาติ พิจารณาการเมืองและวัฒนธรรม อยู่ใน “ภาคสังคม (Social)” ทำให้องค์ประกอบของการพัฒนาที่ยั่งยืน มีเพียง 3 องค์ประกอบ ดังนี้

ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและสังคมที่สำคัญคือ ความเสมอภาค (Equitable) เช่น ความเสมอภาคของรายได้ และความเสมอภาคในการเข้าถึงบริการต่าง ๆ ของรัฐ เป็นต้น ความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจกับสิ่งแวดล้อมที่สำคัญคือ ความอยู่รอด (Viable) เช่น ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ป่าไม้ได้รับการดูแลรักษาและทำนุบำรุง น้ำในแม่น้ำลำธารไม่เสียหาย และอากาศไม่เป็นพิษ

เป็นต้น ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างสังคมกับสิ่งแวดล้อมที่สำคัญคือ สังคมต้องทนรับสภาพสิ่งแวดล้อมได้ (Bearable) เช่น ชุมชนปลอดภัย ฝุ่นละอองที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ และน้ำเสียที่ขังอยู่ในพื้นที่ในชุมชน เป็นต้น และความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และสังคม ในองค์รวม (Holistic) ที่พึงปรารถนา ดังกล่าวแล้ว คือ การพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable)

II

นับตั้งแต่องค์การสหประชาชาติได้ให้แนวความคิดของการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) ให้เป็นแนวความคิดเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน

ของการพัฒนาประเทศแล้ว ประเทศไทยรับแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนและดำเนินการในระยะแรก (ค.ศ. 2000 – 2015) อย่างได้ผลที่น่าพึงพอใจ ตามรายงานเรื่อง Thailand

Millennium Development Goals Report 2009 (Office of the National Economic and Social Development Board, 2010)

องค์การสหประชาชาติ กำหนดเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืนในรอบที่ 2

(SDG 2016 – 2030) (German Development Institute, 2015) และประเทศไทยให้ความร่วมมือการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืนในระยะที่ 2 ตามเป้าหมายขององค์การสหประชาชาตินี้ด้วย

III

สำนักงานความร่วมมือทางเศรษฐกิจและสังคมแห่งเอเชียและแปซิฟิก (Economic and Social Cooperation for Asia and the Pacific, ESCAP) ประจำประเทศไทย รวบรวมนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญจัดทำเอกสาร การพัฒนาที่ยั่งยืนสำหรับประเทศไทย (Thailand's Sustainable Development) แนะนำ นโยบาย (Policy) เพื่อการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืนสำหรับประเทศไทย ตีพิมพ์ในค.ศ. 2015 (Grossman, 2015) โดยละเอียดมีความยาว 415 หน้า เอกสารดังกล่าวมีสาระโดยสังเขปดังนี้

Key Performance Indicators เช่น อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย เปรียบเทียบกับประเทศอื่น ๆ ศักยภาพในการแข่งขัน ความสุข การก้าวหน้าทางสังคม และการทุจริต เป็นต้น

Part 1 บรรยายความหมายของ Sustainable Development

Part 2 ประเด็นปัญหาและความท้าทายการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ได้แก่ Thai Environment, Thai Economy, Thai Society และ Thai Culture

Part 3 Ideas and Inspiration

ระดับบุคคล (Individual) เช่น Green Homes, Consumer Choices,

Commuting, และ Personal Participation & Awareness

ระดับชุมชน (Community) เช่น Area-based Rural Development, Forestation, Forest Conservation, Wildlife พื้นที่ชายฝั่ง เช่น Saving Marine Habitats, Coastal Resource Management, Historic Preservation, Urban Development, และ Green Spaces

ภาคเอกชน (Private Sector Enterprise) เช่น Sustainable Business, Green Buildings, Alternative Energy, Green Manufacturing, Ethical Sourcing, Waste Management, Sustainable Tourism, Social Enterprise, Restaurants, Green Finance and Banking, และ Countering Corruption และ

บทบาทของรัฐบาล (The Role of Government) เช่น Education for Sustainable Development, Energy Savings, Sustainable Transport, Sustainable Cities, และ International Partnership

IV

เอกสารการพัฒนาที่ยั่งยืนสำหรับประเทศไทยโดย ESCAP ดังกล่าวได้นำเสนอประเด็นปัญหาและความท้าทายการพัฒนาประเทศไทย (Development Issues) วัตถุประสงค์ทางนโยบาย (Policy Objectives) มาตรการทางนโยบาย (Policy Measures) และเครื่องมือทางนโยบาย (Policy Instrument) ในกรอบแนวความคิดของการพัฒนาที่ยั่งยืน ในด้านต่าง ๆ อย่างกว้างขวางและครอบคลุม

ประเด็นการพัฒนาประเทศ เป็นประเด็นที่ควรให้ความสนใจเป็นพิเศษ เช่น Saving Marine Habitats, Sustainable Business, Waste Management, Sustainable Restaurants, Countering Corruption, Sustainable Tourism และ Education for Sustainable Development เป็นต้น เอกสาร Thailand's Sustainable

Development บรรยายสภาพ (Issue) และเสนอข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ (Information) ที่เกี่ยวข้องรวมทั้งเสนอแนะแนวความคิด (Ideas) และความมุ่งมั่น (Inspiration) เพื่อการพัฒนาให้เห็นแนวทางของการนำไปกำหนดเป็นวัตถุประสงค์ทางนโยบาย (Policy Objective) มาตรการทางนโยบาย (Policy Measures) และเครื่องมือทางนโยบาย (Policy Instrument) ในการวางแผนการพัฒนาประเทศไทยตามแนวความคิดของการพัฒนาที่ยั่งยืน

เอกสารดังกล่าวเป็นเอกสารที่อาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาประเทศไทยควรศึกษาอย่างรอบคอบและจริงจัง สำหรับผู้บริหารประเทศและผู้ปฏิบัติงานการพัฒนาประเทศ ควรใช้เป็นเอกสารคู่มือในการกำหนดนโยบายระดับต่าง ๆ ดังกล่าวแล้วในพัฒนาประเทศไทย

References

- German Development Institute. (2015). *The Sustainable Development Goals of the Post-2015 Agenda: Comments on the OWG and SDSN proposals*.
https://www.oecd.org/gov/pcsd/die_comments_on_sdg_proposals_150226.pdf
- Grossman, N. (2015). *Thailand's sustainable development sourcebook*. Editions Didier Miller (EDM).
- Official of the National Economic and Social Development Board. (2010). Thailand Millennium Development Goals Report 2009.
<http://www.th.undp.org/content/Thailand/en/home/library/mdg/ThaiMDGRpt/17110/2558>
- World Commission on Environment and Development. (1987). *Our common future*. Oxford University Press.

แบบ JKBU-1

แบบฟอร์มนำส่งบทความ/บทวิจารณ์หนังสือเพื่อพิมพ์เผยแพร่ใน

วารสารเกษมบัณฑิต

(ส่งพร้อมกับบทความ/บทวิจารณ์หนังสือ)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เรียน บรรณาธิการวารสารเกษมบัณฑิต

ข้าพเจ้า (นาย/นาง/นางสาว).....

(Mr./Mrs./Ms.).....

คุณวุฒิสูงสุด และสถานศึกษา.....

ตำแหน่ง/ตำแหน่งทางวิชาการ (ถ้ามี)

ชื่อหน่วยงาน/สถาบันที่ทำงาน.....

ขอส่ง ☐ บทความจากงานวิจัย ☐ บทความวิชาการ

☐ บทความปริทัศน์ (review article) ☐ บทวิจารณ์หนังสือ (book review)

ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย)

ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ)

คำสำคัญ (ภาษาไทย)

Keyword (ภาษาอังกฤษ).....

ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวก.....หมู่ที่.....ซอย.....ถนน.....

ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....

โทรศัพท์.....โทรศัพท์มือถือ.....โทรสาร.....

E-mail.....

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความนี้

☐ เป็นผลงานของข้าพเจ้าเพียงผู้เดียว (ไม่ต้องกรอกแบบ JKBU-2)

☐ เป็นผลงานของข้าพเจ้าและผู้ที่ระบุชื่อในบทความ (กรอกแบบJKBU-2 ด้วย)

บทความนี้ไม่เคยลงตีพิมพ์ในวารสารใดมาก่อน และจะไม่นำไปเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารอื่นๆ อีก นับจากวันที่ข้าพเจ้าได้ส่งบทความฉบับนี้มายังกองบรรณาธิการวารสารเกษมบัณฑิต

ข้อมูลผู้ร่วมเขียนบทความ

(ส่งแนบพร้อมกับบทความ/บทวิจารณ์หนังสือ)

ผู้ร่วมเขียนบทความคนที่ 1

ข้าพเจ้า (นาย/นาง/นางสาว).....

(Mr./Mrs./Ms.).....

คุณวุฒิสูงสุด และสถานศึกษา.....

ตำแหน่ง/ตำแหน่งทางวิชาการ (ถ้ามี)

ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวก..... หมู่ที่..... ซอย..... ถนน.....

ตำบล/แขวง..... อำเภอ/เขต..... จังหวัด..... รหัสไปรษณีย์.....

โทรศัพท์..... โทรศัพท์มือถือ..... โทรสาร.....

E-mail.....

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความนี้

- ☐ เป็นผลงานของข้าพเจ้าในฐานะผู้ร่วมวิจัยและร่วมเขียนบทความ
จากงานวิจัย (กรณีที่เป็นบทความจากงานวิจัย)
- ☐ เป็นผลงานของข้าพเจ้าในฐานะผู้ร่วมเขียนบทความ

ผู้ร่วมเขียนบทความคนที่ 2

ข้าพเจ้า (นาย/นาง/นางสาว).....

(Mr./Mrs./Ms.).....

คุณวุฒิสูงสุด และสถานศึกษา.....

ตำแหน่ง/ตำแหน่งทางวิชาการ (ถ้ามี)

ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวก..... หมู่ที่..... ซอย..... ถนน.....

ตำบล/แขวง..... อำเภอ/เขต..... จังหวัด..... รหัสไปรษณีย์.....

โทรศัพท์..... โทรศัพท์มือถือ..... โทรสาร.....

E-mail.....

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความนี้

- ☐ เป็นผลงานของข้าพเจ้าในฐานะผู้ร่วมวิจัยและร่วมเขียนบทความ
จากงานวิจัย (กรณีที่เป็นบทความจากงานวิจัย)
- ☐ เป็นผลงานของข้าพเจ้าในฐานะผู้ร่วมเขียนบทความ

หมายเหตุ : ถ้ามีผู้เขียนบทความมากกว่า 2 ท่าน กรุณากรอกรายละเอียดของผู้เขียนบทความร่วม
ท่าน อื่น ๆ ด้วย

รูปแบบการพิมพ์และการนำเสนอบทความ/บทวิจารณ์หนังสือ

1. การพิมพ์

พิมพ์ต้นฉบับบทความ/บทวิจารณ์หนังสือด้วย Microsoft Word for Windows หรือซอฟต์แวร์อื่นที่ใกล้เคียงกัน พิมพ์บนกระดาษขนาด A4 หน้าเดียว ประมาณ 26 บรรทัด ต่อ 1 หน้า ให้พิมพ์ด้วยอักษร TH SarabunPSK ขนาดของตัวอักษรเท่ากับ 16 ทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ และใส่เลขหน้าตั้งแต่ต้นฉบับจนจบบทความ ยกเว้นหน้าแรกโดยจัดพิมพ์เป็น 2 คอลัมน์ สำหรับสาระของบทความ ยกเว้นบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษเป็นแบบคอลัมน์

2. การนำเสนอบทความ

2.1 บทความทุกประเภททั้งที่เป็นบทความจากงานวิจัย บทความวิชาการ และบทความปริทัศน์ (Article review) มีความยาวประมาณ 12 – 15 หน้า A4 (รวมบทคัดย่อ)

2.2 ชื่อบทความให้ระบุทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2.3 ให้ระบุชื่อของผู้เขียนบทความ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ได้ชื่อบทความ และระบุตำแหน่งทางวิชาการ (ถ้ามี) ตำแหน่งงาน สถานที่ทำงานและที่อยู่เบอร์โทรศัพท์ และ e-mail ของผู้เขียน โดยเขียนเป็นเชิงอรรถ (footnote) ในหน้าแรกของบทความ

2.4 การนำเสนอบทความให้นำเสนอ โดยมีองค์ประกอบดังนี้

- **บทคัดย่อ** ต้องมีบทคัดย่อภาษาไทยและบทคัดย่อภาษาอังกฤษ โดยแต่ละบทคัดย่อมีความยาวไม่เกิน 1/3 ของกระดาษ A4 (ประมาณ 18 บรรทัด หรือไม่เกิน 250 คำ) และให้ระบุคำสำคัญ (Keywords) ในบรรทัดสุดท้ายของบทคัดย่อทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- **1 : บทนำ** ระบุปัญหา/ความเป็นมา ความสำคัญของปัญหา/ประเด็นที่จะนำเสนอในบทความ และวัตถุประสงค์ในการวิจัย/การเสนอบทความ
- **2 : เนื้อหาสาระ** นำเสนอประเด็นเนื้อหาต่าง ๆ ซึ่งอาจประกอบด้วยหลายย่อหน้า และในกรณีของบทความจากงานวิจัย การนำเสนอในส่วนนี้ควรมีส่วนประกอบ ดังนี้ วัตถุประสงค์ของการวิจัย สมมติฐานการวิจัย (ถ้ามี) ขอบเขตของการวิจัย แนวคิดทฤษฎี และกรอบความคิดในการวิจัย การทบทวนเอกสาร วิธีการดำเนินการวิจัยและผลการวิจัย
- **3 : สรุป** สรุปผลการวิจัย/บทความและข้อเสนอแนะ (ถ้ามี)
- **4 : เอกสารอ้างอิง** ให้นำเสนอเป็นภาษาอังกฤษ (เรียงลำดับอักษร) โดยนำเสนอตามตัวอย่าง 3
- **ภาคผนวก** (ถ้ามี)

วารสารเกษมบัณฑิต ปีที่ 22 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2564

(ตัวอย่าง 1)

การนำเสนอบทความจากงานวิจัย (Research Article)

ชื่อเรื่อง.....

ชื่อผู้เขียน

ที่อยู่.....

Email: aaaaaa@aaaaa.aaaa

ชื่อผู้เขียน

ที่อยู่.....

Email: aaaaaa@aaaaa.aaaa

ติดต่อผู้เขียนบทความที่ ชื่อผู้เขียน ที่อยู่.....

Email: aaaaaa@aaaaa.aaaa

วันที่รับบทความ: 28 กุมภาพันธ์ 2562 วันที่แก้ไขบทความ: 24 มีนาคม 2563 วันที่ตอบรับบทความ: 31 มกราคม 2564

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์

วิธีการวิจัย ผลการวิจัย

.....

.....

สรุป

คำสำคัญ :

Title:.....

Name.....

Address.....

E-mail: aaaaaa@aaaaa.aaa

Name.....

Address.....

E-mail: aaaaaa@aaaaa.aaa

Correspondence concerning this article should be addressed to **Name**, Address:.....

E-mail: aaaaaa@aaaaa.aaa

Received date: February 28, 2019 Revised date: March 24, 2020 Accepted date: January 31, 2021

ABSTRACT

PURPOSES:

METHODS: RESULTS:

.....

.....

.....

CONCLUSIONS:

Keywords:

บทนำ (ส่วนที่ 1 ของบทความ) ระบุประเด็นปัญหาของการวิจัยให้ชัดเจนและปรากฏการณ์โดยสังเขปในส่วนท้ายของบทนำให้ระบุวัตถุประสงค์ของการวิจัย(เฉพาะการนำเสนอเป็นบทความวิจัยมิใช่ในวิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

เนื้อหา (ส่วนที่ 2 ของบทความ)

- การทบทวนเอกสาร/งานวิจัย (โดยสังเขป)
- แนวคิดทฤษฎี/งานวิจัย กรอบความคิดในการวิจัย และสมมติฐาน (ถ้ามี)
- คำจำกัดความของศัพท์/ตัวแปร
- ระเบียบวิธีวิจัย (ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง/วิธีการสร้างเครื่องมือ/วิธีการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล)
- ผลการวิจัย
 - ข้อมูลเชิงประจักษ์ การวิเคราะห์ และผลการวิเคราะห์ในรูปแบบตารางที่นำเสนออย่างกะทัดรัด (Concise)
- ผู้เขียนอาจปรับข้อหัวข้อในเนื้อหาสาระของการนำเสนอได้ตามความเหมาะสม เมื่อขึ้นย่อหน้าใหม่ ไม่ควรเขียนเป็นข้อ ๆ

สรุปและเสนอแนะ (ส่วนที่ 3 ของบทความ)

References (เอกสารอ้างอิง) (ส่วนที่ 4 ของบทความ)

(เขียนเป็นภาษาอังกฤษทั้งหมด).....

.....

ภาคผนวก (ถ้ามี)

.....

(ตัวอย่าง 2)

การนำเสนอบทความทางวิชาการ (Academic Article) /บทความปริทรรศน์ (Article Review)

บทนำ (ระบุประเด็นสำคัญ ความเป็นมา และวัตถุประสงค์ของการนำเสนอ)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

เนื้อหา (สรุปสาระสำคัญแต่ละบท/ตอน โดยนำเสนอเป็นย่อหน้าได้มากกว่า 1 ย่อหน้า)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

สรุปและเสนอแนะ (ถ้ามี)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

References (เอกสารอ้างอิง) (กรณีเป็นบทความปริทรรศน์ ควรมีเอกสารอ้างอิงตามสมควร)

(เขียนเป็นภาษาอังกฤษทั้งหมด).....

.....

.....

ภาคผนวก (ถ้ามี)

.....

(ตัวอย่าง 3)

การอ้างอิง (References) ตามระบบ American Psychological Association.

1. ตัวอย่างการอ้างอิงในตัวบทความ (In-Text Citation)

ภาษาไทย

Mullane (2006) รายงานว่า.....

ประสิทธิผล หมายความว่า ความสามารถดำเนินการให้บรรลุ (Mullane).

ผลการวิจัยได้พบว่า..... (Smith, 2000, 2004)

Khantachai (2000) รายงานว่า.....

ผลการวิจัยสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชันไชย (2000) และธรรมาวาส (2001) ซึ่งสรุปว่า

....

ภาษาอังกฤษ

Mullane (2006) conducted research into the effect of ...

The research conclusively proved a correlation between the results (Mullane & Goldberg, 2006).

Mullane (2006) referred to this condition as statistical anomaly.

Jones (as cited in Smith, 2009) agreed that...

Copstead and Banasik (2005) stated that...

It is stated that...(Copstead&Banasik, 2005).

2. การอ้างอิงท้ายบทความ (References)

- รายการเอกสารอ้างอิง (Reference list) ควรแยกตีพิมพ์ บนหน้าต่างหากท้ายบทความ
- รายการอ้างอิงในตัวบทความต้องอยู่ในรายการอ้างอิงท้ายเล่มเสมอ รายการอ้างอิงเรียงตามลำดับตัวอักษร โดยใช้ ชื่อสกุล (Surname) นำหน้าชื่อรองซึ่งควรเป็นอักษรย่อ
- จัดทำรายการเอกสารอ้างอิง (References) เป็นภาษาอังกฤษทั้งหมด ตามระเบียบของ Asian Citation Index (ACI)
- ใช้ References ไม่ใช่ บรรณานุกรม (Bibliography) เพราะระบุเฉพาะรายการเอกสารที่มีการอ้างอิงในตัวบทความ (In-Text Citation) เท่านั้น
- รายการเอกสารอ้างอิงแต่ละรายการ ควรตีพิมพ์ Double spaced และย่อหน้าประมาณ 1.3 ซม. หรือ 5 spaces ถ้าต้องขึ้นบรรทัดใหม่
- ใช้อักษรตัวเอียง (Italics) สำหรับชื่อหนังสือ วารสาร และวิดีโอ เลขลำดับ (Volume numbers) ของวารสารใช้ตัวเอน แต่ไม่ใช่สำหรับฉบับของวารสาร (Issue number)

3. การใช้ตัวอักษรตัวใหญ่ (Capitalization)

- อักษรตัวแรกของชื่อหนังสือ (Book title) และอักษรตัวแรกหลังเครื่องหมาย colon (:) เช่น
 - Ageing and aged care in Australia
 - Brave new brain : Conquering mental illness in the era of the genome

- อักษรตัวแรกของชื่อ บทความ (Article) บท (Chapter) หรือตอน (Section) และอักษรตัวแรกหลังเครื่องหมาย colon (:)
- สรรพนาม (Pronouns) นามแฝง (Acronyms) และอักษรย่อ (Abbreviations) ควรนำหน้าด้วยตัวใหญ่ (Capital letter)

ตัวอย่างการจัดทำรายการเอกสารอ้างอิง

References

1 book

Andreasen, N. C. (2001). *Brave new brain: Conquering mental illness in the era of the genome*. Oxford, Oxford University Press.

Copstead, L., & Banasik, J. (2005). *Pathophysiology* (3rd ed.). PA: Saunders.

De vaus, D.A. (2014). *Surveys in social research*. Sydney, Allen & Unwin.

2 Article in Journal

Potente, S., Anderson, C., & Karim, M. (2011). Environmental sun protection and supportive policies and practices: An audit of outdoor recreational settings in NSE coastal towns. *Health Promotion Journal of Australia*, 22, 97-101.

Woolley, T., & Raasch, B. (2005). Predictors of sunburn in North Queensland recreational boat users. *Health Promotion Journal of Australia*, 16(1), 26-31.

3 Article in Journal from website

Wheeler, D.P., & Bragin, M. (2007). Bringing it all back home: Social work and the challenge of returning veterans. *Health and Social Work*, 32, 297-300.
<http://www.naswpressonline.org>.

4 Article in e-journal doi

Cheung, J.M.Y., Bartlett, D.J., Armour, C.L., Laba, T. L., & Saini, B. (2018). To drug or not to drug: A Qualitative study of patients' decision-making processes for managing insomnia. *Behavioral Sleep Medicine*, 16(1), 1-26. doi: 10.1080/15402002.2016.1163702

Gilbert, D.G., McClernon, J.F., Rabinovich, N.E., Sugai, C., Plath, L.C., Asgaard, G., ...Botros, N. (2004). Effects of Quitting smoking on EEG activation and attention last for more than 31 days and are more severe with stress, dependence, DRD2 A1 allele, and depressive traits. *Nicotine and Tobacco Research*, 6, 249-267. doi:10.1080/14622200410001676305

Jackson, D., Firtko, A., & Edenborough, M. (2007). Personal resilience as a strategy for surviving and thriving in the face of workplace adversity: A literature review. *Journal of Advanced Nursing*, 60(1), 1-9. doi:10.1111/j.1365-2648.2007.04412.x

van Heugten, K. (2013). Resilience as an underexplored outcome of workplace bullying. *Qualitative Health Research*, 23(3), 291-301. doi: 10.1177/1049732312468251

5 Newspaper from internet

Atkin, M. (Reporter). (2008, November 13). Bermagui forest disputed turf. *The Hack Half Hour*.
<http://www.abc.net.au/triplej/hack/notes/>

6 TV. Programme

Hall, B. (Writer), & Bender, J.(director). (1991). The rules of the game [Television series episode]. In J. Sander (producer), *I'll fly away*. New York Broadcasting Company.

7 Thesis

Fayahd, K.H. (2015). The legal regulation of assisted produretive technology in lag: Lenoms form the Australian approach. [Ph.D thesis]
<http://www.edu.au:801/1957.7/uws:32383>

Songkham, P. (2556). *Duties and liabilities of plan administrator with respect to the Securities and Exchange Act (No. 4) B. E. 2551* [Unpublished master's thesis]. Chulalongkorn University.

3. การเขียนบทวิจารณ์หนังสือ (Book Review)

3.1 ต้องระบุข้อมูลเกี่ยวกับหนังสือที่วิจารณ์ ดังนี้

- ชื่อหนังสือ
- ชื่อผู้เขียน/ผู้แต่ง
- ปีที่พิมพ์
- สำนักพิมพ์/โรงพิมพ์
- จำนวนหน้า

3.2 การนำเสนอบทวิจารณ์หนังสือควรมีส่วนนำ ส่วนเนื้อหา และส่วนสรุป ในทำนองเดียวกับการนำเสนอบทความ (โปรดพิจารณาตัวอย่างที่ 2)

3.3 การนำเสนอสาระสำคัญในแต่ละบทโดยสรุปและวิจารณ์แยกแต่ละบทหรือแต่ละบทความ (กรณีเป็นหนังสือที่รวบรวมบทความ)

3.4 ความเห็นโดยสรุป (Concluding remarks)

4. การนำเสนอตารางและภาพประกอบ

ในกรณีที่มีตารางและภาพประกอบในบทความ ให้นำเสนอดังนี้

1. การนำเสนอตาราง

(ตัวอย่าง)

ตารางที่..... :(ชื่อตาราง).....

ที่มา : (แหล่งที่มา และปี).....

2. การนำเสนอภาพประกอบ

ภาพกราฟ หรือแผนภูมิต่าง ๆ ที่ไม่ใช่ตาราง ให้เรียกว่า ภาพประกอบ โดยเขียนกำกับใต้ภาพประกอบและเป็นภาษาอังกฤษ ดังนี้

(ตัวอย่าง)

รูปภาพ

Figure..... :(Title).....

Source :(Reference)

การพิจารณาคัดเลือกบทความ/บทวิจารณ์หนังสือเพื่อพิมพ์เผยแพร่ ในวารสารเกษมบัณฑิต

1. บรรณาธิการจะมีหนังสือแจ้งให้ทราบว่าได้รับบทความเพื่อพิจารณาลงตีพิมพ์
2. บรรณาธิการจะพิจารณากลับกรองบทความ/บทวิจารณ์หนังสือว่ามีรูปแบบการนำเสนอเป็นไปตามรูปแบบ แบบ JKB-3 หรือไม่ และสงวนสิทธิ์ที่จะไม่พิจารณาบทความ/บทวิจารณ์หนังสือ ที่การนำเสนอไม่เป็นไปตามรูปแบบ JKB-3 (โดยไม่ส่งคืนต้นฉบับให้แก่ผู้เขียน)
3. บรรณาธิการจะนำบทความ/บทวิจารณ์หนังสือที่ผู้เขียนส่งมาเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อประเมินคุณภาพและความเหมาะสมของบทความ/บทวิจารณ์หนังสือ โดยใช้เวลาประมาณ 20-30 วัน โดยมีเงินสมนาคุณผู้ทรงคุณวุฒิ บทความละ 5,000.- บาท (สำหรับผู้เขียนที่มีได้เป็นบุคลากรของมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต)
4. บทความ/บทวิจารณ์หนังสือที่จะได้พิมพ์เผยแพร่ในวารสารเกษมบัณฑิต จะต้องได้รับการประเมินให้พิมพ์เผยแพร่ได้จากกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนไม่น้อยกว่า 2 ใน 3 ของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในแต่ละสาขาวิชา
5. ในกรณีที่ผลการประเมินระบุให้ต้องปรับปรุงหรือแก้ไขก่อนพิมพ์เผยแพร่ ผู้เขียนจะต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จ และส่งบทความ/บทวิจารณ์หนังสือที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปยังบรรณาธิการวารสารฯ ภายใน 15 วัน (หรือตามที่บรรณาธิการกำหนด) นับจากวันที่ได้รับทราบผลการประเมิน ในกรณีท่านส่งบทความ/บทวิจารณ์หนังสือฉบับแก้ไขช้ากว่ากำหนด บรรณาธิการจะนำไปพิมพ์เผยแพร่ในวารสารฉบับต่อไป (โดยผู้เขียนจะต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบว่าประสงค์จะส่งซ้ำ)
6. บทความภาษาอังกฤษ จะมีค่าตรวจสอบความถูกต้องทางด้านไวยากรณ์อังกฤษ จากผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านภาษาอังกฤษ เรื่องละ 3,000.- (บทความไม่เกิน 10 หน้า).

การส่งบทความ/บทวิจารณ์หนังสือเพื่อพิมพ์เผยแพร่ในวารสารเกษมบัณฑิต

1. กรอกข้อมูลในแบบฟอร์มนำส่งบทความ/บทวิจารณ์หนังสือฯ (แบบ JKBU-1)
2. กรณีมีผู้เขียนมากกว่า 1 คน ให้ระบุข้อมูลของผู้ร่วมเขียนทุกคนเพิ่มเติมในแบบ JKBU-2
3. การส่งบทความ/บทวิจารณ์หนังสือ กระทำได้ 2 วิธีดังนี้
 - วิธีที่ 1 : ส่งผ่านระบบ online : www.tci-thaijo.org/index.php/jkbu
 - วิธีที่ 2 : ส่งผ่าน E-mail journal@kbu.ac.th
 - วิธีที่ 3 : ส่งทางไปรษณีย์ไปยังอยู่ข้างล่างนี้

บรรณาธิการวารสารเกษมบัณฑิต
สำนักวิจัย มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
เลขที่ 1761 ถนนพัฒนาการ แขวง/เขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร
10250

- กรณีส่งทางไปรษณีย์ให้ส่งบทความ/บทวิจารณ์หนังสือ จำนวน 1 ฉบับ พร้อมบันทึกข้อมูลลงแผ่น CD จำนวน 1 แผ่น โดยนำส่งพร้อมแบบ JKBU-1 และแบบ JKBU-2 (ถ้ามี)
4. เมื่อส่งบทความ/บทวิจารณ์หนังสือด้วยวิธีที่ 3 กรุณาโทรศัพท์แจ้งให้บรรณาธิการทราบด้วยวาจา โดยโทรศัพท์ไปที่ 02-3202777 ต่อ 1129